

HOGE RAAD VAN FINANCIËN

Afdeling « Financieringsbehoeften van de Overheid »

JAARVERSLAG 2004

JULI 2004

Woord Vooraf

Voorliggend Jaarverslag van de Afdeling omvat de synthese en drie delen.

Artikel 9 van de wet op het Zilverfonds bepaalt dat: “de aanbevelingen met betrekking tot het begrotingsbeleid van de overheid, vervat in het jaarlijks advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën houden in het bijzonder rekening met het verslag van de Studiecommissie voor de vergrijzing”. De Afdeling heeft in deel I van dit Jaarverslag over de Gezamenlijke Overheid alsmede over de twee grote budgettaire Entiteiten, dan ook bijzondere aandacht besteed aan de bijdrage die het budgettaire beleid op korte en middellange termijn kan leveren tot het opvangen van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing.

In deel II worden op basis van de begrotingsgegevens de begrotingsevoluties 2003-2004 van de deelsectoren van Entiteit I, met name de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid, besproken.

In deel III worden de begrotingsevoluties 2003-2004 van de Gemeenschappen en de Gewesten besproken. Bijzondere aandacht wordt eveneens besteed aan de omschrijving van nieuwe voorstellen inzake een genormeerd traject voor de deelgebieden tot 2010.

In deel IV tenslotte worden budgettaire evolutie en vooruitzichten van de Lokale Overheden besproken.

Brussel, juli 2004

De Leden van de Afdeling

de Heer P. VAN ROMPUY, Voorzitter

de Heer G. QUADEN

Mevrouw M. DE WACHTER

de Heer J.P. PAUWELS

Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

de Heer B. JURION

Vertegenwoordiger van de Minister van Financiën

de Heer J.-P. ARNOLDI

de Heer D. HEREMANS

de Heer G. RAYP

de Heer R. DESCHAMPS

Mevrouw D. MEULDERS

de Heer M. BIENSTMAN

Mevrouw D. JANSSEN

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemers :

De Heren H. BOGAERT

G. DE SMET

C. HELLEBRANDT, vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Het Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY

De Heren L. BUFFEL

R. SAVAGE

F. STALLAERT

I N H O U D

LIJST VAN DE AFKORTINGEN	10
SYNTHESE	13
1. De aanbevolen begrotingsstrategie in het perspectief van de Vergrijzende Samenleving	15
2. De aanbevelingen voor de middellange termijn	15
2.1. Een beduidend minder gunstig uitgangspunt	15
2.2. De strakkere randvoorwaarden van het budgettair beleid op middellange termijn	16
2.3. De doelstellingen van het lopend Stabilisatieprogramma dienen onverminderd gehandhaafd te blijven.	17
3. De aanbevelingen op lange termijn	18
3.1. Een overschot van 1,5% van het BBP in 2011 blijft noodzakelijk	18
3.2. De meerkosten van de vergrijzing moeten financierbaar blijven	19
4. De aanbevelingen voor de Gemeenschappen en de Gewesten	19
4.1. De Overeenkomst van 15 december 2000	19
4.2. De aanbevelingen van de Afdeling in het licht van de herfinanciering van de gemeenschappen	21
4.3. De aanbevelingen voor de gewesten	23
4.4. De Afdeling acht een nieuw Samenwerkingsakkoord 2006-2010 noodzakelijk	25
DEEL I : HET BEGROTINGSBELEID OP MIDDELLANGE EN LANGE TERMIJN IN HET LICHT VAN DE FINANCIERING VAN DE VERGRIJZING	27
1. Inleiding	29
2. Recente realisaties en begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte en middellange termijn	30
2.1. De begrotingsresultaten van 2003 en de uitsplitsing ervan over de grote Entiteiten	30
2.2. "Onderliggende" begrotingsresultaten 2003 en de weerslag ervan op het normatieve traject op middellange en lange termijn	34
2.3. Korte terugblik op het gevoerde begrotingsbeleid in een historisch middellange termijnperspectief	35
2.4. Een poging tot evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2004 en van het begrotingsbeleid 1999-2004	38
3. De budgettaire meerkosten van de vergrijzing: een actualisering en de implicaties daarvan	40
3.1. Vergelijking van de reële groei van de sociale prestaties en evolutie van de "globale budgettaire meerkosten van de vergrijzing"	41
3.2. Alternatieve scenario's van de SCvV	45
3.3. Besluit	46
4. Globale begrotingsmarges en/of –beperkingen voor de jaren 2004-2007	47
4.1. De implicaties van het normeringstraject van het Jaarverslag 2003 van de HRF in de nieuwe macro-budgettaire omgeving	47
4.2. Een nieuwe raming van de budgettaire beperkingen tegen 2007	49

5.	Het begrotingsscenario op middellange en lange termijn en de implicaties ervan voor Entiteit I en het Zilverfonds	54
5.1.	Budgettaire houdbaarheid en gewaarborgde financiële leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels via het Zilverfonds	54
5.2.	De aanbevolen begrotingsstrategie op lange termijn (gezamenlijke overheid) en de implicaties ervan voor de financiering van de meerkosten van de vergrijzing	55
5.3.	Een geactualiseerd scenario op lange termijn voor het Zilverfonds	62
5.4.	Besluit	66
BIJLAGE :	De nieuwe start- en afbakeningshypothese van het scenario op middellange en lange termijn van de Afdeling	68
6.	Analyse van de evolutie van de Maastrichtschuld in 1994-2003	70
6.1	Algemene inleiding	70
6.2.	Algemene toelichting bij enkele begrippen inzake 'Maastrichtschuld'	70
6.3	Globale evolutie van de Maastrichtschuld	76
6.4	Algemeen besluit	81
BIJLAGE 1 :	Toelichting bij enkele posten uit Tabel I.11 'overgang van het vorderingensaldo naar de schuldvariatie'	82
BIJLAGE 2 :	De drie grote operaties met overheidsbedrijven in 2003	87
DEEL II : DE EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSEVOLUTIES VAN DE FEDERALE OVERHEID EN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID (ENTITEIT I ())		93
1.	Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de Federale Overheid in 2003 en 2004	95
1.1.	De uitvoering van de begroting 2003	95
1.1.1.	De ontvangsten in 2003	95
1.1.2.	De op de begroting 2003 aangerekende uitgaven	99
1.1.3.	Het netto te financieren saldo in 2003	101
1.2.	De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2004	102
1.2.1.	De evolutie van de ontvangsten in 2004	102
1.2.2.	De evolutie van de uitgavenkredieten in 2004	105
1.2.3.	De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2004	107
1.3.	Besluit	109
2.	De evolutie in de sociale zekerheid	110
2.1.	De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2002-2004	110
2.1.1.	De belangrijkste evoluties 2002-2003	110
2.1.2.	De budgettaire evoluties in 2003-2004	115
2.1.3.	Besluit	118
2.2.	De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2002-2004	119
2.2.1.	De belangrijkste evoluties 2002-2003	119
2.2.2.	De evoluties 2003-2004	121
2.2.3.	Besluit	123
2.3.	Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid	123

DEEL III : HET BEGROTINGSBELEID VAN GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN OP KORTE EN MIDDELLANGE TERMIJN	125
1. Toetsing van de begrotingsevoluties 2003–2004 aan de budgettaire doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten	127
1.1 Recente realisaties en korte terugblik op de voorbije periode 1999-2003	127
1.1.1 Evolutie 2002-2003 op het niveau van de begroting stricto sensu	127
1.1.2 De overgang van het begrotingssaldo naar het vorderingensaldo 2003	134
1.1.3. Evaluatie van de realisaties van het begrotingsjaar 2003 ten opzichte van de budgettaire doelstellingen	137
1.2. Vooruitblik op het begrotingsjaar 2004	142
1.2.1 Analyse van de begrotingsvooruitzichten en inschatting van het vorderingensaldo 2004	142
1.2.2. Evaluatie van de vooruitzichten voor 2004 ten opzichte van de budgettaire streefdoelen	144
2. Aanbevelingen voor gemeenschappen en gewesten voor de periode 2005-2010	148
2.1 Algemene beschouwingen	148
2.2 Het criterium van de intertemporele neutraliteit	150
2.2.1 Algemene beschouwing	150
2.2.2. De aanbevelingen van de Afdeling in het licht van de herfinanciering van de gemeenschappen (Lambermont-Akkoord) ()	151
2.3. De aanbevelingen voor de gewesten	154
2.4 De noodzaak van een nieuw samenwerkingsakkoord 2006-2010	155
2.5. Illustratief scenario van de saldi 2005-2010 voor de gemeenschappen en de gewesten	156
APPENDIX I : Afstemming van de normering op het ESR 95 – methodologische toelichting (bij Deel III - punt 1)	158
APPENDIX II: De overgang van het saldo van de economische hergroepering naar het vorderingensaldo 1999 – 2002 (bij Deel III - punt 1)	169
APPENDIX III : (Bij deel III - punt 1.2.2.)	173
APPENDIX IV: Raming van het vorderingensaldo 2004 van de Vlaamse Gemeenschap (bij gebrek aan economische hergroepering van de aangepaste begroting 2004) (bij deel III - punt 1.2.2.)	175
APPENDIX V: Hypothesen aangehouden in het illustratief scenario voor gemeenschappen en gewesten	176
DEEL IV : LOKALE OVERHEDEN	177
1. Raming van de rekening van de lokale overheden in 2003	179
2. Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2004	181
3. Vooruitzichten op middellange termijn	181
4. Besluit	182
BIJLAGEN	185

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

AFV	Avantage Fiscal - Fiscaal voordeel
ASLK	Algemene Spaar- en Lijfrentekas
ALESH	Amortisatiefonds voor de Leningen van de Sociale Huisvesting
BBP	Bruto Binnenlands Product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BIAC	Brussels International Airport Company
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën
BKCP	Beroepskrediet-Crédit Professionel
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BNP	Bruto Nationaal Product
BS	Belgisch Staatsblad
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CBHK	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet
CFO	Centraal Financieringsorganisme
CREDIBE	ex-CBHK
CRAC	Centre régional d'aide aux communes
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DBA	Diensten met boekhoudkundige autonomie
DG	Duitstalige Gemeenschap
DOSZ	Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid
EB	Economische begroting
EBA	Eenmalige bevrijdende aangifte
ECB	Europese Centrale Bank
EDP	Excessive Deficit Procedure
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
EH	Economische Hergroepering
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESR95	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
FAO	Fonds voor Arbeidsongevallen
FEERR	Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie
FFEU	Financieringsfonds voor schuldafbouw en éénmalige investeringsuitgaven
FG	Franse Gemeenschap
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
FIM	Federale Investeringsmaatschappij
FO	Federale Overheid
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
FPM	Federale Participatiemaatschappij

FSI	Fonds voor spoorweginfrastructuur
GEN	Gewestelijk Express Net
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen
GK	Gemeentekrediet
GO	Gezamenlijke Overheid
HRF	Hoge Raad van Financiën
HST	Hoge Snelheidstrein
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ION	Instellingen van Openbaar Nut
KB	Koninklijk Besluit
KLG	Kijk- en luistergeld
KVD	Kredietverleningen en Deelnemingen
LO	Lokale Overheden
MIVB	Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel
NBB	Nationale Bank van België
NDD	Nationale Delcrederedienst (OND)
NFB	Netto Financieringsbehoeften
NFS	Netto te Financieren Saldo
NILK	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet
NIM	Nationale Investeringsmaatschappij
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NMKN	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid
OC	Overheidscomité
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFI	Office for foreign Investors
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
ORTM	Openbare Radio- en Televisiemaatschappijen
OV	Onroerende voorheffing
PB	Personenbelasting
RC	Rekening courant
PRSA	Primair saldo
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RJV	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie
RMT	Regie voor Maritiem Transport
RSVZ	Rijksdienst voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RSZ-GB	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid – Globaal Beheer
RSZPPO	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RVP	Rijksdienst voor Pensioenen

SZ	Sociale Zekerheid
SCvV	Studiecommissie voor de vergrijzing
SOFICO	Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures
SOPIMA	Société patrimoniale immobilière – Patrimoniale immobiliën maatschappij
SPABS	Publieke Beheersvennootschap van de Schoolgebouwen
UMTS	Universal Mobile Telecommunications systems
VB	Vennootschapsbelasting
VERF	Vlaams Egalisatie Rentefonds
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VHM	Vlaamse Huisvestingsmaatschappij
VIF	Vlaams Infrastructuurfonds
VIZO	Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen
VMW	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening
VOI	Vlaamse Openbare Instellingen
WG	Waals Gewest
ZF	Zilverfonds
ZIV	Ziekte- en Invaliditeitsverzekering

SYNTHESE

1. De aanbevolen begrotingsstrategie in het perspectief van de Vergrijzende Samenleving

Het voorliggende jaarlijkse advies is het zestiende sinds de oprichting van de Afdeling in 1989 en actualiseert het advies van juli 2003 in het licht van zowel de nieuwe ramingen van de meerkosten van de vergrijzing in het recente verslag van de Studiecommissie voor de Vergrijzing (SCvV) als van de budgettaire realisaties van vorig jaar en van de beschikbare vooruitzichten omtrent de toekomstige macro-economische omgeving.

De houdbaarheid van de overheidsfinanciën van de gezamenlijke overheid staat onverminderd centraal in de huidige aanbevelingen, uitgaande van de bekommernis om de financierbaarheid van onze sociale voorzieningen, in het bijzonder de wettelijke pensioenen en de toegang tot de gezondheidszorgen, in een geleidelijk vergrijzende samenleving te vrijwaren.

Het is echter duidelijk dat de door de afdeling aanbevolen budgettaire strategie op middellange en op lange termijn in een ruimer beleidskader gesitueerd dient te worden, waarin de nadruk gelegd wordt op groeibevorderende uitgaven en op het verhogen van de werkgelegenheidsgraad. Zoals aangetoond werd in het recente verslag van de SCvV, draagt een beduidende verhoging van de werkgelegenheidsgraad in belangrijke mate bij tot zowel een verlaging van de meerkosten van de vergrijzing als tot de economische groei en het financieel evenwicht van de Sociale Zekerheid.

2. De aanbevelingen voor de middellange termijn

2.1. Een beduidend minder gunstig uitgangspunt

Twee factoren zetten de afdeling ertoe aan om haar aanbevelingen voor de middellange termijn, d.i. tot 2007, die in het jaarverslag 2003 geformuleerd werden, te herijken. Ter herinnering, de afdeling beval voor 2007 een surplus van 0,7 % van het BBP aan voor de gezamenlijke overheid, waarvan 0,5 % van het BBP door Entiteit I (de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid) gerealiseerd diende te worden en 0,2 % van het BBP door Entiteit II (de Gemeenschappen, de Gewesten en de Lokale Overheden). In het lopende Stabiliteitsprogramma van België (2004-2007) werd deze globale doelstelling voor 2007 afgezwakt tot 0,3 % van het BBP, met een evenwicht voor Entiteit I en een surplus van 0,3% van het BBP voor Entiteit II.

In de eerste plaats bedragen volgens het recente verslag van de SCvV de netto meerkosten van de vergrijzing over de periode 2003-2030 3,4 % van het BBP, in vergelijking met 2,7 % in de ramingen van vorig jaar voor dezelfde periode. Deze toename met 0,7 % van het BBP situeert zich voor ongeveer 60 % (0,4% van het BBP) in de periode 2003-2007 en is in overwegende mate te wijten aan de versnelling van de groei van de overheidsuitgaven voor gezondheidszorgen.

In de tweede plaats is het budgettaire ankerpunt in 2003 minder gunstig dan aangenomen werd in het jaarverslag 2003. Inderdaad, vorig jaar ging de Afdeling uit van een vorderingstekort van 0,6 % van het BBP voor de gezamenlijke overheid, waarvan 0,8 % van het BBP voor Entiteit I. Op grond van de meest recente beschikbare ramingen zou het vergelijkbaar onderliggend vorderingstekort (d.i. het tekort abstractie gemaakt van toen niet voorziene eenmalige operaties) van de gezamenlijke overheid in 2003 1,1 % van het BBP bedragen, waarvan 1,5 % van het BBP voor Entiteit I. Samengevat komt de verslechtering van het onderliggend budgettaire ankerpunt dus neer op 0,5 % van het BBP voor de gezamenlijke overheid en op 0,7 % van het BBP voor Entiteit I.

De afdeling merkt hierbij op dat de verslechtering van het budgettaire uitgangspunt te wijten is aan conjuncturele factoren maar ook – en voornamelijk – aan discretionaire maatregelen zoals belasting- en lastenverlagingen en de stevige reële groei van de primaire uitgaven. Die laatst vermelde groei zou, gecorrigeerd voor cyclische en “éénmalige” factoren, in reële termen gemiddeld 2,7 % bedragen, hetgeen beduidend hoger is dan de trendmatige groei van de economie die op nagenoeg 2 % geraamd wordt.

2.2. De strakkere randvoorwaarden van het budgettaire beleid op middellange termijn

Deze verstrakking van de randvoorwaarden van het budgettaire beleid op middellange termijn kan worden geïllustreerd aan de hand van haar weerslag op de primaire uitgaven en dus op de beschikbare beleidsruimte vanaf 2005, in de onderstelling van een gemiddelde jaarlijkse groei van de economie van 2,4 % over de periode 2004-2007, en van een geraamd tekort van maximum 0,3% van het BBP in 2004. In deze benadering kan de conjuncturele omgeving als gunstig worden bestempeld.

Zo zou het aanhouden van een surplus van 0,7 % van het BBP in 2007 voor de gezamenlijke overheid, waarvan 0,4 % van het BBP voor rekening van Entiteit I (hetgeen overeenkomstig het lopende Stabiliteitsprogramma een extra-overschot van entiteit II – en in het bijzonder van de lokale overheden - van 0,1 % van het BBP onderstelt), een maximale reële jaarlijkse groei van de totale primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid toelaten van 1,1 % over de jaren 2005-2007 (3 jaren). Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de ontvangstenratio onder invloed van de besliste verlaging van de fiscale en parafiscale druk gedurende de periode 2003-2007 met 0,8 % van het BBP (waarvan 0,5% van het BBP op het niveau van Entiteit I) daalt, zonder rekening te houden met de Belgacom-ontvangsten van 2003. Het onverminderd aanhouden van een reële groei van de sociale uitgaven – waaronder de gezondheidsuitgaven - van 2,2 % per jaar, overeenkomstig de vooruitzichten van de SCvV, beperkt maximaal de overige primaire uitgaven tot een reële nulgroei. Dit zou voor Entiteit I alleen een drastische inkrimping van de reële groei van deze overige uitgaven inhouden van gemiddeld niet minder dan 3,3 % per jaar.

De afdeling acht dergelijk budgettair scenario op middellange termijn onrealistisch. Zelfs indien, overeenkomstig het lopend Stabiliteitsprogramma, in 2007 een strikt budgettair structureel evenwicht van Entiteit I wordt gehaald en een gezamenlijk surplus van alle overheden van 0,3 % van het BBP, dank zij de bijdrage van Entiteit II, dan houdt het groeiscenario voor de sociale uitgaven een substantiële inkrimping van de beleidsruimte van Entiteit I in. Inderdaad, haar overige primaire uitgaven dienen dan nog in reële termen jaarlijks in te krimpen met ongeveer 1,7 %, hetzij met nagenoeg 5% in 3 jaar. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een aantal van deze uitgaven omwille van institutionele redenen niet samendrukbaar is (financiering van de EU, enz.).

De verkenning van het budgettair scenario op middellange termijn in een conjunctureel gunstig scenario brengt duidelijk aan het licht dat het onverminderd aanhouden van een reële groei van de sociale uitgaven van 2,2 % per jaar, de overige primaire uitgaven van de federale overheid verdringt, gegeven de daling van de ontvangstenratio onder invloed van de besliste verlichting van de fiscale en parafiscale druk.

Dit verdringingseffect op de overige primaire uitgaven van Entiteit I kan echter in belangrijke mate worden gemilderd indien haar ontvangstenratio gestabiliseerd zou kunnen worden. Dergelijke stabilisatie kan, hetzij "spontaan" optreden onder invloed van een gunstiger structuur van de groei en van de ontvangsten, hetzij door beleidsmaatregelen. In dit scenario kan de hoger vermelde groei van de sociale uitgaven gehandhaafd blijven en kunnen de overige primaire uitgaven van Entiteit I in reële termen jaarlijks toenemen met een zeer bescheiden 0,3 %.

De totale primaire uitgaven van alle overheden zouden in dit "stabilisatie – scenario" in reële termen en op het vlak van de gezamenlijke overheid aan 1,8 % per jaar mogen groeien, hetgeen overeenstemt met de aanbevelingen die de Afdeling sinds 1999 geformuleerd heeft.

2.3 De doelstellingen van het lopend Stabilisatieprogramma dienen onverminderd gehandhaafd te blijven.

Op grond van de beschikbare gegevens raamt de Afdeling de budgettaire inspanning van entiteit I die hiertoe in de periode 2005-2007 geleverd dient te worden op minstens 3 miljard euro in reële termen (1% van het BBP).

Deze inspanning onderstelt dat Entiteit II eveneens onverminderd haar bijdrage levert tot de realisatie van de globale doelstellingen, in het bijzonder een surplus van 0,3 % van het BBP (waarvan 0,1% voor de gemeenschappen en gewesten) in 2007 en van 0,2% van het BBP daarna. De Afdeling acht het aangewezen dat wat de Gemeenschappen en Gewesten betreft, hiertoe een Samenwerkingsakkoord met de federale Staat zou worden gesloten, aansluitend op het lopend Samenwerkingsakkoord van december 2000 dat de periode 2001-2005 omvat.

In het licht van het aanbevolen budgettair restrictief beleid dringt de Afdeling er op aan dat, mocht de groei in de periode 2004-2007 gunstiger uitvallen dan het hier vooropgestelde gemiddelde van 2,3 %, de hieruit resulterende budgettaire meevallers **integraal** aangewend zouden worden voor de schuldafbouw.

De Afdeling beklemtoont dat het verder afzwakken van de doelstelling voor 2007 van een globaal structureel surplus van 0,3 % van het BBP (zonder eenmalige operaties), de realisatie van een overschottentraject in de periode 2008-2011, in het gedrang brengt.

3. De aanbevelingen op lange termijn

3.1. Een overschot van 1,5% van het BBP in 2011 blijft noodzakelijk

Uit de nieuwe ramingen van de SCvV blijkt dat de hogere meerkosten van de vergrijzing, m.n. 0,7 % van het BBP over de periode 2003-2030, voor ongeveer 60% in de periode 2003-2007 gesitueerd zijn en voor het overige in de periode nadien tot 2030. Deze vaststelling ligt, althans gedeeltelijk, aan de basis van het hoger aanbevolen strak budgettair beleid op middellange termijn.

Anderzijds doet deze bevinding geen afbreuk aan de aanbeveling die de Afdeling in haar advies van juli 2003 formuleerde aangaande het budgettair beleid op lange termijn. In het bijzonder handhaaft de Afdeling haar advies voor de gezamenlijke overheid om in de periode 2008-2011 stapsgewijs overschotten op te bouwen die in 2011 uitmonden in een surplus van 1,5 % van het BBP waarvan minstens 1,3 % van het BBP voor Entiteit I. Die zouden dan nadien gedurende enkele jaren aangehouden worden om dan geleidelijk te verminderen. Op deze wijze zou de globale schuldgraad in 2015 ten laatste de grens van de 60 % doorbreken en zou er in het Zilverfonds nipt voldoende middelen vastgelegd worden om de financiering van de meerkosten van de wettelijke pensioenen ten laste van Entiteit I tot 2030 te waarborgen.

Vertrekkend van een structureel evenwicht van Entiteit I in 2007, houdt deze aanbeveling de geleidelijke opbouw van structurele begrotingsoverschotten van Entiteit I in van gemiddeld iets meer dan 0,3 % van het BBP (in de plaats van 0,2% van het BBP in het Advies van vorig jaar) per jaar over de periode 2008-2011 die aan het Zilverfonds toegewezen worden, tot dit overschot in 2011 minimum 1,3% van het BBP bereikt.

Dat betekent dat de neerwaartse herziening - met 0,5% van het BBP voor Entiteit I - van de begrotingsdoelstelling tot 2007 integraal moet gecompenseerd worden door een bijkomende gelijkwaardige budgettaire inspanning in de periode 2008-2011.

3.2. De meerkosten van de vergrijzing moeten financierbaar blijven

Het voorliggend advies bevestigt dat de meerkosten van de vergrijzing financierbaar blijven op voorwaarde dat in de loop van de volgende acht jaar op het vlak van Entiteit I een strak budgettair beleid onverminderd aangehouden wordt.

Zoals reeds hoger aangestipt werd, is het echter noodzakelijk dat het budgettair beleid van Entiteit I aangevuld wordt met een actief arbeidsmarktbeleid dat er op gericht is de werkgelegenheidsgraad beduidend en op duurzame wijze te verhogen, alsmede met een strikte beheersing van de uitgaven voor gezondheidszorgen.

Deze beleidssporen onderstrepen de wenselijkheid van een budgettair en sociaal-economisch beleidsplan op lange termijn.

4. De aanbevelingen voor de Gemeenschappen en de Gewesten

4.1. De Overeenkomst van 15 december 2000

In deze Overeenkomst, afgesloten tussen de federale Staat en de deelgebieden, werden de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005 voor elke gemeenschap en elk gewest, alsook voor de lokale overheden, vastgelegd. De principes waarop deze aanbevelingen zijn gesteund, liggen in het verlengde van het Groei- en Stabiliteitspact dat aan de lidstaten van de EU die deel uitmaken van de Eurozone, op middellange termijn een begrotingssituatie oplegt die *“vrijwel in evenwicht of zelfs een overschot vertoont”*. Voor elk deelgebied en bijgevolg ook voor het geheel van gemeenschappen en gewesten, wordt een genormeerd traject aanbevolen –overeenkomstig de methodologie van de Afdeling - dat uiterlijk in 2010 in een budgettair evenwicht uitmondt.

Ter herinnering, dit traject impliceerde voor de periode 2001-2010 voor de aanvankelijk deficitaire deelgebieden een geleidelijke afbouw van hun tekorten. De Vlaamse Gemeenschap, die sinds 1997 overschotten boekte, stemde wat de periode 2001-2005 betreft, in met een traject van minimaal aanbevolen maar in de tijd afnemende overschotten in plaats van een onmiddellijke afbouw van het overschot en bijgevolg van het verder aanhouden van een strikt begrotingsevenwicht.

Met uitzondering van een aanpassing van deze aanbevelingen wat het begrotingsjaar 2001 betreft – gelet op de verwachte en uitzonderlijk sterke toename van de toegewezen belastingopbrengsten - werden de door de Afdeling aanbevolen saldi voor de periode 2001-2005 in voormelde Overeenkomst overgenomen. Bovenop de strikte naleving van deze saldi per deelgebied, engageerden de gemeenschappen en de gewesten zich tot de realisatie van een gezamenlijk vorderingenoverschot van 0,1 % van het BBP. Het verschil tussen beide, dat de zogenaamde ESR-correctie betreft, werd ondersteld overeen te komen met de kredietverleningen en deelnemingen die als louter financiële verrichtingen het vorderingensaldo niet beïnvloeden. Onderstaande tabel bevat de begrotingsdoelstellingen zoals bepaald in vermelde Overeenkomst.

Tabel 1
Begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005
in de Overeenkomst van 15 december 2000 (1) (2)

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

	Vlaamse Gemeen- schap	Franse Gemeen- schap	Duitstalige Gemeen- schap	Waalse Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Totaal gemeenschappen en gewesten				
						excl klasse 8	Verrichting klasse 8		Doelstellingen	
							(2)		(1) + (2)	
	(1)					in % BBP	mio EUR	in % BBP	mio EUR	in % BBP
2001	594,9	-79,3	0,0	-47,1	-19,8	0,2%	275,2	0,1%	723,8	0,3%
2002	337,1	-62,0	0,0	-138,8	-54,5	0,0%	275,2	0,1%	357,0	0,1%
2003	324,7	-47,1	0,0	-128,9	-49,6	0,0%	275,2	0,1%	374,3	0,1%
2004	307,4	-29,7	0,0	-116,5	-44,6	0,0%	275,2	0,1%	391,7	0,1%
2005	280,1	-17,4	0,0	-104,1	-39,7	0,0%	275,2	0,1%	394,2	0,1%

Met ingang van het begrotingsjaar 2002 heeft de Afdeling met instemming van de deelgebieden, de begrotingssaldi geïnterpreteerd en geëvalueerd in termen van vorderingensaldi, hetgeen onder meer inhoudt dat benevens met het strikte begrotingsresultaat, ook rekening wordt gehouden met de saldi van de instellingen die met de overheidsadministratie worden geconsolideerd.

Verder moet aangestipt worden dat de vorderingensaldi in bovenstaande tabel wat het begrotingsjaar 2004 aangaat, op de Overlegcomités tussen de federale Regering en de Regeringen van gemeenschappen en gewesten (in het bijzonder deze van 22-09-2003 en van 16-12-03) aangepast werden ten einde ondermeer rekening te houden met bijkomende overdrachten in 2004 van de federale overheid.

Het is ook belangrijk te herinneren aan de aanbeveling die de Afdeling in haar jaarverslag van 2001 tot de Franse Gemeenschap gericht heeft. Omwille van de ongunstige afwijkingen in de voorgaande jaren ten opzichte van de aanbevolen saldi, heeft de Afdeling de Franse Gemeenschap aanbevolen het budgettair evenwicht ten laatste in 2004 te bereiken en bovendien de afbouw van haar schuld in de daaropvolgende jaren te versnellen door het vormen van overschotten, in het bijzonder door het reserveren van een deel van de bijkomende middelen waarop zij volgens het " Lambermont-akkoord" gerechtigd is.

-
- 1 De bedragen die in de Overeenkomst van 15.12.2000 nog in Belgische franken werden uitgedrukt, werden in onderstaande tabel omgerekend naar euro.
 - 2 Voor de niet in de tabel vermelde entiteiten, met name de GGC en de FGC, wordt het door de HRF aanbevolen budgettair evenwicht vooropgesteld.

4.2. De aanbevelingen van de Afdeling in het licht van de herfinanciering van de gemeenschappen

Overeenkomstig de Bijzondere Financieringswet van 13 juli 2001 ("het Lambermont-akkoord") beschikken de gemeenschappen, vooral met ingang van het begrotingsjaar 2005, over belangrijke bijkomende middelen die hen zouden toelaten vanaf dat jaar een hoger groeipad van hun primaire uitgaven toe te passen.

In haar voorgaande adviezen, in het bijzonder aangaande het referentietraject van de saldi voor de periode 2001-2010 waarnaar hoger werd verwezen, heeft de Afdeling erop aangedrongen dat de deelgebieden het principe van de intertemporele neutraliteit van hun budgettaire beleid zouden toepassen. Ter herinnering, dit principe houdt, bij een constant eigen fiscaal beleid, een quasi-constante reële groei van de primaire uitgaven in de opeenvolgende legislaturen in, ten einde een "stop and go" van het begrotingsbeleid te vermijden, alleszins ten aanzien van de recurrente primaire uitgaven.

De toepassing van dit criterium leidt de Afdeling tot de algemene aanbeveling – met eerbiediging van de budgettaire autonomie van de gemeenschappen – om de bijkomende beleidsruimte die door hoger vermelde Financieringswet voor de periode 2005-2010 wordt geboden, op een voorzichtige wijze te benutten, in afwachting dat het financieringssysteem in 2012 op kruissnelheid komt en vanaf dat jaar hun financiering koppelt aan de groei van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI). Zoals hoger aangestipt wordt deze trendmatige reële groei op 2 % per jaar geraamd.

De Afdeling nodigt bijgevolg de gemeenschappen uit om de aanwending van deze bijkomende middelen over een horizon van meerdere jaren uit te vlakken, waardoor een éénmalige substantiële stijging van de reële groei van hun primaire uitgaven in 2005 gemilderd wordt, die hun beleidsruimte in de volgende jaren gevoelig zou doen inkrimpen.

Op grond van de informatie waarover de Afdeling momenteel beschikt, zou de **Franse Gemeenschap** in haar meerjarenbegroting besloten hebben om, met ingang van 2005, toenemende begrotingsoverschotten op te bouwen. Indien echter de Franse Gemeenschap zou besluiten af te wijken van het traject van de vorderingensaldi die voortvloeien uit het principe van de uitvlakking en van de intertemporele neutraliteit, dan beveelt de Afdeling haar aan over de ganse periode 2005-2010 evenwichtig gespreide overschotten op te bouwen die het haar mogelijk maken haar schuldgraad met een gelijkwaardig bedrag te verminderen (schuldvermindering ten belope van 112,2 miljoen euro, vóór correctie code 8). Bovendien raadt de Afdeling de Franse Gemeenschap aan haar plan inzake schuldafbouw toe te passen (Decreet van 19.12.2002).

Het is echter duidelijk, dat de toepassing van dit Decreet (zie onderstaande tabel – laatste kolom **) de Franse Gemeenschap toelaat in 2005 een substantiële reële stijging van haar primaire uitgaven te realiseren die in de daarop volgende jaren niet aangehouden kan worden op straffe van het vertragen of zelfs ombuigen van de afbouw van haar schuldgraad.

Wat de **Vlaamse Gemeenschap** betreft, illustreert onderstaand traject de saldi die zouden bekomen worden bij een uitvlakking van de aanwending van de bijkomende middelen, in de onderstelling dat de Gemeenschap zich verder inschrijft in het traject van geleidelijk afnemende overschotten waarvoor zij eerder opteerde voor de periode 2001-2005 in het Akkoord van december 2000.

Onderstaande tabel gaat ervan uit dat voor het begrotingsjaar 2004 de doelstellingen van voormelde Overeenkomst van 2000, aangevuld met de beslissingen van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003, integraal gerealiseerd worden.

Tabel 2

Vorderingensaldi voor de gemeenschappen voor de periode 2005-2010 volgens het criterium van intertemporele neutraliteit

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

Centraal scenario (conjunctureel neutraal)	Vlaamse Gemeenschap (uitvlakking bijkomende middelen Lambermontakkoord)	Franse gemeenschap	
		evenwicht	+ Decreet schuld- afbouw
vorderingensaldo <u>vóór</u> correctie code 8			
2005	443,1	43,5	17,5
2006	335,4	15,8	25,0
2007	273,7	19,2	50,0
2008	194,5	18,4	75,0
2009	100,4	15,4	100,0
2010	0,0	0,0	100,0
reële groeivoet primaire uitgaven (in %):			
2005	2,4 (a)	2,7 (b)	3,2
2006	2,3	1,6	1,1
2007	2,3	1,6	1,3
2008	2,3	1,6	1,3
2009	2,3	1,6	1,3
2010	2,3	1,6	1,5
2011-2015	1,8	1,7 (c)	1,8 (d)

- (a) Vlaamse Gemeenschap : overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 lager (hetzij 19%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope van 54,4 miljoen euro inzake de transfer "hangende dossiers") en de eventuele éénmalige afwijking 2004 van de doelstelling, zoals bedoeld in art.8 Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 152 miljoen euro).
- b) Franse Gemeenschap : overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 hoger (hetzij 2,8%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope 7,8 miljoen euro inzake de transfer "hangende dossiers")
De schuldvermindering die voortvloeit uit het criterium van intertemporele neutraliteit bedraagt 112,2 miljoen EUR tijdens de periode van 2005-2010.
- c) Mits 1,4% in 2011 en 1,3% in 2012
- d) Mits 1,5% in 2011 en 1,4% in 2012

Tenslotte beveelt de Afdeling elke gemeenschap aan om in haar meerjarenbegroting voor de periode 2005-2010 rekening te houden met bovenstaande aanbevelingen en om in het bijzonder de raming van haar ontvangsten te steunen op een trendmatige reële groei van het BNI van 2 % per jaar.

4.3. De aanbevelingen voor de gewesten

De Afdeling beveelt de gewesten aan om voor de periode 2006-2010 op een strikte wijze de saldi (bepaald volgens HRF-methodologie) te respecteren zoals zij in het advies van 1999 geformuleerd werden, waarbij rekening wordt gehouden met hun interpretatie als vorderingensaldi en met de ESR-correctie betreffende de kredietverleningen en deelnemingen.

Wat het begrotingsjaar 2005 betreft, blijven de saldi volgens deze interpretatie en omgezet in ESR95-termen op basis van een onderling akkoord, onverminderd van toepassing. Onderstaande tabel herneemt deze saldi voor het Waalse Gewest en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Zoals voor de gemeenschappen, adviseert de Afdeling de gewesten eveneens om hun meerjarenbegroting voor te bereiden op grond van een ontvangstenraming bij een jaarlijkse reële groeivoet van 2 % van het BNI. Deze raming dient uiteraard ook rekening te houden met een herziening van de overige bepalende parameters zoals hun fiscale capaciteit. Indien de economische groei hoger uitvalt dan 2%, dient de conjuncturele bonus bij voorrang gebruikt te worden voor de verbetering van hun saldi.

Onderstaande tabel geeft de aanbevolen saldi weer, en ter illustratieve titel, de saldi die voortvloeien uit het criterium van intertemporele neutraliteit, in de onderstelling dat voor het begrotingsjaar 2004 de doelstellingen van voormelde Overeenkomst van 2000, aangevuld met de beslissingen van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003; integraal gerealiseerd worden.

Tabel 3

Vorderingensaldi voor de gewesten voor de periode 2005-2010 volgens het criterium van intertemporele neutraliteit

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

Centraal scenario (conjunctureel neutraal)	Waals Gewest		Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	HRF jaarverslag 1999	actualisering met intertemporele neutraliteit	HRF jaarverslag 1999	actualisering met intertemporele neutraliteit
vorderingensaldo <u>vóór</u> correctie code 8				
2005	-104,1	-18,8	-39,7	-13,9
2006	-89,2	-16,5	-34,7	-12,3
2007	-69,4	-13,6	-27,3	-10,1
2008	-49,6	-10,0	-19,8	-7,4
2009	-27,3	-5,5	-9,9	-4,0
2010	0,0	0,0	0,0	0,0
reële groeivoet primaire uitgaven (in %) :				
2005	3,6	1,5 (a)	2,8	1,5
2006	1,2	1,5	1,2	1,5
2007	1,1	1,5	1,1	1,5
2008	1,2	1,5	1,2	1,5
2009	1,2	1,5	1,1	1,5
2010	1,1	1,5	1,2	1,5
2011 - 2015	1,6	1,6	1,7	1,7

(a) *Waals Gewest : overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 hoger (hetzij 2,0%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope van 24,2 miljoen EUR voor de transfer "hangende dossiers"). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was niet betrokken bij de beslissing "hangende dossiers".*

4.4. De Afdeling acht een nieuw Samenwerkingsakkoord 2006-2010 noodzakelijk

Met het oog op de uitdagingen die door de vergrijzing van de bevolking worden gesteld en gegeven de blijvende noodzaak van de budgettaire coördinatie, acht de Afdeling het noodzakelijk dat de gemeenschappen en de gewesten met de federale Overheid een nieuw budgettair Samenwerkingsakkoord zouden sluiten dat de periode 2006-2010 dekt. Dit impliceert dat de bestaande Overeenkomst van 2000 voor wat het begrotingsjaar 2005 betreft, wordt aangepast.

Zoals hoger reeds werd aangestipt, impliceert de opbouw van een overschot van 1,5 % van het BBP tegen 2011 op het vlak van de gezamenlijke overheid gecoördineerde inspanningen van Entiteit I en II. De Afdeling acht het daarom noodzakelijk dat de verdeling van deze inspanning over beide Entiteiten het voorwerp zou uitmaken van een akkoord in het kader van het Overlegcomité.

In dit verband is de Afdeling van oordeel dat bovenstaande aanbevelingen Entiteit II zouden moeten toelaten om gemiddeld een financieringscapaciteit te bereiken van 0,1 tot 0,2 % van het BBP over de periode 2005-2010, waarbij zij rekening houdt met conjuncturele schommelingen en met de electorale cyclus van de Lokale Overheden. De Afdeling adviseert bovendien de onderscheiden gewesten om waakzaam te blijven ten aanzien van de uitgavenevoluitie van de Lokale Overheden over dewelke zij de voogdij uitoefenen (3).

3 De vertaling van de aanbevelingen van de Afdeling in ESR95 volgens een illustratief scenario is opgenomen in Deel III van de integrale tekst van het Jaarverslag.

DEEL I :
HET BEGROTINGSBELEID OP MIDDELLANGE EN
LANGE TERMIJN IN HET LICHT VAN DE
FINANCIERING VAN DE VERGRIJZING

1. Inleiding

Het eerste deel van het Jaarverslag 2004 van de Afdeling biedt zowel een verkennend als een normatief analysekader dat een raming wil maken van de marges en beperkingen van het begrotingsbeleid en van de belastingpolitiek. Die raming betreft eerst en vooral de middellange termijn, d.w.z. de huidige legislatuur, maar ze moet tezelfdertijd in een langer termijnperspectief geplaatst worden inzake de houdbaarheid van de overheidsfinanciën in het licht van de begrotingskost van de komende socio-demografische schok (vergrijzing).

Het vertrekt van het ongewijzigd uitgangspunt dat het begrotingsbeleid in de lijn moet blijven van de Europese aanbevelingen inzake begrotingsbeleid voor België, en dan meer bepaald wat het ritme van de schuldafbouw betreft. Daarbij wordt van de vaststelling uitgegaan dat onze schuldgraad hoog blijft in vergelijking met die van onze Europese partners en dat deze toestand verder een bijzondere financiële last legt op onze overheidsfinanciën in de vorm intrestlasten van meer dan 5% van het BBP. Daarom wordt zoals in het verleden in die aanbevelingen de voorkeur gegeven aan een aangehouden schuldafbouw. Dat betekent dat België een strategie zal moeten uitwerken die eerder leidt tot geleidelijk stijgende substantiële begrotingsoverschotten dan tot loutere evenwichten op middellange termijn. Dit past bovendien volledig in het eerder door de Belgische overheid bepaalde en doorgevoerde begrotingsbeleid op lange termijn. Dat bestaat erin zich voor te bereiden op, en het hoofd te bieden aan, de onafwendbare budgettaire meerkosten van de vergrijzing door zowel een beleid van verhoging van de werkgelegenheidsgraad, in het bijzonder die van de ouderen, als door een aangehouden politiek van schuldafbouw en van structurele financiering van het Zilverfonds. Dit socio-budgettaire beleid moet toekomstige budgettaire ruimte vrijmaken door een geprogrammeerde vermindering van de intrestlasten (via schuldafbouw) EN door een geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten die in een tweede fase (na 2018) geleidelijk aan afgebouwd kunnen worden. De uitdaging is ook een kwestie van intergenerationele rechtvaardigheid : het komt erop aan op korte termijn geen budgettaire ruimte in te nemen die is vrijgekomen door de automatische verlaging van het gewicht van de intrestlasten, door een niet duurzaam beleid inzake ontvangsten en/of primaire uitgaven, op straffe van dan in minder dan 10 jaar de normen inzake primaire overschotten exclusief vergrijzing (overheidsontvangsten min primaire uitgaven exclusief sociale prestaties) opnieuw te moeten verstrakken, wanneer de begrotingskosten van de vergrijzing werkelijk zullen beginnen door te wegen.

Zoals reeds aangegeven in het vorige Jaarverslag gaat het hier om een belangrijke politieke keuze, in de zin van een begrotingsbeleid dat op middellange en lange termijn houdbaar is. Dat beleid is gericht op de financiële houdbaarheid van een op repartitie steunend pensioenstelsel en van een kwalitatief hoogstaande gezondheidszorg, door een vermindering van de minst productieve uitgaven, met name de financiële lasten, eerder dan door een verhoging van de verplichte (fiscale en parafiscale) heffingen op de factor arbeid en/of aanzienlijke besnoeiingen op andere – sociaal en economisch nuttiger – overheidsuitgaven (onderwijs, vorming, onderzoek en (technologische) ontwikkeling, mobiliteit en verkeersinfrastructuur, justitie, veiligheid, enz.) die noodzakelijk zijn voor het

behoud van het groeipotentieel en van de werkgelegenheid en van de duurzame ontwikkeling.

Zelfs indien dit beperkingen inhoudt inzake budgettaire en fiscale marges op korte termijn, verschaft dit beleid ook een zekere vorm van waarborg tegen toekomstige verhogingen van de fiscale en/of sociale heffingen op de toekomstige actieve generaties, die anders onvermijdbaar zouden kunnen worden.

Verder in de tekst worden de volgende punten behandeld :

- II. De onderliggende (4) recente (2003) begrotingsrealisaties en de weerslag daarvan op de begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte en middellange termijn.
- III. De analyse van de recentelijk door de SCvV uitgevoerde herzieningen inzake raming van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, ondermeer op het vlak van de pensioenen en de gezondheidszorgen.
- IV. De implicaties van de twee hierboven vermelde punten voor het normatieve begrotingstraject op middellange en lange termijn om tegemoet te kunnen komen aan de budgettaire meerkosten van de vergrijzing.
- V. De hypothesen en de resultaten van het normatief referentiescenario op middellange en lange termijn dat is aanbevolen door de Afdeling voor de gezamenlijke overheid, Entiteit I en het Zilverfonds.
- VI. Analyse van de evolutie van de Maastrichtschuld in 1994-2003

2. Recente realisaties en begrotingsvooruitzichten (marges en beperkingen) op korte en middellange termijn

2.1. De begrotingsresultaten van 2003 en de uitsplitsing ervan over de grote Entiteiten

In maart 2004 heeft de Afdeling zoals gewoonlijk een evaluatie gemaakt van de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2003, en dat op basis van nog voorlopige statistische gegevens die eind januari 2004 beschikbaar waren. Eind maart 2004 heeft het INR een officiële maar nog voorlopige versie van de overheidsrekeningen voor 2003 gepubliceerd. Die bevestigt en accentueert nog enigszins (een verbetering met iets minder dan 0,1% van het BBP) het beperkte overschot van het in 2003 opgetekende vorderingensaldo (5).

4 Exclusief de weerslag van eenmalige en uitzonderlijke primaire ontvangsten en uitgaven.

5 Hetzij +0,2% van het BBP volgens ESR95, +0,3% van het BBP volgens de (Europese) Procedure bij buitensporige tekorten of « EDP ».

Die aanpassing wordt in de definitieve Rekeningen van de overheid van juni 2003 globaal bevestigd. De evaluatie van de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2003 kan daarmee geactualiseerd worden.

In de volgende tabel wordt een dergelijke actualisering voorgesteld, waarbij een vergelijking gemaakt wordt tussen zowel

1. de nieuwe gegevens (NR.06/04) van de Nationale Rekeningen en de voorlopige ramingen van februari 2004 van de Afdeling (Ram.02/04) en
2. de nieuwe realisaties 2003 en de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2003-2005 van België, en ook
3. deze nieuwe realisaties 2003 en de eveneens herraamde realisaties 2002.

Tabel I.1

Vergelijking van de (herraamde) realisaties 2003 met de doelstellingen en vroegere ramingen (HRF maart 2004) (°°)

in % (INR) van het BBP

	2002		2003			Evolut. 2002-03			Evolut. 2002-03	
	Realisaties HRF 02/2004	Realisaties NR 06/2004	Doelstelling (*)	Realisaties HRF 02/2004	Verschil	Realisaties INR juni 2004	Verschil / HRF 02/2004	Verschil/ Doelst.	Raming HRF maart 2004	INR juni 2004
Entiteit I.										
Primair saldo	5,6%	5,7%	4,8%	5,0%	0,2%	4,9%	-0,1%	0,1%	-0,6%	-0,8%
Rentelasten	5,6%	5,5%	5,1%	5,1%	0,0%	5,0%	-0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,5%
Vorderingensaldo	0,0%	0,1%	-0,3%	-0,1%	0,2%	-0,1%	0,0%	0,2%	-0,2%	-0,2%
Entiteit II.										
Primair saldo	0,5%	0,5%	0,7%	0,8%	0,1%	0,9%	0,1%	0,2%	0,3%	0,4%
Rentelasten	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo	0,0%	-0,1%	0,3%	0,3%	0,0%	0,4%	0,1%	0,1%	0,3%	0,5%
Gezamenlijke overheid										
Primair saldo	6,1%	6,1%	5,5%	5,8%	0,3%	5,8%	0,0%	0,3%	-0,3%	-0,3%
Rentelasten	6,1%	6,0%	5,6%	5,6%	0,0%	5,5%	-0,1%	-0,1%	-0,5%	-0,6%
Vorderingensaldo	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%	0,2%	0,3%	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%
Bruto schuldgraad	106,1%	105,8%	102,3%	100,5%	-1,8%	100,7%	0,3%	-1,6%	-5,6%	-5,1%

(°) Stabiliteitsprogramma 2003-2005

(°°) HRF maart 2004, Uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2003, gegevens van tabel 4

Globaal kunnen de bevindingen van de Afdeling in maart 2004 bij de beoordeling van de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2003 bevestigd worden. De recente ramingen van de overheidsrekeningen wijken immers slechts heel weinig af van de gegevens die de Afdeling daarvoor had gebruikt (namelijk de ramingen van het Verslag 2003 van de NBB).

Aldus werd het vorderingensaldo (overschot) voor 2003 van de gezamenlijke overheid opwaarts herzien met iets meer dan 0,1% van het BBP, om 0,3% van het BBP te bereiken, te vergelijken met de doelstelling van een begrotingsevenwicht die in het Stabiliteitsprogramma was vooropgesteld. Ten opzichte van de voorlopige ramingen van het Verslag van maart 2004 is de verwezenlijkte verbetering hoofdzakelijk toe te schrijven aan een neerwaartse herziening (met 0,1% van het BBP) van het gewicht van de intrestlasten, terwijl het primair overschot onveranderd blijft op 5,8% van het BBP.

Die tabel leidt tot de volgende andere vaststellingen :

- ten opzichte van de vroegere ramingen van de Afdeling in maart 2004, is het vorderingensaldo van Entiteit I in 2003 omzeggens gelijkwaardig. Dat is toe te schrijven aan een met 0,1% van het BBP minder hoog primair overschot maar eveneens aan intrestlasten die 0,1% van het BBP lager liggen.
- Bij Entiteit II, daarentegen, ligt het vorderingensaldo 0,1% van het BBP hoger (een overschot van 0,4% van het BBP in de plaats van 0,3% van het BBP); dat verschil is meer dan volledig (een verschil met 0,2% van het BBP) gelokaliseerd bij het primair overschot.
- Ten opzichte van de doelstellingen 2003 van het Stabiliteitsprogramma 2003-2005 van België, blijft de doelstelling, te weten een globaal evenwicht van het vorderingensaldo, nog beter gewaarborgd, met een positief verschil (overschot) van 0,3% van het BBP. De realisaties van Entiteit I zijn +0,2% van het BBP beter dan de doelstelling inzake vorderingensaldo van het Stabiliteitsprogramma, terwijl het positief verschil bij Entiteit II dat oorspronkelijk nul bedroeg stijgt tot 0,1% van het BBP.

Bovendien is, zoals onderstaande tabel aantoont, de achteruitgang van het vorderingensaldo van Entiteit I in 2003 (-0,2% van het BBP ten opzichte van de herraamde verwezenlijkingen in 2002) meer dan volledig gelokaliseerd bij de Sociale Zekerheid (-0,8% van het BBP), die voor de eerste keer sedert 1996 beduidend in het rood duikt, terwijl men daarentegen bij de Federale overheid een duidelijke vooruitgang noteerde (een verbetering met +0,6% van het BBP).

Op het niveau van Entiteit II, is de verbetering van het ene jaar op het andere (+0,5% van het BBP) voor een deel gelokaliseerd bij de Gemeenschappen en de Gewesten (G&G), met een jaar-op-jaarverbetering van 0,3% van het BBP (6) en is er tevens een netto-verbetering bij de Lokale Overheden (LO) ten belope van 0,2% van het BBP.

Tabel I.2
Vorderingensaldi en schuldgraad, globaal en per Entiteit

Niveaus en evoluties in % van het BBP

	2000	2001	2002	2003	2003-02	2003-00
Vorderingensaldi	0,2%	0,6%	0,1%	0,3%	0,2%	0,2%
+ Entiteit I.	0,2%	-0,1%	0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,3%
Federale Overheid	-0,4%	-0,8%	-0,2%	0,4%	0,6%	0,8%
Sociale Zekerheid	0,6%	0,7%	0,4%	-0,5%	-0,8%	-1,1%
+ Entiteit II.	0,0%	0,7%	-0,1%	0,4%	0,5%	0,4%
Gemeenschappen en Gewesten	0,3%	0,8%	-0,1%	0,2%	0,3%	-0,1%
Lokale Overheden	-0,3%	-0,1%	0,1%	0,3%	0,2%	0,5%
+ Schuldgraad	109,1%	108,1%	105,8%	100,7%	-5,1%	-8,4%
Entiteit I.	98,4%	97,6%	95,5%	90,7%	-4,8%	-7,7%
Entiteit II.	10,7%	10,5%	10,3%	10,0%	-0,2%	-0,6%

6 Inderdaad, na een uitzonderlijk ongunstig resultaat als gevolg van de correctie voor teveel in 2001 geïnde ontvangsten.

2.2. “Onderliggende” begrotingsresultaten 2003 en de weerslag ervan op het normatieve traject op middellange en lange termijn

Voor een juiste analyse van de marges en de beperkingen van het begrotingsbeleid van de toekomstige jaren mogen de zichtbare goede begrotingsresultaten voor 2003 niet uit het oog doen verliezen dat het primair saldo van 2003 op het einde van het jaar positief maar eenmalig werd beïnvloed door uitzonderlijke en niet-wederkerende verrichtingen ten belope van netto 1,4% van het BBP (7), die niet voorzien waren bij de begrotingscontrole van de lente 2003. Zonder de uitzonderlijke bijdrage van die verrichtingen zou het vorderingensaldo negatief geweest zijn en –1,1% van het BBP bedragen, in de plaats van een opgetekend overschot van 0,3% van het BBP en vooral ten opzichte van het saldo van –0,6% van het BBP dat in juni 2003 in het Jaarverslag van de Afdeling werd voorop gesteld (8). De onderliggende verslechtering van het geconsolideerd primair saldo van de GO, namelijk van het voor de belangrijkste eenmalige factoren gecorrigeerde saldo, zou dan evenwel in 2003 1,7% van het BBP bedragen, in de plaats van een schijnbaar beperktere achteruitgang met 0,3% van het BBP dat daadwerkelijk werd waargenomen in de ESR95-rekeningen.

Dat wijzigt daarom zeer aanzienlijk de startbasis dat toen door de Afdeling werd gebruikt tot rechtvaardiging van zijn normatief scenario en zijn begrotingsaanbevelingen tot 2007 en later. Het dient genoteerd dat dat aanzienlijk verschil van ongeveer 0,5% van het BBP tussen de effectieve verwezenlijkingen exclusief “one shots” verrichtingen en de vergelijkbare verleden jaar geraamde verwezenlijkingen slechts voornamelijk aan de conjunctuur kan toegeschreven worden, aangezien die de facto in 2003 zeer sterk bleek overeen te komen met die welke een jaar geleden was verwacht (een reële groei van ongeveer 1% (9)).

Op het niveau van Entiteit I alleen, namelijk de Entiteit die het meest de weerslag ondervindt van de problematiek van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, alsmede door de noodzaak van de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten, is de herziening van het onderliggend saldo (10) nog meer uitgesproken. In de plaats van het door de Afdeling in juni 2003 verwachte vorderingensaldo van –0,8% van het BBP, zou dat saldo in 2003 exclusief uitzonderlijke factoren –1,5% bedragen, wat een onderliggende verslechtering is met 0,7% van het BBP.

7 Voor een nettobedrag van 3.750 miljoen euro, hetzij 5.000 miljoen euro (1,9% van het BBP) bij de ontvangsten (« Belgacom »-operatie) die gedeeltelijk, ten belope van 1.250 miljoen euro (0,5% van het BBP), gecompenseerd is bij de niet-wederkerende primaire uitgaven (NMBS en De Post).

8 Zie tabel I.3., blz. 35.

9 In maart 2003 verwachtte het INR (Economische begroting van de lente) een reële economische groei van 1,3% voor 2003 en in juni 2003 verwachtte de NBB (Economisch Tijdschrift, 2003/2) een reële groei van 1%.

10 Het voor de belangrijkste eenmalige factoren gecorrigeerde saldo.

2.3. Korte terugblik op het gevoerde begrotingsbeleid in een historisch middellange termijnperspectief

In de loop van de laatste vier jaren (2000 tot 2003) werden er op het vlak van de Belgische overheidsfinanciën (11) het behoud van een begrotingsevenwicht of zelfs geringe begrotingsoverschotten genoteerd ondanks de weerslag van drie opeenvolgende jaren van zwakke groei. Dit sloot aan bij de nogal opmerkelijke evolutie die in de jaren 1993-1998 werd genoteerd met het oog op het naleven van de budgettaire convergentiecriteria en op de volwaardige deelname van België aan de derde fase van de EMU en aan het lanceren van de euro.

Toch wordt er vooral in de laatste drie jaar een duidelijke omslag genoteerd van de structurele budgettaire ontwikkelingen, voornamelijk in termen van structurele primaire saldi, dus gecorrigeerd voor de effecten verbonden aan de economische cyclus alsmede voor de weerslag van eenmalige factoren, zoals duidelijk wordt uit volgende retrospectieve tabel.

Tabel I. 3
Vorderingensaldo en bestanddelen (gezamenlijke overheid)

Vergelijking van de evoluties per sub-periode, in % van het BBP

		1994-97	1997-00	2000-03
Vorderingensaldo	(1)	3,1	2,1	0,1
- rentelasten	(2)	-1,6	-1,2	-1,2
Primair saldo	(3)=(1+2)	1,5	0,9	-1,1
- eenmalige factoren	(4)	-0,1	-0,2	1,8
Onderliggende prim.saldi	(5)=(3-4)	1,6	1,0	-2,9
- cyclische invloeden	(6)=(7+8)	-0,4	1,1	-1,1
+ verschillen in % BBP	(7)	0,3	1,4	-2,0
+ compositie-effect	(8)	-0,7	-0,3	0,9
= Structureel primair saldo	(9)=(5-6)	2,0	-0,1	-1,8
Tot. niet-structurele invloeden	(10)=(4+6)	-0,4	1,0	0,7
Onderliggend vorderingensaldo	(11)=(1-4)	3,2	2,3	-1,7
Structureel vorderingensaldo	(12)=(1-10)	3,5	1,1	-0,6
+ Evolutie van de schuldgraad	(13)	-10,6	-15,1	-8,4
endogene factoren	(14)	-3,7	-14,2	-8,9
exogene factoren ("excl.'NFB")	(15)=(13-14)	-6,9	-0,8	0,5
p.m. Groei van het BBP	(16)	2,3	3,0	0,8

(°) Ramingen van de NBB op basis van de geharmoniseerde methode voor door de ESCB gehanteerde correctie van de conjunctuurvariatiës.

11 De gegevens met betrekking tot deze terugblik zijn afkomstig van de Overheidsrekeningen (juni 2004) die het INR onlangs heeft opgemaakt.

Na in de vorige twee driejarenperiodes ruim positief geweest te zijn, is aldus het verbeteringstempo van het vorderingensaldo sterk vertraagd in de loop van de laatste drie jaar (2000-2003). Na drie opeenvolgende jaren van zwakke groei, die ruimschoots lager lag dan de potentiële groei, kan het behoud van een begrotingsevenwicht of zelfs van een licht overschot bestempeld worden als een voortreffelijk resultaat, vooral in vergelijking met de tekorten die werden vastgesteld in de meeste andere Europese landen, na overigens een lange saneringsperiode (1992-1998) met het oog op de naleving van de Maastricht-criteria.

Dat resultaat werd evenwel gemakkelijker verwezenlijkt door het behoud van een krachtig verlagingstempo van het gewicht van de intrestlasten (-1,2% van het BBP in 3 jaar), dat meer uitgesproken was dan in bijna al die andere landen. Die verlaging kon ten volle een bijdrage leveren als gevolg van een volgehouden krachtig schuldaftbouwtempo alsmede van een aanhoudende verlaging van de impliciete rente op de Belgische overheidsschuld in een periode van lage inflatie en van een meer accommoderend beleid vanwege de ECB.

In de laatste drie jaar van ongunstige conjunctuur is het Belgisch primair overschot aldus met iets meer dan 1,1% van het BBP teruggelopen en werd aldus de verlaging van het gewicht van de intrestlasten voor het grootste deel gecompenseerd. Die verslechtering komt in diezelfde periode ook grotendeels overeen met de geraamde negatieve weerslag van de conjunctuurinvloed op het begrotingssaldo (12), zodat het voor conjuncturele invloeden gecorrigeerde primair saldo bij benadering ongewijzigd bleef. Het dient genoteerd dat volgens die berekeningen de “zuivere” cyclische weerslag (-2% van het BBP), die gebonden is aan het gecumuleerd reële groeiverschil in 2001-2003, omgekeerd voor ongeveer 45% (0,9% van het BBP) gecompenseerd werd door positieve “compositie-effecten” (13) en dat vooral in 2001 en 2002.

Die zichtbare stabilisatie van het cyclisch gecorrigeerd primair overschot tussen 2000 en 2003 is op zijn beurt evenwel toe te schrijven aan het symmetrische spel van twee tendensen of invloeden met een tegengesteld teken en van ongeveer gelijke omvang. Enerzijds heeft het geheel van eenmalige of “one shot” factoren die de begrotingsresultaten beïnvloeden, positief ingewerkt op de evolutie van het primair saldo, ten belope van niet minder dan 1,8% van het BBP in 3 jaar (in feite hoofdzakelijk in 2003). Omgekeerd is het *structureel primair saldo*, dat kan beschouwd worden als een goede maatstaf van de voluntaristische of discretionaire budgettaire strategie zowel op het vlak van de ontvangsten als van de primaire uitgaven, met meer dan 1,8% van het BBP verslechterd in 3 jaar. Dat weerspiegelt de weerslag enerzijds van de geleidelijk ingevoerde fiscale en parafiscale verlagingen alsmede anderzijds van een veel hoger groeitempo van de structurele primaire uitgaven (+2,7% gemiddeld per jaar exclusief cyclische uitgaven voor werkloosheid en niet-

12 Effect zoals dat berekend wordt op grond van de geharmoniseerde methodologie van het ESCB en dat een « zuiver » cyclische component bevat, die gebonden is aan het verschil tussen het effectieve BBP en het geraamde trendmatige BBP en een component « compositie-effecten », gebonden aan de structuur van de groei (namelijk de grotere of kleinere capaciteit om belastingen voort te brengen).

13 “Compositie”-effecten zijn strikt gezien niet cyclisch, maar zijn het gevolg van de samenstelling of de structuur van de trendgroei en van de weerslag ervan op de ratio van de overheidsontvangsten en van vooral de werkloosheidsuitgaven.

wederkerende uitgaven) dan de potentiële of trendmatige economische groei die op ongeveer 2% per jaar wordt geraamd.

Bovendien noteert men dat de in de loop van de laatste 3 jaar verwezenlijkte verlaging van de schuldgraad aanzienlijk is gebleven (-8,4% van het BBP) ondanks de duidelijke vertraging van de nominale en reële groei en ondanks het ontbreken van een globale positieve bijdrage van exogene of eenmalige factoren “buiten de NFB”. Dat staat in tegenstelling tot de periode 1994-1997 toen de verlaging van de schuldgraad toen (-10,6% van het BBP) voor een groot deel nog werd versterkt door belangrijke exogene verrichtingen of verrichtingen “buiten het vorderingensaldo” ten belope van ongeveer 7% van het BBP. Die verlaging van de schuldgraad was toen grotendeels vereist opdat België op begrotingsvlak in aanmerking zou komen voor de euro.

Die duidelijk expansieve budgettaire koers kan geanalyseerd worden op basis van zijn anticyclisch karakter (op korte termijn) en van de conjunctuurondersteuning, alsmede in een meer structureel perspectief als tussentijdse budgettaire steun aan een actief werkgelegenheidsbeleid en een beleid gericht op de verhoging van de activiteitsgraad. Die expansievere budgettaire koers kon aldus slechts tijdelijk gefinancierd worden met netto eenmalige ontvangsten.

Maar nu dat de conjunctuur eindelijk duidelijk een betere koers vaart, zal men tegen 2005, dus in twee jaar, de afbouw van zeer omvangrijke niet-structurele budgettaire steun van 1,5% van het BBP, moeten opvangen. Dat zal gebeuren in een omgeving waarin de dalende fase van de impliciete rentevoet zou kunnen eindigen en het geheel van de beslissingen die zijn genomen bij de ontvangsten tegen 2007 zou kunnen leiden tot een bijkomende daling met 0,7% à 0,8% van het BBP van de ratio van de “structurele” ontvangsten.

2.4. Een poging tot evaluatie van de begrotingsvooruitzichten 2004 en van het begrotingsbeleid 1999-2004

Het huidige begrotingsbeleid kan slechts beoordeeld worden door rekening te houden met de raming van de « vermoedelijke » begrotingsresultaten van 2004. Drie belangrijke instellingen, de Europese Commissie (14), het FPB (15), en nog meer recent de NBB (16) hebben hun raming gepubliceerd van die resultaten en hun conclusies stemmen overeen door een vermoedelijk tekort te verwachten, indien geen corrigerende maatregelen worden genomen, van 0,3% à 0,5% (17) van het BBP voor dit jaar op het niveau van de Belgische gezamenlijke overheid (18).

Het betreft een cijfer dat, indien het zou bewaarheid worden, lager zou liggen dan de beoogde doelstelling van een in 2004 aangehouden begrotingsevenwicht. Die doelstelling werd nog herbevestigd bij de begrotingscontrole van april 2004.

Die verslechtering van het vorderingensaldo met ongeveer 0,5 à 0,7% van het BBP ten opzichte van een beperkt overschot van 2003 (0,2% van het BBP), zou enerzijds toe te schrijven zijn aan een belangrijke verslechtering van ongeveer 1,1% van het BBP van het primair saldo van de GO, die alleen gedeeltelijk gecompenseerd wordt door een nieuwe verlaging van het gewicht van de intrestlasten ten belope van ongeveer 0,5% van het BBP. De verslechtering van het primair overschot daarentegen zou vooral toe te schrijven zijn aan de sterke verlaging van de ratio van de totale overheidsontvangsten, ten belope van ongeveer 1,6% van het BBP, die meer dan integraal is te wijten aan de achteruitgang van de

14 Lentevooruitzichten 2004.

15 Economische Vooruitzichten 2004-2009 van het Federaal Planbureau, mei 2004.

16 NBB, Economisch Tijdschrift, 2004/2 juni.

17 De Europese Commissie verwacht een tekort van 0,5% van het BBP maar houdt geen rekening met de opbrengst van de EBA die door de Regering op 0,3% van het BBP wordt geraamd.

18 In geen enkele van die ramingen wordt evenwel rekening gehouden met de recente licht opwaartse herziening (+0,1% van het BBP) van het daadwerkelijk in 2003 opgetekende begrotingsoverschot.

eenmalige ontvangsten (19), die slechts gedeeltelijk werd gecompenseerd door een meer beperkte daling van de ratio van de primaire uitgaven (ten belope van 0,5% van het BBP). Die laatst vermelde daling zou bijna volledig voortvloeien uit de weerslag op de begroting 2004 van de vervroeging van uitgaven 2004 naar de begroting 2003 ten gunste van de NMBS alsmede van de niet-hernieuwing in 2004 van een eenmalige kapitaaloverdracht in 2003 van ongeveer 0,1% van het BBP ten gunste van De Post.

De onderstaande tabel geeft ter illustratie de effectieve en de geraamde cijfers (2004) inzake overheidsfinanciën van de laatste jaren (volgens ESR95).

Tabel I. 4
Begrotingsevoluties 1999-2003 (°) en 2004 (°°)

Niveaus in % van het BBP

	2000	2001	2002	2003	2004(°)	Jaarlijkse evoluties		
						2002	2003	2004(°)
Overheidsontvangsten (ESR95)	49,5	50,0	50,5	51,6	50,0	0,5	1,1	-1,6
+ Fiscale en parafiscale, lopende	44,5	44,7	45,3	44,6	44,7	0,5	-0,7	0,2
+ Andere (incl. fiscale kapitaalontv.)	5,0	5,3	5,3	7,0	5,2	0,0	1,7	-1,8
Primaire uitgaven (ESR95)	42,6	42,9	44,4	45,8	45,2	1,5	1,4	-0,6
+ lopende	39,4	40,4	41,7	42,8	42,8	1,3	1,1	-0,1
+ kapitaal	3,1	2,4	2,7	2,9	2,4	0,2	0,3	-0,5
Primair saldo	6,9	7,1	6,1	5,8	4,8	-1,0	-0,3	-1,0
-rentelasten	6,8	6,6	6,1	5,6	5,1	-0,5	-0,5	-0,5
Vorderingensaldo	0,1	0,5	0,0	0,2	-0,3	-0,5	0,2	-0,5
+ Niet-structurele invloeden (niveaus)	0,4	0,9	0,3	1,1	0,3	-0,6	0,8	-0,8
cyclische (incl. compositie-effecten)	0,7	0,4	0,1	-0,4	-0,5	-0,4	-0,5	-0,1
niet-wederkerende factoren	-0,2	0,4	0,2	1,5	0,8	-0,2	1,3	-0,7
Structureel primair saldo (niveaus)	6,5	6,3	5,8	4,7	4,5	-0,4	-1,1	-0,2
Structureel vorderingensaldo (niveaus)	-0,3	-0,3	-0,2	-0,9	-0,6	0,1	-0,7	0,3

(°) Bovenstaande gegevens houden nog geen rekening met de beperkte herziening uit de door het INR op 18 juni 2004 gepubliceerde overheidsrekeningen.

(°°) Eigen raming op basis van de NBB (Economisch Tijdschrift 2-2003, Tabel 10).

Vooraleer meer in detail in te gaan op de weerslag van de herzieningen van de onderliggende resultaten van 2003 alsmede van de “vermoedelijke” resultaten van 2004 op het door de Afdeling vooropgestelde traject, past het evenwel eerst na te gaan in hoeverre de nieuwe ramingen op lange termijn (2003-2030) van de Studiecommissie voor de Vergrijzing, alsmede de daarna gepubliceerde Begrotingsvooruitzichten 2004-2009 op middellange termijn van het FPB al dan niet het vroeger geraamde (Verslag 2003) profiel en het bedrag van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing wijzigen.

19 Het wegvallen van de eenmalige « Belgacom » - ontvangsten van 2003 ten belope van 1,9% van het BBP zou gedeeltelijk gecompenseerd worden door de verwachte opbrengst van de EBA (0,3% van het BBP). De ratio van de fiscale en parafiscale ontvangsten exclusief de EBA (verplichte heffingen) wordt omgekeerd verondersteld te stijgen met 0,2% van het BBP in 2004, na een sterke daling in 2003 (-0,6% van het BBP), terwijl de ratio van de andere niet-fiscale ontvangsten in ESR95 symmetrisch daarna zou achteruitgaan met een gelijkwaardig percentage.

3. De budgettaire meerkosten van de vergrijzing: een actualisering en de implicaties daarvan

De Studiecommissie voor de vergrijzing heeft, in het kader van de opdracht die haar in 2001 door de Wetgever werd toevertrouwd, haar derde Jaarverslag (2004) gepubliceerd. Dat verslag bevat een actualisering van de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing tegen 2030 (periode 2003-30). Die actualisering werd verwezenlijkt op basis van een minder recent macro-economisch scenario (november 2003) dan dat waarop de laatste Vooruitzichten op middellange termijn (2004-2009) van het Federaal Planbureau zijn gebaseerd, maar dat er echter slechts weinig van afwijkt op korte en middellange termijn (20). Het geraamde verschil van de meerkosten van de vergrijzing tegen 2007-2008 zoals die blijkt uit de laatste meest recente Middellange termijnvooruitzichten 2004-2009 van het FPB ten opzichte van die van de SCvV, blijft daarom beperkt (een weinig meer dan 0,1% van het BBP).

De actualisering van de SCvV in 2004 heeft zowel te maken met het basisscenario (met gedeeltelijke welvaartvastheid van de sociale prestaties) (21), als met de variaties daarop (zonder welvaartvastheid van de sociale prestaties, met sterke verhoging van de activiteitsgraad of nog met een snellere stijging van de arbeidsproductiviteit).

In dit deel van de tekst wordt geraamd wat de door de Studiecommissie voor de vergrijzing (SCvV) uitgevoerde actualisering impliceert voor de aanbevelingen van de Afdeling inzake het begrotingsbeleid op middellange en lange termijn, en vooral inzake het te volgen traject van schuldafbouw en van stijging van het Zilverfonds.

In de eerste afdeling (3.1.) zullen de resultaten van de actualisering geanalyseerd worden en zal getracht worden de oorzaak te vinden van de verschillen die genoteerd worden tussen de nieuwe raming (van de budgettaire meerkosten) en de raming die vorig jaar door de SCvV werd gemaakt.

In de tweede afdeling (3.2) zullen de resultaten van de alternatieve scenario's van de SCvV in het kort worden becommentarieerd.

In de derde afdeling (3.2) zal aan het licht worden gebracht welke de implicaties zijn inzake het gewenste schuldafbouwtraject en inzake de begrotingsstrategie op middellange en lange termijn die deze budgettaire meerkosten op een intertemporeel zo « neutraal » mogelijke manier zou kunnen opvangen.

20 Over de vier jaar 2004-2007 bedroeg het gecumuleerde groeiverschil tussen de twee scenario's slechts 0,3% of minder dan gemiddeld 0,1% per jaar.

21 Zoals in aanmerking genomen als centraal scenario door de Afdeling « Financieringsbehoeften » in haar Jaarverslag 2002.

3.1. *Vergelijking van de reële groei van de sociale prestaties en evolutie van de “globale budgettaire meerkosten van de vergrijzing”*

Er dient aan herinnerd dat de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, net als in de vorige verslagen, zowel een brede als een precieze betekenis heeft. Hij wordt gemeten op basis van de evolutie, over een bepaalde periode of meerdere subperiodes, van de ratio van de totale sociale uitgaven, zoals die door de Studiecommissie gedefinieerd worden. Op enkele details na komt dat begrip praktisch overeen met dat van « het geheel van de totale door de overheid toegekende sociale prestaties », zowel in geld als in natura, dat in de nationale rekeningen wordt gebruikt volgens de ESR95 methodologie.

Deze brede definitie gaat veel verder dan het beperkte begrip van alleen de pensioen- (en brugpensioen)uitgaven en uitgaven voor gezondheidszorgen. Ze is gerechtvaardigd door het vaststaand feit dat, waar de verwachte wijzigingen in de socio-demografische structuren de kosten van bepaalde sociale uitgaven (hoofdzakelijk pensioenen, gezondheidszorg) onafwendbaar opwaarts zullen beïnvloeden, ze gelijklopend daarmee ook tot structurele neerwaartse ombuigingen van andere componenten van de sociale uitgaven (werkloosheid, gezinstoelagen, andere) kunnen leiden.

Tabel I. 5

Vergelijking van de reële groeivoeten van de uitgaven voor sociale prestaties in het centraal scenario van de SCvV

Jaarlijkse %-variatie en volume ()*

Prestaties in constante prijzen	2003-07	2007-11	2011-15	2015-23	2023-30	2003-15	2015-30	2003-30
Totaal	2,2%	2,3%	2,7%	2,7%	2,5%	2,4%	2,6%	2,5%
+ Pensioenen + brugpensioenen	1,3%	2,6%	3,4%	3,5%	3,2%	2,4%	3,4%	2,9%
+ Gezondheidszorg	4,8%	3,3%	3,2%	2,7%	2,5%	3,7%	2,6%	3,1%
+ Werkloosheid	-0,4%	-1,5%	-1,3%	-0,3%	-0,8%	-1,1%	-0,5%	-0,8%
Andere exclusief werkloosheid	1,3%	1,7%	1,6%	1,5%	1,1%	1,6%	1,3%	1,4%
P.m. Onderwijs	0,8%	1,0%	1,2%	1,6%	1,7%	1,0%	1,7%	1,4%
P.m. Totaal, inclusief onderwijs	2,0%	2,1%	2,5%	2,5%	2,4%	2,2%	2,4%	2,3%
Totaal excl. werkloosheid	2,5%	2,6%	3,0%	2,8%	2,6%	2,7%	2,7%	2,7%
+ Pensioenen + Brugpensioenen + Gezondheidszorg	2,8%	2,9%	3,3%	3,1%	2,9%	3,0%	3,0%	3,0%
P.m. Totaal "andere" incl. werkloosheid	0,8%	0,7%	0,8%	1,1%	0,7%	0,8%	0,9%	0,8%
BBP	2,3%	2,4%	2,2%	1,7%	1,6%	2,3%	1,7%	2,0%
BBP - Totale prestaties	0,1%	0,1%	-0,5%	-0,9%	-0,8%	-0,1%	-0,9%	-0,5%
BBP - Gezondheidszorg	-2,5%	-0,8%	-1,0%	-1,0%	-0,9%	-1,4%	-0,9%	-1,1%

(*) In termen van deflator van de private consumptie.

De bovenstaande tabel geeft, per subperiode, de belangrijkste ontwikkelingen weer die de SCvV in haar jongste verslag verwacht inzake reëel groeitempo – per subperiode – van de belangrijkste categorieën van sociale prestaties.

Hier blijkt duidelijk dat het trendmatige groeitempo in volume van de totale uitgaven voor sociale prestaties geleidelijk aan in beperkte mate versnelt. Van 2,2% gemiddeld in 2003-2007 stijgt het tot 2,5% in 2007-2015 en 2,6% in 2015-2030.

Zoals hierboven te zien valt, is de versnelling van de stijging van de uitgaven voor sociale prestaties bijzonder sterk bij de uitgaven die rechtstreeks verbonden zijn aan de vergrijzing (pensioenen, brugpensioenen, gezondheidszorg), waar ze van 2,8% in 2003-07 zou oplopen tot gemiddeld 3,1% in 2007-2015, om daarna heel lichtjes te zakken tot 3% in 2015-2030. Bij de andere sociale uitgaven daarentegen (werkloosheid inbegrepen) zou de stijging trendmatig stabiel en gematigd blijven omdat ze gemiddeld in 2003-2030 ongeveer +0,8% zou bedragen (met een lichte versnelling tot +1,1% per jaar in 2015-2023).

Er dient hier aangestipt dat een veronderstelde reële groeivoet van 4,8% per jaar van de uitgaven voor gezondheidszorg in de periode 2003-2007 (4 jaar) hoger zou liggen dan de waargenomen groeivoet van de laatste 5 jaren (ongeveer 4,3% in de periode 1999-2003 (22)) en vooral duidelijk hoger dan het gemiddelde van de laatste 10 jaar (3,5%). Die gemiddelde groei van 4,8% is lichtjes hoger dan de regeringsnorm terzake voor die periode en wordt verklaard door de opname (vanaf 2006) van de kleine risico's in de verplichte ziekteverzekering van de zelfstandigen, gefinancierd door de overdracht van de overeenstemmende bijdragen.

Hoe reëel ze ook is, toch zou de globale versnelling van de verwachte reële groei van de totale sociale prestaties minder zware gevolgen hebben als, gelijklopend daarmee, het potentieel groeitempo van de Belgische economie niet geleidelijk aan zou vertragen, vooral vanaf de tweede helft van het komend decennium. In het langetermijnmodel van de SCvV zou die vertraging van de potentiële groei, bij een hypothetische trendmatige productiviteitsgroei (van 1,75% in het centraal scenario), het gevolg zijn van het samen voorkomen van , enerzijds, het wegvallen van de neerwaartse convergentie van de effectieve werkloosheidsgraad naar de veronderstelde « structurele » langetermijnwerkloosheidsgraad en, anderzijds, van de toenemende vertraging van de aangroei van de actieve bevolking (23). De potentiële groei vertraagt aldus net wanneer de aan de vergrijzing gebonden sociale uitgaven sneller beginnen te groeien. Het verwachte reële groeiverschil van de sociale prestaties in % van het BBP zou oplopen van -0,1% gemiddeld per jaar in 2003-2007 tot +0,5% in 2007-2011 en tot ongeveer 1% gemiddeld in 2011-2030.

Er dient eveneens aan herinnerd dat het macro-economisch scenario dat aan de basis ligt van de ramingen van de meerkosten van de vergrijzing veronderstelt dat de werkloosheidsgraad geleidelijk aan wordt teruggebracht tot zijn geraamd « natuurlijk » percentage, namelijk 7,5%. De SCvV zelf verhult niet dat het hier om een scenario gaat dat men als « voluntaristisch » kan omschrijven en waarvan de verwezenlijking een actief beleid zal vereisen inzake werkgelegenheid en verhoging van de activiteitsgraden, in het bijzonder op het einde van de arbeidsleeftijd.

22 Waarbij voor 2003 de door de SCvV verwachte reële groei inzake gezondheidszorg wordt overgenomen.

23 Dat de activiteitsgraad verondersteld wordt te blijven stijgen, ondermeer die van de vrouwelijke bevolking en van de oudere werknemers, compenseert maar zeer gedeeltelijk de absolute daling van de bevolking op arbeidsleeftijd en de achteruitgang van het relatieve aandeel daarvan in de totale bevolking.

Er dient tenslotte nog aangestipt dat de ramingen inzake socio-budgettaire meerkosten van de vergrijzing zeer gevoelig zijn voor de hypothesen die in aanmerking genomen worden inzake reële trendgroei van de uitgaven voor gezondheidszorgen. In het scenario van de SCvV is die reële groei beperkt tot 2,8% per jaar gemiddeld voor het geheel van de periode na 2007.

Indien bijvoorbeeld na 2010 die reële groei 1% per jaar gemiddeld hoger zou zijn dan de gehanteerde hypothese (dus in dit alternatief scenario 3,8% gemiddeld per jaar over het geheel van de periode na 2010) zouden de globale meerkosten van de vergrijzing tegen 2030 iets meer dan 2% van het BBP hoger liggen.

De SCvV zelf heeft geoordeeld dat in het zeker extreme scenario dat de reële huidige groeinorm van 4,5% voor de overheidsuitgaven voor gezondheidszorgen onbeperkt zou aangehouden worden, de budgettaire meerkosten van de vergrijzing dan 3,3% hoger zouden liggen in 2030. Die meerkosten zouden aldus dan oplopen tot 6,7% van het BBP en zou dus beslist verdubbelen ten opzichte van de oorspronkelijke raming.

Aldus wordt het centrale belang benadrukt van een aangehouden beheersing van de evolutie van de kosten van het kostenstelsel van gezondheidszorgen om het zeker mogelijk te maken dat de budgettaire meerkosten van de vergrijzing draagbaar en beheersbaar zou zijn, niet alleen voor de overheidsfinanciën maar eveneens voor de maatschappij in haar geheel die uiteindelijk de last ervan moet dragen.

Tabel I. 6

Evoluties van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing (Jaarverslag 2004)

Gecumuleerde evoluties per subperiode, in % van het BBP

	2003-12	2012-30	2003-30	2003-15	2015-30	2003-07	2007-11
TOTAAL	-0,2	3,6	3,4	0,1	3,2	-0,2	-0,1
Pensioenen	-0,2	3,0	2,8	0,2	2,7	-0,4	0,1
Gezondheidszorg	1,0	1,4	2,4	1,2	1,2	0,7	0,3
Arbeidsongeschiktheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Werkloosheid	-0,6	-0,6	-1,2	-0,8	-0,4	-0,2	-0,3
Brugpensioenen	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Gezinsbijslag	-0,3	-0,2	-0,5	-0,4	-0,1	-0,2	-0,1
Andere sociale prestaties	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0
p.m. Bezoldigingen onderwijs	-0,5	-0,1	-0,7	-0,6	0,0	-0,3	-0,2

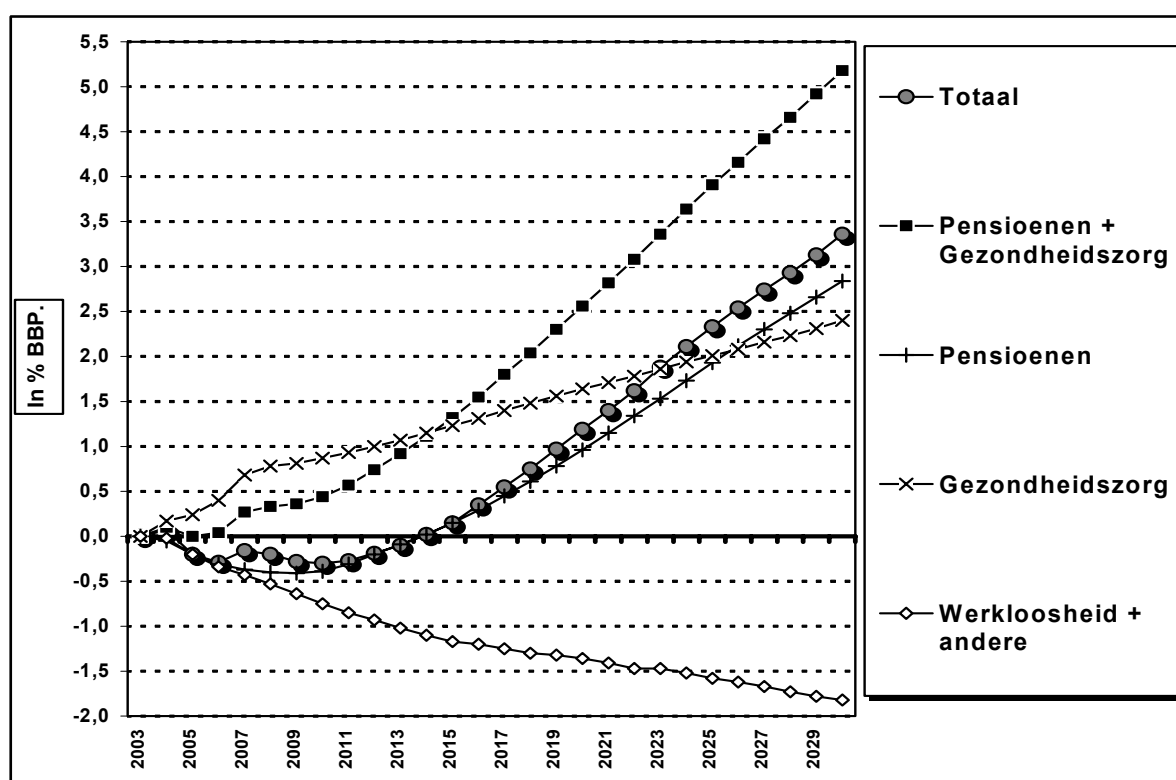
Bovenstaande tabel en onderstaande grafiek geven, per subperiode, de voornaamste evoluties weer die de SCvV in haar jongste verslag verwacht, ditmaal inzake de verhouding tussen het BBP en de belangrijkste categorieën van sociale prestaties (afhankelijk van hun groeiverschil in volume ten opzichte van het BBP).

De belangrijke rol wordt duidelijk aangetoond van de voortdurende daling van het gewicht van de werkloosheidsuitgaven (-1,2% van het BBP tegen 2030), die het mogelijk maakt de

verwachte verhoging van de uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorgen samen (+5,2%) met bijna een kwart te compenseren. De verwachte daling van het gewicht van de overige sociale prestaties exclusief werkloosheid (waaronder de gezinstoelagen) met -0,6% van het BBP tegen 2030 zou het daarentegen mogelijk maken nog iets meer dan 10% van diezelfde verhoging te compenseren. Aldus zou in totaal een aandeel van bijna 35% van de verwachte verhoging van de overheidsuitgaven die het meest gebonden zijn aan de vergrijzing, gecompenseerd worden door de afname van het aandeel van de overige sociale prestaties inclusief werkloosheid.

Grafiek 1

Budgettaire meerkosten van de vergrijzing in de actualisering van de SCvV

Tenslotte is het belangrijk vast te stellen dat de verhoging met 0,7% van het BBP van de geraamde meerkosten van de vergrijzing over de periode 2003-2030 ten opzichte van de raming van het vorige Verslag van de SCvV voor ongeveer 60% de korte en middellange termijn (periode van 4 jaar 2003-2007) en voor de rest (slechts 0,2% van het BBP) de 23 volgende jaren betreffen. Die verhoging met 0,4% van het BBP tegen 2007 ten opzichte van het cijfer uit het vorig verslag van de SCvV is voornamelijk toe te schrijven aan de invoering van een reële groeinorm van 4,5% van de uitgaven inzake gezondheidszorgen.

3.2. *Alternatieve scenario's van de SCvV*

Zoals in het Verslag van vorig jaar is de SCvV er bij zijn centraal scenario van het Verslag 2004 van uitgegaan dat de welvaartsaanpassing per jaar 0,5% zou bedragen. De budgettaire meerkosten tegen 2030 van die gedeeltelijke aanpassing ten opzichte van een scenario zonder aanpassing wordt door de SCvV geraamd op 0,6% van het BBP. Zoals verleden jaar is de SCvV eveneens overgegaan tot de analyse van enkele alternatieve scenario's, respectievelijk inzake werkgelegenheidsgraad (in % van de bevolking van 15 tot 64 jaar) en inzake gemiddelde arbeidsproductiviteitsgroei.

In het *eerste alternatieve scenario* leidt een sterkere verhoging van de werkgelegenheidsgraad van de theoretische bevolking op arbeidsleeftijd (met 0,6% tegen 2030) tot een bijkomende daling met 0,5 procentpunt van de werkloosheidsgraad (in brede zin (24)), en tot een vermindering van niet minder dan 0,9% van het BBP van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing tegen 2030. Een analyse van die resultaten toont evenwel aan dat die uitsluitend werden bekomen als gevolg van een « noemer »-effect gebonden aan de veronderstelde reële hogere groei. Anders gezegd, de bijkomende werkgelegenheidsgroei komt er niet ten nadele van productiviteitswinsten (door een arbeidsintensievere groei) maar als gevolg van een a priori veronderstelde hogere reële groei.

In het *tweede alternatieve scenario* wordt ervan uitgegaan dat de arbeidsproductiviteit en de conventionele lonen met 0,5% sneller toenemen dan in het referentiescenario. De gemiddelde reële groei gaat er dan met evenveel op vooruit bij een ongewijzigde gegeven « evenwichts » werkloosheidsgraad. Zelfs in de veronderstelling dat de welvaartsaanpassing van de sociale prestaties met een gelijkwaardig percentage stijgt (0,5%), wordt de globale kostprijs van de vergrijzing gevoelig naar beneden herzien (een « verbetering » van 0,4% van het BBP tegen 2030, uitsluitend gelokaliseerd bij de pensioenuitgaven). Het noemer-effect (of groei-effect) is in dit geval tamelijk sterk gunstig (een « mechanische » neerwaartse weerslag met 3% van het BBP op de budgettaire meerkosten van de vergrijzing), maar dat wordt grotendeels gecompenseerd (2,6% van het BBP tegen 2030) door een sneller groeitempo van het volume van de sociale prestaties, voornamelijk als gevolg van het effect van de aanpassing van de sociale prestaties aan de (hogere) lonen en aan de welvaart.

In *het derde alternatieve scenario* tenslotte wordt uitgegaan van een combinatie van het eerste alternatieve scenario en van de hypothese van een werkgelegenheidsintensievere groei (daling van de productiviteitswinsten). Bijgevolg leidt dat tot een tussenliggende verlaging van de geraamde meerkosten van de vergrijzing (-0,7% van het BBP, hier ook gedeeltelijk (0,4% van het BBP) toe te schrijven aan het statistisch « noemer-effect » verbonden aan de hogere veronderstelde reële groei (van iets minder dan 0,1% per jaar gemiddeld over de periode 2008-2030).

24 Met inbegrip van de oudere werklozen die thans geboekt staan als niet-werkzoekenden.

3.3 Besluit

Over het geheel van de periode 2003-2030 werden de budgettaire meerkosten van de vergrijzing merkbaar opwaarts herzien (in totaal een verschil van +0,7% van het BBP (25)) maar paradoxaal slaat die herziening voor een groot deel op de korte en middellange termijn (0,4% van het BBP tegen 2007 of gemiddeld 0,1% van het BBP per jaar) en veel minder op de lange termijn (nauwelijks iets meer dan 0,2% van het BBP voor de resterende 23 jaren).

Men moet een goed onderscheid maken tussen die twee tijdsperiodes , want

- *de eerste periode verwijst naar de vraag te weten of het nodig is het overgangsreferentiescenario op korte en middellange termijn aan te passen om een gegeven bedrag van een beoogd begrotingsoverschot te bereiken*
- *terwijl de tweede periode verwijst naar de vraag te weten of de doelstellingen op langere termijn moeten worden herzien inzake het te bereiken niveau van begrotingsoverschot.*

Die bevindingen suggereren twee belangrijke conclusies aangaande het te voeren begrotingsbeleid op middellange en lange termijn.

- a. Aangezien de vroegere ramingen met betrekking tot de vermoedelijke toekomstige (na 2007) budgettaire meerkosten op lange termijn van de vergrijzing niet aan significante herzieningen toe zijn, lijkt het wel gegrond om de vroeger bepaalde begrotingsstrategie (Verslag 2003 van de Afdeling) in grote lijnen onveranderd te laten. Ter herinnering, die had tot doel geleidelijk aan een structureel begrotingsoverschot op te bouwen van 1,5% van het BBP en om dat overschot op dat niveau aan te houden gedurende een zekere tijd vooraleer het geleidelijk aan af te bouwen om de noodzakelijke bijkomende marges vrij te maken om de stijgende budgettaire meerkosten van de vergrijzing op te vangen, zonder het primair overschot exclusief de vergrijzing te moeten optrekken.
- b. Bij een gegeven veronderstelde begrotingsdoelstelling daarentegen leidt de verzwaring van de meerkosten van de vergrijzing tegen 2007, die hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de verhoging tot 4,5% van de toegestane groeinorm van de reële uitgaven voor gezondheidszorg, tot een aanzienlijke bijkomende beperking op korte termijn op het beheer van het primair overschot exclusief vergrijzing. Die beperking komt bij de beperking die de facto voortvloeit uit de verslechtering van de onderliggende (exclusief eenmalige factoren) primaire saldi in 2003-2004 ten opzichte van de nog geldende ramingen van vorig jaar.

25 Of 3,5% van het BBP in de plaats van +2,7% van het BBP in het vorige Verslag van de SCvV.

4. Globale begrotingsmarges en/of –beperkingen voor de jaren 2004-2007

4.1. De implicaties van het normeringstraject van het Jaarverslag 2003 van de HRF in de nieuwe macro-budgettaire omgeving

In zijn Jaarverslag van juni 2003 had de Afdeling een begrotingstraject op middellange en lange termijn voorgesteld voor de gezamenlijke overheid en voor elk van de twee belangrijkste grote entiteiten, Entiteit I (federale overheid en Sociale Zekerheid) en Entiteit II (gemeenschappen en gewesten en lokale overheden). Dit begrotingstraject was opgesteld op basis van een beoogd begrotingsoverschot van 0,3% van het BBP in 2005 en van 0,7% van het BBP in 2007 om aldus 1,5% van het BBP te bereiken in 2011. Voor Entiteit I lagen de overeenkomstige begrotingsdoelstellingen 0,2% van het BBP lager.

Het door de Afdeling vooropgestelde begrotingsscenario van vorig jaar dat uitging van een verwacht macro-economisch herstel, kon toen beschouwd worden als strak maar haalbaar. Op basis van een verwachte economische groei van gemiddeld 2,4% over de vierjarenperiode 2003-2007 en van een bijkomende daling van de ratio van de overheidsontvangsten met 0,8% van het BBP in 4 jaar, impliceert het vooropgestelde scenario de facto dat het groeitempo van de totale primaire uitgaven in die periode zou beperkt blijven tot gemiddeld 1,7% per jaar (26) en tot 1,5% voor alleen Entiteit I. Voor Entiteit II als geheel werd de gemiddelde « toegestane » reële groei van de primaire uitgaven toen geraamd op 2,1% per jaar op basis van de doelstelling van een vorderingenoverschot van 0,2% van het BBP tegen 2007 en van de verwachte evolutie van de totale overheidsontvangsten van de Entiteit. Rekening gehouden met een toen verwachte gemiddelde reële groei van 1,5% van de sociale prestaties van Entiteit I (27), zou aldus per saldo een marge vrijgemaakt worden voor een praktisch gelijkwaardige reële groei van iets meer dan 1,5% per jaar, voor de overige primaire uitgaven van Entiteit I.

Twee belangrijke evoluties sinds een jaar hebben de haalbaarheid op korte en middellange termijn van het vroeger aanbevolen scenario gewijzigd, behoudens de belangrijke omslag van het besliste budgettaire en fiscale beleid sinds de vorming van een nieuwe federale regering in de zomer 2003.

- 1) Ten eerste ging het scenario van de HRF van juni 2003 uit van de hypothese van een onderliggend tekort, in dit geval exclusief nieuwe eenmalige maatregelen bij de ontvangsten en/of de uitgaven, van 0,6% van het BBP voor de gezamenlijke overheid en van 0,8% van het BBP voor Entiteit I. Maar nu geven de laatste beschikbare ramingen betreffende de effectieve begrotingsrealisaties van 2003 in de feiten aan dat dit « onderliggend » tekort aanzienlijk hoger lag dan verwacht. Het bedroeg

26 In termen van BBP-deflator, dat komt overeen met een iets hoger geraamde groei van ongeveer 1,9% per jaar in termen van consumptieprijzen.

27 Op basis van de ramingen van de SCvV van april 2003.

immers 1,1% van het BBP (28) voor de gezamenlijke overheid en niet minder dan 1,5% voor Entiteit I. Voor Entiteit I bedraagt het verschil van het resultaat met de raming van juni 2003 0,7% van het BBP voor het ankerjaar 2003 en wordt de budgettaire inspanning evenveel verzaamd om tegen 2007 de vooropgestelde doelstelling inzake begrotingsaldo te bereiken.

- 2) Zoals reeds hierboven werd uitgelegd is het vooral voor de korte en middellange termijn (tot 2007) dat de opwaartse herziening van de meerkosten van de vergrijzing aanzienlijk is omdat die dan nagenoeg 0,4% van het BBP in 4 jaar zouden bedragen. Bij een ongewijzigde begrotingsdoelstelling tot 2007 vormen die twee correcties samen alleen al - ceteris paribus – een beperking door een noodzakelijke bijkomende verbetering met 1,2% van het BBP van het primair saldo exclusief vergrijzing van Entiteit I, hetzij 0,3% van het BBP gemiddeld per jaar (en 1% gemiddeld per jaar van de middelen van de Entiteit).

Geen enkele beduidende afzwakking kan tegen 2007 verwacht worden van die bijkomende beperking bij de nieuwe conjuncturele hypothesen. Ofschoon de gemiddelde jaarlijkse groei (van meer dan 2,3%) die in aanmerking werd genomen in het geheractualiseerde macro-economische scenario tamelijk krachtig is, blijkt die immers toch heel weinig lager te zijn dan in het referentiescenario van het Verslag 2003 van de Afdeling.

28 In dit cijfer wordt als correcties slechts rekening gehouden met de twee belangrijkste correcties die tamelijk laat op het jaar werden doorgevoerd, namelijk enerzijds de 5 miljard euro aan uitzonderlijke ontvangsten verbonden aan de zogenaamde « Belgacom » verrichting (overdracht van de activa van het Pensioenfonds), en anderzijds 1,25 miljard euro vervroegde eenmalige uitgaven die werden aangerekend op de begroting 2003. Het netto-saldo van die verrichtingen, 3,75 miljard euro, bedraagt 1,4% van het BBP.

4.2 Een nieuwe raming van de budgettaire beperkingen tegen 2007

In deze nieuwe middellange termijnvooruitzichten zou de waargenomen daling van de globale overheidsontvangsten in de periode 2003-2007, exclusief de uitzonderlijke ontvangst van 5 miljard euro van 2003 verbonden aan de Belgacom-operatie, zeer dicht die daling benaderen welke als hypothese werd gehanteerd in het Verslag 2003 van de Afdeling, namelijk 0,8% van het BBP en 0,5% voor alleen Entiteit I (29). Zij weerspiegelt vooral in 2005-2006 hoofdzakelijk de weerslag van de uitvoering van de laatste fasen van de huidige fiscale en parafiscale verlagingen in een omgeving van een groei die weliswaar krachtig is maar geen bijzonder grote capaciteit heeft om ontvangsten te genereren na 2004 (30).

Volgens de indicatieve simulaties van de Afdeling, bedraagt de impliciete maximale « marge » inzake gemiddelde groei van de primaire uitgaven voor Entiteit II tegen 2007 in zijn geheel opnieuw 2,1%, een cijfer dat vergelijkbaar is met dat van het Verslag 2003 van de Afdeling. Dat resultaat werd verkregen op basis van de hypothese dat het begrotingsoverschot in 2007 van +0,2% van het BBP op +0,3% van het BBP (31) wordt gebracht. De vroegere hypothese werd in aanmerking genomen in afwachting van het sluiten van een nieuw samenwerkingsakkoord met de deelgebieden en rekening houdend met de bijzondere kenmerken van de overheidsinvesteringen van de LO. Dit resultaat is het gevolg van de combinatie van een in 2003 verwezenlijkt begrotingsoverschot van die Entiteit in ESR95 dat hoger is dan voordien verwacht werd (+0,4% van het BBP volgens het INR in 2003 in vergelijking met de hypothese van 0,2% van het BBP van het Verslag van juni 2003 van de Afdeling) met een hypothese van een iets sterkere verlaging (ten belope van -0,1% van het BBP) van de ratio van de overheidsontvangsten van die Entiteit.

29 Hoogstens kan men verwachten dat de door Entiteit I opgetekende daling iets lager zou liggen (ongeveer 0,1 % van het BBP) dan die welke verleden jaar werd vooropgesteld, terwijl omgekeerd die van Entiteit II gelijklopend daarmee een weinig hoger zou liggen dan die welke verleden jaar werd vooropgesteld, als gevolg van het relatief hoge niveau van de door de federale overheid in 2003 overgedragen ontvangsten in het kader van de Financieringswetten.

30 In het scenario van het FPB wordt immers een neerwaartse trend genoteerd van het aandeel in het BBP van de brutoberoepsinkomsten (-1,5% van het BBP in 4 jaar, waarvan -0,8% van het BBP voor de daling van het loonaandeel) alsmede een daling van de potentieel belastbare macro-economische grondslagen inzake indirecte belastingen (-0,8% van het BBP).

31 Waarvan een gehanteerde hypothese van een begrotingsoverschot van ongeveer 0,1% van het BBP in 2007 voor de G&G afzonderlijk beschouwd en van 0,2% van het BBP voor de LO rekening gehouden met de bijzondere kenmerken van de cyclus van hun overheidsinvesteringen.

De simulaties die werden uitgevoerd in een gelijkaardige macro-economische omgeving als die van het centraal scenario van verleden jaar, geven vergelijkbare en volgende indicatieve resultaten voor de afgeleide marges van de reële groei van de primaire overheidsuitgaven en van de twee belangrijkste componenten. Onderstaande tabel geeft in het bijzonder bij trajecten die bij veronderstelling « exogeen » zijn voor de overheidsontvangsten – behoudens scenario D (32) - en voor de uitgaven wegens de vergrijzing, op basis van de hypothese van een globaal tekort in 2004 van 0,3% van het BBP, de volgende afgeleide impliciete « normen » of marges voor de groei van de totale reële primaire uitgaven exclusief de sociale prestaties van de gezamenlijke overheid alsmede van Entiteit I in de jaren 2005-2007 (3 jaar)

Tabel I. 7

Afgeleide reële groeivoeten van de primaire uitgaven in 2005-2007, bij gegeven ontvangsten en begrotingsdoelstellingen (°)

Afgeleide groeivoeten van de primaire uitgaven in 2005-2007 voor Entiteit I :				
1) Begrotingssaldo	0,5%	0,4%	0,0%	0,0%
2) Evolutie ontvangsten 2003-2007 (°)	-0,6%	-0,5%	-0,5%	0,0%
Scénario	A (2003-07) Verslag HRF	B	C Simulaties 2004	D
Totaal Gezamenlijke Overheid	1,8%	1,1%	1,4%	1,8%
Idem, sociale prestaties	1,7%	2,1%	2,1%	2,1%
Idem, excl. sociale prestaties	1,8%	0,0%	0,7%	1,5%
waarvan:				
+ Entiteit I	1,5%	0,6%	1,0%	1,6%
Idem, sociale prestaties	1,5%	2,2%	2,2%	2,2%
Idem, excl. sociale prestaties	1,5%	-3,3%	-1,7%	0,3%
+ Entiteit II	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%

(°) Evoluties van de ontvangsten exclusief de Belgacom – ontvangsten.

(°°) Die gemiddelde jaarlijkse groeivoeten voor 2005-2007 (3 jaar) zijn voor de kolommen B, C en D niet gecorrigeerd voor de weerslag op de initiële primaire uitgaven van 2004 van de prefinanciering van de NMBS in 2003 ten bedrage van 1,05 miljard euro. Die weerslag beperkt de *effectieve* marge voor de reële groei van de primaire uitgaven met 0,3% op het niveau van de gezamenlijke overheid (0,6% voor alleen de uitgaven exclusief sociale prestaties) en met 0,4% per jaar op het niveau van Entiteit I alleen (1,3% voor alleen de uitgaven exclusief sociale prestaties van Entiteit I).

In de geteste verkennende scenario's concentreert de combinatie van 1) een structureel minder gunstige « gecorrigeerde » vertrekbasis, 2) van een iets zwakkere reële groei, 3) van

32 In de alternatieve hypothese van een stabilisatie van de ratio van de overheidsontvangsten van Entiteit I (exclusief Belgacom-ontvangsten) tussen 2003 en 2007, in de plaats van de in het basisscenario veronderstelde verlaging met 0,5%.

een gegeven beperking inzake begrotingsoverschot, 4) van een exogeen veronderstelde reële groei van de uitgaven voor sociale prestaties (meerkosten van de vergrijzing), 5) van een geraamd « endogeen » begrotingstraject van Entiteit II. en tenslotte 6) van een exogeen verondersteld – behoudens scenario D – traject van de totale overheidsontvangsten, hier technisch de facto alle beperkingen op alleen de uitgaven exclusief sociale prestaties van Entiteit I. Die beperking is verhoudingsgewijs des te sterker naarmate die primaire uitgaven exclusief sociale prestaties vandaag niet minder meer dan 30% van de totale primaire uitgaven van Entiteit I vertegenwoordigen, begrotingsoverdrachten naar de EU en Entiteit II inbegrepen.

Dat wordt duidelijk weergegeven in de bovenstaande tabel, die toont dat het gelijktijdig naleven van die verscheidene beperkingen in principe vereist dat :

- a) **Scenario B** : een reële jaarlijkse daling met 3,3% van de primaire uitgaven exclusief sociale prestaties (ongeveer 9,6 % gecumuleerd over 3 jaar) in een scenario van een vereist begrotingsoverschot van 0,4% van het BBP van diezelfde Entiteit tegen 2007, met het oog op de strikte naleving van de vroegere doelstelling van de Afdeling van een globaal overschot van 0,7% van het BBP in 2007, of
- b) **Scenario C** : een jaarlijkse daling met 1,7% per jaar (nagenoeg 5% gecumuleerd over 3 jaar) van die primaire uitgaven exclusief sociale prestaties van Entiteit I in het scenario van begrotingsevenwicht van Entiteit I in 2007, of
- c) **Scenario D** : een zeer beperkte stijging van die primaire uitgaven, met 0,3% per jaar (minder dan 1% in 3 jaar), in een scenario van begrotingsevenwicht van Entiteit I in 2007 (zoals bij C) maar in de alternatieve hypothese van een stabilisatie van de ratio van de overheidsontvangsten (exclusief Belgacom-ontvangsten) tussen 2003 en 2007. Dat impliceert tegen 2007 ten opzichte van het basisscenario een « meeropbrengst » van overheidsontvangsten met 0,5% van het BBP, hetzij als gevolg van de gunstiger structureffecten bij de ontvangsten (33) dan in het basisscenario, hetzij als gevolg van daartoe genomen discretionaire maatregelen of ingevolge een gedeeltelijke combinatie van die twee factoren.

De zware beperking die weegt op de primaire uitgaven exclusief sociale prestaties zou natuurlijk afgezwakt worden indien de reële groei ervan samen met de in aanmerking genomen groeinorm van 4,5% bij de gezondheidszorgen zou kunnen verlaagd worden tot zijn “spontaan” ritme dat op 2,2% per jaar geraamd wordt.

Het belang van de budgettaire uitdaging waarmee Entiteit I wordt geconfronteerd bij ongewijzigd beleid kan anders aangetoond worden, zelfs in een optimistisch scenario van een duurzaam economisch herstel.

33 In de hypothese van een krachtiger groei van de belastbare grondslagen die de grootste invloed hebben op de ontvangsten (binnenlandse beroepsinkomsten en belastbare finale privé-bestedingen), ten nadele van de grondslagen die de kleinste invloed op de ontvangsten hebben.

Op basis van de hypothese van de vooruitzichten op middellange termijn 2004-2009 van het FPB betreffende de evolutie van de reële uitgaven voor sociale prestaties in het bijzonder van Entiteit I, alsmede op basis van de hypothese van een beperkte daling met 0,5% van het BBP van de « gecorrigeerde » ratio van de totale ontvangsten van Entiteit I (34), leidt een scenario met de voorzichtige hypothese van een reële gemiddelde groei met slechts 1,5% per jaar (35) van de totale primaire uitgaven exclusief sociale prestaties van Entiteit I van 2004 tot 2007 tot een tekort van 0,9% van het BBP van die Entiteit en tot een tekort van 1,0% van het BBP tegen 2007, in de plaats van het in het nieuwe Stabiliteitsprogramma (2004-2007) vooropgestelde begrotingsevenwicht in 2007.

Het te financieren verschil ten opzichte van de doelstelling uit het nieuwe Stabiliteitsprogramma van een begrotingsevenwicht voor Entiteit I in 2007, bedraagt aldus 1,0% van het BBP (meer dan 3 miljard euro in constante prijzen van 2004). Dat verschil kan ook beschouwd worden als een voorzichtige en eerder lage raming van de netto tegen 2007 te leveren budgettaire en fiscale inspanning om de vooropgestelde regeringsdoelstelling te behalen. De hier gehanteerde hypothese inzake gemiddelde reële groei van de totale primaire uitgaven exclusief sociale prestaties komt immers overeen met de impliciete door de Afdeling in 2003 voor Entiteit I aanbevolen norm (zie ook Scenario A van bovenstaande tabel).

Ter vergelijking, de voorbije groei van die uitgaven kan, gecorrigeerd voor de belangrijkste eenmalige uitgaven, geraamd worden op 2,4% in het decennium 1993-2003 en op ongeveer 3,6% in de vijf laatste jaren (periode 1998-2003).

Ter illustratie, het hanteren van een reële groeihypothese van 2,0% per jaar in 2003-2007 van die uitgaven, in de plaats van de hierboven gehanteerde hypothese van 1,5%, zou het tekort van Entiteit I op iets minder dan 1,2% van het BBP tegen 2007 brengen.

34 Die daling is het gevolg van de geraamde kost van 0,8% van het BBP tegen 2007 van de beslissingen genomen inzake de hervorming van de personenbelasting en van de verlaging van hoofdzakelijk de sociale lasten, die gedeeltelijk gecompenseerd wordt door een verwachte daling van de ratio van de naar andere overheden overgedragen fiscale middelen alsmede door de verwachte opbrengst van de maatregelen bij de indirecte belastingen en de accijnzen in het bijzonder.

35 In de recente Vooruitzichten op middellange termijn van het FPB worden die primaire uitgaven exclusief sociale prestaties van Entiteit I verondersteld op endogene wijze - bij ongewijzigd beleid - te stijgen van 2,5% gemiddeld per jaar in de periode 2003-2007 en van 2% per jaar voor de primaire uitgaven zonder de overdrachten aan de rest van de wereld.

Die diverse verkennende simulaties tonen duidelijk aan dat de financiering van de diverse regeringsverbintenissen op fiscaal en budgettair vlak *thans onvoldoende gewaarborgd is*. Zij tonen aan dat de begrotingsdoelstellingen tegen 2007 van het nieuwe Stabiliteitsprogramma 2004-2007 slechts kunnen gehaald worden mits een meerjarige en aanzienlijke structurele inspanning die minstens een bedrag zou betreffen van 1,0% à 1,2% van het BBP tegen 2007, waarvan het grootste deel in 2005.

In die context en rekening gehouden met een onderliggend minder gunstig budgettair ankerpunt in 2003 dan verwacht en met een nog in 2004 verwacht "onderliggend" (36) tekort van 1% van het BBP exclusief nieuwe correctiemaatregelen, schijnt het weinig realistisch om niettemin de begrotingsdoelstellingen ongewijzigd te houden die oorspronkelijk waren aanbevolen door de Afdeling voor de jaren 2005-2007. Het schijnt daarentegen redelijker uit te gaan van het begrotingstraject op middellange termijn van het nieuwe Stabiliteitsprogramma (2004-2007) van België, want dat traject zal reeds voldoende moeilijk zijn om na te leven zelfs in een veronderstelde relatief gunstige economische omgeving, niet alleen in 2004 maar ook in 2005-2007.

Gelet op de belangrijke verslechtering van de onderliggende budgettaire startbasis in 2003 (-0,7% van het BBP voor Entiteit I), betekent het aanknopen met het traject van het Stabiliteitsprogramma geenszins een afzwakking van de budgettaire beperkingen. Het betekent daarentegen omgekeerd een impliciete verstrakking (37) en dat ongeacht de weerslag van de verhoging van de tegen 2007 verwachte uitgaven voor de sociale prestaties, in het bijzonder omwille van de invoering van de reële groeïnorm van 4,5% voor de gezondheidszorgen. Die weerslag is immers grotendeels « discretionair » bepaald; hij werd verwerkt in het in de Regeringsverklaring vooropgestelde begrotingstraject, bevestigd door het Stabiliteitsprogramma 2004-2007. Het zou dus logischerwijze moeten gecompenseerd worden binnen dat begrotingstraject.

Vervolgens moet men in grote lijnen opnieuw aanknopen bij het vroeger vooropgestelde traject om het oorspronkelijk voorziene structureel overschot van 1,5% te bereiken in 2011 zoals voorzien. Gelet op de oorspronkelijke vertraging (2007) met 0,4% van het BBP inzake het vereiste begrotingsoverschot, moet men dus gedurende de 4 volgende terug jaren (2007-2011) – in de plaats van jaarlijks 0,2% van het BBP zoals oorspronkelijk vooropgesteld - een gemiddelde jaarlijkse stijging van 0,3% van het BBP van het vereiste begrotingsoverschot waarborgen om in 2011 de beoogde doelstelling te kunnen bereiken. Het aanhouden van een dergelijk overschot gedurende enkele jaren blijkt vervolgens noodzakelijk om de financiering te verzekeren van de meerkosten van de vergrijzing in de jaren 2015-2030 (3,2% van het BBP). Dat zou moeten verwezenlijkt worden voor iets meer dan de helft door een verlaging van het gewicht van de intrestlasten (-1,7% van het BBP) en voor de andere helft door de geleidelijke afbouw van het voordien opgebouwde begrotingsoverschot van 1,5% tot aan de veronderstelde volledige afbouw ervan in 2030.

36 Of een verwacht effectief tekort van 0,2% à 0,3% van het BBP, rekening gehouden met de bijdrage van netto eenmalige positieve factoren van 0,8% van het BBP, waarvan 0,3% van het BBP voor de EBA.

37 Voor Entiteit I ten belope van ongeveer 0,3% van het BBP (of 0,8% van het BBP voor het negatief verschil van het onderliggende saldo in 2003, min 0,5% van het BBP als gevolg van de afzwakking van de doelstelling voor het in 2007 vereiste begrotingsoverschot).

Het behoud van een ongewijzigde doelstelling inzake begrotingsoverschot van 1,5% van het BBP tegen 2011 wordt gerechtvaardigd door de context van het centrale macro-economische scenario op middellange en lange termijn van het recente Verslag van de SCvV. Dat Verslag gaat immers voor de periode 2007-2011 uit van de hypothese van een gemiddelde reële economische groei die hoger is dan 2,4%, dankzij een verwachte stijging met 0,75% per jaar van de globale werkgelegenheid, zonder verlaging van de onderliggende productiviteitswinsten. In een dergelijke omgeving zou een verbetering van het begrotingsoverschot met 1,2% van het BBP in 4 jaar moeten verwezenlijkt worden zonder belangrijke besparingen, gelet op de verwachte verlaging met 0,6 tot 0,7% van het BBP van het gewicht van de intrestlasten, alsmede van de « endogene » weerslag op het primair saldo van een aanzienlijk gecumuleerd reëel groeiverschil ten opzichte van de gemiddelde langetermijntrend die op ongeveer 2% per jaar wordt geraamd (38).

5. Het begrotingsscenario op middellange en lange termijn en de implicaties ervan voor Entiteit I en het Zilverfonds

5.1. Budgettaire houdbaarheid en gewaarborgde financiële leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels via het Zilverfonds

Er dient hier aan herinnerd dat de hoeksteen van het beleid van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten inhoudt. Het gaat er hier om de noodzakelijke marges vrij te maken om de groeiende budgettaire meerkosten van de vergrijzing op te vangen, *zonder het primair overschot exclusief vergrijzing te moeten verhogen* (zonder verhoging van de ratio van de overheidsontvangsten en/of verlaging van de ratio van de overige primaire uitgaven). Die marges moeten op hun beurt vrijgemaakt worden door de verlaging van het gewicht van de intrestlasten door op middellange termijn een gestaag tempo van schuldafbouw in % van het BBP aan te houden alsmede door tegelijkertijd geleidelijk (na 2018) de voordien opgebouwde begrotingsoverschotten af te bouwen.

Het gaat duidelijk om een keuze van intergenerationele rechtvaardigheid, die erin bestaat de budgettaire beleidsruimte die vrijgemaakt wordt door de huidige versnelde verlaging van het gewicht van de rentelasten, niet onmiddellijk voor het merendeel in te nemen door belastingverlagingen op korte termijn of bijkomende verhogingen van de primaire uitgaven. Het gaat er integendeel om die marges collectief te kapitaliseren om na 2010 de stijgende budgettaire meerkosten van de vergrijzing op te vangen zonder anders onvermijdelijk een toevlucht te moeten nemen, minder dan tien jaar later, ofwel tot nadelige verzwaringen van de sociale en/of fiscale lasten, ofwel tot een – ten minste gedeeltelijke – afbouw van de

38 Die endogene verbetering kan in de technische hypothese van een elasticiteit van de overheidsontvangsten gelijk aan één, bij benadering geraamd worden op een nettobedrag van in totaal 0,5% van het BBP, of van 0,7% van het BBP in 4 jaar als gevolg van het gecumuleerde groeiverschil van 1,6% in 4 jaar maal de oorspronkelijke ratio van de primaire uitgaven, verminderd met de meerkosten van de vergrijzing die door de SCvV worden geraamd op 0,2% van het BBP in de periode 2007-2011.

wettelijke pensioenstelsels, of nog tot andere drastische besnoeiingen van economisch en sociaal nuttige overheidsuitgaven (gezondheid, onderwijs, investeringen in menselijk kapitaal, infrastructuur, veiligheid, enz.).

De andere component van dit beleid bestaat natuurlijk in de maximale ondersteuning van het groeipotentieel op lange termijn van de economie, dus van de financieringsbasis zelf van een hoogwaardige openbare sociale bescherming, en dit door gepaste structurele hervormingen, door een betere kwaliteit van de overheidsinterventies en -uitgaven (39), en vooral door *het verhogen van de activiteits- en van de werkgelegenheidsgraad*.

5.2. De aanbevolen begrotingsstrategie op lange termijn (gezamenlijke overheid) en de implicaties ervan voor de financiering van de meerkosten van de vergrijzing

In het kader van de sterking van de houdbaarheid en de financiële leefbaarheid van de huidige bestaande stelsels van sociale bescherming (voornamelijk bij de wettelijke pensioenen en de gezondheidszorgen), is de strategie van geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten op het niveau van de gezamenlijke overheid een essentiële component van het structurele antwoord op de uitdaging van de aan de vergrijzing gebonden budgettaire meerkosten.

De nu volgende afdeling is een illustratie van dat macro-budgettair traject op middellange en lange termijn, dat een dubbele doelstelling kan in acht nemen: :

- 1) Geleidelijk aan op het niveau van Entiteit I de vereiste structurele overschotten vormen om de opbouw van een kapitaal en een voldoende stroom aan jaarlijkse inkomsten te waarborgen, zodat normaal (40) vanaf 2013-2015 de geleidelijke toename van de uitgaven voor wettelijke pensioenen kan opgevangen worden.
- 2) Een zekere continuïteit en intertemporele « neutraliteit » van die begrotingsstrategie te waarborgen op lange termijn, zodat de budgettaire beperkingen verbonden aan de vergrijzing evenwichtig verdeeld worden tussen de generaties en de regeerperioden.

39 Ondermeer via een toenemende steun aan de vorming van « human capital » , aan O&O en aan communicatie-infrastructuur, die allemaal noodzakelijke elementen zijn voor een sterker groeipotentieel van de globale productiviteit van de productiefactoren.

40 Vanaf dan zou de globale schuldgraad van de overheid onder de 60%-grens van het BBP gedaald moeten zijn. De wet tot oprichting van het Zilverfonds verbiedt het aanspreken van het gevormde kapitaal zolang deze voorwaarde niet vervuld is.

Het centrale referentiescenario komt op korte en middellange termijn overeen met het begrotingstraject uit het door de federale regering in november 2003 ingediende Stabiliteitsprogramma 2004-2007. Dat traject gaat onder meer uit van de verwezenlijking van een begrotingsevenwicht voor Entiteit I in 2007. In afwachting dat de deelgebieden en de Federale overheid een nieuw Samenwerkingsakkoord sluiten en rekenend op een begrotingsoverschot van 0,2% van het BBP van de LO in 2007 gezien de bijzondere kenmerken van hun investeringscyclus, gaat dat traject ook uit van de hypothese van een globaal overschot van 0,3% van het BBP voor Entiteit II en dus ook voor de gezamenlijke overheid. Op langere termijn gaat het door de Afdeling in aanmerking genomen scenario uit van de verwezenlijking van een globaal begrotingsoverschot van 1,5% van het BBP vanaf 2011 (in de plaats van 2013 in het lopende Stabiliteitsprogramma 2004-2007).

Dat scenario houdt aldus rekening met **a)** de nieuwe raming van de SCvV van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing, **b)** een specifiek referentiescenario voor Entiteit II (41), **c)** een hypothese van overname van de schuld van de NMBS in 2005 ten belope van 7,4 miljard euro (42) alsmede **d)** andere verrichtingen “buiten het vorderingensaldo” ten belope van 0,2% van het BBP gemiddeld per jaar vanaf 2006.

41 Dit traject voor Entiteit II gaat in afwachting van de eventuele bevestiging ervan door een nieuw Samenwerkingsakkoord met de deelgebieden, uit van de hypothese dat een gemiddeld begrotingsoverschot van ongeveer 0,2% van het BBP, waarvan gemiddeld iets minder dan 0,1% van het BBP in ESR95 bij de deelgebieden, trendmatig zou aangehouden worden na 2007 tot ongeveer aan het eind van het volgende decennium om daarna te convergeren naar een evenwicht op het einde van de periode (2030).

42 Zie onderstaand kader voor de stand van zaken betreffende de modaliteiten van die overname.

ADVIES OVER DE OVERNAME VAN SCHULDEN VAN DE NMBS

Krachtens Art. 492, §1, 3° van de Programmawet (I) van 24 december 2002 dient de Afdeling zich uit te spreken over de budgettaire haalbaarheid op het vlak van de schuldgraad van een overname door de federale overheid van schulden van de NMBS. Meer concreet dient ze na te gaan of de geconsolideerde brutoschuld van de gezamenlijke overheid (de Maastricht-schuld) volgens ESR95 na de overname niet hoger is dan 100% van het BBP. Voor een eerste verkennende stellingname van de Afdeling wordt verwezen naar het Jaarverslag van juni-juli 2003 (43). De federale regering heeft zich ertoe verbonden om in de eerste helft van 2005 de historische schulden (van vóór 1992) en de (niet-commerciële) schulden in verband met reizigersvervoer en infrastructuur van de NMBS, een bedrag van 7,4 miljard euro (ongeveer 2,6% van het BBP), over te nemen. Met die verbintenis is geen rekening gehouden in het laatste Stabiliteitsprogramma (2004-2007) van november 2003.

De schuldovername kadert in een ruimere structurele reorganisatie van de NMBS die krachtens de Programmawet van 22 december 2003 zal worden omgevormd tot de overkoepelende NMBS-Holding met daaronder de operationele filialen NMBS Transport (exploitatie maatschappij) en Infrabel (infrastructuurbeheerder). De overname van de schulden zal concreet tot stand komen door de onderbrenging van de infrastructuur en het onroerend goed alsmede de overeenstemmende schulden in een nieuwe Instelling van Openbaar nut (parastatale type B volgens de wet van maart 1954), namelijk het Fonds voor spoorweginfrastructuur (FSI). Deze laatste instelling zal volledig tot de consolidatiekring van de federale overheid behoren. Begrotingstechnisch zal die onderbrenging normalerwijze (44) aangerekend worden in de financiële rekeningen van het ESR95 als "Wijzigingen in sectorclassificaties en structuur". Die financiële operatie heeft dus tot gevolg dat zoals met de opname van de schuld van Credibe in 2001 in de Maastricht-schuld, weliswaar de Maastricht-schuld, maar niet het vorderingensaldo opwaarts beïnvloed wordt.

Volgens de meest recente ramingen van de NBB (45) zou de schuldgraad eind 2004 98,2% van het BBP en eind 2005, dus na onderbrenging van die schulden in het FSI, 98% van het BBP bedragen. Met dit verwacht schuldresultaat is dus voldaan aan de voorwaarde betreffende de schuldgraad en kan de Afdeling zich akkoord verklaren met de timing van de operatie. Wel dient tenslotte nog opgemerkt dat door de operatie het vorderingensaldo van de FO jaarlijks zal bezwaard worden met de rentelasten op die schuld die de FO zal dragen. Voor 2005 zou het een bedrag betreffen van ongeveer 0,1% van het BBP. Concreet budgettair-technisch is nog niet uitgemaakt hoe die rentelasten in de begrotingsboekhouding zullen aangerekend worden. Tevens moet ook nog beslist worden of de ten laste neming van de intresten door de FO eventueel voor een deel zou verrekend worden met de totale staatssubsidie aan de NMBS.

43 Hoge Raad van Financiën, Afdeling "Financieringsbehoeften van de Overheid", Jaarverslag juni-juli 2003, blz. 50 en 247.

44 De officiële goedkeuring van Eurostat moet evenwel nog worden gegeven.

45 Nationale Bank van België, Economisch Tijdschrift, 2/2004, blz. 33-35.

In dit scenario worden de budgettaire meerkosten van de vergrijzing « gewaarborgd » en gedekt mits een beperkte netto besparingsinspanning (46) op het primair saldo exclusief vergrijzing (en exclusief de weerslag van eenmalige factoren) gedurende de huidige legislatuur, om de doelstelling van een globaal en structureel begrotingsevenwicht van Entiteit I na te leven in 2007. In de periode 2007-2030 is dat primair overschot exclusief vergrijzing trendmatig stabiel, wat een waarborg is voor de intertemporele neutraliteit en de relatieve intergenerationele rechtvaardigheid.

De geconsolideerde schuldgraad zakt onder de 60% in 2014 (dus hetzelfde jaar als in het centraal scenario van verleden jaar van de Afdeling). In tegenstelling tot het referentiescenario van verleden jaar verdwijnt evenwel nagenoeg elke betekenisvolle veiligheidsmarge inzake primair saldo exclusief vergrijzing na 2005-2007. In het referentiescenario van verleden jaar bedroeg die marge nog ongeveer 0,7% van het BBP in de periode 2007-2030. Ze zakt nu bijna tot nul. Dat wordt enerzijds verklaard door de opwaartse herziening van de verwachte meerkosten van de vergrijzing (verwachte meerkosten ten belope van ongeveer 0,2% van het BBP) en anderzijds door een marge als gevolg van een 0,4% van het BBP (47) lagere afname van het begrotingsoverschot op lange termijn tussen 2007 en 2030. Het verschil bij het traject inzake schuldgraad is daarentegen te beperkt om een betekenisvolle weerslag te hebben op de budgettaire marge als gevolg van de verlaging van het gewicht van de rentelasten.

Dit afbouwen van elke veiligheidsmarge impliceert dat een eventuele latere en nieuwe opwaartse herziening van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing slechts zou kunnen opgevangen worden door de huidige budgettaire strategie of traject van geleidelijke opbouw van een overschot van 1,5% van het BBP, zonder tegelijkertijd het primair overschot exclusief vergrijzing trendmatig te moeten optrekken door een restrictief beleid tegen 2011 of zelfs door een noodzakelijke verstrakking van de doelstelling zelf van het begrotingsoverschot.

De resultaten van het illustratieve traject op middellange en lange termijn zijn terug te vinden in de onderstaande tabel en grafiek.

Op **de eerste regel** wordt de evolutie beschreven van de *bruto (primaire) begrotingsmarges* die voortspruiten uit de vermindering van het gewicht van de rentelasten, na aftrek van de evolutie van de begrotingssaldi. Een vereiste verbetering van de saldi begrenst die marges, terwijl een toegelaten vermindering van die saldi, zoals na 2007, ze verruimt. *Die marges in 2003-2007 worden hier gedefinieerd met correctie voor de belangrijkste in 2003 opgetekende uitzonderlijke en eenmalige verrichtingen (5 miljard euro bij de ontvangsten en omgekeerd 1,25 miljard euro bij de primaire uitgaven).*

46 Voor Entiteit I bedraagt die geraamde netto « inspanning » 0,6% van het BBP. Indien die echter gepaard zou gaan met een verlaging met 0,5% van het BBP, zoals voorzien, van de ratio van de ontvangsten van Entiteit I, zou dat een aanzienlijke verlaging impliceren van de ratio van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing ten belope van 1,1% van het BBP in 4 jaar.

47 Als gevolg van een oorspronkelijk begrotingsoverschot (2007) dat 0,4% van het BBP lager is dan dat welke werd in aanmerking genomen in het Verslag 2003 van de Afdeling.

Op **de vijfde regel** wordt het deel van de bruto marges hernomen waarop in principe een beroep gedaan wordt om de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing (geraamde verhoging van de ratio van de sociale prestaties) op te vangen. Als verwacht wordt dat die « kost » negatief is, zoals in 2003-2007 (-0,2% van het BBP), door een beperkte « endogene » verlaging (bij ongewijzigd beleid) van de ratio van de sociale prestaties, dan wordt de « *netto* » marge, exclusief sociale prestaties, eerder ruimer dan beperkter.

Op **de zesde regel** wordt het belangrijke begrip *netto marge* hernomen, d.w.z. de ruimte bij het primair saldo (primaire marge) die beschikbaar is na dekking van de vergrijzingskosten. Technisch gezien wordt die « netto ruimte » gedefinieerd als het “primaire saldo exclusief vergrijzing” of nog als de ratio van de totale overheidsontvangsten min de ratio van de primaire uitgaven exclusief sociale prestaties.

Een op middellange en lange termijn duurzaam en uit een intertemporeel oogpunt neutraal begrotingsbeleid is een beleid dat niet alleen de financiering van de budgettaire meerkosten van de vergrijzing waarborgt tot 2030, maar dat ook de geraamde primaire budgettaire marges en/of beperkingen die dat beleid met zich meebrengt, zo billijk mogelijk verdeelt in de tijd.

De doorgevoerde langetermijnprojectie geeft aan dat, onder de gehanteerde macro-economische en technische hypothesen, het aanbevolen normatieve traject met een overschot van 0,3% van het BBP in 2007 en 1,1% vanaf 2011, het nipt mogelijk maakt om tot in 2030 de budgettaire meerkosten van de vergrijzing op te vangen en zich daarbij globaal op middellange termijn te houden aan de intertemporele neutraliteit van de netto begrotingsmarges, d.w.z. na opname van de overeenstemmende geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing.

Alleen in de huidige legislatuur komt een zichtbare negatieve budgettaire ruimte inzake primair saldo exclusief vergrijzing en exclusief de weerslag van eenmalige factoren voor van 0,4% van het BBP in 2003-2007. Er dient evenwel opgemerkt dat dat volledig toe te schrijven is aan de geraamde verhoging met minstens 0,4% van het BBP van de budgettaire meerkosten van de totale sociale prestaties tegen 2007 ten opzichte van de ramingen van verleden jaar. Die verhoging kan beschouwd worden als het gevolg van de recente regeringsbeslissingen inzake het optrekken tot 4,5% van de jaarlijkse reële toegestane groeïnorm van de uitgaven voor gezondheidszorgen en inzake verhogingen van de sociale minima en andere sociale beslissingen. Na 2007 bedragen die netto « marges » nagenoeg nul maar worden ze toch niet negatief, aangezien de bruto marges volledig worden aangewend voor de financiering van de budgettaire meerkosten gebonden aan de socio-demografische schok en de vergrijzing.

Dat bevestigt eens te meer dat, zelfs bij een conjunctuur die verondersteld wordt na 2007 duurzaam krachtig te zijn, er geen netto budgettaire ruimte meer is, zowel voor een verlenging na 2007 van de reële groeïnorm van 4,5% per jaar bij de gezondheidszorgen, als voor nieuwe discretionaire fiscale of parafiscale verlagingen, of voor nieuwe initiatieven bij de overige primaire uitgaven, **die niet elders integraal zouden gecompenseerd worden bij de ontvangsten en/of bij de primaire uitgaven.**

Tabel I. 8

**Meerkosten en financiering van de vergrijzing op het niveau van de gezamenlijke overheid
Illustratief scenario op middellange en lange termijn**

Begrotingsruimten & aanwending		2003-07	2007-15	2015-23	2023-30	2003-30	2003-15	2015-30	2007-30
A. Evolut. in % BBP									
Primaire marges =	(1)=(2+3)	-0,6%	0,3%	1,9%	1,4%	3,1%	-0,2%	3,3%	3,6%
+ verlaging rentelasten	(2)	0,9%	1,5%	1,3%	0,5%	4,2%	2,4%	1,8%	3,3%
- Evolut. NFB ("-" = verbetering)	(3)	-1,4%	-1,2%	0,6%	0,9%	-1,1%	-2,6%	1,5%	0,3%
Aanwending van de marges	(4)=(1)	-0,6%	0,3%	1,9%	1,4%	3,1%	-0,2%	3,3%	3,6%
+ Sociale prestaties	(5)	-0,2%	0,3%	1,7%	1,5%	3,4%	0,1%	3,2%	3,5%
+ Andere (= -PRSA "gecorr." excl. prestat.)	(6)=(4-5)	-0,4%	0,0%	0,2%	-0,1%	-0,3%	-0,4%	0,1%	0,1%
* Ontvangsten ("+" = verlaging ratio)	(7)	0,8%	0,1%	0,0%	0,0%	0,9%	0,9%	0,0%	0,1%
* Andere prim. uitg. ("-" = verlaging ratio)	(8)=(6-7)	-1,2%	-0,1%	0,2%	-0,1%	-1,2%	-1,3%	0,1%	0,0%
Totale gecorr.prim.uitgaven	(9)=(8+5)	-1,4%	0,2%	1,9%	1,4%	2,1%	-1,2%	3,3%	3,5%
Totale gecorr. uitgaven	(10)=(9-2)	-2,3%	-1,3%	0,6%	0,9%	-2,1%	-3,6%	1,5%	0,2%
B. % Reële groei		2003-07	2007-15	2015-23	2023-30	2003-30	2003-15	2015-30	2007-30
Reële groei BBP	(11)	2,3%	2,3%	1,7%	1,6%	2,0%	2,3%	1,7%	1,9%
Primaire uitgaven	(12)	1,5%	2,4%	2,3%	2,1%	2,1%	2,1%	2,2%	2,3%
+ Sociale prestaties	(13)	2,2%	2,5%	2,7%	2,5%	2,5%	2,4%	2,6%	2,5%
+ Excl. sociale prestaties	(14)	0,8%	2,2%	1,9%	1,6%	1,7%	1,8%	1,7%	1,9%
Vershil "Prim. uitg./BBP"	(15)=(12-11)	-0,8%	0,1%	0,5%	0,4%	0,2%	-0,2%	0,5%	0,3%
Vershil "Sociale prest." /BBP.	(16)=(13-11)	-0,1%	0,2%	0,9%	0,8%	0,5%	0,1%	0,9%	0,6%
Vershil "Prim. uitg. excl. prestaties" /BBP	(17)=(14-11)	-1,5%	-0,1%	0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,5%	0,0%	0,0%

(°) De marges in 2003-2007 zijn hier gedefinieerd met correctie voor de weerslag van de belangrijkste eenmalige factoren in 2003 (netto 1,4% van het BBP).

Het hier voorgestelde illustratief scenario (48), dat gelijk op het hierboven toegelichte scenario "C", waar de « endogene » daling van de ratio van de totale overheidsontvangsten (49) 0,8% van het BBP bedraagt – waarvan 0,5% van het BBP bij Entiteit I – zoals in de Vooruitzichten 2004-2009 van het FPB, laat zien dat de netto negatieve marge bij het primair saldo van 0,4% van het BBP in 4 jaar (2003-2007) evenwel moet gedekt worden door een verlaging met 1,2% van het BBP van de totale ratio van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing (50). In geval van een *beperkt* effectieve daling van de ratio van de overheidsontvangsten – ten belope van bijvoorbeeld 0,5% van het BBP voor de gezamenlijke overheid zoals in scenario D hierboven -, zou de daling van de ratio van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing dan kunnen beperkt worden tot 0,7% van het BBP in 4 jaar, waarvan 0,5% van het BBP ten laste van Entiteit I. Tenslotte is het duidelijk dat bij een minder snelle groei van de sociale prestaties – en in het bijzonder bij de uitgaven voor gezondheidszorgen – gedurende de periode 2003-2007, de zware druk die weegt op de overige primaire uitgaven (exclusief vergrijzing) evenveel zou worden afgezwakt.

De hierna volgende grafiek is een illustratie van het traject op lange termijn dat aangewezen is om de geraamde budgettaire meerkosten van de vergrijzing te kunnen opvangen, zonder dat daarbij het primaire saldo « exclusief vergrijzing » (ontvangsten min geraamde sociale prestaties) verslechtert.

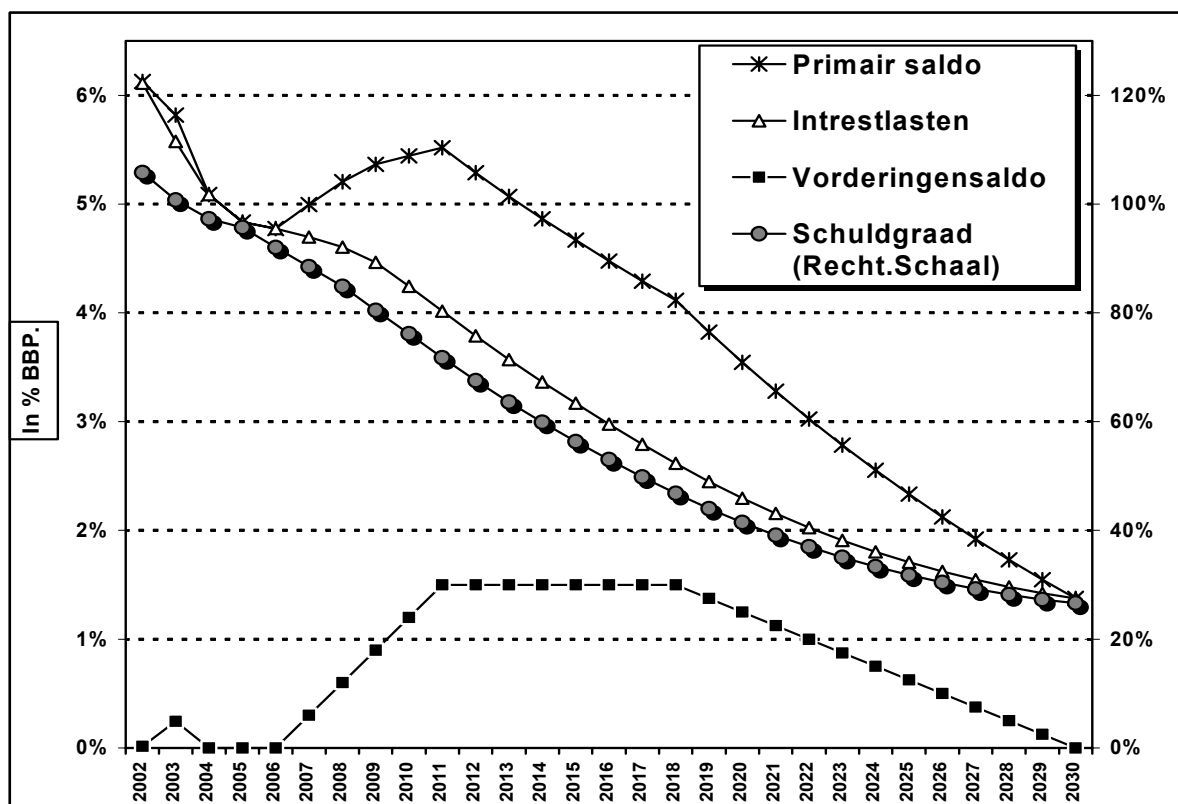
48 Bij een doelstelling van 0,3% van het BBP inzake begrotingsoverschot in 2007 en bij een optimistische hypothese inzake reële groei voor 2004-2007 (2,35% per jaar gemiddeld).

49 Exclusief « Belgacom » - ontvangsten in 2003.

50 In het in aanmerking genomen scenario kan de verlaging ten laste van Entiteit II op 0,2% van het BBP geraamd worden als gevolg van zijn eigen normatief traject, waarbij 1% van het BBP ten laste blijft van Entiteit I.

Grafiek 2

Illustratief traject op lange termijn voor de Gezamenlijke overheid

5.3. Een geactualiseerd scenario op lange termijn voor het Zilverfonds

De oprichting van het Zilverfonds is het specifiek technisch en institutioneel antwoord op de verwachte krachtig stijgende uitgaven verbonden aan de wettelijke pensioenstelsels (zowel openbaar als privé).

Het groeiend belang van het Zilverfonds als structureel financieringsinstrument van de toekomstige budgettaire meerkosten van de vergrijzing kan alleen maar passen in een macro-budgettair kader op middellange en lange termijn op het vlak van de Gezamenlijke overheid, en in het bijzonder van Entiteit I, die instaat voor de stijging ervan met duurzame en recurrente begrotingsoverschotten.

In het Jaarverslag 2002 van de Hoge Raad van Financiën (51) worden zowel de krachtlijnen als het wettelijk werkingskader van het Zilverfonds, zoals het werd opgericht door de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds, duidelijk bepaald..

51 Jaarverslag 2002 van de Afdeling « Financieringsbehoeften van de overheid », Deel I. (De vergrijzing en het budgettair beleid op lange termijn), blz. 39-45.

Er dient aan herinnerd dat de ontvangsten van het Zilverfonds kunnen bestaan uit :

- ❑ overschotten van de sociale zekerheid
- ❑ begrotingssurplussen (van de Federale Overheid)
- ❑ éénmalige niet-fiscale ontvangsten
- ❑ de opbrengsten uit de beleggingen (intresten van het opgebouwd kapitaal)

De in het Zilverfonds opgebouwde reserves zijn bestemd om in de periode 2010-2030 de aan de vergrijzing verbonden extra-uitgaven van de diverse wettelijke pensioenstelsels te betalen. Er kan pas een beroep gedaan worden op het Zilverfonds vanaf het ogenblik dat de schuldgraad (van de gezamenlijke overheid) lager ligt dan 60% van het BBP.

Het Zilverfonds speelt in zekere zin de rol van intergenerationeel « egalisatiefonds ». De structurele begrotingsruimte die geleidelijk aan vrijkomt door (hoofdzakelijk) de opbouw van begrotingsoverschotten bij Entiteit I (Federale Overheid en Sociale Zekerheid) wordt in dat fonds belegd en gekapitaliseerd. Dat opgebouwd kapitaal kan pas aangesproken worden, en dan nog alleen voor de financiering van de verzwarende last van de wettelijke pensioenuitgaven, wanneer de schuldgraad beneden 60% zal liggen (zie hoger). Die opnemingen (uitgaven) zullen in principe gebeuren naar rato van de verzwarende last van de wettelijke pensioenlasten, in % van het BBP, over de periode 2010-2030.

In de laatste vooruitzichten op lange termijn van de Studiecommissie voor de vergrijzing (SCvV), werd in het bijzonder een heractualisering uitgevoerd van de evolutie van de wettelijke pensioenuitgaven. In de periode 2010-2030 zouden die uitgaven stijgen van 8,8% naar 12,0% van het BBP, dus een meerkost van 3,2% van het BBP in 20 jaar, of 0,2% van het BBP meer dan in de vroegere ramingen van de SCvV. De pensioenuitgaven die effectief ten laste zijn van Entiteit I, met name haar eigen uitgaven plus die welke ze daadwerkelijk ten laste neemt voor rekening van Entiteit II, zouden volgens de SCvV iets minder stijgen en toenemen van 8,5 naar 11,4% van het BBP (of een meerkost van iets minder dan 3% van het BBP). Het is deze meerkost die daadwerkelijk alleen door Entiteit I gedragen wordt, die hier in aanmerking wordt genomen in het scenario met betrekking tot het Zilverfonds.

In deze sectie wordt het « referentie » scenario met betrekking tot het Zilverfonds geactualiseerd in het kader van het illustratieve scenario op lange termijn dat voorafgaand was in aanmerking genomen op het niveau van de gezamenlijke overheid (het +1,5%-Scenario).

De in aanmerking genomen *technische* hypothesen zijn de volgende :

- Het vorderingenoverschot (ESR95) van Entiteit II. (gemeenschappen en gewesten + Lokale overheden) wordt verondersteld gemiddeld constant te worden gehouden over de periode in haar geheel (2008-2018) (52). Daarna wordt dat overschot geleidelijk teruggebracht tot een evenwicht. De netto « financiële » uitgaven buiten het vorderingensaldo ESR95, hoofdzakelijk aan KVD, worden verondersteld constant 0,075% van het BBP per jaar te bedragen voor die Entiteit.
- Van vorderingenoverschotten bij Entiteit I, die als structurele stijvingsbasis dienen voor het Zilverfonds (buiten kapitalisatie), is pas weer sprake in 2008 (+0,2% van het BBP). Dat overschot stijgt dan in de volgende 5 jaar met 0,3% van het BBP per jaar en zal in 2011 1,3% bedragen; het blijft dan stabiel op dat niveau tot in 2018. Vervolgens wordt het tempo van de automatische verlaging van het gewicht van de rentelasten, dat aan het vertragen zal zijn, gecompenseerd door de geleidelijke afbouw van de overschotten met gemiddeld ongeveer 0,1% van het BBP per jaar gedurende 12 jaar; dat alles maakt het mogelijk de nodige marges vrij te maken voor de financiering van de stijgende kost van de vergrijzing.
- In 2003- 2004 wordt de afwezigheid van een structureel overschot bij Entiteit I verondersteld gecompenseerd te worden, en zelfs ruim, vooreerst door de storting in het Zilverfonds van eenmalige niet-fiscale ontvangsten, zoals voorzien bij de begrotingscontrole van februari 2003 en door de begroting 2004, en vervolgens door de valorisatie (53) van de activa van CREDIBE door de FPM ten belope van minimum 1,0% van het BBP (2,65 miljard euro). Bovendien werden de ontvangsten van 5 miljard euro die Belgacom gestort had als tegenprestatie voor de overname door de Staat van de lasten verbonden aan zijn Pensioenfonds, reeds in 2004 volledig gestort in het Zilverfonds. Tenslotte werd eveneens beslist de opbrengst van het grootste deel van de overname van het netto-actief van het ALESH, ten belope van 2,5 miljard op een totaal van 3,5 miljard euro, in 2004 aan het ZF te storten. Dat alles leidt natuurlijk wel tot geen verlaging van de netto-overheidsschuld en biedt dus geen structureel antwoord op de meerkosten van de vergrijzing. Dat maakt niettemin op een zuiver boekhoudkundig vlak een compensatie mogelijk van de tussentijdse neerwaartse herziening tot 2011 van de veronderstelde bijkomende structurele stortingen van begrotingsoverschotten door Entiteit I aan het Zilverfonds (54) ten opzichte van het traject van het Verslag van de twee vorige jaren.

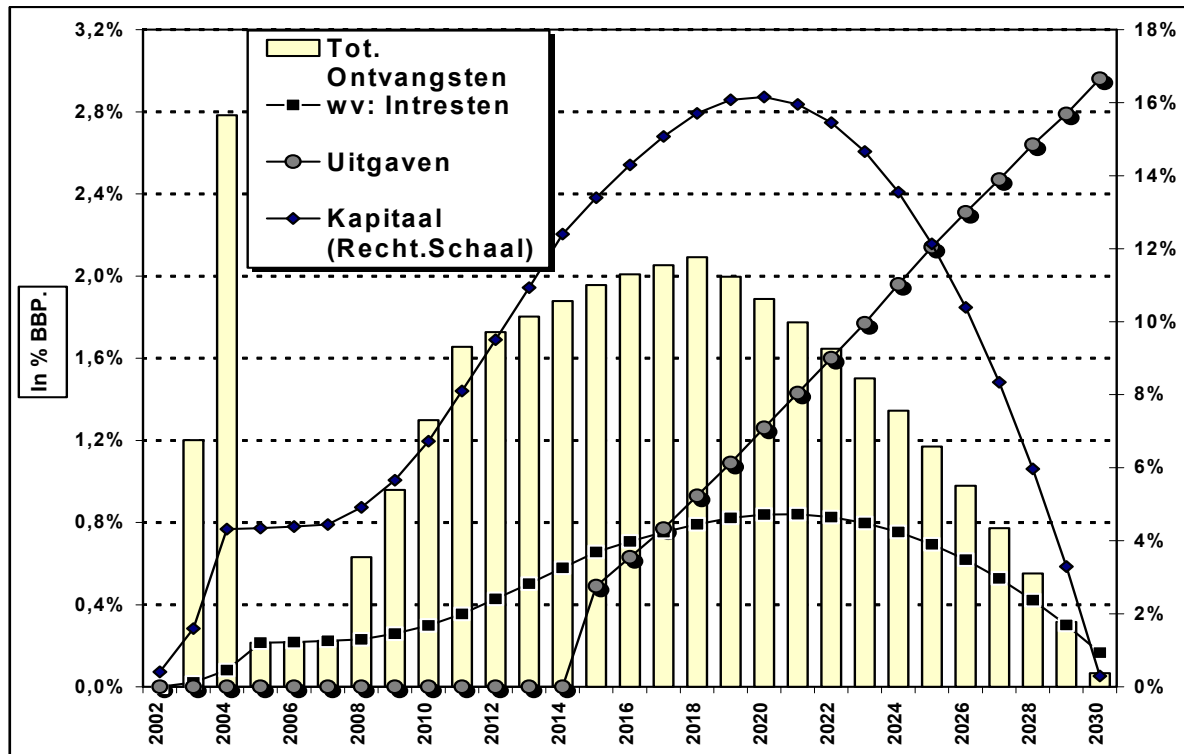
52 Waarvan ongeveer de helft op het niveau van de G&G en de andere helft op het niveau van de LO.

53 Federale Participatiemaatschappij, die in ESR95 deel uitmaakt van de overheid.

54 Of een gecumuleerd geraamd verschil van 1,8% van het BBP in 7 jaar (de periode 2003-2010).

Onderstaande grafiek toont het resulterende traject van de diverse hypothesen in het referentiescenario op lange termijn.

Grafiek 3
Simulatie « Zilverfonds »

- Rekening houdend met de kapitalisatiegraad van de activa die in het Fonds zijn gestort, bedraagt het gevormd kapitaal ongeveer 12 miljard euro eind 2004, dat is 4,3% van het BBP; aldus wordt het verondersteld met inbegrip van de gekapitaliseerde intresten ongeveer 15 miljard euro in lopende prijzen of ongeveer 4,8% van het BBP te zullen bedragen per eind 2007.
- In het gehanteerde scenario zou de globale schuldgraad in 2014 nipt dalen onder de 60%-grens van het BBP. De activering van het Zilverfonds voor uitgaven (dekking van de meerkosten van de wettelijke pensioenen) zou dus in het volgende jaar (2015) beginnen. De uitgevoerde simulaties tonen evenwel aan dat indien men het mechanisme van opnemingen uit het Fonds ten volle zou laten spelen zoals voorzien, in dit geval ten belope van de gecumuleerde verhoging van de meerkosten van de wettelijke pensioenen ten laste van Entiteit I in % van het BBP vanaf 2010, het kapitaal van het ZF dan eind 2030 praktisch zou uitgeput zijn.
- In dit illustratieve scenario zou het in het Fonds opgebouwde kapitaal eind 2015 iets meer dan 12% van het BBP bedragen om nipt een maximum van 16,2% van het BBP te bedragen in 2020 (15,8% in het scenario van het jaar 2002). Op die basis zouden de gecumuleerde uitgaven van (of opnemingen uit) het Fonds in 2015-2030 iets meer dan 27,2% bedragen (tegen bijna 26% van het BBP in 2013-2030 in het traject van het Verslag 2002).

5.4. Besluit

Dit normatieve scenario illustreert dat het op het niveau van de gezamenlijke overheid aanbevolen macro-economische begrotingstraject het in principe nog nipt mogelijk maakt de door de SCvV geraamde aan de socio-demografische schok verbonden budgettaire meerkosten in zijn geheel te dekken. Tevens maakt het het nog nipt mogelijk het Zilverfonds structureel van voldoende middelen te voorzien om de budgettaire extra kosten verbonden aan de stijging van de uitgaven voor wettelijke of op repartitie gebaseerde pensioenen te kunnen opvangen.

Dat toont duidelijk aan dat het absoluut noodzakelijk is om geleidelijk toereikende begrotingsoverschotten op te bouwen op het niveau van Entiteit I, opdat het Zilverfonds in 2015 over een opgebouwd kapitaal zou kunnen beschikken van minstens ongeveer 58 miljard euro (13,4% van het BBP).

Daarentegen zou de opbouw van een ontoereikend structureel overschot van Entiteit I op lange termijn, na 2007, een sterke stijging van de opbouw van het vereiste kapitaal in het Zilverfonds aanzienlijk vertragen en zou het dus niet mogelijk maken de gevoelige stijging vanaf ongeveer 2010 van de socio-budgettaire meerkosten verbonden aan de vergrijzing tijdig op te vangen. Bij gebrek aan bijkomende en recurrente (structurele) middelen in de periode 2005-2020, zou dat kapitaal aldus ontoereikend worden om de overwogen gecumuleerde opnamen vanaf 2015 op te vangen om de verzwaaring van de financieringskosten van de wettelijke pensioenstelsels te dekken. Op macro-economisch vlak en gelet op de problematiek van de ruimere budgettaire meerkosten van de vergrijzing (inclusief de lasten inzake gezondheidszorgen, zorgverzekering, enz.) zouden ontoereikende overschotten deze component van de onmisbare marges voor de financiering van de globale meerkosten beperken zonder vóór 2030 terug te vallen in een toestand van begrotingstekorten.

De Afdeling is bijgevolg van oordeel dat een optie van « benign neglect », die de voorkeur geeft aan de onmiddellijke dringende vragen inzake fiscale verlagingen en sociale herwaarderingen zonder overeenkomstige structurele financiering, zou riskeren in minder dan 10 jaar de financiële leefbaarheid van het huidige stelsel van sociale bescherming te ondergraven en te leiden tot scherpe nieuwe financiële spanningen bij de Belgische overheidsfinanciën. Deze « optie » zou erin bestaan om het gewicht van de uit te voeren aanpassingen uit te stellen naar de volgende legislaturen.

Op budgettair vlak biedt enkel de opbouw van overschotten en dus ook de nominale netto-schuldafbouw een mogelijk structureel en vanuit intergenerationeel oogpunt rechtvaardige oplossing. Het Zilverfonds is het institutioneel instrument dat juist de collectieve verbintenis zichtbaar en uitvoerbaar moet maken ten gunste van een beleid van prefinanciering van de socio-budgettaire meerkosten verbonden aan de vergrijzing door de toereikende opbouw en collectieve kapitalisatie van begrotingsoverschotten.

De Afdeling is evenwel van oordeel dat een beperkte versoepeling ten opzichte van het voordien aanbevolen traject en binnen de door de Afdeling verleden jaar aanbevolen globale strategie op lange termijn, met ongeveer 0,4% van het BBP per jaar in absolute bedragen, van de tegen 2007 vereiste doelstellingen inzake begrotingsoverschotten, zoals vooropgesteld in het nieuwe Stabiliteitsprogramma van België, op het macro-economische vlak tijdelijk aanvaardbaar en verdedigbaar is. Die beperkte en tijdelijke herziening van de doelstellingen op middellange termijn is evenwel juist slechts verenigbaar met de ongewijzigde basisstrategie op lange termijn op de volgende uitdrukkelijke voorwaarden:

- 1) dat de doelstelling van een structureel vorderingenoverschot van 1,5% van het BBP (gezamenlijke overheid) tegen 2011 zou behouden blijven, overeenkomstig de aanbevelingen van de Afdeling verleden jaar. Dat komt neer op het voorschrijven van de doelstelling dat het begrotingsoverschot jaarlijks gemiddeld met 0,3% van het BBP moet verbeteren vanaf 2007, totdat de doelstelling inzake beoogd overschot behaald zal zijn (55).
- 2) dat bij conjuncturele boni (reële groei in 2004-2007 hoger dan de gehanteerde hypothese van gemiddeld 2,35%), die **integraal** zouden aangewend worden voor de verhoging van de effectieve overschotten en voor de netto-schuldverlaging, zodat een eventuele latere conjuncturele ommekeer zou kunnen opgevangen worden.
- 3) dat bij een eventuele lagere reële groei dan verwacht (gemiddeld 2,35%), het spel van de « automatische stabilisatoren » niet zou mogen spelen zo lang als de gemiddelde economische groei niet betekenisvol onder de Belgische trendmatige groei van ongeveer 2% (56) zakt, die onlangs door de Diensten van de Europese Commissie op 1,9% werd geraamd. Op die wijze wordt, behoudens in geval van een belangrijke conjuncturele tegenslag, het begrotingsevenwicht van Entiteit I de minimale ten laatste in 2007 te behalen norm, die overeenkomt met de doelstelling van een minimaal overschot van 0,3% van het BBP voor de gezamenlijke overheid.

55 In het Verslag 2003 van de Afdeling had die aanbeveling betrekking op de periode 2005-2011, waarin het overschot van 0,3% van het BBP in 2005 geleidelijk zou afnemen tot een overschot van 1,5% van het BBP in 2011. In het nieuwe aanbevolen normatieve traject zou die budgettaire verbetering met 1,2% van het BBP tot stand gebracht worden in een kortere periode (4 jaar in de plaats van 6) en zou dus jaarlijks 0,3% van het BBP moeten bedragen in de plaats van 0,2% voordien.

56 Die trendgroei van de Belgische economie werd onlangs door de Diensten van de Europese Commissie geraamd op 1,9%.

BIJLAGE :
De nieuwe start- en afbakeningshypothese van het scenario op middellange en lange termijn van de Afdeling

Het macro-economisch referentiescenario dat is gebaseerd op de verkennende simulaties op middellange en lange termijn verschilt slechts heel weinig van het door de SCvV gehanteerde scenario in zijn Verslag 2004, dat geen rekening heeft gehouden met de meest recente hypothesen van de Vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau. Het negatieve groeiverschil bedraagt slechts 0,3% in de periode 2003-2007 (4 jaar), met een marginale weerslag op de geraamde meerkosten van de vergrijzing (minder dan 0,1% van het BBP). De hypothese op lange termijn inzake inflatie is marginaal opwaarts herzien vanaf 2008-2009 (+0,1% per jaar) en de hypothese inzake impliciete *nominale* intrestvoeten op lange termijn is iets duidelijker opwaarts aangepast, met 0,3% vanaf 2009 en ten minste tot in 2015, wat dus overeenkomt met een verhoging met 0,2% van *de reële* impliciete intrestvoeten op lange termijn (57). De schuld van de NMBS wordt verondersteld ten belope van 7.400 miljoen euro opgenomen te worden in de bruto overheidsschuld volgens de Maastricht-definitie in 2005. De overige « verrichtingen buiten het vorderingensaldo » worden verondersteld jaarlijks 0,2% van het BBP te bedragen, zodat de jaarlijkse wijziging van de nominale schuld verondersteld wordt 0,2% kleiner te zijn dan het veronderstelde in ESR95 opgetekende vorderingenoverschot.

De volgende onderliggende « technische » hypothesen werden in aanmerking genomen:

- Inzake reële groei zijn de in aanmerking genomen hypothesen dezelfde als die van de Vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau (FPB), namelijk een reële groei van gemiddeld 2,35% zowel in 2004-2005 als in 2006-2007. Vanaf 2008 worden de in aanmerking genomen hypothesen overgenomen van het Verslag 2004 van de SCvV. De hypothesen voor 2004-2005 komen zeer sterk overeen met de Lentevooruitzichten van de Europese Unie en van de OESO voor België alsmede met het gemiddelde van de recente vooruitzichten van de NBB voor die twee jaren.

57 Vanaf halverwege het volgende decennium wordt de reële impliciete intrestvoet verondersteld opnieuw te dalen met 0,3% in 15 jaar. Dat hangt samen met de verwachte verlaging van de schuldgraad en met de verwachte verlaging van de economische groei.

- Wat het prijsindexcijfer betreft dat als deflator gebruikt wordt voor de meting van de volumes van de primaire uitgaven, dat blijft tot in 2008 gelijk aan dat uit de Vooruitzichten op middellange termijn van het FPB *inzake BBP-deflator* (met een jaarlijkse prijsstijging van 1,75% gemiddeld in 2004-2008 ten opzichte van een overeenkomstige stijging van de consumptieprijzen van ongeveer 1,6 % per jaar). Dat verwacht verschil van 0,1% per jaar tussen die twee metingen van de inflatie betekent dat, gemeten in termen van consumptieprijzen en niet van BBP-deflator, het « volume » van « toegelaten » groei van de primaire uitgaven systematisch verhoogd zou worden met 0,1% per jaar gemiddeld over de jaren 2004-2007. Vanaf 2008, zouden de inflatie en de BBP-deflator gelijklopen (1,8% per jaar).

- Inzake rentevoeten wordt uitgegaan van de hypothesen dat de langetermijnrente als jaargemiddelde vooral in 2005-2006 weer geleidelijk gaat stijgen en dat de kortetermijnrente in het laatste trimester van 2004 en in 2005 gevoeliger weer gaat stijgen. Ondanks dat alles en rekening houdend met de vervaldagenkalender en de structuur van de schuld van de Federale Overheid (Thesaurie) blijft de impliciete gemiddelde rentevoet op de Belgische overheidsschuld aanzienlijk dalen tot in 2004, en blijft hij ongeveer stabiel op dat peil in 2005 en stijgt hij tot 5,3 % in 2007 en 5,5% in 2009.

6. Analyse van de evolutie van de Maastrichtschuld in 1994-2003

6.1 Algemene inleiding

Soms wordt gesteld dat de evolutie van de schuld een beter beeld geeft van de financieel-budgettaire toestand van de overheid dan de evolutie van het vorderingen-of kassaldo, daar het de juiste patrimoniale situatie (58) weerspiegelt. In feite kan ook andersom gesteld worden dat de evolutie van de schuld niet alleen het begrotingsbeleid weerspiegelt, in zover dat tot uiting komt in het vorderingensaldo als fundamentele determinant, maar dat het daarnaast ook bepaald wordt door zogenaamde exogene factoren, die aldus ook een relevante weerslag hebben op het nettovermogen van de overheid.

Die exogene factoren zijn ofwel niet of slechts erg onrechtstreeks beïnvloedbaar door het overheidsbeleid (zoals de post wisselkoersverschillen, statistische herschikkingen zoals sectorwijzigingen in de nationale rekeningen) ofwel zijn ze dat wel omdat ze op voluntaristische wijze zijn ingevoerd tot vermindering van de overheidsschuld of met het oog op andere doeleinden ingevoerd. Die exogene factoren kunnen zoals in tabel 2 in vier hoofdcategorieën worden onderverdeeld: transacties met de NBB (o.a. meerwaarden op goud), opbrengsten van privatiseringen en andere financiële transacties, nettovorming van financiële activa buiten de overheidssector en tenslotte overige factoren (vooral kredietverleningen en deelnemingen (KVD), weerslag van de wisselkoersverschillen en de emissie- en terugkooppremies, statistische afwijkingen (zoals voornamelijk verschillen in ritme tussen begrotingsaanrekeningen en kasuitgaven) en, als gevolg van wijzigingen in de consolidatiekring in 2001, de opname van Credibe in de overheidssector). Die laatste categorie wordt het minst door het overheidsbeleid beïnvloed. Daar waar dus de eerste drie categorieën discretionaire exogene factoren betreffen, vormt de laatst vermelde categorie (afgezien van de KVD) niet-discretionaire exogene factoren.

6.2. Algemene toelichting bij enkele begrippen inzake 'Maastrichtschuld'

De geconsolideerde brutoschuld van de gezamenlijke overheid of zogenaamde Maastrichtschuld bestaat - erg schematisch uitgedrukt – uit de directe en indirecte of gedebudgetteerde schulden van de gezamenlijke overheid (FO, deelgebieden, SZ en LO) exclusief de schuldvorderingen tussen de overheden. Daarom worden de beleggingen in eigen staatsschuldeffecten in het kader van de beheersverrichtingen van de federale Thesaurie alsmede de beleggingen in effecten van de staatsschuld van de deelgebieden, de SZ en de LO afgetrokken van de totale overheidsschuld.

58 Althans alleen wat de passiefzijde van de balans betreft.

Tabel I. 9

Uitstaande schuld van de gezamenlijke overheid : 1993 - 2003

miljoenen EUR

Einde	Brutoschuld				Financiële activa			Netto-schuld	Geconsolideerde brutoschuld (a)					Totaal in pct. van het BBP
	Vreemde valuta's (c)	Nationale munt (d) Totaal	waarvan: te betalen transitorische posten (e)	Totaal	Geplaatst bij de overheid	Andere (b)	Totaal		Totaal	Federale overheid	per sub-sector Gemeenschappen en gewesten	Lagere overheid	Sociale verzekeringsinstellingen	
(1)	(2)	(3)	(4)=(1+2)	(5)	(6)	(7)	(8)=(4-7)	(9)=(4-5) 10+11+12+13	(10)	(11)	(12)	(13)		
1993	37,6	241,8	14,2	279,5	12,2	30,4	42,6	236,9	253,1	226,9	12,2	11,9	2,1	136,7
1994	33,5	252,2	12,8	285,6	9,8	29,4	39,3	246,4	263,0	234,2	14,0	12,6	2,2	134,8
1995	26,9	264,3	11,8	291,2	10,5	26,7	37,2	254,0	268,9	238,8	15,3	12,4	2,5	133,0
1996	18,2	275,6	13,1	293,8	13,0	26,4	39,5	254,3	267,7	237,6	16,0	12,4	1,8	129,3
1997	19,1	278,2	12,5	297,3	15,1	25,1	40,2	257,0	269,7	239,8	16,2	11,8	2,0	124,2
1998	17,0	279,0	13,1	296,0	15,0	26,8	41,7	254,3	268,0	238,9	15,4	12,1	1,6	119,0
1999	9,7	289,2	13,7	298,9	15,3	29,5	44,9	254,0	269,9	241,5	14,9	12,2	1,3	114,5
2000	8,1	293,0	14,3	301,1	16,5	30,7	47,2	254,0	270,4	242,7	13,3	13,2	1,1	109,1
2001	6,8	302,2	13,8	309,0	20,7	33,6	54,4	254,6	274,5	247,7	13,1	13,7	0,0	108,1
2002	5,5	308,5	13,0	314,0	25,9	31,9	57,8	256,2	275,1	248,4	12,8	14,0	0,0	105,8
2003	3,7	304,6	12,9	308,3	25,9	25,1	51,0	257,3	269,5	242,6	12,4	14,5	0,0	100,7

Bron: NBB

Vooreerst valt op te merken dat het vermelde vorderingensaldo welke gehanteerd wordt binnen de Procedure voor buitensporige tekorten (Excessive Deficit Procedure (EDP)) in tegenstelling tot de notie in de ESR95, rekening houdt met de weerslag op de rentelasten ingevolge swap-verichtingen. Dat EDP- vorderingensaldo sluit dichter aan bij het schuldverloop.

Binnen de EDP is het “overheidssaldo” gedefinieerd als het “vorderingenoverschot/-tekort aangevuld met de (negatieve) netto-rentestromen die voortvloeien uit swapovereenkomsten en termijncontracten met rentevaststelling na afloop. Doordat bij de berekening van het vorderingentekort/-overschot van de overheid volgens het ESR95 dus geen rekening gehouden wordt met die vermelde negatieve intrestvereveningen, liggen de intrestlasten in ESR95 (intresten exclusief swaps) hoger dan de intrestlasten berekend in het kader van de EDP. Die negatieve intrestvereveningen schommelden tussen 2000 en 2003 tussen –105,4 en –127,7 miljoen euro.

De (louter statistische en dus niet beleidsmatig geïnduceerde) aanpassing als gevolg van de overgang van ESER79 naar ESR95 bracht een herklassering van sommige overheidsinstellingen met zich mee waarvan de weerslag op de overheidsschuld evenwel niet opgenomen is in de post “schuldovertrekken en breuk in de reeks” of “sectorwijziging”, daar die schuldaanpassingen werden teruggerekend naar het verleden. Privé-kassen tegen arbeidsongevallen worden sinds 2000 ingevolge die overgang niet meer tot de overheid gerekend, de FPM daarentegen wel, also ook het ALESH (wel gecompenseerd door vorderingen in kapitaal op derden die evenwel geen bij de consolidatie aftrekbare activa zijn). De schuld van ‘Berlaymont 2000’ die ingevolge de sanering van het gebouw ten laste is van de federale Schatkist, is opgenomen in de Maastrichtschuld sinds het voorkomen ervan in 1996; de andere schulden ten laste van de EU zijn opgenomen op het moment van de herfinanciering door de Schatkist (ongeveer 0,26 miljard euro in het eerste trimester 2002) en met als tegenwaarde een vordering op de EU waardoor de weerslag op het vorderingensaldo dus nihil is. De opname van het Rentenfonds in de sector overheid sinds 1991 leidde tot een verlaging van de Maastrichtschuld op het moment van de opname in 2000 met ongeveer 0,5 miljard euro (consolideerbare activa). In dit verband dient toegevoegd dat de financiering van het Rentenfonds door de Schatkist een gering onderdeel is van de beleggingen in het kader van de beheersverrichtingen van de Schatkist. De sectorwijziging van Credibe (ex-CBHK) in 2001 echter is wel expliciet opgenomen in de overgangspost in de tabel I.11 van bijlage 1.

In de hier weergegeven schuld cijfers is tevens op retroactieve wijze rekening gehouden met twee heel recente methodologische wijzigingen (59) die zijn aangebracht na de publicatie van het Jaarverslag 2003 van de NBB en die voor 2003 zijn verwerkt in de Notificatie aan de Europese Commissie op 1 maart 2003 over het vorderingensaldo:

59 Instituut voor de Nationale Rekeningen Persmededeling: Overheidsrekeningen voor 2003 sluiten met licht overschot, 31 maart 2004, blz. 3. Technische raming bij de eerste raming van de ontvangsten, de uitgaven en het financieringssaldo van de gezamenlijke overheid.

- enerzijds word het overheidsbedrijf AQUAFIN als gevolg van de beslissing van Eurostat inzake de behandeling van Publiek Private Samenwerkingsvormen (perscommuniqué 18/2004 van 11 februari 2004) sedert zijn oprichting in 1990 beschouwd als een overheidsinstelling. Dat leidde tot een verhoging van de schuld van de Vlaamse Gemeenschap eind 2003 met ongeveer 0,5% van het BBP. Die aanpassing (van ook het vorderingensaldo) werd teruggerekend naar het begin van de schuldreeks zodat die sectorwijziging niet als overgangspost expliciet is opgenomen in Tabel II. 10 en 11.
- anderzijds is de boeking van de lasten van de indirecte schuld in de niet-financiële rekeningen van de overheid aangepast ten behoeve van een strikte naleving van de principes van het ESR-1995, volgens welke de lasten van de indirecte schuld moeten worden geboekt in de rekeningen van de entiteiten die er daadwerkelijk de kosten van dragen en niet in de rekeningen van de entiteiten die de opbrengst van de leningen ontvangen. Aldus werden dubbeltellingen van indirecte schulden inzake openbare werken die zowel bij de deelgebieden als bij de lokale overheden werden opgetekend, vanaf 1995 geëlimineerd door die schulden niet meer aan de begunstigde lokale overheden toe te wijzen.

Die twee wijzigingen alsmede de onderbrenging van de rekening-courant van de Europese Commissie bij de Thesaurie bij de “Te betalen transitorische posten” (zie juist hieronder) hadden een weerslag op de schuld van –0,2% van het BBP.

Te betalen transitorische posten maken deel uit van de brutoschuld maar niet van de geconsolideerde brutoschuld (60). Het betreft in hoofdzaak de verschuldigde (gelopen) maar nog niet vervallen rente op de overheidsschuld, de boekhoudkundige tijdsverschillen bij de betaling van de bezoldigingen en pensioenen aan bepaalde personeelsleden van de openbare sector, de tijdsverschillen die voortvloeien uit de betaling van de jaarlijkse vakantie door de RJV aan de huishoudens - die drie factoren pas sinds de publicatie van het Statistisch tijdschrift van de NBB (2003-III) - en de door het RIZIV aan de ziekenhuizen te betalen facturen. Daarnaast worden daartoe sedert het statistisch tijdschrift van de NBB 2002-III ook de bij de inkohiering ontstane belastingschulden alsook enkele boekhoudkundige tijdsverschillen inzake bepaalde omvangrijke eenmalige transacties gerekend. Terwijl de te betalen transitorische posten in een afzonderlijke rubriek van de tabel ‘schuld van de gezamenlijke overheid’ worden geregistreerd, worden de te ontvangen transitorische posten integraal opgenomen bij de niet bij de overheid geplaatste financiële activa. Onlangs werd bij de Notificatie op 1 maart 2004 de door de Schatkist aan de EU nog te storten bedragen (debetbedragen) via de rekening-courant van de EU bij de Schatkist, die tot de brutoschuld behoren, via de optekening bij de te betalen transitorische posten, retroactief uit de Maastricht-schuld gelicht. De sterke stijging van het negatieve saldo van de transitorische posten in 2003 is voor een groot deel toe te schrijven aan de naar eind 2003 vervroegde ordonnancering van 1.051 miljoen euro aan de NMBS die pas begin 2004 werd gestort.

60 “De transitorische posten in de tabellen van hoofdstuk 11: Overheidsfinanciën” in: Statistisch Tijdschrift van de NBB (2003-III), blz. 15.

In de tabel in bijlage 1 komt de post '*financiële activa geplaatst bij de overheid*' niet voor omdat de Maastricht-schuld als geconsolideerde brutoschuld geen rekening houdt met die post bestaande uit wederzijdse vorderingen en schulden onder de overheidsniveaus. Vanaf 1995 hebben de deelgebieden activa belegd in overheidsschuldeffecten (overheidsactiva). Aldus kan een stelselmatige, trendmatige stijging vastgesteld worden van de post '*financiële activa geplaatst bij de overheid*', deels bevorderd door beleidsmaatregelen (het KB van 15 juli 1997 (houdende maatregelen tot consolidatie van de financiële activa van de overheid) dat meer overheidsinstellingen verplicht te beleggen in overheidseffecten en fiscale gunstmaatregelen) die het beleggen in overheidseffecten door overheidsinstellingen of overheden verplicht maken of begunstigen. Aldus loopt het procentueel verschil tussen de totale brutoschuld en de geconsolideerde brutoschuld trendmatig op. Die trend wordt nog versterkt door de beleggingen van het Zilverfonds (cf. infra).

Het totaal van de bij de overheid geplaatste financiële activa van 25,911 miljard euro eind 2003 wordt voor respectievelijk 2,3465 miljard euro en voor 0,5894 miljard euro gevormd door tegoeden op korte termijn (die op een thesaurierekening worden geplaatst die bij de Schatkist is geopend) (61) en door beschikbaarheden op zicht (die worden geplaatst op een rekening van de Schatkist bij het bestuur der Postcheques) van openbare besturen en gelijkgestelde organismen, die in de statistiek van de federale Schatkist bij de schuld in euro op korte termijn worden opgenomen. Deze vermelde financiële activa van overheidsinstellingen moeten bij de consolidatie ook afgetrokken worden van de brutoschuld bij de berekening van de Maastricht-schuld. Ook een zeer groot bedrag van de beleggingen van de FO in het kader van de beheersverrichtingen (deel uitmakend van de bruto maar niet de netto federale staatsschuld) is consolideerbaar en maakt dus deel uit van de '*bij de overheid geplaatste financiële activa*'; eind 2003 betrof het een bedrag van 4,968 miljard euro op een totaal van 5,148 miljard euro (62). Het grootste deel van die post '*beleggingen*' wordt sinds vele jaren gevormd door de aankopen van eigen staatsschuldeffecten.

Op het vlak van de gezamenlijke overheid mogen ook de *beleggingen van het Zilverfonds* afgetrokken worden van de totale brutoschuld om te komen tot de bruto geconsolideerde schuld of Maastricht-schuld. Het Zilverfonds belegt zijn middelen, afgezien van tijdelijke kortetermijnbeleggingen, in speciaal daarvoor gecreëerde zerocoupon Schatkistbons-Zilverfonds, die opgenomen zijn in de schuld uitgegeven of overgenomen door de federale Staat (vroeger '*rijksschuld*' genoemd). Daar het Zilverfonds evenwel volgens ESR deel uitmaakt van de FO, hebben de schulden van de federale Staat tegenover het Zilverfonds wegens het consolidatie-effect geen weerslag op de Maastricht-schuld. De beleggingen van het Zilverfonds sinds 2001 komen tot uiting in het verhoogde bedrag van de bij de overheid

61 In de statistiek van de kortetermijnschuld van de federale Schatkist opgenomen onder de rubriek '*leningen KB 15/07/1997*'.

62 Het betrof in hoofdzaak een portefeuille van aangekochte eigen staatsschuldeffecten (4,3273 miljard euro), de '*financiering van andere instellingen*' (686,4 miljoen euro waaronder een geldvoorschot aan de openbare instelling NV Berlaymont 2000 (465,6 miljoen euro) en de financiering van het Rentenfonds ten belope van 81,5 miljoen euro). De vordering op de niet-overheidssector ten belope van 180,2 miljoen euro werd toen voor het grootste deel gevormd door een financiering van de NDD.

aangehouden beleggingen (verhoogde consolidatie) sinds dat jaar. Uiteraard kan dat bedrag volgens de wet zeker vóór eind 2010 niet dalen, daar voordien die effecten niet mogen worden terugbetaald (63).

Tot nu toe is het Zilverfonds enkel met patrimoniale niet-fiscale ontvangsten gespijsd, alsmede, residueel, met gelopen (gekapitaliseerde) intresten. Afgezien van de beleggingsopbrengsten werden volgende bedragen aan het Zilverfonds overgedragen:

- ❑ inkomsten van 2001: de toewijzing (in 2001 en voor een deel begin 2002) van de verkoopopbrengst van de UMTS-licenties (64): 438 miljoen euro, 177 miljoen euro meerwaarde goud NBB (gestort in 2002);
- ❑ inkomsten van 2002: het door de NBB gestorte aandeel van de Staat in de winst over het boekjaar 2001 van de NBB: 429 miljoen euro, Belgacom-dividend van 237,3 miljoen euro afkomstig van het winstaandeel dat in 2002 door Belgacom aan de Staat werd gestort en in maart 2003 aan het Zilverfonds werd doorgestort;
- ❑ inkomsten van 2003: storting in 2003 van 213,97 miljoen euro door de NBB als tegenwaarde van de Belgische bankbiljetten die niet zijn omgewisseld in euro, toewijzing van de Credibe-opbrengst van 2646 miljoen euro in november 2003.
- ❑ In januari 2004 werd 5,29616 miljard euro gestort aan het Zilverfonds, 5 miljard euro afkomstig van de overdracht van het Belgacom-pensioenfonds en 290 miljoen euro afkomstig van het Belgacom-dividend 2003 (en 6,16 miljoen euro aan intresten).

De overdrachten, eventueel vanuit het begrotingsfonds “Diverse niet-fiscale ontvangsten bestemd voor het Zilverfonds” naar het Zilverfonds worden in ESR95 niet als een uitgave beschouwd daar het Zilverfonds deel uitmaakt van de federale overheid. Die ontvangst wordt dan wel door de storting naar het Zilverfonds en de belegging ervan in staatsschuldeffecten geïmmobiliseerd, zodat die niet kan dienen voor de financiering van gewone lopende begrotingsuitgaven.

Respectievelijk eind 2002 en eind 2003 bedroegen de beleggingen van het Zilverfonds in Schatkistbons-Zilverfonds 1.087,5 miljoen euro (inclusief 31,6 miljoen euro aan gekapitaliseerde intresten) en 4.266,4 miljoen euro (inclusief 113,4 miljoen euro aan intrestkapitalisaties, waarvan 81,8 miljoen euro verwezenlijkt in 2003). Dat bedrag bevat de opbrengst van de verkoop van de hypothecaire activa van Credibe, maar nog niet de opbrengst van de valorisatie van het Belgacom-pensioenfonds, die in feite wel zal aangerekend worden op de begroting 2003 van het Zilverfonds. Eind april 2004 bedroeg het nettovermogen van het Zilverfonds 9.690 miljoen euro, inclusief prorata intresten. Gezien het huidige reeds erg hoge bedrag van het belegde vermogen, werd bij de begrotingscontrole 2004, beslist de reserves van het Zilverfonds op te trekken van 10 (voorzien in het regeerakkoord) tot minimum 13 miljard tegen eind 2007. Alvast voor 2004 wordt nog gerekend op een bijkomende ontvangst van 2,5 miljard euro, afkomstig van de inkomsten uit

63 Op voorwaarde tevens dat de schuldgraad onder de 60% van het BBP is gezakt. Volgens de huidige ramingen zou dat ten vroegste omstreeks 2015 zijn.

64 Die verkoop van immateriële activa (desinvestering) werd volgens ESR95 als een negatieve uitgave geboekt.

de ALESH-verrichting. Aldus zouden de reserves van het Zilverfonds in 2004 toenemen met circa 7,8 miljard euro tot ongeveer 12 miljard euro.

Terwijl in de tabel van de federale Schatkistschuld het uitstaande bedrag van de zerocoupons slechts op 31 december van elk jaar (en niet tussentijds) verhoogd wordt met de prorata intresten (intrestkapitalisatie), worden in de Maastrichtschuld de zerocouponleningen evenwel vermeld op basis van hun terugbetalingwaarde. Daar waar in de begroting op economische basis de gekapitaliseerde intresten van zerocouponleningen worden geprorateerd (budgettair aangerekend in verhouding tot) over de looptijd van de lening, worden deze intresten op kasbasis tijdens de looptijd van de lening niet, maar wel slechts op de eindvervaldag, budgettair aangerekend, omdat er pas dan een financiële afwikkeling plaatsvindt.

6.3 Globale evolutie van de Maastrichtschuld

De Maastrichtschuldvariatie is in hoofdzaak te wijten aan de vorming van nieuwe financiële verplichtingen (afgezien van de componenten van het financieel saldo die niet zijn opgenomen in de Maastrichtschuld) alsmede aan twee andere factoren die weliswaar de totale schuld maar niet het vorderingensaldo beïnvloeden (factoren “exclusief NFB”). Die bestaan enerzijds uit een ‘*volume*’-effect, dat bestaat uit sommige schuldovernames (zoals RMT-schuld in 1999: 265 miljoen euro), breuken in de reeks (weglating van de hypothecaire leningen toegekend aan de Sociale Zekerheid in 2001: -16 miljoen euro), sectorwijzigingen (Credibe in 2001: 3.266 miljoen euro en schuld van de openbare radio- en televisie maatschappijen RTBF-VRT-BRF in 2002: 99 miljoen euro) en vooral financiële operaties (privatiseringen en verrichtingen met de NBB) en anderzijds uit *prijseffecten* die gebonden zijn aan wisselkoersverschillen en effecten die verband houden met de uitgifte- en terugbetalingspremies buiten het pari en die niet reeds zijn opgenomen in de berekening van de gelopen intresten. De breuken in de reeks, de sectorwijzigingen en de prijseffecten zijn te beschouwen als niet-discretionaire exogene effecten.

In bijlage 1 worden de diverse exogene factoren die de evolutie van de Maastrichtschuld beïnvloeden zonder een weerslag te hebben op het vorderingensaldo, meer in detail toegelicht. Dit overzicht van de diverse tekort/schuld aanpassingen wordt geboden aan de hand van een tabel die de overgang weergeeft van het vorderingensaldo (EDP) naar de variatie van de Maastrichtschuld. In het bijzonder wordt ruimschoots aandacht besteed aan de ‘privatiseringen’, de ‘goudverkopen en andere NBB-verrichtingen’ alsmede de operaties met overheidsbedrijven doorgevoerd in 2003. De niet-fiscale inkomsten voor de federale overheid ten gevolge van de operaties in 2003 met respectievelijk Credibe, het Belgacom Pensioenfonds en het Alesh, hadden een gunstige weerslag op de schuldgraad ten belope van 1%, 1,9%, en 1,3% van het BBP. Die omvangrijke operaties uit 2003 komen in bijlage 2 uitvoerig aan bod.

In dit hoofdstuk wordt een analyse geboden van de determinanten van de evolutie van de schuldgraad (geconsolideerde brutoschuld van de gezamenlijke overheid), zoals weergegeven in Tabel I. 10 hierna. Fundamenteel kan de schuldevolutie worden opgesplitst in een endogene verandering en in een exogene verandering. De endogene verandering (65) is toe te schrijven aan de mechanische macro-economische wisselwerking tussen het primair saldo, de rentelasten op de schuld (impliciete rente) en de nominale BBP-groei. De daling van de schuldgraad vanaf 1994 tot en met 2003 (-3,6%-BBP op jaarbasis, -36%-BBP in totaal) is voor het grootste deel te danken aan de endogene daling (-2,9%-BBP gemiddeld per jaar, -29,1%-BBP in totaal) of omgekeerde sneeuwbaaleffect dat voor een groot deel (66) voortvloeit uit het gevoerde begrotingsbeleid. Van de beschouwde periode was er alleen in 1996 een endogene schuldverhoging.

De exogene factoren daarentegen leverden bij de inkrimping van de schuldgraad in de periode 1994-2003 een gemiddelde jaarlijkse bijdrage van -0,7%-BBP (of -7%-BBP in totaal), dus iets meer dan één zesde. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat sommige exogene factoren soms een schuldverhogende in de plaats van een schuldverlagende weerslag hadden. Opvallend is dat de laatste restcategorie van de exogene factoren nagenoeg steeds positief was (+0,5%-BBP gemiddeld per jaar) en vooral in de periode 2001-2003 sterk schuldverhogend werkte. Benadrukt dient hierbij dat het vooral gaat om enerzijds nettovorming van financiële activa buiten de overheidssector en KVD, factoren dus die het reële vermogen van de overheid vergroten en anderzijds technische financiële factoren die eerder van louter statistische aard zijn (67).

65 Formeel uitgedrukt wordt de endogene schuldverandering bepaald door het verschil tussen het theoretisch of (voor de stabilisatie van de schuldgraad) vereist primair saldo en het daadwerkelijk verwezenlijkt primair saldo. Dat theoretisch primair saldo is het product van enerzijds de schuldgraad van het voorgaande jaar ($\text{schuld}(t-1)/\text{bbp}(t)$) en anderzijds het verschil tussen de impliciete rentevoet en de nominale groeivoet van het BBP (van het beschouwde jaar) (verschil " $i(t) - n(t)$ ").

66 Dit geldt vooral voor de hoogte van het primair saldo en, in mindere mate, van de impliciete rente, die immers bepaald wordt door de hoogte van de schuldgraad (gecumuleerde overheidstekorten) alsmede door de 'exogene' marktrentevoeten, ofschoon het schuldbeleid wel een neerwaartse invloed kan uitoefenen op het rentepeil (verlaging van de rentespread ten opzichte van de referentieleningen in de markt). De overheid heeft echter maar een heel beperkte invloed op het BBP daar België een open economie is.

67 De weerslag van de emissie- en terugkooppremies weerspiegelt echter gedeeltelijk het uitgiftebeleid met betrekking tot de overheidsleningen en is in die zin ook gedeeltelijk beleidsmatig bepaald.

In dit hoofdstuk wordt de aandacht evenwel toegespitst op de exogene verandering, of de verandering als gevolg van andere factoren, m.a.w. de weerslag van verrichtingen 'buiten vorderingensaldi' (exclusief NFB), aangezien de endogene verandering in de jaarlijkse verslagen en de adviezen betreffende de uitvoering van het Convergentieprogramma of Stabieliteitsprogramma van de Afdeling reeds uitvoerig werd toegelicht.

Tabel I. 10
Determinanten van de evolutie van de schuldgraad
(geconsolideerde brutoschuld van de overheid)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 e	gemiddelde 1994-1998	gemiddelde 1999-2002	gemiddelde tot. periode 1994-2003
Schuldgraad	136,7	134,8	133,0	129,3	124,2	119,0	114,5	109,1	108,1	105,8	100,7			
Variatie	4,5	-1,9	-1,8	-3,7	-5,1	-5,2	-4,5	-5,4	-1,0	-2,3	-5,1	-3,6	-3,3	-3,6
Endogene verandering	3,5	-1,9	-0,3	0,7	-4,1	-3,8	-4,8	-5,7	-3,1	-2,6	-3,2	-1,9	-4,1	-2,9
Voor stabilisatie vereist primair saldo (1)	7,2	2,6	4,5	5,8	1,9	3,1	1,7	1,2	4,0	3,5	2,6			
- Impliciete rente (2)	8,6	7,4	7,1	6,8	6,5	6,3	6,2	6,2	6,2	5,7	5,4			
- Nominale BBP-groei (2)	3,0	5,4	3,7	2,4	4,9	3,7	4,6	5,1	2,4	2,4	2,9	4,0	3,7	
Feitelijk primair saldo	3,7	4,5	4,9	5,1	6,0	6,9	6,6	6,9	7,1	6,1	5,8			
Exogene verandering	0,9	0,0	-1,5	-4,4	-1,0	-1,4	0,3	0,4	2,1	0,3	-1,8	-1,7	0,8	-0,7
Transacties met de NBB (o.a. meerwaarden op goud)	0,0	0,0	0,0	-2,6	0,0	-1,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1			
Privatiseringen en andere fin. transacties (3)	-0,5	-0,2	-0,1	-0,9	-1,1	0,0	-0,6	-0,1	0,0	0,0	-2,3			
Nettovorming van fin. Activa buiten de overheidssector	0,5	-0,6	-1,7	-0,3	-0,9	0,1	0,5	0,3	-0,3	-0,2	0,2			
Overige (4)	0,9	0,8	0,3	-0,5	1,0	-0,5	0,5	0,2	2,5	0,7	0,4			0,5

Bronnen: INR, NBB

- (1) Dit saldo is gelijk aan het verschil tussen de impliciete rente op de schuld en de nominale BBP-groei, vermenigvuldigd met de verhouding tussen de schuld aan het einde van het voorgaande jaar en het BBP van de beschouwde periode.
- (2) Procenten.
- (3) Privatiseringen, uitzonderlijke liquidaties en cessies van kredieten (Credibe, Alesh)
- (4) Vooral KVD, weerslag van de wisselkoersverschillen en de emissie- en terugkooppremies, statistische afwijkingen en, in 2001, de opname van CREDIBE in de overheidssector.

De schuldevolutie in de afgelopen tienjaarsperiode 1994-2003 kan in drie subperiodes worden onderverdeeld. In een eerste periode (1994(68)-1998), in aanloop tot de toetreding tot de eurozone, droeg de voluntaristische gebruikmaking van eenmalige exogene factoren die evenwel een structurele verlagende weerslag hadden op de rentelasten (voornamelijk grootschalige niet-structurele financiële verrichtingen) in een aanzienlijke mate bij tot de schulddaling (met bijna de helft, -1,7%-punt t.o.v. -3,6%-punt als jaargemiddelde). In een tweede periode (1999-2002) daarentegen hadden (niet beleidsgeïnduceerde) exogene factoren daarentegen een licht schuldverhogend effect (met bijna één vierde, +0,8%-punt t.o.v. in totaal -3,3%-punt als jaargemiddelde). De negatieve impact van de exogene factoren wordt in 1999 en 2000 vooral verklaard door de nettovorming van financiële activa buiten de overheidssector en door wisselkoers (vooral in 1999)- en uitgifteverschillen (vooral in 2000) alsmede, specifiek voor 2000, statistische aanpassingen. Het opwaarts exogeen effect op de schuldgraad bedroeg in 2001 +2,1%-punt en is voor +1,4%-punt te wijten aan het statistisch effect van de integratie in de overheidsrekeningen van het CBHK.

Tenslotte leverden in 2003 de exogene factoren opnieuw een relevante bijdrage tot de schuldgraaddaling (met iets meer dan één derde, -1,8%-punt t.o.v. -5,1%). Grootschalige operaties met overheidsondernemingen (financiële operaties ten belope van -2,3% BBP en een niet-financiële operatie met -1,9% BBP) konden in 2003 de vertraging op mechanische wijze in de endogene schuldgraaddaling in de periode 2001-2003 als gevolg van de combinatie van de duidelijke trage BBP-groei en een afnemend primair overschot meer dan compenseren. Daarenboven was de endogene factor in 2003 groter dan het jaar voordien dankzij de verlaging van het verschil tussen de impliciete rentevoet en de BBP-groevoet die de verslechtering van het primair saldo meer dan compenseerde. Aldus kon ondanks de ongunstige economische conjunctuur en mede dankzij de omvangrijke ontvangst uit de Belgacom-operatie ten belope van 1,9% BBP de schuldgraad in totaal in 2003 toch zeer fors verlaagd worden.

De laatste drie jaar (2001-2003) is de endogene variatie, ondanks de grotere bijdrage van de daling van de impliciete rente, evenwel kleiner dan die in de periode 1997-2000, gekenmerkt door een hogere BBP-groei in combinatie met een groot primair overschot. Dat is vooral te wijten aan de tragere nominale BBP-groei in de jaren 2001-2003 alsmede, in beperktere mate, aan de daling van het primair saldo. Ondanks de ongunstige economische conjunctuur had de endogene afname een structureel karakter (en dat reeds sinds 1997), dit in tegenstelling tot de periode 1994-1996.

Tenslotte valt hierbij nog vast te stellen dat de trendmatig vertraagde daling van de impliciete rentevoet er voor een groot deel toe bijdroeg dat de daling van de rentelastenquote (in % van het BBP) in de beschreven tienjaarsperiode ook fundamenteel vertraagde. Vanaf 2004 zal de bijdrage tot de vermindering van de interestlasten door de evolutie van de impliciete rente gevoelig verminderen en uitdeinen. De bijdrage van de impliciete rente zal immers meer en meer wegvallen omdat de voorraad aan hoogrentende goedkoop te herfinancieren leningen uitgeput raakt. Daarom zal de endogene afname in de toekomst, wanneer een economisch

herstel normalerwijze opnieuw zal optreden, voor een groot deel van een hoog primair saldo moeten komen. De schuldtoename, in 2005, als gevolg van de geplande herstructurering van de NMBS (zie Kadertekst in Deel I 57) zal, indien men het effect ervan wil neutraliseren op het pad van de schuldafname, een bijzondere inspanning vergen inzake het primair saldo ofwel zal die moeten gecompenseerd worden door exogene schulddalingen door bijvoorbeeld financiële operaties of door een combinatie van beide beleidsmaatregelen.

6.4 Algemeen besluit

De beoordeling van het begrotingsbeleid uitsluitend op basis van de schuldevolutie in de plaats van enkel op basis van het vorderingensaldo (of primair saldo) is niet aangewezen omdat de schuldevolutie ook beïnvloed wordt door factoren waarop het discretionair overheidsbeleid maar weinig invloed heeft. Men dient dus best beide beoordelingscriteria te gebruiken. Theoretisch te verkiezen zou een beoordeling zijn van de evolutie van de netto vermogenspositie van de overheid, vanwaar het belang van de invoering van een algemene dubbele boekhouding bij de overheid.

Inzake eenmalige financiële verrichtingen mag immers niet uit het oog verloren worden dat die schuldverlagende operaties de toekomstige budgettaire ruimte enerzijds verruimen ingevolge de lagere rentelasten maar anderzijds ook beperken als de betrokken overheid bepaalde recurrente uitgaven ten laste neemt (in het geval van het Belgacom-Pensioenfonds en van de ALESH-operatie) of in de toekomst moet afzien van regelmatige ontvangstenstromen (in het geval van de Credibe-operatie of van privatiseringen waarbij dan jaarlijkse dividenden wegvallen). In dit laatste geval komt de operatie neer op het anticiperen van toekomstige ontvangsten. In die zin kunnen financiële operaties wel degelijk de toekomstige beleidsruimte beperken in zover de minderuitgaven aan rente kleiner zijn dan de ten laste neming van uitgaven of de minderonvangsten in de toekomst. Geval per geval moet dus een actuariële berekening gemaakt worden van de precieze budgettaire weerslag over de jaren heen.

Desondanks moet toegegeven worden dat globaal gezien de endogene schuldvermindering in de laatste tien jaar gedeeltelijk als gevolg van een hoog primair saldo nog werd versterkt door doelgerichte financiële operaties (positieve exogene factoren) die rechtstreeks op de schuld inwerkten. De opgetreden negatieve exogene factoren, waarvan de schuldbeïnvloedende bijdrage globaal geringer was dan de positieve exogene factoren, waren evenwel niet of weinig beleidsmatig bepaald en kunnen dus bij een beoordeling van het begrotingsbeleid enigszins buiten beschouwing gelaten worden.

BIJLAGE 1 : Toelichting bij enkele posten uit Tabel I.11 'overgang van het vorderingensaldo naar de schuldvariatie'

Hierna wordt een overzicht geboden van de tekort/schuld aanpassingen (stock-flow adjustments) die niet worden meegerekend in ESR95 en die als exogene financiële factoren toch de evolutie van de Maastrichtschuld beïnvloeden.

Tabel I. 11
Overgang van het vorderingensaldo naar de schuldvariatie

In miljoen euro	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vorderingensaldo	13.662	9.867	8.914	7.794	4.270	1.537	1.070	-388	-1.367	-171	-782
Vorming van financiële activa (buiten de Overheid)	930	-1.141	-3.364	-622	-1.935	309	1.185	660	-711	-610	479
KVD	-248	258	441	-7.101	-2.072	-2.106	-1.095	-495	140	318	-5.877
Privatiseringen en andere cessies van activa	-867	-320	-177	-1.840	-2.367	-50	-1.529	-248	-87	0	-6.145
Goudverkopen en andere NBB-verrichtingen				-5.471	-28	-2.380	-76	-116	-95	-291	-223
KVD excl. Privatiseringen en bijzondere operaties	619	578	618	210	323	324	510	-131	322	609	491
Saldo transitorische posten	1.763	-270	356	-533	1.134	834	966	-711	1.402	-273	-1.003
Wisselkoersverschillen	1.327	-388	-60	-426	881	2	917	325	46	-125	-458
Uitgiftepremies en verschuldigde maar nog niet vervallen rente	-1.044	2.087	398	-417	-1.032	-1.969	-1.332	156	420	527	1.585
Schuldovernames en sectorwijzigingen	750	0	28	0	0	12	265	0	3.250	140	0
Statistische aanpassing	-1.761	-499	-750	47	777	-336	-91	953	910	877	383
Schuldvariatie	15.380	9.915	5.964	-1.259	2.023	-1.717	1.886	500	4.089	683	-5.673
Maastricht-schuld	253.059	262.974	268.937	267.679	269.702	267.985	269.870	270.370	274.459	275.142	269.469
BBP	185.067	195.040	202.174	206.989	217.173	225.244	235.713	247.792	253.800	260.011	267.480
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vorderingensaldo (= overschot)	7,38%	5,06%	4,41%	3,77%	1,97%	0,68%	0,45%	-0,16%	-0,54%	-0,07%	-0,29%
Vorming van financiële activa (buiten de Overheid)	0,50%	-0,59%	-1,66%	-0,30%	-0,89%	0,14%	0,50%	0,27%	-0,28%	-0,23%	0,18%
KVD	-0,13%	0,13%	0,22%	-3,43%	-0,95%	-0,93%	-0,46%	-0,20%	0,06%	0,12%	-2,20%
Privatiseringen en andere cessies van activa	-0,47%	-0,16%	-0,09%	-0,89%	-1,09%	-0,02%	-0,65%	-0,10%	-0,03%	0,00%	-2,30%
Goudverkopen en andere NBB-verrichtingen	0,00%	0,00%	0,00%	-2,64%	-0,01%	-1,06%	-0,03%	-0,05%	-0,04%	-0,11%	-0,08%
KVD excl. Privatiseringen en bijzondere operaties	0,33%	0,30%	0,31%	0,10%	0,15%	0,14%	0,22%	-0,05%	0,13%	0,23%	0,18%
Saldo transitorische posten	0,95%	-0,14%	0,18%	-0,26%	0,52%	0,37%	0,41%	-0,29%	0,55%	-0,10%	-0,37%
Wisselkoersverschillen	0,72%	-0,20%	-0,03%	-0,21%	0,41%	0,00%	0,39%	0,13%	0,02%	-0,05%	-0,17%
Uitgiftepremies en verschuldigde maar nog niet vervallen rente	-0,56%	1,07%	0,20%	-0,20%	-0,48%	-0,87%	-0,57%	0,06%	0,17%	0,20%	0,59%
Schuldovernames en sectorwijzigingen	0,41%	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%	0,11%	0,00%	1,28%	0,05%	0,00%
Statistische aanpassing	-0,95%	-0,26%	-0,37%	0,02%	0,36%	-0,15%	-0,04%	0,38%	0,36%	0,34%	0,14%
Schuldvariatie	8,31%	5,08%	2,95%	-0,61%	0,93%	-0,76%	0,80%	0,20%	1,61%	0,26%	-2,12%
Schuldvariatie (% BBP)	4,74%	-1,91%	-1,81%	-3,70%	-5,13%	-5,21%	-4,48%	-5,38%	-0,97%	-2,32%	-5,08%
Maastricht-schuld	136,74%	134,83%	133,02%	129,32%	124,19%	118,98%	114,49%	109,11%	108,14%	105,82%	100,74%

Bron: NBB

De evolutie van het bedrag van de *vorming van de financiële activa buiten de overheid* kent eerder een erratisch verloop.

Kredietverleningen en deelnemingen (KVD) kunnen een alternatieve vorm zijn van een marktconforme financiering van ondernemingen waarbij het vorderingensaldo, dat anders door investeringsuitgaven of –subsidies zou verslechteren, niet beïnvloed wordt. Die post (in de enge zin) is met uitzondering van het jaar 2000 steeds positief en dus schuldverhogend.

1. *Privatiseringen en andere cessies van activa*

Privatiseringsopbrengsten zijn financiële transacties die bijgevolg niet mogen meetellen als lopende inkomsten maar enkel voor schuldvermindering in aanmerking komen. Een privatisering (verkoop van financiële deelnemingen) is dus een zuiver financiële operatie die het vorderingensaldo niet beïnvloedt. De op de Rijksmiddelenbegroting aangerekende niet-fiscale kapitaalontvangsten worden dan bij de ESR95-correcties geneutraliseerd.

De overdrachten van de federale financiële activa werden nagenoeg volledig door de FPM uitgevoerd. De FPM heeft op basis van het laatst gepubliceerde jaarverslag (2001-2002) (69) in de periode 1993-2002 in totaal een brutobedrag van overdrachten uit vermogenswijzigingen verwezenlijkt van 5.313 miljoen euro, als volgt over de ondernemingen uitgesplitst: ASLK-Bank: 2.190 miljoen euro, ASLK-Verzekeringen: 776 miljoen euro, totaal ASLK (overdracht in 1993, 1997 en 1999): 2.966 miljoen euro, NMKN (1995): 115 miljoen euro, NILK (1994 en 1996): 64 miljoen euro, NIM (1994): 340 miljoen euro, Belgacom (1996 en 1997): 1.821 miljoen euro en BKCP (2000): 7 miljoen euro. Van dat totale bedrag van 5.313 miljoen euro is 1.710 miljoen euro een meerwaarde ten opzichte van de boekwaarde. Uit Tabel I. 11 blijkt dat privatiseringen en andere cessies van activa in de periode (1993)1994-2003 de schuld in totaal met (13,629) 12,762 miljard euro hebben verlaagd.

Verkopen van gebouwen en gronden daarentegen zijn verkopen van reële activa en beïnvloeden in de nationale rekeningen het vorderingensaldo op een positieve wijze als negatieve kapitaaluitgaven (desinvesteringen) wel. Die verkopen komen dus niet voor in de overgangsposten. De laatste jaren werd bewust een politiek gevoerd van verkopen van gebouwen (door de Regie der Gebouwen) en de wederinhuring ervan. De verkopen van het staatspatrimonium leidde tot aanzienlijke eenmalige ontvangsten in 2001 en 2002 (400 miljoen euro in 2002 in ESR95 ingevolge verkopen van onroerend goed, waarvan onder meer 205,0 miljoen euro in 2002 als verkoopopbrengst van luchthavengronden aan BIAC). Tenslotte dient nog toegevoegd dat privatiseringen leiden tot een trendmatige daling van de lopende vermogensopbrengsten van de overheid in de vorm van dividenden, tenzij het uiteraard om weinig winstgevende bedrijven gaat.

69 Dus exclusief de Credibe-operatie.

Hierna wordt een overzicht geboden jaar per jaar van de niet via de FPM gerealiseerde privatiseringsopbrengsten die zijn opgenomen in overgangstabel Tabel I. 11. Die tabel is evenwel niet alomvattend (70). De beursgang van de Gk-Holding/Dexia Belgium in 1997 waarbij 50% min één aandeel van het kapitaal in twee fasen werden verkocht, bracht in totaal 55,6 miljard BEF (1,33 miljard euro) op, waarvan 34,5 miljard BEF (0,86 miljard euro) direct werd aangewend voor de verlaging van de schuld van de lokale overheden bij het Gemeentekrediet. Het resterende bedrag werd toen tijdelijk in afwachting van een definitieve aanwending vooral belegd in effecten van de overheidsschuld. Daarnaast werd er nog een derde privatiseringsoperatie doorgevoerd met betrekking tot Dexia in 1999-2000 die leidde tot een schuldgraadvermindering met 248 miljoen euro.

De verkoop in juni 1997 door de Vlaamse overheid van 30% van het aandelenkapitaal van de GIMV op de beurs bracht 169 miljoen euro op. In 1998 droeg de privatisering van een deel van de BIAC voor 50 miljoen euro bij tot de schuldvermindering. De gedeeltelijke privatisering van de participatie van het Waals Gewest in Cockerill Sambre verlaagde in 1999 de overheidsschuld met 273 miljoen euro. Privatiseringsoperaties hebben in 2000 geen bijdrage geleverd tot de afbouw van de overheidsschuld. In 2001 bracht de liquidatie van de financiële deelneming in Shangai Bell 87,1 miljoen euro op. De operatie met Credibe en met het Alesh in 2003, die respectievelijk een cessie en een liquidatie van financiële activa zijn, wordt uitvoerig toegelicht in bijlage 2.

2. *Goudverkopen en andere NBB-verrichtingen*

Die post bevat naast de meerwaarden op goudtransacties eveneens meerwaarden op welbepaalde deviezentransacties (wisselkoersverschillen) (71). Het Staatsaandeel in de winsten van de NBB van 2001 dat toegekend werd aan het Zilverfonds (cf.supra), is in die post evenwel niet opgenomen.

In november-december 1996 en januari 1997 werden (voornamelijk kortlopende) deviezenleningen op hun vervaldag voor respectievelijk 5.471,3 en 28,1 miljoen euro terugbetaald dank zij de storting van de NBB van de meerwaarden op goudverkopen (72). Doordat die operatie geenszins diende voor de monetaire financiering van lopende

70 De privatisering van 16,6% van Distrigas in 1996 met een bruto-opbrengst van 3,39 miljard BEF en de overdracht in 1995 van 49,5% van Sabena ten belope van 6,50 miljard BEF zijn niet opgenomen in de overgangstabel van de NBB omdat die de vorm aannamen van een kapitaalverhoging waarbij dus geen financiële ontvangsten gegenereerd werden voor de overheid.

71 -76 miljoen euro in 1999, -116 miljoen euro in 2000, -95 miljoen euro in 2001 en -114 miljoen euro in 2002.

72 Het betrof de op 1 juli 1996 bestaande meerwaarden die de NBB tussen 1989 en 1996 heeft verwezenlijkt op arbitrageverrichtingen van goud tegen buitenlandse deviezen (236,0 miljard BEF), die, afgezien van het deel dat aan het Groothertogdom Luxemburg toekwam, aan de Schatkist werden gestort die die som behalve voor schuldvermindering (220,7 + 1,1 = 221,8 miljard BEF) ook voor enkele andere minder belangrijke bestemmingen aanwendde. De in dit onderdeel vermelde bedragen van de voor schuldverlaging aangewende 'goudmeerwaarden' zijn afkomstig van de federale Thesaurie.

begrotingstekorten werd de budgettaire verwerking ervan door het Europees Monetair Instituut en Eurostat goedgekeurd. De afgeleide effecten van die financiële operatie waren overigens grotendeels budgettair neutraal daar het wegvallen van niet-fiscale ontvangsten (ten belope van 12 miljard BEF uit beleggingsopbrengsten van de goudmeerwaarde aan de Schatkist te storten) voor ongeveer drie vierden gecompenseerd werd door de vermindering van de rentelasten ingevolge de terugbetaalde deviezenleningen (73).

Eind 1998 werd een analoge operatie doorgevoerd zoals die van eind 1996-begin 1997. Eind 1998 werd van de totale meerwaarde van 92,5 miljard BEF (2,29 miljard euro) die in de eerste maanden van dat jaar was gerealiseerd bij arbitragetransacties met goud, 89,0 miljard BEF (2.207 miljoen euro) aan de Schatkist gestort voor de aflossing van een deel van de staatsleningen in vreemde munten. In 2002 werd de meerwaarde gerealiseerd door de NBB bij de inbreng van een gedeelte van de goudvoorraad in de ECB ten belope van 177,1 miljoen euro aan het Zilverfonds doorgestort. In 2003 werd aan het Zilverfonds het bedrag van 213,97 miljoen euro gestort dat de tegenwaarde vormde van de Belgische bankbiljetten die niet ter vervanging werden aangeboden naar aanleiding van de overgang naar de euro (74).

De post '*wisselkoersverschillen*' betreft een louter boekhoudkundige herwaardering van de schuld die niet gepaard gaat met een kasuitgave, - of ontvangst. Het federale overheidsbeleid is sinds de invoering van de euro niet verantwoordelijk voor het wisselkoersbeleid. Fundamenteel zal die post, naarmate de deviezenschuld verder wordt afgebouwd, verkleinen.

In de *overnames van schulden (alsmede breuken in de reeks en sectorwijzigingen (wijzigingen in de consolidatiekring van de overheid))* zijn niet de overnames opgenomen van schulden van instellingen die reeds tot de consolidatieperimeter van de overheid behoren. Daarom zijn vele overnames van schulden door de FO die zijn opgenomen in de maandelijks (federale) Schatkisttoestand (75) niet opgenomen, daar ze een loutere verschuiving vormen binnen de globale overheidsschuld. Recente belangrijke voorbeelden

73 Zie: Verslag namens de Commissie voor de Financiën en de Begroting uitgebracht door de heer Dirk Pieters over de Rijksmiddelenbegroting en ontwerp van Algemene uitgavenbegroting (en...) voor het begrotingsjaar 1997, document nr. 734/3-96/97 van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 5/12/1996, IV; ALGEMENE BESPREKING, antwoorden van de vice-eerste minister en minister van begroting, 3. Verschillende weerslag op de niet-fiscale ontvangsten en de interestlasten van de aanwending van de onbeschikbare reserves van de NBB voor de aflossing van de deviezenschuld, blz. 266.

74 Het verschil van -9 miljoen euro met het door de NBB aan de federale Schatkist gestorte bedrag (223 miljoen euro) is het bedrag dat werd doorgestort aan het Groothertogdom Luxemburg.

75 Gepubliceerd in de door de Studie- en Documentatiedienst van de FOD financiën uitgegeven Conjunctuurnota en de jaarlijkse Statistische bijlage bij het Documentatieblad (tabel III.C.).

daarvan zijn de overname van de schulden van de Sociale Zekerheid begin 2001 en de opname in de rijksschuld van de schulden van Credibe jegens derden (76) op 1 juni 2003.

Enkel de opname in de rijksschuld begin 1995 van de leningen van het Pasteur-instituut (39 miljoen euro (77)), van de ex-RMT in 1999 (265 miljoen euro), en in februari 2002 van een lening ten gunste van Sabena ten belope van 41,1 miljoen euro worden in aanmerking genomen voor een verhoging van de Maastrichtschuld. In 2001 werd, zoals reeds werd vermeld, de schuld van Credibe wegens de sectorwijziging ingevolge de herstructurering van het ex-CBHK in de Maastrichtschuld opgenomen. Bovendien werden in 1998 indirecte schulden op het niveau van de deelgebieden overgenomen (+12 miljoen euro). In 2002 werden de schulden van de openbare radio- en televisiemaatschappijen Rtbf, de Vrt en van de Rbf (toen 99 miljoen euro) als gevolg van de sectorwijziging tot de schuld van de gemeenschappen opgenomen, wat dus de verhoging van de Maastrichtschuld in 2002 tengevolge van die volume-effecten op 140 miljoen euro bracht.

De post '*Uitgiften boven of onder het pari (uitgiftepremies) + verschuldigde maar nog niet vervallen rente op de overheidsschuld*' heeft te maken met enerzijds het verschil tussen de couponrente en de marktrente en anderzijds met het verschil tussen de budgettaire aanrekening van de vervallen intresten op kasbasis en die van de gelopen interesten op transactiebasis in ESR (78). De zeer hoge negatieve waarde van die post tussen 1996 en 1999 is toe te schrijven aan het erg grote verschil tussen de hoogte van de couponrente en de marktrente bij de uitgiften in die periode. De verdrievoudiging van de positieve waarde van die post in 2003 heeft voor een aanzienlijk deel te maken met het omvangrijke bedrag van de terugkopen van effecten, waarvan de gelopen intresten in de kasbegroting worden aangerekend. Wegens het grote verschil tussen de rente op de terugbetaalde leningen en de marktrente waren de betaalde terugkooppremies toen erg omvangrijk (zie bijlage over Credibe-operatie).

De *statistische afwijking* of aanpassing is toe te schrijven aan de verschillen in het moment van registratie van de verrichtingen in de financiële rekeningen (leidend tot het *financieel saldo*: verschil tussen de vorming van financiële activa en het aangaan van nieuwe verplichtingen) en die in de niet-financiële rekeningen (leidend tot het *vorderingensaldo*) alsmede aan de onvolkomenheden in de gegevensregistratie.

76 Slechts een deel (810 miljoen euro) van de totale schuld, voordien reeds was de schuld jegens de Staat (toestand eind mei 2003: 1,84535 miljard euro) opgenomen in de beheersverrichtingen (financiering van instellingen).

77 In tabel 3 is voor dat jaar 28 miljoen euro opgenomen daar er tevens –11 miljoen euro is opgenomen als een breuk in de reeks met betrekking tot schulden van de deelgebieden.

78 De schuldevolutie wordt bepaald door de gerealiseerde uitgiftepremies op kasbasis terwijl de uitgiftepremies op transactiebasis vervat zijn in het vorderingensaldo in ESR95.

BIJLAGE 2 :

De drie grote operaties met overheidsbedrijven in 2003

Op de drie grote operaties met overheidsbedrijven in 2003 die de afbouw van de schuldgraad beduidend hebben versneld, wordt hierna nu wat dieper ingegaan. Dank zij de inning in 2003 van bijzondere eenmalige niet-fiscale ontvangsten ingevolge de Credibe- en de Belgacom Pensioenfondsoperatie kon de Schatkist eind 2003 een veel hoger bedrag aan leningen terugkopen dan oorspronkelijk gepland. De vroegere schuldverhoging door integratie van de schulden van het ALESH en van Credibe in de Maastrichtschuld werden in 2003 min of meer tenietgedaan door gerichte operaties met die twee overheidsbedrijven.

1. BELGACOM-pensioenfonds

De Schatkist heeft in ruil voor de overname door de federale overheid van de toekomstige pensioenverplichtingen van Belgacom 5 miljard euro (kapitaaloverdracht van 1,9% van het BBP) van Belgacom ontvangen (cf. infra), hetgeen het vorderingensaldo met dat overeenkomstig bedrag heel sterk verbeterde (tot +0,3% van het BBP in 2003, tegenover +0,1% van het BBP in 2002). De Belgacom-Pensioenfondsoperatie was dus in tegenstelling tot de CREDIBE- en ALESH-operatie geen exogene factor 'buiten het vorderingensaldo'. Aldus beschouwd is die operatie met een overheidsbedrijf een niet-financiële operatie en geen eigenlijke 'schuldoperatie' die dus niet voorkomt in de zogenaamde overgangstabel inzake de Maastrichtschuld. De Eurostat-beslissing van 25/02/2004 hield onder meer in dat van zodra de overname van de pensioenverplichtingen van een overheidsbedrijf (in casu Belgacom) tot gevolg heeft dat deze verplichtingen worden samengebracht met andere pensioenverplichtingen van de overheid, waar geen reserves tegenover staan ("pay as you go"-systeem), het compensatiebedrag betaald door het overheidsbedrijf het vorderingensaldo van de overheid positief beïnvloedt. De opbrengst van de door Belgacom verrichte kapitaaloverdracht werd aan het einde van het jaar door de Schatkist gedeeltelijk aangewend voor het terugkopen van schuldeffecten. Begin 2004 werd in totaal een bedrag van 5,29 miljard euro aan niet-fiscale ontvangsten afkomstig van Belgacom aan het Zilverfonds gestort, ten belope van 290,0 miljoen euro als dividend over het boekjaar 2003 en ten belope van 5 miljard euro als tegenwaarde voor de toekomstige pensioenverplichtingen van Belgacom die de Staat met ingang van 1 januari 2004 op zich genomen heeft. Dat bedrag van 5 miljard is afkomstig van de verkoop van de financiële activa van het 'funded' Pensioenfonds van Belgacom ten belope van 3,6 miljard euro en van het verschil met de pensioenverplichtingen van 1,4 miljard euro dat Belgacom heeft bijgepast. Dat vermelde bedrag van 5 miljard euro behoort weliswaar tot de rijksmiddelenontvangsten van 2003 maar werd pas in 2004 gestort aan het Zilverfonds dat het dan zonder verwijl belegde in zerocoupon 'Schatkistbons-Zilverfonds'.

Op te merken valt dat de omvangrijke verlichting van de Maastricht-schuld door de valorisatie van het Belgacom pensioenfonds gepaard gaat met nieuwe financiële pensioenlasten voor de FO op middellange en lange termijn. In die zin is er enigszins een gelijkenis met het verkopen van gebouwen en de gelijktijdige terughuur ("sale and lease back"). Die nieuwe jaarlijks stijgende pensioenlasten (216 miljoen euro in de aangepaste Rijksmiddelenbegroting 2004) worden evenwel globaal over de lange termijn min of meer budgettair gecompenseerd door de ontvangst van 5 miljard euro en de uitgespaarde intrestlasten (jaarlijks tussen 220 en 230 miljoen euro) als gevolg van de overheidsschulddaling en de jaarlijks afnemende extrapensioenbijdragen van Belgacom aan de Staat (in totaal 39 miljoen euro in 2004) voor de nieuwe pensioenverplichtingen. De Belgacom Pensioenfonds-operatie heeft dus een onmiddellijk groot positief effect (vaststaand bedrag) maar is globaal op heel lange termijn budgettair neutraal als ook rekening wordt gehouden met de afgeleide in de tijd gespreide effecten (minder zekere bedragen) op de uitgaven en met de extra-inkomsten voor de overheid.

Door de boeking in 2003 van het ganse bedrag van de valorisatie van het Belgacom-pensioenfonds ging het saldo van de initiële begroting 2004 met 1,4 miljard, het oorspronkelijk in 2004 aan te rekenen bedrag van die ontvangst, verslechteren, waardoor een tekort dreigde te ontstaan. Om dat te vermijden of althans sterk te beperken werden uitgaven voorzien in de begroting 2004 vervroegd naar 2003, zodat de begroting 2004 toch nog gedeeltelijk onrechtstreeks kan genieten van de Belgacom-operatie. Het betrof 1 miljard voor de NMBS (dotaties aan de NMBS geboekt voor 2004 op het einde van 2003 vervroegd naar de begroting van 2003) en 125 miljoen euro (175 miljoen euro was reeds gestort in oktober, het saldo was voorzien voor halverwege januari) die de Post 3 weken vroeger zou ontvangen voor zijn herkapitalisatie. De mogelijkheid van die budgettaire anticipatie werd voorzien in de laatste programmawet; de NMBS ontving dus in 2003 een voorschot op haar dotatie voor 2004 die ze dan in 2004 niet hoeft uit te geven.

2. *CREDIBE*

Sinds het tweede trimester van 2001 wordt de door de Staat gewaarborgde schuld van Credibe, het ex-CBHK, (toen 3,266 miljard euro) tot de Maastricht-schuld gerekend. Dat vormde ongeveer 1,4%-punt BBP van de in totaal 1,9%-punt BBP van de exogene schuldverhogende factoren. De opname van Credibe in de overheidsperimeter als gevolg van de herstructurering van het CBHK werd in de overgangstabel aangemerkt als sectorwijziging. Die herklassering van de schuld van Credibe leidde evenwel niet tot een nettoverhoging van de rentelasten daar tegenover die verhoging van de Maastricht-overheidsschuld een toename van overheidsactiva stond onder de vorm van rente genererende hypothecaire kredieten, zodat de nettoschuld er maar weinig door beïnvloed werd.

De niet-fiscale kapitaalontvangsten als netto-opbrengst van de verkoop van de hypothecaire kredieten van Credibe van 2,646 miljard euro (het nominale bedrag van de per 1 juni 2003 overgenomen passiva, verminderd met de kosten) mochten niet als ontvangsten geboekt worden, maar moesten wel aangewend worden voor schuldvermindering. In concreto werden met de opbrengst van de verkoop van de financiële activa staatsobligaties al dan niet

vervroegd terugbetaald. Aldus verlaagde de financiële operatie met Credibe in 2003 de schuldgraad met 1% van het BBP. Daar die obligaties wegens de lage marktrentevoeten toen aanzienlijk boven pari noteerden, is het netto-effect op de schuld wegens die terugkooppremies, duidelijk geringer dan het bruto-effect. Die factor – de totale kost aan terugkooppremies ingevolge buy backs bedroeg in 2003 844 miljoen euro – droeg gedeeltelijk bij tot de forse verhoging (verdrievoudiging) van post “uitgiftepremies en...” uit Tabel I. 11.

De overname door de FO op 1 juni 2003 van de schulden van Credibe ten opzichte van de financiële instellingen (810,3 miljoen euro) heeft de Maastricht-schuld niet beïnvloed daar laatstgenoemde schuld reeds sinds 2001 de schuld van CREDIBE omvat. Die overname was noodzakelijk voor de verkoop op 1 juni dat jaar van de hypothecaire activa van Credibe ten belope van bruto 2,8 miljard euro. De bij de beleggingen opgenomen tijdelijke vordering van de Staat op Credibe van 1.835 miljoen euro werd afgeboekt (79) toen de verkoopopbrengst van de activa van Credibe via het Zilverfonds werd aangewend voor de terugbetaling van rijksschuld. In november 2003 werd 2.645,7 miljoen euro (de netto verkoopopbrengst) als niet-fiscale ontvangsten aan het Zilverfonds gestort en dit jaar zal nog het eventuele saldo van de netto verkoopopbrengst na aftrek van de kosten onder de vorm van een dividend van de FPM gestort worden.

3. *Het ALESH*

De methodologische aanpassingen ten gevolge van de publicatie door Eurostat in januari 2000, van een handleiding over overheidstekort en –schuld, leidde in maart 2000 tot de opname in de Maastrichtschuld met teruggang tot 1990 van de schulden van het ALESH door de sectorwijziging van die instelling. Het verhogende effect daarvan op de overheidsschuldgraad evolueerde van 3,3% BBP in 1990 tot 1,7% BBP in 2000.

Met medewerking van de gewesten hebben de gewestelijke huisvestingmaatschappijen in uitvoering van het akkoord binnen het Overlegcomité van 22 september 2003 inzake de bijdrage van de deelentiteiten met het oog op de verbetering van de overheidsfinanciën en de overeenkomst van 18 december 2003, eind verleden jaar het respectievelijk aandeel van hun gewest in de schuld ten opzichte van het ALESH afgekocht ten belope van 3,51 (ten opzichte van het totaal van 4,294 (80)) miljard euro. In ruil daarvoor moeten die niet met de overheid geconsolideerde maatschappijen geen jaarlijkse annuïteiten meer betalen aan het ALESH.

79 Daar de terugbetaling van dat bedrag dat opgenomen was bij de post ‘financiering van andere instellingen’ van de beheersverrichtingen van de Schatkist als onderdeel van de schuld op korte termijn in euro niet leidde tot geldbewegingen, werd het dus buiten het NFS “onder de lijn” geboekt als een negatieve variatie in de beleggingen.

80 Ten laste van het Vlaams Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals gewest voor respectievelijk 1,74; 0,22 en 2,33 miljard euro. Samen met het bedrag ten laste van de Staat van 277,97 miljoen euro bedroeg de totale ALESH-schuld toen eind 2003 4,634 miljard euro inclusief de gelopen intresten.

Het ALESH heeft, in afwachting van de storting op 5 januari 2004 aan de Schatkist, die som tijdelijk belegd in staatsschuldeffecten (in casu schatkistcertificaten), zodat door die consolidatie de Maastrichtschuld eind 2003 met 1,3% van het BBP daalde. De weerslag van die financiële operatie (zonder invloed op het vorderingensaldo) is terug te vinden in post "privatiseringen en cessies van activa" in Tabel I. 11 uit de desbetreffende bijlage 1. In ruil voor het door de Schatkist ontvangen bedrag aan niet-fiscale kapitaalontvangsten, die in ESR95-termen geneutraliseerd wordt bij de overgangscorrecties, neemt de federale overheid de rente- en aflossingslasten van de ALESH-schuld over. De federale Schatkist moet dus die ALESH-schulden op hun respectieve vervaldagen herfinancieren.

Een eventuele opname van de ALESH-schuld in de eigenlijke 'schuld uitgegeven of overgenomen door de federale Staat' (sinds eind januari 2004 de nieuwe benaming voor rijksschuld of staatsschuld) zou dan enkel tot een verschuiving leiden binnen de rijksschuldbegroting van de primaire uitgaven (intresttransfers en aflossingstransfers) naar intrestuitgaven en aflossingslasten die enkel het bruto te financieren saldo verhogen en in de begrotingsrekening volgens ESR95 niet meetellen. De lasten voortvloeiend uit de ten laste neming van de financiële dienst voor de Schatkist zijn weliswaar als transferten te beschouwen maar worden toch geboekt op een eigenlijke intrestuitgaverekening en een aflossinguitgaverekening.

Die ALESH-schuld, die tot dan toe volledig opgenomen was in de statistiek van de federale Schatkist van de gewaarborgde schuld (81), wordt sinds januari 2004 ondergebracht in de statistiek van de Schatkist bij de 'schuld van bepaalde instellingen' (82) (waarvan de federale overheid tussenkomt in de financiële lasten) die samen met 'de schuld uitgegeven of overgenomen door de federale staat' de totale federale staatsschuld vormt. Daar dit enkel een interne verschuiving is binnen de overheid is er geen weerslag op de Maastricht-schuld die de schuld van het ALESH als onderdeel van de FO reeds bevatte. Door die kasontvangst verminderden echter de financieringsbehoeften van de Schatkist.

Die operatie komt neer op de vervanging van de overheidsschuld (van de gewesten) door schuld van privé instellingen, daar de regionale huisvestingmaatschappijen, die niet tot de consolidatiekring van de overheid behoren, leningen met staatswaarborg (hebben) moeten aangaan voor die vervroegde terugbetaling. Door die vervroegde terugbetaling zijn de gewesten immers bevrijd van hun aandeel in de schuld ten aanzien van het ALESH en ontstond een nieuwe schuld van de regionale huisvestingsmaatschappijen ten aanzien van de kapitaalmarkt (schuld van privé-ondernemingen).

81 De Alesh-operatie leidde in de statistiek van de gewaarborgde schuld in januari 2004 tot een daling van de Alesh-schuld van 4.326,5 tot 51,5 miljoen euro.

82 Daartoe behoort ook de zogenaamde gedebudgetteerde schuld ten laste van de FO; door die terminologiewijziging is laatst vermelde term evenwel weggelaten.

Aangezien voor de Waalse huisvestingmaatschappij het bedrag van de over te nemen schuld groter was dan de waarde van de annuïteiten die ze ging moeten betalen, beperkte zij zich tot de betaling van 1,55 miljard euro en houdt het ALESH dus nog een vordering op het Waalse Gewest over van 781,9 miljoen euro (83).

De afwikkeling van de ganse operatie leidt tot een geraamde verlaging van het voorziene NFS voor 2004 met 2,10 miljard euro. Het NFS voor 2004 wordt immers enerzijds verminderd met de ontvangst van 3,51 miljard euro en anderzijds vermeerderd met 0,37 miljard euro (84) aan uitgaven tot compensatie van het verlies voor de Gewesten van de mogelijkheid tot lenen met fiscale voordelen ("AFV") en met verhoogde financiële lasten ten belope van ongeveer 1 miljard euro (85).

Tenslotte valt in zekere zin een gedeeltelijke gelijkenis vast te stellen tussen de financiële operatie met het ALESH en de niet-financiële operatie (volgens ERS95) met het Belgacom-pensioenfonds. De Maastrichtschulddaling eind 2003 door beide operaties gaat evenwel gepaard met toenemende financiële lasten voor de federale overheid die het vorderingensaldo in de toekomst verzwaren, in het geval van Belgacom pensioenlasten en bij de ALESH-operatie intrestlasten en een eenmalige 'AFV'-uitgave die de geactualiseerde waarde is van de in de tijd gespreide fiscale voordelen voor de gewesten bij de afbetalingen (dus fiscale minderontvangsten voor de FO). Aldus beschouwd is de overheidsschuldvermindering met de ermee gepaard gaande afname van de intrestlasten in beide gevallen geen zuivere budgettaire winst voor de FO.

83 De daarop aan de Staat verschuldigde intresten verminderen in 2004 op economische basis de intrestlasten op de ALESH-schuld voor de federale Schatkist met 18 miljoen euro.

84 In totaal 442 miljoen euro maar op 29 december 2003 werd reeds een voorschot aan "AFV" betaald van 70,2 miljoen euro aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat bedrag van 442 miljoen euro werd evenwel verrekend voor de gewesten in hun begrotingsdoelstelling.

85 De rentesubsidies en de aflossingssubsidies werden bij de begrotingscontrole 2004 verhoogd respectievelijk van 37 naar 190 miljoen euro en van 41 naar 856 miljoen euro.

***DEEL II : DE EVALUATIE VAN DE
BEGROTINGSEVOLUTIES VAN DE FEDERALE
OVERHEID EN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID
(ENTITEIT I (86))***

86 De cijfergegevens in dit hoofdstuk worden geput uit de begrotingsdocumenten van de verschillende subentiteiten. Gezien de verschillen in methodologie en afbakening van de sectoren zijn deze gegevens niet volledig vergelijkbaar met die uit de Nationale Rekeningen die in Deel II.1 werden besproken.

1. Begrotingsontwikkelingen m.b.t. de Federale Overheid in 2003 en 2004

1.1. De uitvoering van de begroting 2003

1.1.1. De ontvangsten in 2003

Gezien de belangrijke toewijzing van ontvangsten (87) aan verschillende deelsectoren van de overheid, gebeurt de analyse van de ontvangsten van de Federale Overheid het best op het niveau van de “totale” ontvangsten (88). De evolutie van de rijksmiddelen, dit zijn de ontvangsten die de Federale Overheid kan aanwenden voor de financiering van haar uitgaven, wordt immers in sterke mate beïnvloed door vermelde transfers en is dus een minder geschikte maatstaf voor de analyse van de fundamentele tendensen van de ontvangsten.

In Tabel II. 1 worden naast de realisaties van de “totale” ontvangsten in 2002 en in 2003 (89) ook de vermoedelijke ontvangsten van de aangepaste begroting 2003 weergegeven. Het detail van deze cijfers is in bijlage II opgenomen.

87 Dit zijn de op de “totale” ontvangsten voorafgenomen middelen t.b.v. de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie. De totale begrotingsinspanning t.o.v. die overheden is nog ruimer aangezien de uitgavenbegroting ook dotaties ten gunste van die overheden bevat.

88 De “totale” ontvangsten omvatten, naast de rijksmiddelen, ook de middelen die door de Federale Overheid voor rekening van de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid en de Europese Unie geïnd worden. Ze houden geen rekening met de opcentiemen en andere ontvangsten die voor rekening van de Lokale Overheden geïnd worden en via de schatkist transiteren als “derdengelden”.

89 Quasi-definitieve resultaten.

Tabel II. 1

**De “totale” ontvangsten geïnd door de Federale Overheid
Evolutie 2002-2003**

(in miljoenen euro)

	2002	2003		% variatie '03 rea. / '02 rea.
	Realisaties	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties	
<i>LOPENDE ONTVANGSTEN</i>	77.450,6	77.431,1	77.180,7	-0,3%
Fiscale ontvangsten	73.460,9	73.630,0	73.601,4	0,2%
- Directe Belastingen	43.726,9	42.867,8	42.941,8	-1,8%
- Douane	1.388,1	1.534,4	1.542,2	11,1%
- Accijnzen	6.047,8	6.200,0	6.223,5	2,9%
- BTW	19.650,5	20.297,8	20.041,7	2,0%
- Registratie	2.647,6	2.730,0	2.852,2	7,7%
- Conjunctuurbuffer	0,0	0,0	0,0	
Correcties(1)	-388,3		-244,2	-37,1%
<i>Gecorrigeerde fiscale ontvangsten</i>	73.072,6		73.357,2	0,4%
Niet-fiscale ontvangsten	3.989,7	3.801,1	3.579,3	-10,3%
<i>KAPITAALONTVANGSTEN</i>	2.221,2	8.183,6	9.171,1	312,9%
Fiscale	1.096,3	1.164,3	1.225,9	11,8%
Niet-fiscale	1.124,9	7.019,3	7.945,2	606,3%
TOTAAL	79.671,8	85.614,7	86.351,8	8,4%
Waarvan				
- Fiscale ontvangsten	74.557,2	74.794,3	74.827,3	0,4%
- Niet-fiscale ontvangsten	5.114,6	10.820,4	11.524,5	125,3%
Over te dragen	34.042,9	35.662,3	35.892,4	5,4%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	27.201,1	28.423,0	28.642,6	5,3%
Aan Sociale Zekerheid	4.627,4	4.882,1	4.884,8	5,6%
Aan Europese Unie	2.214,4	2.357,2	2.365,0	6,8%
Rijksmiddelen	45.628,9	49.952,4	50.459,4	10,6%

(1) Beweging van de geïnde, niet-uitgesplitste ontvangsten. Voor 2003 bevat het cijfer ook de verschuiving bij de BTW ten belope van -168,5 miljoen euro.

Bron : Algemene Toelichting Aanpassing begroting 2004

Rekening houdend met de correcties voor de bewegingen van de geboekte maar niet verdeelde ontvangsten (-75,7 miljoen euro) en de verschuiving bij de BTW van december 2002 (-168,5 miljoen euro) naar 2003, realiseerden de **totale gecorrigeerde lopende fiscale ontvangsten** in 2003 een toename met slechts 0,4%. De directe belastingen namen af met -1,8%, in gecorrigeerde termen wordt die teruggang beperkt tot -1,1%. Die teruggang is voor een groot deel toe te schrijven aan de maatregelen tot verlaging van de fiscale druk. De achteruitgang van de roerende voorheffing (-5,1%) is voor het grootste deel toe te schrijven aan de sterke verlaging van de opbrengst van de roerende voorheffing op intresten (-9,8%) als gevolg van de aanhoudende daling van de intrestvoeten en van de aantrekkingskracht van de beleggingen met een gunstiger fiscale behandeling. De bedrijfsvoorheffing daalde in totaal met -0,5%; gecorrigeerd - in de onderstelling dat de boekingsverschuivingen 80% van de bedrijfsvoorheffing zouden betreffen - was er echter een stijging met 0,3% als gevolg van de compensatie van de aanpassing van de belastingschalen in het kader van de vermindering van de belasting op arbeid door de stijging van de aangroei van de loonmassa met 2,1%. Ook de voorafbetalingen daalden in totaal, met -0,8%, als gevolg hoofdzakelijk van de verlaging van de personenbelasting. Bij de kohieren personenbelasting namen de terugbetalingen met 36,5% toe, wat onder meer te verklaren is door het feit dat de belastingverlaging in 2001 slechts gedeeltelijk verrekend werd in de bedrijfsvoorheffing.

De BTW-ontvangsten en de opbrengsten van de met het zegel gelijkgestelde taksen stegen in 2003 met 2,0%, tegenover een stijgingspercentage van +2,5% in 2002. De eigenlijke BTW steeg per saldo met +1,6% (ten opzichte van +2,9% in 2002), dit is het resultaat van enerzijds een stijging van de bruto ontvangsten met 3,5% en een in absolute cijfers minder omvangrijke stijging van de terugbetalingen met 6,5%. Rekening gehouden met de verschuiving van december 2002 naar begin 2003 ten belope van 168,5 miljoen euro, bedroeg de stijging slechts +0,3%. Die geringe stijging wordt hoofdzakelijk verklaard door de zwakke economische activiteit. Na de forse daling met 36% in 2002 herstelde de opbrengst van de taks op de beursverrichtingen zich na de beursinzinking in 2002 en een wijziging bij de betalingsmodaliteiten en werd een stijgingspercentage van 24% genoteerd. De stijging van de registratierechten (+7,0%) en diverse rechten (+10,7%) samen met +7,7% ondanks de positief vertekende vergelijkingsbasis van 2002, is voor een groot deel te danken aan de dynamische activiteit van de vastgoedmarkt. De totale stijging van de indirecte belastingen met 2,9% is voorts toe te schrijven aan de vooruitgang bij de accijnzen met 2,9%. Bij die laatste stijging speelden onder meer de inkorting van de betaaltermijnen en de verhogingen van de rechten in augustus 2003 een belangrijke rol.

De niet-fiscale ontvangsten 2003 werden sterk positief beïnvloed door ontvangsten uit operaties met overheidsbedrijven. Die twee operaties verklaren voor het grootste deel de stijging van 2002 naar 2003 van de niet-fiscale kapitaalontvangsten van 1.124,9 naar 7.945,2 miljoen euro. De netto-opbrengst van de verkoop van de hypothecaire kredietportefeuille van Credibe bracht 2,65 miljard euro op. De liquidatie van het Belgacompensioenfonds, in ruil waarvoor de federale overheid met ingang van 1 januari 2004 de pensioenverplichtingen van Belgacom overnam, bracht in totaal 5 miljard euro op, terwijl de initiële begroting 2004 die ontvangst spreidde over 2003 (3,6 miljard euro) en 2004 (1,4 miljard euro, het bedrag dat Belgacom zelf bijpaste). Op te merken valt dat de ontvangsten uit de liquidatie van het

Belgacom pensioenfondsen in tegenstelling tot de ontvangsten uit de transacties met Credibe en het ALESH (cf. infra) (zuiver financiële operaties) volgens ESR95 wel tot de begrotingsontvangsten worden gerekend. Voor meer details over die operaties met overheidsbedrijven in 2003 wordt verwezen naar bijlage 2. Tenslotte dient nog vermeld dat de opbrengst van de verkoop van overheidsgebouwen en –terreinen, die in tegenstelling tot privatiseringen wel het begrotingssaldo beïnvloeden, in 2003 slechts bijna de helft bedroegen van de opbrengst in 2002 (140,6 tegenover 287,6 miljoen euro)⁽⁹⁰⁾. De lopende niet-fiscale ontvangsten daarentegen dalen met 10,3% voor een groot deel als gevolg van de lagere stortingen van de NBB (-267,2 miljoen euro).

Uit Tabel II. 1 kan afgeleid worden dat een belangrijk deel (42%) van de totale ontvangsten van de Federale Overheid doorgestort wordt aan de andere overheidsgeledingen. In vergelijking met 2002 zijn deze overdrachten met 5,4% toegenomen. De doorstortingen aan de gemeenschappen en gewesten namen in 2003 toe met 5,3%; de sterkste stijgingpost is het aan de gewesten toegewezen gedeelte van de personenbelasting dat met 7,5% steeg. De alternatieve financiering van de Sociale Zekerheid nam met 5,6% toe en bestaat sinds 2003 voor een beperkt deel ook uit de toewijzing van accijnzen (62,5 miljoen euro). De aan de Europese Unie afgestane middelen nemen ondanks de marginale afname van de middelen afkomstig van de BTW met 6,8% toe.

De geringere stijging van de aan andere overheden over te dragen ontvangsten verklaart dat de groei van de totale ontvangsten (+8,4%) zwakker is dan die van **de Rijksmiddelen** (+10,6%). De opgetekende stijging is volledig afkomstig van de kapitaalontvangsten, die verzesvoudigden, terwijl de lopende rijksmiddelen een daling vertoonden met 4,5% (waarvan fiscale -3,9% en niet-fiscale -10,2%).

90 De verkopen via SOPIMA (ten belope van 82,6 miljoen euro) die bij de nationale rekeningen geneutraliseerd worden, niet meegerekend.

1.1.2. De op de begroting 2003 aangerekende uitgaven

In Tabel II. 2 wordt een overzicht gegeven van de evolutie van de tijdens het afgesloten begrotingsjaar beschikbare uitgavenkredieten en de aanrekeningen erop. In bijlage II.3 worden deze cijfers per departement weergegeven.

Tabel II. 2
De uitgavenkredieten en de aanrekeningen 2002-2003

(in miljoenen euro)

	2002			2003			% variatie '03/'02	
	Aangepaste kredieten (1)	Aanrekeningen (a) (2)	Realisatiegraad (3)=(2/1)	Aangepaste kredieten (4)	Aanrekeningen (a) (5)	Realisatiegraad (6)=(5/4)	Kredieten (7)=(4)/(1)	Aanrekeningen (8)=(5)/(2)
1. Dotaties	365,8	363,8	99,5%	378,8	375,0	99,0%	3,6%	3,1%
2. Gezagsdepartementen	9.012,8	8.688,4	96,4%	9.293,3	9.002,1	96,9%	3,1%	3,6%
3. Sociale cel	15.907,3	15.835,2	99,5%	17.813,9	17.897,4	100,5%	12,0%	13,0%
4. Economische cel	4.078,4	4.080,5	100,1%	3.801,0	3.821,9	100,5%	-6,8%	-6,3%
5. Provisies	0,1	0,0	0,0%	17,0	0,0	0,0%		
6. Primaire uitgaven	29.364,4	28.967,9	98,6%	31.304,0	31.096,4	99,3%	6,6%	7,3%
7. Europese Unie	1.441,1	1.365,8	94,8%	1.646,5	1.638,6	99,5%	14,3%	20,0%
8. Primaire Uitgaven (inclusief Europese Unie)	30.805,5	30.333,7	98,5%	32.950,5	32.735,0	99,3%	7,0%	7,9%
9. Rijksschuld	15.440,6	15.634,8	101,3%	21.952,7	17.876,3	81,4%	42,2%	14,3%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	14.767,0	14.961,2	101,3%	14.905,5	14.779,4	99,2%	0,9%	-1,2%
Algemeen totaal	46.246,1	45.968,8	99,4%	54.903,1	50.611,4	92,2%	18,7%	10,1%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	45.572,5	45.294,9	99,4%	47.856,0	47.514,4	99,3%	5,0%	4,9%

(a) Inclusief ordonnancements op gewone transporten.

Bron : FOD Budget en beheerscontrole.

De **aangepaste kredieten voor de primaire uitgaven** kenden tussen 2002 en 2003 een toename met 6,6%, tegenover een stijging met 1,0% het jaar voordien. In die beduidende stijging speelde de vervroeging van 2004 naar 2003 van dotaties aan de NMBS (cf. infra) een bijzondere rol. Rekening houdend met een inflatie van 1,59% staat dit voor een reële stijging van 4,9%. Na toevoeging van de kredieten voor de BNI-bijdrage aan de EU, kenden die totale kredieten een nominale stijging met 7,0%.

In totaal zijn de aangepaste kredieten voor de **rijksschuldbegroting** tussen 2002 en 2003 met 6.512,1 miljoen euro verhoogd. Exclusief de toewijzing van niet-fiscale ontvangsten aan het Zilverfonds was er een toename met slechts 138,5 miljoen euro. Die heel beperkte stijging met slechts 0,9% is te danken aan de in aanmerking genomen veel lagere forward rates als rentehypothesen die het effect van de verwachte schuldtoename in absolute termen bijna compenseerde. Uiteindelijk daalden de rentelasten (kasoptiek) op de schuld uitgegeven of overgenomen door de federale Staat van 14,70 miljoen euro in 2002 naar 14,52 miljoen euro in 2003 voornamelijk als gevolg van de daling van de gewogen gemiddelde rentevoet op de schuld van 5,48% naar 5,05%.

De benuttingsgraad van **de primaire uitgaven** (exclusief de BNI-bijdrage aan de Europese Unie) ligt in 2003 met 99,3% een weinig hoger dan in 2002 toen een benuttingsgraad verwezenlijkt werd van 98,6%. De benuttingsgraad van de kredieten eigen aan het jaar zonder de transporten steeg van 2002 naar 2003 van 93,9% naar 94,5%. De toepassing van het ankerprincipe (91) en de beslissing van de ministerraad van 21 februari 2003 om met het oog de verkiezingen het ordonnanceringsritme te beperken tot het ritme vastgesteld in 2002 verminderd met 0,21% per maand (-2,5% op jaarbasis) hebben ertoe bijgedragen dat de stijging van de benuttingsgraad gering bleef. De primaire uitgaven (exclusief BNI-bijdrage aan de EU en bijkomende stortingen aan de NMBS) in de begrotingsoptiek bedroegen 31,097 miljard euro en lagen aldus slechts een weinig hoger dan het begrotingsobjectief van 29,87 miljard euro (ordonnanceringskredieten verminderd met traditionele onderbenutting van 500 miljoen euro) van de begrotingscontrole van september 2003.

De primaire uitgaven kenden in 2003 op ordonnanceringsbasis een nominale stijging van 7,3%; in reële termen bedroeg die stijging 5,7%. De sterkste stijging in absolute bedragen van de ordonnanceringen had plaats bij de Sociale Cel. Dat was hoofdzakelijk te wijten aan de verschuiving van de aanrekening van de subsidie voor het sociaal statuut van de zelfstandigen (1.042 miljoen euro) van de begroting van Landbouw en Middenstand naar die van de FOD Sociale Zekerheid. Daarnaast namen ook de ordonnanceringen voor pensioenen en uitkeringen voor gehandicapten gevoelig toe. De ordonnanceringen van de Economische Cel zijn per saldo gedaald met 258,6 miljoen euro. Enerzijds was er een neerwaarts effect als gevolg van de regionalisering van de landbouw in 2003 en anderzijds was er een opwaarts effect door de vervroeging van 2004 naar 2003 ten gevolge van de begrotingsaanpassing van december 2003 van ordonnanceringen uitgevoerd ten bate van de NMBS (1051,0 miljoen euro).

De benutting van de kredieten op de rijksschuldbegroting (exclusief overdracht van niet-fiscale ontvangsten aan het Zilverfonds)(99,2%) lag lager dan in 2003 (101,3%).

91 In toepassing van het ankerprincipe waakte men erover dat de gecumuleerde benuttingsgraad van de ordonnanceringskredieten beperkt bleef tot het niveau van het vorig begrotingsjaar. Bepaalde uitgavenkredieten waren evenwel niet onderworpen aan het ankerprincipe.

1.1.3. Het netto te financieren saldo in 2003

Tabel II. 3 geeft een overzicht van het netto te financieren saldo. De cijfers steunen op kasverrichtingen en wijken bijgevolg af van de hiervoor besproken cijfers, die steunen op de aanrekeningen.

Tabel II. 3
Het netto te financieren saldo van de Federale Overheid 1999-2003

(in miljoenen euro)

	1999	2000	2001	2002	2003
I. Ontvangsten	39.403,7	42.182,2	42.361,6	45.189,4	50.387,4
- fiscale	36.742,0	39.510,7	38.875,4	40.504,6	38.919,8
- niet-fiscale	2.661,7	2.671,5	3.486,2	4.684,8	11.467,6
II. Uitgaven	40.949,7	42.330,0	44.124,6	44.894,5	47.943,9
III. Saldo van de begrotingsverrichtingen	-1.546,0	-147,8	-1.763,0	294,9	2.443,5
IV. Schatkistverrichtingen	-2.100,7	-406,7	-91,7	-2.072,9	-3.171,9
V. Netto te financieren saldo	-3.646,7	-554,5	-1.854,7	-1.778,0	-728,4
<i>Netto te financieren saldo in % van het BBP</i>	<i>-1,5%</i>	<i>-0,2%</i>	<i>-0,7%</i>	<i>-0,7%</i>	<i>-0,3%</i>

Bron: Algemene Toelichting Aanpassing begroting 2004.

Het saldo van de eigenlijke begrotingsverrichtingen van de Federale Overheid verbeterde sterk van een beperkt overschot van 294,9 miljoen euro in 2002 naar een aanzienlijk overschot van 2.443,5 miljoen euro in 2003. Die aanzienlijke verbetering is in het bijzonder toe te schrijven aan de omvangrijke toename van de niet-fiscale ontvangsten (+144,8%) ten gevolge van de operatie met het Belgacom Pensioenfonds en met Credibe. Exclusief deze twee operaties zou het begrotingssaldo –5.202,2 miljoen euro bedragen.

De achteruitgang van de schatkistverrichtingen van –2.072,9 naar –3.171,9 miljoen euro wordt voor het grootste deel verklaard door het ten belope van 721 miljoen euro slechter resultaat bij de opcentiemen geïnd voor de ondergeschikte besturen en door de forse achteruitgang van de delgingsverschillen e.a. van –219 naar –718,1 miljoen euro als gevolg van de omvangrijke terugkopen van effecten op het einde van het jaar mits hoge terugbetalingspremies. Aldus werd in totaal een verbetering van het NFS opgetekend van –1.778,8 miljoen euro in 2002 naar –728,4 miljoen euro in 2003.

1.2. De evolutie van de ontvangsten en de uitgaven in 2004

1.2.1. De evolutie van de ontvangsten in 2004

Tabel II. 4 geeft een overzicht van zowel de totale ontvangsten als de rijksmiddelen-ontvangsten na begrotingscontrole. In bijlagen III.4 en III.5 wordt een meer gedetailleerd beeld van de ontwikkeling van deze ontvangsten gegeven.

Tabel II. 4
Raming van de totale ontvangsten van de Federale Overheid
Begrotingscontrole – 2004

(in miljoenen euro)

	2003		2004		% variatie	
	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties	Initieel	Aangepast	'04 in./'03 ver.	'04 a./03 rea.
LOPENDE ONTVANGSTEN	77.431,1	77.180,7	80.296,3	80.752,5	3,7%	4,6%
Fiscale ontvangsten	73.630,0	73.601,4	76.975,2	77.212,4	4,5%	4,9%
- Directe Belastingen	42.867,8	42.941,8	44.995,5	45.243,4	5,0%	5,4%
- Douane	1.534,4	1.542,2	1.550,0	1.550,0	1,0%	0,5%
- Accijnzen	6.200,0	6.223,5	6.686,1	6.703,3	7,8%	7,7%
- BTW	20.297,8	20.041,7	20.780,7	20.700,7	2,4%	3,3%
- Registratie	2.730,0	2.852,2	2.962,9	3.015,0	8,5%	5,7%
- Conjunctuurbuffer	0,0	0,0	0,0	0,0		
Correcties (1)		-244,2				
<i>Gecorrigeerde fiscale ontvangsten</i>	<i>73.630,0</i>	<i>73.357,2</i>	<i>76.975,2</i>	<i>77.212,4</i>	<i>4,5%</i>	<i>5,3%</i>
Niet-fiscale ontvangsten	3.801,1	3.579,3	3.321,1	3.540,1	-12,6%	-1,1%
KAPITAALONTVANGSTEN	8.183,6	9.171,1	3.122,2	5.250,5	-61,8%	-42,7%
Fiscale	1.164,3	1.225,9	1.210,6	1.210,6	4,0%	-1,2%
Niet-fiscale	7.019,3	7.945,2	1.911,6	4.039,9	-72,8%	-49,2%
TOTAAL	85.614,7	86.351,8	83.418,5	86.003,0	-2,6%	-0,4%
Waarvan						
- Fiscale ontvangsten	74.794,3	74.827,3	78.185,8	78.423,0	4,5%	4,8%
- Niet-fiscale ontvangsten	10.820,4	11.524,5	5.232,7	7.580,0	-51,6%	-34,2%
Over te dragen	35.662,3	35.892,4	39.870,7	39.857,5	11,8%	11,0%
Aan Gemeenschappen en Gewesten	28.423,0	28.642,6	29.534,4	29.464,6	3,9%	2,9%
Aan Sociale Zekerheid	4.882,1	4.884,8	8.032,1	8.265,0	64,5%	69,2%
Aan Europese Unie	2.357,2	2.365,0	2.304,2	2.127,9	-2,2%	-10,0%
Rijksmiddelen	49.952,4	50.459,4	43.547,8	46.145,5	-12,8%	-8,5%

(1) Beweging van de geïnde, niet-uitgesplitste ontvangsten, alsmede verschuiving bij de BTW .

Bron : Algemene Toelichting Aanpassing begroting 2004

In vergelijking met de realisaties 2003 dalen de **totale ontvangsten** 2004 na begrotingscontrole met 0,40%. Die beperkte daling is toe te schrijven aan de sterke afname van de niet-fiscale ontvangsten (-34,2%) ingevolge het wegvallen van eenmalige ontvangsten uit omvangrijke operaties met 2 overheidsbedrijven in 2003, dat slechts gedeeltelijk gecompenseerd wordt in 2004 door de budgettaire weerslag van een andere grote financiële operatie. De herraamde fiscale ontvangsten daarentegen zouden ten opzichte van de realisaties in 2003 met 4,8% toenemen. In vergelijking met de realisaties in 2003 stijgen de lopende fiscale ontvangsten met +4,9%, daarvan stijgen de Directe belastingen (+5,4%), de accijnzen (+7,7%) en de Registratie en diversen (+5,7%) meer dan het gemiddelde totale stijgingspercentage.

De (ongecorrigeerde) totale fiscale ontvangsten zouden met 4,8% toenemen ten opzichte van de realisaties van 2003. De totale lopende **fiscale ontvangsten** werden bij de begrotingscontrole 2004 met +0,3% opwaarts herzien, zodat hun groeipercentage 4,9% zou bedragen. Die bijstelling is voornamelijk het gevolg van de herziening bij het Economisch Budget van eind februari 2004 van de nominale BBP-groei met +0,3% tot 3,7% (3,1% in 2003 en 3,4% bij de initiële begroting 2004) en inzonderheid van het belangrijkste ontvangsten determinerende macro-economische aggregaat, de loonmassa (+0,4%). De aan de bron geïnde bedrijfsvoorheffing, waarvan de opbrengst fundamenteel gedetermineerd wordt door de loonmassa (beroepsinkomen en werkgelegenheid) alsmede bijkomend door de weerslag van fiscale maatregelen en correcties en technische factoren, zou ten opzichte van de realisatie van 2003 met 4,0% en ten opzichte van de initiële begroting 2004 met 1,5% stijgen. De forse verhoging van de ontvangsten uit accijnzen ten opzichte van 2003 (+7,7%) zou hoofdzakelijk toe te schrijven zijn aan discretionaire maatregelen inzake tabak en sigaretten en de bijdrage op de energie alsmede aan de invoering van een benzine-pal. De BTW zou met 3,3% stijgen ten opzichte van 2003, de beperkte achteruitgang bij de herraaming van de begrotingscontrole is voornamelijk toe te schrijven aan technische redenen met een weerslag op de vertrekbasis.

De belangrijkste wijziging ten opzichte van de realisatie van 2003 zijn de niet-fiscale **kapitaalontvangsten** die dalen met 3,9 miljard euro (-49,15%). Ten opzichte van de initiële begroting 2004 stijgen ze echter van 1,9 naar 4,0 miljard euro. De verschuiving van de in de initiële begroting 2004 opgenomen 1,4 miljard euro (cf. supra) naar de begroting 2003, die door Eurostat verplicht werd gesteld (cf. infra in bijlage), werd evenwel ruimschoots gecompenseerd door de boeking in 2004 van de stortingen van de sociale huisvestingmaatschappijen in het kader van de ALESH-operatie (3,51 miljard euro) Op te merken valt dat die opbrengst, waarvan evenwel 2,5 miljard euro aan het Zilverfonds zal worden toegewezen, echter geneutraliseerd wordt in de ESR-correcties.

Dat de totale fiscale ontvangsten tussen 2003 en de aangepaste begroting 2004 ondanks de maatregelen tot verlaging van de belastingen - de belastinghervorming zou de personenbelasting met 0,58 miljard euro verlagen in 2004 en de volledige indexering van de belastingschalen zou tot een minderontvangst van 0,57 miljard euro leiden - toch zou stijgen met 3,59 miljard euro of 4,8% is afgezien van de groei van de ontvangstenbepalende macro-economische aggregaten toe te schrijven aan de geraamde opbrengst van de eenmalige bevrijdende aangifte ten belope van 0,85 miljard euro en de maatregelen voor een betere inning en bestrijding van de fiscale fraude die 0,31 miljard euro zouden moeten opbrengen.

Over de **eerste vier maanden van 2004** liggen de verwezenlijkte fiscale ontvangsten na correcties 8,0% hoger dan de ontvangsten in diezelfde periode in 2003. Die stijging is zowel bij de directe belastingen (+7,0%) als bij de indirecte belastingen (+9,5%) heel sterk. Die cijfers, die beduidend beter zijn dan de budgettaire raming van +4,9% voor het ganse jaar, dienen evenwel wat gerelativeerd te worden wegens omvangrijke verschuivingen, anticipaties en andere technische factoren.

De toename van **de ontvangsten ter financiering van andere overheden** dan de federale overheid (doorstortingen of overdrachten) met 11% ten opzichte van de realisaties in 2003 is voor het grootste deel toe te schrijven aan de overdrachten aan de Sociale Zekerheid. De aan de SZ door te storten alternatieve financiering werd drastisch verhoogd om het evenwicht van beide stelsels te waarborgen (+1,51 miljard euro) en om het naar het RIZIV overgehevelde krediet voor de financiering van de verpleegdagprijzen van ziekenhuizen te compenseren (+1,29 miljard euro). De beperkte toename ten opzichte van de initiële begroting 2004 wordt verklaard door de overdracht van de reserves van het Tewerkstellingsfonds en de fondsen "sociale Maribel" naar de stelsels van de SZ. De geringe afname van de aan de gewesten en gemeenschappen over te dragen middelen ten opzichte van de initiële begroting 2004 vloeit voor uit de vermindering met 0,15 miljard euro van de krachtens het Lambermontakkoord toegewezen middelen wegens de lagere BNI-groei dan voorzien bij de initiële begroting 2004 die slechts gedeeltelijk geneutraliseerd werd door een hogere opbrengst van de gewestbelastingen. De aan de EU over te dragen middelen dalen ten opzichte van 2003 omdat vanaf 2004 het BTW-afdrachtpercentage wordt verminderd tot 0,5% met als tegengewicht een consequente verhoging van de BNI-bijdrage aan de EU. Wegens de forse stijging van de overdrachten aan andere overheden wordt de heel beperkte daling van de totale ontvangsten vertaald in een sterke daling van de rijksmiddelenontvangsten (-8,5%), waaronder -0,9% bij de fiscale ontvangsten. In vergelijking met de initieel goedgekeurde ontvangsten stijgen de **rijksmiddelenontvangsten** echter met 6,0%, als gevolg van de stijging van de aan de bron geheven bedrijfsvoorheffing en vooral van de vermelde niet-fiscale kapitaalontvangsten.

1.2.2. De evolutie van de uitgavenkredieten in 2004

Tabel II. 5 geeft de evolutie van de uitgavenkredieten tussen 2003 en 2004 weer.

Tabel II. 5
De uitgavenkredieten van de Federale Overheid
Begrotingscontrole – 2004

(in miljoenen euro)

	2003		2004		% variatie 04a/03a (5) =(4)/(1)	% variatie 04a/03r (6) =(4)/(2)
	Aangepaste begroting (1)	Realisaties (2)	Initiële begroting (3)	Aangepaste begroting (4)		
1. Dotaties	378,8	375,0	395,2	397,0	4,8%	5,9%
2. Autoriteitsdepartementen	8.773,7	8.488,2	9.104,9	9.065,3	3,3%	6,8%
3. Sociale Cel	17.813,9	17.897,4	17.304,5	17.284,5	-3,0%	-3,4%
4. Economische Cel	4.320,6	4.335,8	3.739,9	2.678,3	-38,0%	-38,2%
5. Diversen	17,0	0,0	40,0	123,8		
6. Primaire uitgaven	31.304,0	31.096,4	30.584,5	29.548,9	-5,6%	-5,0%
7. Financiering Europese Unie	1.646,5	1.638,6	2.136,2	1.954,4	18,7%	19,3%
8. Primaire uitgaven (inclusief Europese Unie)	32.950,5	32.735,0	32.720,7	31.503,3	-4,4%	-3,8%
9. Rijksschuld	21.952,7	17.876,3	14.786,8	22.101,3	0,7%	23,6%
exclusief dotatie Zilverfonds	14.905,5	14.779,4	13.386,8	14.305,1	-4,0%	-3,2%
ALGEMEEN TOTAAL	54.903,1	50.611,4	47.507,5	53.604,6	-2,4%	5,9%
exclusief dotatie Zilverfonds	47.856,0	47.514,4	46.107,5	45.808,4	-4,3%	-3,6%

Bron : Algemene Toelichting 2003 en FOD Budget en beheerscontrole.

De initiële begroting 2004 werd opgesteld binnen het budgettaire kader van het regeerakkoord van juli 2003 dat, afgezien van herinvesteringen van overheidsbedrijven, een maximale reële aangroei van de primaire uitgaven voorziet van 1,2%.

Dat de in de initiële begroting 2004 voorziene primaire uitgaven ten opzichte van de aangepaste begroting 2003 in nominale termen slechts met 0,9% stijgen en inclusief de financiering van de EU zelfs met 0,6% dalen, is vooral toe te schrijven aan de daling van de kredieten voor de sociale Cel met 2,9%, ondanks de verhoging van de kredieten voor pensioenen met 7,2% mede als gevolg van de ten laste neming van de pensioenen van Belgacom (0,22 miljard euro). Tot die afname met 2,9% heeft de overheveling van het krediet voor de ligdagprijs (1,29 miljard euro) naar het RIZIV, dat evenwel gecompenseerd werd door een evenwaardige verhoging van de alternatieve financiering, sterk bijgedragen.

Zonder rekening te houden met de vermindering van de kredieten NMBS (1,051 miljard euro) ingevolge de vervroeging van deze uitgaven naar eind 2003 werden de primaire uitgavenkredieten na de begrotingscontrole 2004 nagenoeg op hetzelfde niveau (verlaging met 1038,2 miljoen euro) gehouden als in de oorspronkelijke begroting 2004. De extra middelen die bij de begrotingscontrole werden voorzien voor het departement Justitie en Financiën, de Federale Politie en de provisies werden omzeggens vooral gecompenseerd door een besparing op de dotatie voor de Regie der Gebouwen en een neerwaartse herziening van de uitgaven voor pensioenen.

Voorts kon, rekening houdend met onder meer de verrekening van het begrotingsoverschot 2003 de BNI-bijdrage aan de Europese unie voor 2004 met 0,18 miljard euro verlaagd worden van –2,14 naar –1,95 miljard euro. Er dient aan herinnerd dat de BNI-bijdrage in de begrotingsboekhouding niet voorkomt bij de begrotingsuitgaven maar wel bij de bij de schatkistverrichtingen maar dat die wel meetelt bij de uitgaven in ESR95.

Aldus dalen in vergelijking met de aangepaste kredieten 2003 de primaire uitgaven in de aangepaste begroting 2004 met 5,6% en met 4,4% inclusief de financiering van de EU. In reële termen bedragen die dalingspercentages respectievelijk 7,0% en 5,8%. Wat de uitvoering van de begrotingskredieten betreft dient nog vermeld dat in 2004 in de plaats van het ankerprincipe als budgetdisciplinerend instrument, een constante strikte opvolging (monitoring) van de uitgaven wordt toegepast. Terwijl na vier maanden in 2003 42,7% van de kredieten exclusief Rijksschuld was geordonnanceerd, is dat dit jaar 42,6%. Dat wijst er dus op dat ook zonder toepassing van het ankerprincipe het uitgavenritme nauwgezet wordt in de hand gehouden.

Ondanks de verlaging van de rentehypothesen met, afhankelijk van de looptijd, 16 tot 34 basispunten, werden ten opzichte van de initiële begroting 2004 de kredieten van de rijksschuld (exclusief aflossingen en exclusief de doorstorting van niet-fiscale ontvangsten aan het Zilverfonds) bij de begrotingscontrole naar boven toe herzien van 13.386,8 naar 14.305,1 miljoen euro (kasbasis) voornamelijk als gevolg van bijkomende financiële lasten als gevolg van de operatie met het ALESH (cf. bijlage 2). Als gevolg van de gunstige ontwikkeling van de rentevoeten alsmede, in bijkomende mate, van het wegvallen in 2004 van terugbetalingslasten van twee leningen van de FIM (die evenwel geneutraliseerd worden bij de uitgaven in ESR95) nemen de vermelde kredieten van de rijksschuld ten opzichte van de aangepaste begroting 2003 af met 4,0%.

1.2.3. De evolutie van het netto te financieren saldo en het vorderingensaldo in 2004

Tabel II. 6 geeft een overzicht van de evolutie van het netto te financieren saldo tussen 2003 en 2004.

Tabel II. 6
Het netto te financieren saldo van de Federale Overheid
Begrotingscontrole – 2004

(in miljoenen euro)

	Kas- resultaten	K r e d i e t e n	
	2003	2004 Initieel	2004 Aangepast
I. Ontvangsten	50.387,4	43.547,7	46.145,5
- fiscale	38.919,8	38.338,9	38.589,3
- niet-fiscale	11.467,6	5.208,8	7.556,2
II. Uitgaven	47.943,9	45.371,2	51.650,1
<i>Uitgaven (1)</i>		43.971,2	43.853,9
III. Saldo van de begrotingsverrichtingen	2.443,5	-1.823,5	-5.504,6
<i>Saldo van de begrotingsverrichtingen (1)</i>		-423,4	2.291,6
IV. Schatkistverrichtingen	-3.171,9	-2.325,0	-2.198,0
V. Netto te financieren saldo	-728,4	-4.148,5	-7.702,6
<i>Netto te financieren saldo (1)</i>	2.368,5	-2748,4	93,6
Netto te financieren saldo in % van het BBP	-0,3%	-1,5%	-2,8%
<i>Netto te financieren saldo (1) in % van het BBP</i>	0,9%	-1,0%	0,0%

(1) Exclusief de doorstortingen aan het Zilverfonds respectievelijk ten belope van 3.096,9; 1.400 en 7.796,2 miljoen euro.

Bron : Algemene Toelichting Aanpassing begroting 2004.

Bij de recente begrotingscontrole werd het totale **netto te financieren saldo** voor het lopende jaar, dat veel minder positief beïnvloed is door bijzondere patrimoniale ontvangsten dan verleden jaar, verhoogd van –4.148,4 naar –7.702,6 miljoen euro. Vooreerst valt op te merken dat niet-fiscale ontvangsten die in hetzelfde jaar doorgestort worden naar het Zilverfonds het begrotingssaldo van de federale Schatkist niet beïnvloeden wegens de gelijktijdige boeking van een ontvangst en een overeenstemmende uitgave. Aangezien de

Belgacom-operatie evenwel over twee jaar verliep, - de liquidatie van het Pensioenfonds en de uitbetaling van het dividend vonden plaats in 2003 en de storting van die 5,3 miljard euro gebeurde echter in 2004 – heeft deze vertraging tussen ontvangsten en uitgave het verloop van het NFS grondig beïnvloed. Dit verklaart waarom het NFS slechts ogenschijnlijk erg verslechtert van –728,4 miljoen euro (-0,3% BBP) in 2003 (aanrekening van de vermelde ontvangst) naar –7.702,6 (enkel aanrekening van de vermelde uitgave)(-2,8% BBP). Indien evenwel abstractie gemaakt wordt van dit tijdsverschil in de aanrekening door weglating van de doorstortingen aan het Zilverfonds, zou evenwel in de aangepaste begroting 2004 een beperkt overschot worden geboekt van 93,6 miljoen euro (0,0% BBP), tegenover een verwezenlijkt overschot van 2.368,5 miljoen euro in 2003 en een tekort van –2.748,4 miljoen euro in de initiële begroting.

Die verbetering van het gecorrigeerde NFS bij de recente begrotingscontrole is des te meer opmerkelijk daar ze nagenoeg volledig is toe te schrijven aan het saldo van de begrotingsverrichtingen, die van –423,4 op +2.291,6 miljoen euro werden herraamd. Die laatste verbetering is op haar beurt zowel toe te schrijven aan de verhoging van de fiscale en vooral niet-fiscale ontvangsten, als aan de verlaging van de uitgaven exclusief Zilverfonds van 43.971,2 naar 43.853,9 miljoen euro.

Sinds een paar jaar wordt in de Algemene Toelichting ook de overgang gemaakt van het saldo volgens de begrotingsdefinitie naar het vorderingensaldo conform de ESR-95 definities. Deze overgang wordt weergegeven in Tabel II. 7.

Tabel II. 7
Het vorderingensaldo van de Federale Overheid
Begrotingscontrole – 2004

(in miljarden euro)

	2003 Overheids- rekening	Algemene Toelichting	
		Initieel 2004	Aangepast 2004
Saldo begrotingsverrichtingen		-1,82	-5,50
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>		-0,42	2,29
Correcties overgang naar vorderingensaldo		0,57	3,91
<i>(Waarvan BNI-bijdrage aan de EU)</i>		(-2,13)	(-1,95)
Correcties exclusief dotatie Zilverfonds		-0,83	-3,88
Vorderingensaldo	0,88	-1,25	-1,59
Vorderingensaldo in % van het BBP	0,3	-0,4	-0,6

Bron: INR – Voorlopige Overheidsrekeningen 2003, Algemene Toelichting aangepaste begroting 2004.

Uit Tabel II. 7 valt af te lezen dat de sterke verbetering van het begrotingssaldo exclusief doorstortingen aan het Zilverfonds (+2,715 miljard euro) tussen de initiële begroting 2004 en de aangepaste begroting 2004 meer dan volledig toe te schrijven is aan verrichtingen die geen invloed hebben op het vorderingensaldo. De correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo nemen immers toe met 3,055 miljard euro. Die toename heeft vooral te maken met de cessie van netto deelnemingen en kredietverleningen, die evolueren van – 0,12 naar –3,57 miljard euro, voornamelijk als gevolg van de ALESH-operatie. De verslechtering van het vorderingensaldo in dit verband is hoofdzakelijk (442,4 miljoen euro) toe te schrijven aan de uitbetaling van de compensatie voor het verlies van de fiscale voordelen (“AFV”) aan de gewesten, die bij hen evenwel wordt verrekend in hun begrotingsdoelstelling. Het geraamde vorderingentekort in de aangepaste begroting 2004 ligt wat hoger dan in de initiële begroting 2004 en het voorlopige resultaat voor 2003. Uitgedrukt in % van het BBP zou het vorderingentekort stijgen van 0,3% in 2003 naar 0,6% in 2004.

1.3. Besluit

In 2003 werd op het vlak van de ontvangsten de ongunstige groei van de lopende fiscale ontvangsten als gevolg van de verlaging van de personenbelasting en de zwakke economische groei, “gemaskeerd” door heel omvangrijke eenmalige niet-fiscale kapitaalontvangsten.

In 2004 daarentegen zouden de totale ontvangsten heel lichtjes afnemen, ondanks een hogere economische groei en de gunstiger weerslag van discretionaire maatregelen, wegens de aanzienlijke daling van de niet-fiscale kapitaalontvangsten. Indien echter de gunstige trend bij de fiscale ontvangsten van de eerste vier maanden zich zou doorzetten, zou het geringe tekort misschien toch nog kunnen worden omgebogen in een licht overschot. De groei van de primaire uitgavenkredieten in 2003 wordt in 2004 omgebogen in een heel lichte vertraging voornamelijk door twee statistische verschuivingen (vervroeging van uitgaven en vervanging door alternatieve financiering van de SZ). In het uitgavenbeleid gaan besparingen op de departementale uitgaven gepaard met selectieve beleidsintensiveringen. Tot nu toe blijft het uitgaventempo in 2004 op schema dankzij de monitoring.

2. De evolutie in de sociale zekerheid

2.1. De evoluties in de sociale zekerheid voor werknemers 2002-2004

2.1.1. De belangrijkste evoluties 2002-2003

Tabel II. 8 geeft de evoluties weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor werknemers, zoals die in de verschillende stadia van het budgettair proces konden opgetekend worden. De cijfers betreffende de voorlopige rekeningen 2002 en de aangepaste begroting 2003 werden geput uit het (gecorrigeerde) Vademecum van de Begroting van de sociale bescherming 2004. De cijfers betreffende de voorlopige realisaties 2003 zijn afkomstig uit de Algemene toelichting bij de aangepaste staatsbegroting 2004. De cijfers uit Tabel II. 8 en 9 worden meer in detail weergegeven in bijlage II.7 en 8.

Tabel II. 8
Sociale zekerheid voor werknemers 2002-2003

(in miljoenen euro)

	2002 Voorlopige realisaties	2003 Aangepaste begroting	2003 Voorlopige realisaties	% variatie '03 voorl.rea. '02 voorl.rea.
Uitkeringsinstellingen				
Uitgaven	42.940	45.385	45.281	5,45%
Prestaties	40.448	42.851	42.788	5,79%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	13.280	14.368	14.368	8,19%
<i>Pensioenen</i>	13.385	13.887	13.860	3,55%
<i>R.V.A.</i>	6.985	7.573	7.525	7,73%
Andere	2.492	2.534	2.493	0,02%
Eigen ontvangsten	2.524	2.551	2.608	3,32%
Lopende behoeften	40.416	42.834	42.673	5,58%
Overdracht globaal beheer + Mijnw.-Inv.	40.931	42.567	42.477	3,78%
w.v. Globaal beheer	40.928	42.565	42.474	3,78%
Saldo Uitkeringsinstellingen	515	-266	-196	-138,04%
Globaal beheer				
Ontvangsten	42.226	42.609	42.322	0,23%
Bijdragen	31.587	31.837	31.726	0,44%
Staatstussenkomst	5.123	5.210	5.210	1,69%
Alternatieve financiering	4.340	4.460	4.460	2,75%
Andere	1.176	1.101	927	-21,21%
Uitgaven Globaal beheer	41.342	43.135	43.023	4,07%
Overdrachten naar andere sectoren	40.928	42.565	42.474	3,78%
Andere	414	570	549	32,57%
Saldo Globaal beheer	884	-526	-702	-179,34%
Globaal saldo	1.400	-792	-898	-164,13%
P.m.				
Totale netto-ontvangsten (excl. int. overdrachten)	44.676	45.096	44.857	0,40%
Totale netto-uitgaven (excl. int. overdrachten)	43.277	45.888	45.755	5,73%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2003 en (voorl. real. 2004) Algemene toelichting bij de Aangepaste staatsbegroting 2004

Het werknemersstelsel realiseerde volgens de voorlopige rekeningen in 2003 een **globaal tekort op de lopende verrichtingen** van 898 miljoen euro, tegenover een overschot van 1.400 miljoen euro in 2002. Zowel bij de uitkeringsinstellingen als bij het Globaal Beheer was er een omslag van een overschot naar een tekort. Die globale verslechtering is te wijten aan het uiteenlopende groeiritme van de netto-ontvangsten en van de netto-uitgaven (zonder interne overdrachten), die respectievelijk in 2003 slechts +0,4% en 5,7% bedroeg. De voorlopige verwezenlijkingen liggen dicht in de buurt van de cijfers van de aangepaste begroting, respectievelijk een groeiritme van +0,9% en van +6,0%. Eveneens zoals in 2002 lagen in 2003 de groeiritmes van de prestaties voor ZIV-Gezondheidszorgen, ZIV-Uitkeringen en Werkloosheid boven het gemiddelde van de prestaties. De verdere, meer gedetailleerde, bespreking volgt de logica eigen aan het Globaal beheer. Eerst worden de verrichtingen op het niveau van de uitkeringsinstellingen besproken. Daarna komen de ontvangsten en de uitgaven van het Globaal beheer aan bod.

De **totale uitgaven van de uitkeringsinstellingen** zijn in 2003 ten opzichte van 2002 met 5,45% gestegen. In 2003 was er nog een hoger groeiritme van de **prestaties** dan het geval was in 2002: +5,8% ten opzichte van +5,3%. Eveneens zoals in 2002 lagen de groeiritmes van de prestaties voor ZIV-Gezondheidszorgen, ZIV-Uitkeringen en Werkloosheid boven het gemiddelde van de prestaties. Dit algemeen cijfer camoufleert echter uiteenlopende evoluties in verschillende sectoren. De uitgaven voor *gezondheidszorgen* zouden in 2003 volgens de voorlopige rekeningen met 8,2% toegenomen zijn. Het begrotingsobjectief voor de gezondheidszorgen werd voor het werknemersstelsel voor 2003 uiteindelijk op 14.368,1 miljoen euro vastgelegd, 6,46% hoger dan de aangepaste doelstelling van 2002. In het globale begrotingsobjectief van 15.341,8 miljoen euro (inclusief stelsel van de zelfstandigen) zijn reeds de besparingsmaatregelen die alle de geneesmiddelensector betreffen, ten belope van 108 miljoen euro en de sociale correcties ten gunste van de patiënten en de huisartsen ten belope van 58,53 miljoen euro reeds verwerkt. Het totale begrotingsobjectief voor 2003 van 15.341,8 miljoen euro (+6,46% ten opzichte van dat voor 2002) werd uiteindelijk met 41,86 miljoen euro of 0,27% overschreden, dat, afgezien van de forse onderschrijding van 2002 het laagste overschrijdingspercentage is sinds 1998. Het verwezenlijkte groeicijfer van de uitgaven is met 8,62% het hoogste sinds 1999. Het contrast met het groeicijfer van 2,82% van 2002 moet evenwel gerelativeerd worden daar enerzijds het groeicijfer in 2002 neerwaarts werd vertekend wegens boekingsversnellingen in 2001 als gevolg van de invoering van de euro en anderzijds door boekingsverschuivingen van 2002 naar 2003 bij de maximumfactuur en door een onvoldoende budgettering bij de verblijfssectoren. In absolute termen werden de belangrijkste overschrijdingen vastgesteld bij de farmaceutische specialiteiten en de maximumfactuur. Daar de overschrijding bij de farmaceutische specialiteiten (270,8 miljoen euro) voor maximaal 65% wordt gerecupereerd bij de farmaceutische industrie zal wegens de inning van reeds een voorlopige heffing van 2,55% op de omzet van 2002, in 2004 nog een bijkomende heffing geheven worden dan 50 à 60 miljoen euro. Bij vele sectoren was er evenwel een onderschrijding, zoals bij de geneesheren en de verpleegdagprijs. Rekening gehouden met de twee vermelde technische factoren zou er in totaal zelfs een klein overschot van 3,4 miljoen verwezenlijkt zijn. De uitgaven voor de *ZIV-uitkeringen* stijgen met 5,7%, deels als gevolg van de verhoging van sommige uitkeringen en van de optrekking van de pensioenleeftijd voor vrouwen (63 jaar vanaf 1 januari 2003) zodat ze langer het statuut van gerechtigde behouden.

De uitgaven voor *werkloosheid* (incl. activering) zijn met 8,3% gestegen. De sterke stijging van de uitgaven voor werkloosheid in 2002 (+15%) en 2003 is te wijten aan de verslechtering van de conjunctuur, die tot uiting komt in een grote toename van het aantal werklozen, alsmede aan de positieve maatregelen, die evenwel veel minder omvangrijk waren in 2003 dan in 2002 (34,87 ten opzichte van 101,37 miljoen euro). De uitgaven voor *brugpensioenen* zijn met 3,9 % gestegen en stoppen aldus de neerwaartse trend. De uitgaven voor *loopbaanonderbreking en tijdskrediet* zijn met 24,1% gestegen, hoofdzakelijk als gevolg van het aantal budgettaire eenheden. Aldus wordt een sterk stijgende trend verder gezet.

De uitgaven voor *pensioenen* zouden met 3,6% gestegen zijn ten opzichte van 2002. De verlenging van de pensioenleeftijd voor vrouwen (tot 63 jaar met ingang van 1 januari 2003) leidt tot een vermindering van het aantal gepensioneerden, wat evenwel budgettair gecompenseerd wordt door een vermeerdering bij de gerechtigden in andere sectoren van de Sociale Zekerheid. Door die afremmende factor zijn de uitgaven trager gestegen dan in 2002 (+4,4%), ondanks het veel forsere bedrag van de sociale correcties. De andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen zijn ten opzichte van 2002 slechts met 0,02% gestegen.

De **eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen** zijn in 2003 met slechts 3,3% toegenomen tot 2.608 miljoen euro. Dit is gevoelig trager dan in 2002 (+7,9%) dat onder meer voor het eerst door de verhoogde tussenkomst (33% van de uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid) van het Fonds voor de Sluiting van de ondernemingen ingevolge de toename van de tijdelijke werkloosheid gunstig werd beïnvloed. Sedert 2002 geniet het RIZIV de terugvordering ten belope van 65 % van de overschrijding van de geneesmiddelenbegroting voor gezondheidszorg in het jaar voordien. In respectievelijk 2002 en 2003 genoot het RIZIV een bijdrage op de omzet van de farmaceutische producten van in totaal 5,85% en 6,05%, waaronder een voorschot op de eventuele overschrijding van het lopende jaar.

De **overdrachten van het Globaal beheer** moeten in principe de financieringsbehoeften van de uitkeringsinstellingen dekken (92). De hoger beschreven cijfers inzake ontvangsten en uitgaven van de uitkeringsinstellingen gaven aanleiding tot een lopende behoefte van 42.673 miljoen euro in 2003, wat 5,6% hoger is dan in 2002. De overdracht (in totaal 42.477 miljoen euro) van het Globaal beheer (42.474 miljoen euro) en van de sector Mijnerwerkersinvaliditeitspensioen was dus onvoldoende om de lopende behoefte te dekken. De uitkeringsinstellingen realiseerden bijgevolg een tekort van 196 miljoen euro.

92 In principe dekken de overdrachten van het Globaal beheer zowel de lopende behoeften (saldo van de totale uitgaven en eigen ontvangsten) als het saldo van de kapitaalrekening. Voor de RIZIV-geneeskundige verzorging financiert het Globaal beheer de begrotingsdoelstelling en het deel van de overschrijding van het jaar t-2 dat ten laste van het RIZIV valt.

De **ontvangsten van het Globaal beheer** zijn in 2003 met slechts 0,2% gestegen. De ontvangsten aan sociale bijdragen lagen slechts 0,4% hoger dan in 2002, die toen ook maar een groei van 1,0% kende. Die slechts heel geringe stijging in 2003 is te wijten aan de zwakke groei van de loonmassa (+1,57%) als gevolg van ongunstige economische toestand. Daarenboven zijn de sociale bijdragenverminderingen-RSZ met 6,2% toegenomen van 3.351,8 miljoen euro in 2002 tot 3.561 miljoen euro in 2003 (93).

De globale **staatstoelage** is in 2003 toegenomen met 1,7% en bedroeg 5.210 miljoen euro. De toename vloeit voor het grootste deel voort uit de verhoging met de evolutie van de gezondheidsindex.

De **alternatieve financiering** nam in 2003 met 2,8% toe, na de sterke stijging met 29,9% in 2002 ingevolge de schuldovername (94). Sinds 2001 bedraagt het BTW-toewijzingspercentage 23,514%. Sinds 2001 bestaat de alternatieve financiering ook uit een deel van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties, dat evenwel pas in 2002 voor het eerst werd geïnd. Het bedrag van de alternatieve financiering werd in 2003 met 41,2 miljoen euro verhoogd voor de financiering (op basis van toegewezen BTW) van specifieke toepassingen ten laste van de RVA-begroting en met 50 miljoen euro dat afkomstig is van de accijnzen op tabak.

De **diverse ontvangsten** van het Globaal beheer (inclusief overdracht van het FAO) daalden van 1.176,0 naar 926,6 miljoen euro, hetgeen nagenoeg volledig te wijten is aan de drastische verlaging van de beleggingsopbrengsten.

De totale ontvangsten van het Globaal beheer worden naast de overdracht naar de uitkeringsinstellingen ook aangewend voor een aantal specifieke uitgaven (o.a. de werkingskosten van de RSZ). Deze **voorafnames** van het Globaal beheer zijn in 2003 met 32,6% van 414 tot 549 miljoen euro toegenomen. Die forse verhoging is vooral toe te schrijven aan het veel hogere bedrag van de storting van de sociale Maribel voor de non-profitsector in een fonds (95).

Het Globaal beheer zou in 2003 een tekort van 702 miljoen euro verwezenlijkt hebben, tegenover een overschot van 884 miljoen euro in 2002. Rekening houdend met het tekort van de uitkeringsinstellingen van 196 miljoen euro werd in 2003 een **globaal tekort** op de lopende rekening gerealiseerd van **898 miljoen euro**, ten opzichte van een overschot van 1.400 in 2002. De totale netto-ontvangsten (+0,4%) zijn immers trager gestegen dan de netto-uitgaven (+5,7%).

93 De aangehaalde cijfers inzake bijdragevermindering houden geen rekening met het deel van de Sociale Maribel dat niet langer aangerekend wordt als een bijdragevermindering, maar dat door de RSZ gestort wordt in een fonds.

94 844 miljoen euro van het werknemersstelsel en 583 miljoen euro van het stelsel van de zelfstandigen. Op te merken valt dat in de nationale rekeningen die verrichting voor de sociale zekerheid in 2001 budgettair positief uitvalt omdat de als kapitaalontvangst geboekte schuldovername het bedrag van de vermindering van de lopende toegewezen ontvangsten overtreft (cf. infra).

95 Vanaf 1999 wordt de sociale Maribel in de gehanteerde statistieken niet langer opgenomen als een bijdragevermindering, maar wordt het bedrag in een Fonds gestort.

2.1.2. De budgettaire evoluties in 2003-2004

Tabel II. 9 geeft zowel voor de initiële als voor de aangepaste begroting 2004 de evolutie weer van de belangrijkste stromen van de sociale zekerheid voor werknemers en vergelijkt deze met de voorlopige realisaties 2003. De twee laatst vermelde cijferreeksen zijn afkomstig uit de Algemene toelichting bij de aangepaste staatsbegroting 2004.

Tabel II. 9
Evolutie sociale zekerheid voor werknemers
Begrotingscontrole – 2004

(in miljoenen euro)

	2003	2004		% variatie
	Voorlopige realisaties	Initieel	Aangepaste begroting	'04 aang.beg. '03 voorl.rea.
Uitkeringsinstellingen				
Uitgaven	45.281	48.336	48.583	7,29%
Prestaties	42.788	44.352	44.533	4,08%
<i>w.o. Z.I.V. Gezondheidszorg</i>	14.368	15.241	15.241	6,07%
<i>Pensioenen</i>	13.860	14.193	14.193	2,40%
<i>R.V.A.</i>	7.525	7.737	7.896	4,93%
Andere	2.493	3.984	4.050	62,48%
Eigen ontvangsten	2.608	4.043	4.043	55,04%
Lopende behoeften	42.673	44.293	44.540	4,37%
Overdracht globaal beheer + Mijnw.-Inv.	42.477	44.323	44.570	4,93%
w.v. Globaal beheer	42.474	44.319	44.566	4,93%
Saldo Uitkeringsinstellingen	-196	30	30	-115,29%
Globaal beheer				
Ontvangsten	42.322	45.118	45.114	6,60%
Bijdragen	31.726	32.671	32.696	3,06%
Staatstussenkomst	5.210	5.264	5.270	1,16%
Alternatieve financiering	4.460	6.131	6.259	40,32%
Andere	927	1.052	890	-3,98%
Uitgaven Globaal beheer	43.023	44.855	45.102	4,83%
Overdrachten naar andere sectoren	42.474	44.319	44.566	4,93%
Andere	549	536	535	-2,53%
Saldo Globaal beheer	-702	263	13	-101,84%
Globaal saldo	-898	293	43	-104,77%
P.m.				
Totale netto-ontvangsten (excl. int. overdrachten)	44.857	48.943	49.069	9,39%
Totale netto-uitgaven (excl. int. overdrachten)	45.755	48.779	49.026	7,15%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2004 en Algemene Toelichting bij de aangepaste begroting 2004

De **uitgaven van de uitkeringsinstellingen** die voor ruimschoots meer dan 90% uit prestaties bestaan, zouden volgens de aangepaste begroting 2004 ten opzichte van de voorlopige realisaties 2003 met 7,3% stijgen. De **uitgaven voor prestaties** zouden met 4,1% stijgen. Rekening houdend met een bij de aangepaste begroting geraamde evolutie van de gezondheidsindex (+1,5%), komt dit neer op een reële stijging van de uitgaven met 2,6%. Bij de begrotingscontrole 2004 werden de uitgaven voor prestaties met 0,46% opwaarts herraamd. Meer dan 78% van die stijging is te wijten aan de uitgaven van de RVA voor haar drie sectoren. In het bedrag van de aangepaste begroting 2004 is ook reeds het bedrag aan sociale correcties van 22,2 miljoen euro die werden aangebracht op de buitengewone Ministerraad in maart 2004 verwerkt. Dat bedrag wordt gefinancierd door een verhoging van de alternatieve financiering afkomstig van de BTW.

De uitgaven voor *gezondheidszorgen* stijgen met 6,1% ten opzichte van de begrotingsdoelstelling 2003. De globale begrotingsdoelstelling van 16.257,8 miljoen euro van de initiële begroting, die gebaseerd is op de nieuwe reële groeinorm van 4,5% uit de regeerverklaring, werd bij de begrotingscontrole behouden en stijgt met 5,97% ten opzichte van de globale doelstelling van 2003. Wel werd een interne herverdeling doorgevoerd ten voordele van de werknemers waardoor de doelstelling voor hen aldus 15.240,6 miljoen euro en voor de zelfstandigen 1.017,3 miljoen euro beraagt. Bij de opstelling van de initiële begroting 2004 werden voor 130 miljoen euro nieuwe initiatieven genomen en werden voor een totaal bedrag van 222 miljoen euro besparingsmaatregelen getroffen, waarvan 158,8 miljoen euro in de geneesmiddelensector en 63,2 miljoen euro ingevolge het uitstellen van bepaalde uitgaven.

Bij de aangepaste uitgavenraming voor de *ZIV-uitkeringen* wordt een stijging genoteerd met 4,3% ten opzichte van 2003. Die belangrijke stijging is voor het grootste gedeelte het gevolg van de stijging van het aantal vergoede dagen (deels als gevolg van het optrekken van de pensioenleeftijd voor vrouwen) alsook van de ingevoerde nieuwe sociale correcties (ten belope van 12,6 miljoen euro in 2004).

De uitgaven voor *pensioenen* werden bij de begrotingscontrole lichtjes (+0,30%) naar boven toe herzien. Te opzichte van de voorlopige realisaties 2003 zou een groei opgetekend worden met 2,4%. De groei van de pensioenuitgaven wordt enerzijds gedrukt door de hoger aangehaalde verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen; anderzijds wordt de uitgavengroei bevorderd door sociale correcties, die voor 2004 (+12,83 miljoen euro) evenwel zeer veel lager waren dan die voor 2003 (+168,21 miljoen euro).

De stijging van de uitgaven voor *werkloosheid* (incl. activering en jeugdvakantiegeld) met 4,33% ten opzichte van de voorlopige realisaties 2003 is voor een groot deel toe te schrijven aan de groei van de totale werkloosheid in fysieke eenheden met 2,66%. Op te merken valt dat in het bedrag van de werkloosheidsuitkeringen ook rekening is gehouden met enerzijds een vermindering met 22 miljoen euro als terugverdieneffect van de verhoging van het (uit de alternatieve financiering uit BTW) toegewezen bedrag voor dienstencheques (van 12,4 tot 91,0 miljoen euro) en met een vermindering met 46 miljoen euro als gevolg van de intensere strijd tegen de sociale fraude en anderzijds met een bedrag aan sociale correcties ten belope van slechts 5,45 miljoen euro, tegenover +34,87 miljoen euro in 2003. De uitgaven voor

loopbaanonderbreking-tijdskrediet stijgen ten opzichte van 2003 met 8,36% als gevolg van de toename van het aantal gerechtigden (jaargemiddelde fysieke eenheden) met 7,2%. Ten opzichte van de initiële begroting 2004 daarentegen stijgen die uitgaven met +18,4%, deels als gevolg van de opwaartse herraming van het aantal fysieke eenheden en van het feit dat de RVA voorlopig de uitkeringen voor loopbaanonderbreking toegekend door de niet-federale overheidsdiensten toch nog zal blijven betalen en achteraf dan zal terugvorderen. Volgens de aangepaste begroting zouden de uitgaven voor *brugpensioenen* in 2004 met 2,5% stijgen, deels als gevolg van de stijging van het aantal gerechtigden met 1,28%. Vermeldenswaardig is dat bij de herraming van de begrotingscontrole 2004 de sinds vele jaren opgetekende dalende trend werd onderbroken als gevolg van vele bedrijfsherstructureringen.

De andere uitgaven van de uitkeringsinstellingen zouden toenemen met 62,5%. Die forse stijging is in het bijzonder toe te schrijven aan de financiering door het RIZIV van de verpleegdagprijzen van ziekenhuizen die tot en met 2003 werd gedragen door de Algemene uitgavenbegroting van de FO en die sinds 2004 voor de SZ budgettair geneutraliseerd wordt door een verhoogde bijzondere alternatieve financiering op basis van de BTW (in totaal ten belope van 1.293,1 miljoen euro waarvan 1.199,97 miljoen euro voor de werknemers).

Rekening houdend met de geraamde eigen ontvangsten van de uitkeringsinstellingen die met 55% stijgen, voor het grootste deel het gevolg van de alternatieve financiering van de gezondheidszorgen ten belope van 1.336,2 miljoen euro (96), nemen de **lopende behoeften van de uitkeringsinstellingen** toe met 4,4% tot 44.539,8 miljoen euro. Voor 2004 wordt er een bedrag van interne overdrachten voorzien van 44.569,8 miljoen euro, waarvan 44.566,1 miljoen euro afkomstig van het globaal Beheer. Dit brengt het geraamde overschot van de uitkeringsinstellingen op 29,97 miljoen euro.

De geraamde totale ontvangsten van het Globaal beheer nemen toe met 6,6% tot 45.114,4 miljoen euro. De ontvangsten uit **bijdragen** zouden ten opzichte van 2003 toenemen met 3,1%. Bij die raming is onder andere uitgegaan van een groeivoet van de totale loonmassa van de privé-sector met 3,29%, tegenover +1,72% in 2003. Het totale bedrag voor de bijdrageverminderingen, exclusief sociale Maribel, is gestegen van 3.561 miljoen euro in 2003 naar 3.996,8 miljoen euro in 2004. De neerwaartse herziening van de sociale bijdragenverminderingen alsmede de integratie in het globaal beheer van de bijdragen die vroeger toegewezen werden aan het Tewerkstellingsfonds, dragen bij tot de stijging bij de begrotingscontrole 2004 ten opzichte van de initiële begroting 2004 met 25,0 miljoen euro van de sociale bijdragen voor het Globaal Beheer ondanks de geringe daling van 3,40% naar 3,03% van de in aanmerking genomen loonmassa van de privé-sector.

De **staatstoelage** werd bij de begrotingscontrole 2004 vastgesteld op 5.270,1 miljoen euro, een toename met 1,2% ten opzichte van 2003. De evolutie van de staatstoelage en de alternatieve financiering komende van de BTW volgen de evolutie van de gezondheidsindex, in casu 1,5%. De **alternatieve financiering** van het Globaal Beheer steeg van 4.460,1

96 Voor 1.200,4 miljoen euro op basis van BTW (inclusief bestrijding tabaksgebruik) en voor 135,74 miljoen euro afkomstig van accijnzen op tabak.

miljoen euro in 2003 naar 6.258,5 miljoen euro; die stijging met +40,3% is hoofdzakelijk het gevolg van de bijzondere verhoging met 1.510,1 miljoen euro met het oog op het verzekeren van het budgettaire evenwicht. Samen met de vermelde alternatieve financiering van de ZIV-Gezondheidszorgen stijgt het totale bedrag met 70,32% tot 7.594,7 miljoen euro. Het totale bedrag is voor 7.340,3 miljoen euro afkomstig van de BTW, voor 67,4 miljoen euro van de belasting op stock options en voor 186,5 van accijnzen op tabak, tegenover slechts 50,0 miljoen euro in 2003. De verhoging van de alternatieve financiering bij de begrotingscontrole ten opzichte van de initiële begroting 2004 met 130,5 miljoen euro is voor 100,2 miljoen euro afkomstig van de desaffectatie van het Tewerkstellingsfonds. De **andere ontvangsten** nemen ten opzichte van 2003 af van 926,6 naar 889,7 miljoen euro (met – 4,0%).

Van de totale middelen van het Globaal beheer worden een aantal uitgaven vooraf genomen. Deze **voorafnames** zijn in totaal met 2,5% afgenomen. De transfers naar de uitkeringsinstellingen werden vastgesteld op 44.566 miljoen euro, wat 4,9% meer is dan in 2003. Samen met de voorafnames (535 miljoen euro) bedragen de uitgaven van de RSZ-Globaal beheer dus 45.101,5 miljoen euro. Dit levert een overschot op van 12,9 miljoen euro.

Rekening houdend met het positief saldo van de uitkeringsinstellingen bedraagt volgens de aangepaste begroting 2004 het **globaal overschot 42,9 miljoen euro**, ten opzichte van een globaal tekort van 897,75 miljoen euro volgens de voorlopige rekeningen van 2003. Daarmee is nog geen rekening gehouden met de verwachte besparingen op de beheerskosten van de centrale instellingen ten belope van ongeveer 17,5 miljoen euro; na integratie daarvan zou het globaal overschot in 2004 echter 60,4 miljoen euro bedragen. Ten opzichte van 2003 nemen de totale netto-ontvangsten toe met 9,4% en de netto-uitgaven met 7,1%. De budgettaire verbetering ondanks de versnelling van de uitgavengroei is te danken aan de verhoogde staatstussenkomst via toegewezen fiscale ontvangsten.

2.1.3. Besluit

Enerzijds zette door de ongunstige arbeidsmarkttoestand de endogene tamelijk zwakke groei van de ontvangsten van de laatste twee jaar, die nog versterkt werd door het beleid van sociale bijdragenverminderingen om de tewerkstelling te bevorderen, het stelsel budgettair onder druk. Anderzijds werd de financiële toestand van het stelsel ongunstig beïnvloed door de gevoelige groei van de prestaties, deels conjunctuurgebonden (met name de RVA-uitgaven) en deels discretionair bepaald (bv. verhoging reëel groeiritme van de uitgaven voor ZIV-gezondheidszorgen en de vele sociale correcties).

Daarom kon de verbetering van de lopende rekeningen van een tekort in 2003 van –897,75 miljoen euro naar een geraamd overschot van 42,9 miljoen euro in 2004 slechts tot stand gebracht worden door een aanzienlijk verhoogde budgettaire tussenkomst van de FO van 10,95 naar 14,34 miljard euro (zonder DOSZ), hoofdzakelijk via toegewezen ontvangsten. Meer en meer wordt het stelsel gefinancierd door algemene middelen van de FO, die weliswaar de factor arbeid minder belasten, maar die de budgettaire toestand van de FO zelf ietwat onder druk zetten, al dient toegegeven dat onder meer door de vergrijzing de sociale zekerheidsuitgaven op endogene wijze vlugger zullen groeien dan de uitgaven van de FO.

2.2. De evoluties in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen 2002-2004

2.2.1. De belangrijkste evoluties 2002-2003

Tabel II. 10 geeft de evolutie weer van de lopende ontvangsten en uitgaven in de sector van de sociale zekerheid voor zelfstandigen, zoals die in de verschillende stadia van het budgettaire proces konden opgetekend worden. De cijfers uit Tabel II. 10 en 11 die geput werden uit het Vademecum van de Begroting van de sociale bescherming en uit de Algemene toelichting bij de aangepaste begroting 2004 worden meer in detail weergegeven in bijlage II.9 en 10.

Tabel II. 10
De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2002-2003

(in miljoenen euro)

	2002	2003		% variatie
	Voorlopige realisaties	Aangepaste begroting	Voorlopige realisaties	'03 voorl. real. '02 voorl. real.
Ontvangsten	3.499	3.576	3.559	1,72%
Bijdragen	2.306	2.378	2.364	2,52%
Staatstoelage	1.028	1.044	1.044	1,54%
Alternatieve financiering	147	139	138	-5,58%
Diversen	18	16	12	-31,89%
Voorafnames	154	155	145	-6,10%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.345	3.422	3.414	2,08%
Interne transferten	3.320	3.460	3.454	4,02%
Uitgaven	3.361	3.565	3.552	5,70%
Prestaties	3.286	3.482	3.473	5,69%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.905	1.975	1.977	3,78%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	882	974	974	10,38%
<i>Kinderbijslag</i>	332	336	328	-1,12%
Diverse uitgaven	74	83	79	6,41%
Eigen ontvangsten	102	100	102	0,00%
Lopende behoeften sectoren	3.259	3.465	3.450	5,88%
Overdracht Globaal beheer	3.320	3.460	3.454	4,02%
Saldo sectoren	61	-5	3	-94,44%
Gobaal saldo	86	-43	-36	-142,01%
p.m.				
Totale ontvangsten	3.601	3.677	3.661	1,67%
Totale uitgaven	3.515	3.720	3.697	5,18%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2004.

Algemene Toelichting bij de aangepaste staatsbegroting 2004

De **ontvangsten** die rechtstreeks op het **RSVZ-globaal beheer** aangerekend worden zijn met 1,7% gestegen tot 3.559 miljoen euro. De ontvangsten uit bijdragen, grotendeels gebaseerd op de beroepsinkomsten van drie jaar tevoren, staan voor ongeveer 66% van de ontvangsten. Zij zijn toegenomen van 2.306 miljoen euro in 2002 tot 2.364 miljoen euro in 2003; dit staat voor een stijging van 2,5%. De staatstoelage staat voor ongeveer 29% van de totale ontvangsten. Voor 2003 werd ze vastgesteld op 1.044 miljoen euro; de geringe stijging met slechts 1,5% is toe te schrijven aan de geringe stijging van de gezondheidsindex waarmee de staatstoelage jaarlijks wordt aangepast. Naast de staatstoelage ontvangt het stelsel van de zelfstandigen ook een deel van de alternatieve financiering (4,23%), dat naast een deel van de BTW sinds 2001 ook een deel bevat van de belastingopbrengst van de voordelen gekoppeld aan de toekenning van aandelenopties en sinds 2003 een deel afkomstig van de accijnzen op tabak (20% voor de zelfstandigen). In 2003 bedroeg het bedrag van de alternatieve financiering 138,4 miljoen euro. De afname met 5,6% ondanks de toewijzing van 12,5 miljoen euro afkomstig van de accijnzen op tabak wordt mede verklaard doordat de beperking in 2002 (met 22,3 miljoen euro) van de vermindering van de alternatieve financiering (tot en met 2009) als compensatie voor de schuldovername in 2003 wegviel.

Op de globale middelen gebeuren een aantal **voorafnames** voor hoofdzakelijk de administratiekosten van het RSVZ en de transfer naar het RIZIV-algemene regeling. In 2003 zijn deze voorafnames afgenomen met 6,1%.

Het bedrag dat beschikbaar blijft voor de financiering van de sectoren nam met 2,1% toe tot 3.414 miljoen euro. Doordat een groter bedrag (3.454 miljoen euro) ter beschikking werd gesteld van de sectoren, werd er op het niveau van het Globaal beheer een negatief saldo op de lopende rekening gerealiseerd van 39,6 miljoen euro, tegenover een overschot van 24,6 miljoen euro in 2002.

De **uitgaven van de sectoren** zijn gestegen van 3.361 miljoen euro in 2002 tot 3.552 miljoen euro in 2003, of een stijging met 5,7%. Deze evolutie wordt, gezien hun aandeel in de uitgaven, gedomineerd door deze van de uitgaven voor **prestaties**, die een toename optekenen met 5,7%, tegenover met 2,1% in 2002. De uitgaven voor de pensioenen zijn met 3,8% gestegen, tegenover een stijgingspercentage van 2,0% in 2002. Bij die stijgende toename in 2003 speelden veel hogere sociale correcties een bijzondere rol. De prestaties voor de gezinsbijslag zijn afgenomen met 1,1%. Voor een deel onder de impact van een aantal sociale maatregelen zijn de uitgaven voor de ZIV-uitkeringen gestegen met 16,1%, tegenover een stijging met 8,2% in 2002. De evoluties in de ZIV-gezondheidszorgen zijn vrij gelijklopend met deze in de werknemerssector. Het begrotingsobjectief van 2003 vastgelegd op 973,7 miljoen euro en ligt aldus 8,5% hoger dan de aangepaste doelstelling voor 2002 (en 10,4% hoger dan het in 2002 verwezenlijkte bedrag van de uitgaven voor gezondheidszorgen).

Aan deze uitgaven voor prestaties moeten nog een aantal andere uitgaven toegevoegd worden (onder meer de administratiekosten van een aantal takken), die in 2003 met 6,4% gestegen zijn. Daarnaast hebben een aantal sectoren ook eigen ontvangsten (in hoofdzaak de bijdrage op het zakencijfer van farmaceutische producten) die in 2003 quasi-constant

gebleven zijn. Deze verschillende elementen bepalen **de lopende behoefte van de sectoren**. Deze noteert een stijging met 5,9% en bedroeg 3.450 miljoen euro. Rekening houdend met de overdracht van het globaal beheer realiseerden de sectoren een overschot van 3,4 miljoen euro. Samen met het tekort van het globaal Beheer werd aldus een **globaal negatief saldo** voor het stelsel verwezenlijkt van **36,1 miljoen euro**, tegenover een overschot van 86,0 miljoen euro in 2002. Aldus is in 2003 de sinds enkele jaren genoteerde achteruitgang van het begrotingsresultaat verder gezet door de opnieuw snellere stijging van de totale uitgaven (+5,2%) dan van de totale ontvangsten (+1,7%).

2.2.2. De evoluties 2003-2004

Tabel II. 11
De sociale zekerheid voor zelfstandigen 2003-2004
Begrotingscontrole 2004

(in miljoenen euro)

	2003 Voorlopige realisaties	2004 Initieel	Aangepaste begroting	% var. '04 aang. beg. '03 voorl. real.
Ontvangsten	3.559	3.699	3.710	4,25%
Bijdragen	2.364	2.454	2.461	4,07%
Staatstoelage	1.044	1.059	1.060	1,51%
Alternatieve financiering	138	172	180	29,66%
Diversen	12	14	11	-13,19%
Voorafnames	145	155	154	6,62%
Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer	3.414	3.544	3.556	4,15%
Interne transferten	3.454	3.542	3.563	3,17%
Uitgaven	3.552	3.745	3.767	6,04%
Prestaties	3.473	3.559	3.581	3,10%
<i>w.o. Pensioenen</i>	1.977	1.990	2.021	2,20%
<i>Z.I.V. gezondheidszorgen</i>	974	1.017	1.017	4,47%
<i>Kinderbijslag</i>	328	340	331	0,75%
Diverse uitgaven	79	186	186	134,96%
Eigen ontvangsten	102	211	211	106,68%
Lopende behoeften sectoren	3.450	3.534	3.556	3,06%
Overdracht Globaal beheer	3.454	3.542	3.563	3,17%
Saldo sectoren	3	7	7	117,46%
Gobaal saldo	-36	10	0	-100,00%
p.m.				
Totale ontvangsten	3.661	3.910	3.921	7,11%
Totale uitgaven	3.697	3.900	3.921	6,06%

Bron: Vademecum – Begroting van de sociale bescherming 2004

Algemene toelichting bij de Aangepaste staatsbegroting 2004

In 2004 nemen de ontvangsten (+6,8%) lichtjes vlugger toe dan de uitgaven (+5,5%), wat contrasteert met de vroegere trend van vluggere stijging van de uitgaven dan van de ontvangsten. Zoals bij het stelsel van de werknemers werd aan het stelsel van de zelfstandigen een uitzonderlijke verhoging (volgens de laatst beschikbare gegevens in totaal ongeveer 30 miljoen euro) van de alternatieve financiering toegewezen teneinde het begrotingsevenwicht te verzekeren. Het bedrag van de alternatieve financiering op basis van de BTW belooft 163,9 miljoen euro en omvat een uitzonderlijke toewijzing voor de financiering van de verhoging van de pensioenminima vanaf 1 september 2004. Daarnaast werd de vennootschapsbijdrage verhoogd in 2004 met 33 miljoen euro.

De toename van de **lopende uitgaven** voor de **sectoren** werd bij de begrotingscontrole 2004 op 5,4% geraamd. Zoals hoger reeds gesteld wordt deze evolutie in hoofdzaak bepaald door de prestaties, die ten opzichte van 2003 stijgen met 3,1%. Binnen de prestaties nemen de pensioenen en de ZIV-gezondheidszorgen meer dan 4/5 voor hun rekening. De uitgaven voor pensioenen stijgen met slechts 0,7% ondanks enkele nieuwe sociale correcties ten belope van 23,11 miljoen euro. Het aangepaste begrotingsobjectief voor de ZIV-gezondheidszorgen werd bij de begrotingscontrole voor 2004 vastgesteld op 1.017,3 miljoen euro, wat 4,5% hoger is dan de aangepaste doelstelling voor 2003. De uitgaven voor gezinsbijslagen tekenen een toename op van 0,75%. De uitgaven voor ZIV-uitkeringen stijgen met 8,0% ten gevolge van de beduidende stijging van het aantal vergoede dagen alsmede van enkele positieve sociale maatregelen genomen bij de opmaak van de initiële begroting 2003 die hun volledige uitwerking in 2004 hebben.

De andere uitgaven van de sectoren stijgen van 79,1 in 2003 naar 186,0 miljoen euro; die heel sterke stijging is voor het grootste deel toe te schrijven aan de financiering door het RIZIV sinds 2004 van de door de Staat ten laste genomen verpleegdagprijs, wat evenwel zoals bij het stelsel van de werknemers budgettair gecompenseerd wordt door een verhoogde toewijzing van de BTW. Die compenserende alternatieve financiering verklaart hoofdzakelijk waarom de eigen ontvangsten fors toenemen van 102,0 naar 210,8 miljoen euro. De lopende behoeften van de sectoren nemen met 2,4% toe tot 3.556 miljoen euro, een bedrag dat een weinig lager is dan dat van de overdrachten van het Globaal beheer. De sectoren boeken aldus een overschot van 7,4 miljoen euro (97) maar wegens het even grote tekort van het Globaal Beheer zou er uiteindelijk voor het stelsel een **globaal evenwicht** verwezenlijkt worden. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de verwachte besparing op de beheerskosten van de RSVZ ten belope van 2,5 miljoen euro.

97 De storting van het RSVZ aan het RIZIV-Gezondheidszorgen voor de aanzuivering van de rekeningen-courant van de verzekeringsinstellingen einde 1994.

2.2.3. Besluit

Het tragere groeiritme van de ontvangsten dan van de uitgaven de laatste jaren (tot en met 2003) leidde structureel tot een verslechtering van de financiële toestand van het stelsel. Aldus nam het overschot elk jaar af en zou voor 2003 een globaal lopend tekort verwezenlijkt worden 36,1 miljoen euro. Het verwachte evenwicht voor 2004 ondanks de blijvend hoge stijging van de uitgaven kon slechts worden verwezenlijkt dank zij extra toegewezen ontvangsten van de FO en door een verhoging van de vennootschapsbijdrage. Met de uitbreiding en verbetering van het sociaal statuut tussen 2004 en 2007 zal die trend van toenemende financiering van het stelsel door de FO, in die jaren onder meer via de algemene uitgavenbegroting, nog versterkt worden. Er zal moeten op toegezien worden dat de concrete uitvoering van die gevoelige verbetering van het sociaal statuut budgettair zeker volledig gedekt blijft.

2.3. Het vorderingensaldo van de sociale zekerheid

Net als voor de Federale Overheid bevat de Algemene Toelichting ook een raming van het vorderingensaldo van de sociale zekerheid. Het betreft hier dan wel de sociale zekerheid volgens de omschrijving van de Nationale Rekeningen. Dit begrip is ruimer dan de twee hiervoor besproken stelsels, en omvat de verrichtingen van een aantal socialezekerheidsregelingen die hoger niet aan bod kwamen (onder meer: het gewezen kapitalisatiestelsel van de pensioenen voor werknemers, de fondsen voor bestaanszekerheid, ...) (98). Tabel II. 12 geeft zowel voor de initiële als voor de aangepaste begroting 2004 de overgang van het begrotingsconcept (de hoger aangehaalde globale resultaten van het werknemers- en zelfstandigenstelsel) naar het concept Nationale Rekeningen weer zoals opgenomen in de aangepaste Algemene Toelichting.

98 Voor een gedetailleerd overzicht zie Algemene Toelichting bij de aangepaste begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2004, blz. 75.

Tabel II. 12**Van begrotingssaldo naar vorderingensaldo van de sociale zekerheid***(in miljarden euro)*

	2003	2004	
	Overheids- rekening	Algemene Toelichting Initieel	Aangepast
Saldo lopende begrotingsverrichtingen (a)		0,174	0,043
Correcties overgang naar vorderingensaldo		0,15	0,23
Vorderingensaldo	-1,44	0,32	0,27
Vorderingensaldo in % van het BBP	-0,5	0,1	0,1

(a) Algemene Toelichting Aangepaste staatsbegroting 2004.

Bron: INR – Voorlopige Overheidsrekeningen 2003, Algemene Toelichting Aangepaste staatsbegroting 2004.

Het gecumuleerd globaal overschot van de lopende verrichtingen van de twee sectoren ligt duidelijk lager bij de begrotingscontrole dan bij de initiële begroting. De (positieve) correcties voor de overgang naar het vorderingensaldo werden echter naar boven toe herzien. Die correcties hebben naast de vermelde verschillen in toepassingsgebied onder meer ook te maken met de bewegingen van de niet-toegewezen reserves als gevolg van de aanrekening van de RSZ-ontvangsten op het jaar van de uitgevoerde arbeidsprestaties van de werknemers (99). Uiteindelijk levert dit bij de begrotingscontrole een geringere verlaging van het vorderingenoverschot op dan van het begrotingssaldo. Aldus zou het vorderingensaldo evolueren van een tekort van 0,5% van het BBP in 2003 naar een gering overschot van 0,1% van het BBP in 2004.

99 Algemene Toelichting bij de aangepaste begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2004, blz. 75-76.

***DEEL III : HET BEGROTINGSBELEID VAN
GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN OP KORTE EN
MIDDELLANGE TERMIJN***

1. Toetsing van de begrotingsevoluties 2003–2004 aan de budgettaire doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten

De analyse van de Afdeling is gebaseerd op het cijfermateriaal waarop zij bij afsluiting van het Jaarverslag op 30 juni 2004 kon beschikken. Enig voorbehoud is bijgevolg aangewezen vooral wat het begrotingsjaar 2004 betreft.

1.1 Recente realisaties en korte terugblik op de voorbije periode 1999-2003

1.1.1 Evolutie 2002-2003 op het niveau van de begroting stricto sensu

Alvorens de resultaten van het begrotingsjaar 2003 te evalueren in het raam van de vooropgestelde doelstellingen, wordt een overzicht gegeven van de realisaties van de deelgebieden op het niveau van de begroting stricto sensu. De resultaten op het vlak van de diensten met afzonderlijk bestuur en de instellingen van openbaar nut die in de ESR 95 benadering met de gemeenschappen en gewesten dienen geconsolideerd te worden, en de overige factoren die toelaten om de overgang te maken van het begrotingssaldo (stricto sensu) naar het vorderingensaldo (ESR 95), worden belicht in punt 1.1.2. hierna.

In onderstaande tabel worden voor alle deelgebieden de kerncijfers van de begrotingsuitvoering in 2002-2003 weergegeven (100). De volledige reeks van deze niet-geconsolideerde begrotingsvooruitzichten en hun uitvoering - zowel in absolute bedragen als in procenten van de begrote kredieten - sinds 1990 is opgenomen in de bijlagen III.11 tot III.13.

Het begrotingsjaar 2003 werd voor het geheel van gemeenschappen en gewesten afgesloten met een tekort van 319,7 miljoen EUR. Dit is gunstiger dan wat op basis van de aangepaste begrotingsramingen kon verwacht worden. Het gerealiseerde saldo ligt 639,5 miljoen EUR lager dan begroot. In vergelijking met voorgaande jaren (sinds 1999) is dit een normale afwijking. Het lagere tekort is het gevolg van de onderbenutting van de uitgavenkredieten (globaal benuttingspercentage van 97,4%). Die onderbenutting was niettemin minder uitgesproken dan in 2002 (96,3%). De ontvangsten sloten nauw, en in sterkere mate dan het voorgaande jaar, aan bij de begrotingsvooruitzichten (realisatiepercentage van 99,4% t.o.v. 98,2% in 2002).

Het tekort van 319,7 miljoen EUR betekent een quasi stabilisatie op het saldo van het voorgaande jaar. Gecorrigeerd voor inflatie, namen zowel ontvangsten als uitgaven toe met 3,3%. Dit is een gevoelige verbetering ten opzichte van het jaar 2002 waarin de ontvangsten reëel met 4,0% daalden en de uitgaven een quasi nulgroei kenden (-0,2%).

100 Het totaal van ontvangsten en uitgaven in onderstaande tabel werd niet geconsolideerd, d.i. de transfers tussen de deelgebieden werden niet geneutraliseerd.

De substantiële groeivoet van de ontvangsten wordt verklaard door een aantal factoren :

- ❑ de tweede schijf van de bijkomende federale middelen voortspruitend uit het Lambermontakkoord met het oog op de herfinanciering van de gemeenschappen (148,7 miljoen EUR);
- ❑ de doorstorting door de federale overheid van de met ingang van 2002 nieuw geregionaliseerde belastingen die in het eerste jaar beperkt bleef tot 11 maanden geïnde opbrengsten, tegenover 12 maanden geïnde opbrengsten in 2003;
- ❑ het afrekeningssaldo van de toegewezen gedeelten van de personenbelasting en de BTW van het voorgaande jaar dat weliswaar opnieuw negatief was maar wel geringer dan in 2002;
- ❑ de storting door de federale overheid van de ontvangsten voortspruitend uit de beslissingen die op het Overlegcomité van 22 september 2003 werden genomen inzake een aantal betwiste dossiers met de deelgebieden, de zgn. “hangende dossiers” (88,3 miljoen EUR).

Tabel III. 1 (101)

Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerd)

(in miljoenen EUR, tenzij anders vermeld)

begroting "stricto sensu" (a) (b) (c) (d)	2002		2003		2003/2002 veranderings% (nominaal)	
	aangepaste kredieten	ordonnancering	aangepaste kredieten	ordonnancering	aangepaste kredieten	ordonnancering
Vlaamse Gemeenschap (e)						
ontvangsten	16.718,4	16.329,1	17.403,0	17.287,4	4,1%	5,9%
<i>realisatie%</i>		97,7%		99,3%		
uitgaven	16.812,8	16.057,8	17.401,5	17.184,3	3,5%	7,0%
<i>realisatie%</i>		95,5%		98,8%		
saldo	-94,3	271,2	1,5	103,2	95,8	-168,1
Franse Gemeenschap (f)						
ontvangsten excl C-fondsen	6.373,9	6.314,1	6.513,3	6.488,3	2,2%	2,8%
<i>realisatie%</i>		99,1%		99,6%		
C-fondsen	84,6	34,8	66,9	32,1		
ontvangsten incl C-fondsen	6.458,5	6.348,9	6.580,2	6.520,4	1,9%	2,7%
<i>realisatie%</i>		98,3%		99,1%		
uitgaven excl C-fondsen	6.547,1	6.410,2	6.616,7	6.513,2	1,1%	1,6%
<i>realisatie%</i>		97,9%		98,4%		
C-fondsen	84,6	41,7	66,9	42,1		
uitgaven incl C fondsen	6.631,6	6.451,9	6.683,6	6.555,4	0,8%	1,6%
<i>realisatie%</i>		97,3%		98,1%		
saldo excl C-fondsen	-173,1	-96,1	-103,4	-24,9	69,8	71,2
saldo incl C-fondsen	-173,1	-103,0	-103,4	-34,9	69,8	68,1
Waalse Gewest						
ontvangsten	4.782,5	4.738,8	5.033,3	5.033,1	5,2%	6,2%
<i>realisatie%</i>		99,1%		100,0%		
uitgaven	5.283,6	5.051,1	5.514,2	5.301,6	4,4%	5,0%
<i>realisatie%</i>		95,6%		96,1%		
saldo	-501,1	-312,2	-480,9	-268,5	20,2	43,7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
ontvangsten	1.732,0	1.742,3	1.779,5	1.774,9	2,7%	1,9%
<i>realisatie%</i>		100,6%		99,7%		
uitgaven	1.899,7	1.920,6	2.130,5	1.895,1	12,2%	-1,3%
<i>realisatie%</i>		101,1%		89,0%		
saldo	-167,6	-178,3	-351,0	-120,1	-183,4	58,2
Duitstalige Gemeenschap						
ontvangsten	129,6	130,5	145,1	144,8	11,9%	10,9%
<i>realisatie%</i>		100,7%		99,8%		
uitgaven	129,9	131,2	150,6	149,5	16,0%	13,9%
<i>realisatie%</i>		101,1%		99,3%		
saldo	-0,2	-0,7	-5,5	-4,8	-5,3	-4,1
Franse Gemeenschapscommissie (g)						
ontvangsten	255,1	251,3	262,0	259,1	2,7%	3,1%
<i>realisatie%</i>		98,5%		98,9%		
uitgaven	259,8	252,0	267,5	261,8	2,9%	3,9%
<i>realisatie%</i>		97,0%		97,9%		
saldo	-4,8	-0,7	-5,4	-2,7	-0,6	-2,0
Gemeenschappelijke Gem. commissie						
ontvangsten	55,4	55,4	61,7	61,6	11,2%	11,1%
<i>realisatie%</i>		100,0%		99,9%		
uitgaven	64,1	52,7	64,1	52,8	0,0%	0,3%
<i>realisatie%</i>		82,1%		82,3%		
saldo	-8,7	2,8	-2,5	8,8	6,2	6,0
TOTAAL (h)						
ontvangsten	30.131,6	29.596,3	31.264,8	31.081,3	3,8%	5,0%
<i>realisatie%</i>		98,2%		99,4%		
uitgaven	31.081,4	29.917,3	32.212,0	31.400,4	3,6%	5,0%
<i>realisatie%</i>		96,3%		97,5%		
SALDO	-949,9	-321,0	-947,2	-319,1	2,6	1,9

Gelet op het leeuwendeel van de diverse federale overdrachten in de ontvangsten van de deelgebieden, is het realisatiepercentage op hun ontvangstenbegroting in belangrijke mate afhankelijk van eventuele afwijkingen tussen hun ramingen en de effectieve federale transfers.

Voor het begrotingsjaar 2003 dient ondermeer melding gemaakt te worden van de inhaalbeweging van de federale overheid op de trekkingsrechten inzake tewerkstelling. Door de rechtzetting van de achterstand van 2002 en de volledige storting van de rechten van 2003 viel de totale overdracht hoger uit dan de gewesten hadden verwacht. Daarentegen had de late doorstorting van de laatste schijf van december van de dotatie voor buitenlandse universitaire studenten een negatieve invloed op het realisatiepercentage omdat deze door de gemeenschappen niet meer op het begrotingsjaar 2003 werd aangerekend. Zo ook voor de transfers inzake winstdeelname van de gemeenschappen in de Nationale Loterij die lager uitvielen dan begroot omdat het saldo van de definitieve winstvaststelling 2002 niet meer werd gestort. Tenslotte werd er ook een afwijking vastgesteld inzake de toegewezen gedeelten van de opbrengst van personenbelasting aan de gewesten. Op deze toewijzingen werden eind 2003 de bedragen ingehouden die door de federale overheid met betrekking tot de vanaf 2002 nieuw overgehevelde bevoegdheden werden geprefinancierd (Lambermontakkoord). Deze inhouding werd door de gewesten niet tijdig geanticipeerd.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de afwijkingen die een impact hebben gehad op de realisatiegraad van de ontvangsten van gemeenschappen en gewesten voor 2003.

Tabel III. 2
Federale overdrachten 2003 versus de begrotingsramingen
van gemeenschappen en gewesten

(in miljoenen EUR)

2003	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	totaal
samengevoegde en gedeelde belastingen :									
begroot	13.857,4	6.271,7	2.789,3	594,8	5,0	20,5			23.538,6
overdracht	13.822,2	6.292,0	2.805,0	593,4	5,0	20,6	30,7	5,1	23.573,9
verschil	-35,2	20,3	15,7	-1,4	0,0	0,1			-0,5
<i>w.o. terugvordering prefinanc. nieuwe bevoegd.</i>									
begroot	0,0	-	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
overdracht	-43,4	-	-27,3	-1,4	-	-	-	-	-72,0
verschil	-43,4	0,0	-27,3	-1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-72,0
dotaties en andere overdrachten									
	(a)	(a)		(b)	(c)				
begroot	29,2	59,3	-	54,8	103,1	-	-	-	246,3
overdracht	26,7	54,2	-	52,3	104,6	-	-	-	237,8
verschil	-2,5	-5,0	0,0	-2,5	1,5	0,0	0,0	0,0	-8,5
trekkingsrechten wedertewerking									
begroot	261,6	-	182,2	38,9	-	-	-	-	482,7
overdracht	282,8	-	197,0	42,1	-	-	-	-	522,0
verschil	21,2	0,0	14,8	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	39,3
Subtotaal 1 : verschil (FO - g&g)	-16,4	15,3	30,5	-0,7	1,5	0,1	0,0	0,0	30,2
gewestelijke belastingen federaal geïnd									
begroot	2.721,6	-	1.269,6	780,2	-	-	-	-	4.771,4
overdracht	2.795,6	-	1.335,5	784,9	-	-	-	-	4.916,0
verschil	74,1	0,0	65,8	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	144,6
winstverdeling Nationale Loterij (d)									
begroot	34,0	23,7	-	-	-	-	-	-	57,7
overdracht	27,2	18,6	-	-	-	-	-	-	45,8
verschil	-6,8	-5,1	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	-11,9
Subtotaal 2 : verschil (FO - g&g)	67,3	-5,1	65,8	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	132,7
Totaal : verschil (FO - g&g)	50,8	10,2	96,4	4,0	1,5	0,1	0,0	0,0	162,9

- (a) Dotatie buitenlandse studenten universitair onderwijs (art. 62, BFW)
- (b) Ordonnantie 22.12.1994 inzake onroerende voorheffing, dotatie "dode hand" (art. 63, derde lid, BFW) en PB-toewijzing aan bepaalde Brusselse gemeenten (art. 46bis, BFW)
- (c) Dotatie bedoeld in art. 58, wet van 31.12.1983 op de instellingen van de Duitstalige Gemeenschap.
- (d) Rechtstreekse stortingen van de Nationale Loterij aan de drie gemeenschappen (het gedeelte dat in uitvoering van een specifieke overeenkomst tussen gemeenschap en gewest wordt overgemaakt door de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest wordt hier buiten beschouwing gelaten).

Vlaamse Gemeenschap

Na het uitzonderlijk laag niveau in 2002, heeft het realisatiepercentage van de ontvangsten zich in 2003 grotendeels hersteld (99,3%). De beslissing van de Vlaamse Regering om inzake federale overdrachten (en inzonderheid de toewijzingen inzake samen gevoegde en gedeelde belastingen) voortaan de federale ramingen over te nemen, heeft hier zeker toe bijgedragen. De negatieve afwijking die desondanks toch nog werd geboekt, is toe te schrijven aan het niet anticiperen van de terugvordering van de door de federale overheid geprefinancierde uitgaven met betrekking tot de nieuwe gewestbevoegdheden. In totaal

bleven de minderontvangsten beperkt tot 115,5 miljoen EUR (tegenover 389,4 miljoen EUR in 2002). Zij situeerden zich, naast de afwijkingen inzake federale overdrachten, bij de niet-fiscale ontvangsten, en in mindere mate bij de leegstandheffing en de beleggingsopbrengsten.

De gevoelige stijging van de benuttingsgraad van de uitgavenkredieten in 2003 (met 3,3% tot 98,8%) is het gevolg van de hogere ordonnanceringen op overdrachten vanuit vorige begrotingsjaren. Deze overdrachten waren sterk in omvang toegenomen ingevolge de lage uitvoeringsgraad in 2002 op kredieten gestemd in dat jaar (102).

Het budgettaire moeilijke jaar 2003 werd toch nog afgesloten met een overschot van 103,2 miljoen EUR, hetzij 101,7 beter dan begroot. Hiermee daalt het overschot voor de tweede maal, na de ononderbroken stijging in de periode 1997 – 2001. Dit resultaat dient echter eerst te worden omgerekend naar ESR vorderingensaldo, alvorens conclusies kunnen getrokken worden inzake de naleving van de budgettaire doelstellingen.

Franse Gemeenschap

De begrote ontvangsten werden quasi integraal gerealiseerd (103). Het hanteren van verschillende parameters inzake de toewijzing van gedeelde belastingen (voornamelijk een hoger inflatiepercentage voor 2003 en een voor Franse Gemeenschap gunstiger verdeelsleutel van het aantal leerlingen) heeft geleid tot een meerontvangst ten belope van 20,3 miljoen EUR. Zoals aangegeven in bovenstaande tabel, vielen de dotatie voor buitenlandse studenten en de winstdeelname in de Nationale Loterij lager uit dan begroot ingevolge vertraagde doorstorting. De voorziene spijzing van de ontvangstenbegroting door een overdracht uit het Egalisatiefonds werd integraal gerealiseerd; deze overdracht is een aanwending van reserves die het vorderingensaldo beïnvloedt (zie punt 1.1.2.).

De benuttingsgraad van de uitgavenkredieten (104) is weliswaar gestegen ten opzichte van het ongewoon lage niveau van 2002, maar blijft aan de lage kant in vergelijking met voorgaande jaren (onderbenutting van 1,6%) (105). Twee factoren hebben bijgedragen tot de verbetering van het benuttingspercentage in 2003: de opstarting van het

102 De overdrachten vanuit vorige jaren die de begroting 2003 belasten, bedroegen 1.565,3 miljoen EUR, ten opzicht van 1.031 miljoen EUR het voorgaande jaar.

103 Zonder rekening te houden met de C-fondsen. In tegenstelling tot de ontvangsten toegewezen aan de organieke fondsen van type A en B, kunnen de ontvangsten toegewezen aan C-fondsen door de rekenplichtige in kwestie op directe wijze aangewend worden voor betalingen, zonder vooraf te worden teruggestort naar de centrale rekenplichtige. Daar de rekeningen van deze C-fondsen met vertraging worden ingediend, verloopt ook de aanrekening van deze verrichtingen op de begroting met enige vertraging. Dit verklaart het lage realisatiepercentage op de C-fondsen.

104 Zonder rekening te houden met de C-fondsen.

105 De Franse Gemeenschap had er zich in het Akkoord van 21 maart 2002 met de federale overheid toe verbonden om de benuttingsgraad van de kredieten te beperken teneinde de met 37,2 miljoen EUR versoepelde doelstelling voor 2002 te respecteren.

urgentieprogramma inzake schoolgebouwen en de hogere ordonnancerings op overdrachten vanuit vorige jaren. Het feit dat de kredieten die op de begroting voor de aflossing van de indirecte schuld voorzien maar niet aangewend worden (9,2 miljoen EUR), omdat deze terugbetalingen systematisch geherfinancierd worden en bijgevolg via thesaurieverrichtingen verlopen, speelt hierin slechts een beperkte rol (106).

Per saldo resulteerde de begrotingsuitvoering in een tekort van 24,9 miljoen EUR (107), hetzij 78,5 miljoen EUR beter dan voorzien in de aangepaste begroting. Dit verschil sluit aan bij het vorige jaar, maar is niettemin hoger dan in het verleden.

Waalse Gewest

De aangepaste begrotingsramingen voor 2003 werden volledig gerealiseerd. De ontvangsten inzake regionale fiscaliteit, zowel de door de federale overheid geïnde gewestelijke belastingen (+65,8 miljoen EUR) als de door het Gewest zelf geïnde milieuheffingen (+12,2 miljoen EUR), leverden meer op dan begroot. Tezamen met de meerwaarde op de overdracht inzake de samengevoegde belasting en de trekkingsrechten tewerkstelling compenseerden zij de minwaarden, ondermeer op het kijk- en luistergeld (-59,1 miljoen EUR) en de niet-gerealiseerde overdracht vanuit het Egalisatiefonds (-22,0 miljoen EUR).

De traditioneel lage benuttingsgraad van de uitgavenkredieten steeg in 2003 voor het tweede opeenvolgende jaar (met 0,5% tot 96,1%). Die stijging situeerde zich vooral in de investeringsuitgaven inzake infrastructuur en transport, terwijl de benutting van de kredieten voor werkingsuitgaven eerder stabiel bleef.

Het in 2003 gerealiseerde tekort bedroeg 268,5 miljoen EUR, wat ten opzichte van het voorgaande jaar een vermindering betekent met 43,7 miljoen EUR maar niettemin contrasteert met de geringe tekorten en zelfs beperkte boni die enkele jaren terug werden gerealiseerd.

Brussels Hoofdstedelijke Gewest

De in de aangepaste begroting geraamde ontvangsten werden op 4,6 miljoen EUR na integraal gerealiseerd. De beperkte minwaarde is toe te schrijven aan een niet-gerealiseerde verkoop van gebouwen (-8,5 miljoen EUR). Voor het overige konden meeropbrengsten geboekt worden op de federaal geïnde gewestelijke belastingen en de autonome fiscale heffingen.

Bij de begrotingscontrole werden de uitgavenkredieten fors opgetrokken met het oog op de kapitaalsverhoging van de gewestelijke huisvestingsmaatschappij (ten belope van 235,5

106 Regeling die van toepassing is sinds 1999 en wordt geregeld door een begrotingsruiter. De kredieten voor de aflossing van de directe schuld worden eveneens in de uitgavenbegroting ingeschreven maar om dezelfde reden niet gebruikt (422,0 miljoen EUR). De aflossingen van de directe schuld zijn echter niet begrepen in de uitgaven opgenomen in voormelde tabel.

107 Zonder rekening te houden met de C-fondsen.

miljoen EUR). De herkapitalisering diende gefinancierd te worden vanuit de éénmalige ontvangsten uit de ALESH schuldoperatie eind 2003. Na correctie voor deze éénmalige verrichting, daalden de uitgavenkredieten nominaal met 0,2% ten opzichte van het voorgaande jaar.

De uitzonderlijk lage benuttingsgraad van de uitgavenkredieten (89,0%) is uitsluitend het gevolg van de aanrekening (ordannancering) van die bijzondere verrichting op het begrotingsjaar 2004. Na correctie bedraagt de benuttingsgraad dan ook 100% en nemen de uitgaven nominaal met 1,3% af ten opzichte van 2002. Dat jaar werd dan ook gekenmerkt door een aantal niet-recurrente factoren die het uitgavenritme fors deden oplopen (bijkomende dotatie aan de MIVB, reserveringen op het Reservefonds en het Waterfonds).

1.1.2 De overgang van het begrotingsaldo naar het vorderingensaldo 2003

In uitvoering van het Akkoord dat in maart 2002 tussen de gemeenschappen en gewesten en de federale overheid werd afgesloten, gebeurt de evaluatie van de budgettaire resultaten voortaan op grond van het vorderingensaldo.

In onderstaande tabel wordt de overgang toegelicht van het saldo voortspuitend uit de door de deelgebieden opgestelde economische hergroepering (EH) en het vorderingensaldo (conform ESR 95). Die overgang wordt gevormd door correcties die zowel de economische hergroepering corrigeren als aanvullen om deze in overeenstemming te brengen met de ESR 95 benadering. De bepaling van die correcties verliep volgens de methodologie die door het Instituut voor de Nationale Rekeningen wordt gevolgd (108). Het betreft enkel correcties die een impact hebben op het vorderingensaldo en – zoals toegelicht in de methodologische toelichting opgenomen in Appendix I bij Deel III - relevant zijn voor de beleidsverantwoordelijken.

108 Kleine afwijkingen ten opzichte van de door het INR opgestelde tabel zijn mogelijk. Deze zijn te wijten aan afrondingsverschillen.

Tabel III. 3

Overgang van het saldo van de EH naar het vorderingensaldo 2003

(in miljoenen EUR)

2003	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :									
algemeen totaal	18.361,0	6.513,7	5.379,7	2.184,9	139,6	282,4	83,7	52,9	32.997,9
kapitaalsaflossingen (code 9)	432,2	9,0	27,8	270,4	2,4	0,8	2,9	0,0	745,4
uitgaven excl aflossingen	17.928,8	6.504,7	5.351,9	1.914,6	137,2	281,6	80,8	52,9	32.252,5
KVD (code 8)	216,5	0,3	112,3	53,5	0,0	0,0	0,0	0,0	382,6
uitgaven EH (na correcties)	17.712,3	6.504,4	5.239,6	1.861,1	137,2	281,6	80,8	52,9	31.869,9
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten in mindering van uitgaven	-	-24,1	-	-	-	-	-	-	-24,1
interne verrichtingen (code 03)	0,0	-5,1	0,0	0,0	-	-	-	-	-5,1
AQUAFIN	30,8	-	-	-	-	-	-	-	30,8
ALESH	19,0	-	47,8	2,0	-	-	-	-	68,9
KVD in EH = investeringssubsidies (de lijn, vhm,sofico)	149,6	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	149,6
Zorgfonds (correctie ivm andere benadering in EH)	-143,9	-	-	-	-	-	-	-	-143,9
Zorgfonds (te consolideren)	150,2	-	-	-	-	-	-	-	150,2
Consol. VRT, RTBf, BRF (2 laatste nog niet gecons in EH)	-	105,4	-	-	0,6	-	-	-	106,0
wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 M)	-	-	-8,5	-	-	-	-	-	-8,5
kapitaalsaflossingen	-0,8	-0,3	-91,2	-2,3	-	-	-	-	-94,6
verlopen interesten	-	-	-	-7,8	-	-	-	-	-7,8
onroerende investeringen universiteiten	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
investeringen via financiële leasing	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,7	-	-	-	-	-	3,7
uitgaven na ESR correcties	17.917,2	6.580,3	5.191,4	1.853,0	137,8	281,6	80,8	52,9	32.095,0
ontvangsten									
algemeen totaal	18.324,6	6.535,4	5.315,3	2.039,2	139,9	276,6	107,4	61,7	32.800,1
leningopbrengsten	0,0	47,1	228,7	166,7	7,5	0,0	3,6	0,0	453,5
ontvangsten excl leningen	18.324,6	6.488,3	5.086,6	1.872,6	132,4	276,6	103,8	61,7	32.346,6
KVD (code 8)	10,1	0,1	33,5	27,8	0,0	0,0	0,0	0,0	71,5
ontvangsten EH (na correcties)	18.314,5	6.488,2	5.053,1	1.844,8	132,4	276,6	103,8	61,7	32.275,1
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten te boeken als negatieve uitgaven	-	-24,1	-	-	-	-	-	-	-24,1
interne verrichtingen (code 08)	0,0	-14,3	0,0	0,0	-	-	-	-	-14,3
AQUAFIN	0,2	-	-	-	-	-	-	-	0,2
ALESH	56,7	-	49,5	12,2	-	-	-	-	118,4
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Zorgfonds (te consolideren)	103,5	-	-	-	-	-	-	-	103,5
betalingstermijn gewestelijke belastingen :	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-
- OV (2 M)	-1,5	-	-1,5	-0,8	-	-	-	-	-3,8
- Succ R (2 M)	-0,2	-	0,7	1,9	-	-	-	-	2,4
- VB (1 M)	5,2	-	5,8	3,1	-	-	-	-	14,2
doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	68,9	-	4,9	14,0	-	-	-	-	87,8
afcentiemen (VG - aanrekening op 2002)	-0,5	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-0,5
KLG (ontv vorige jaren)	-1,3	-0,3	-	-	-	-	-	-	-1,6
Consol. VRT, RTBf, BRF (2 laatste nog niet gecons in EH)	-	101,9	-	-	0,7	-	-	-	102,6
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,8	-	-	-	-	-	3,8
ontvangsten na ESR correcties	18.545,6	6.551,4	5.116,3	1.875,1	133,1	276,6	103,8	61,7	32.663,5
saldo EH	602,2	-16,2	-186,5	-16,3	-4,8	-5,0	23,0	8,8	405,2
ESR vorderingensaldo	628,4	-28,9	-75,2	22,1	-4,7	-5,0	23,0	8,8	568,5
statistische correctie	-	-	-	-	-	-	-	-	-149,5
w.o. Vlaams Zorgfonds (in NR tot SZ gerekend)	-	-	-	-	-	-	-	-	-97,3
globaal ESR vorderingensaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	419,0

In de volgende tabel is ter indicatieve titel een overzicht weergegeven van de overstap van het begrotingssaldo naar het ESR-vorderingsaldo van gemeenschappen en gewesten voor de periode 1999-2003 (voor meer detail zie Appendix II).

Tabel III. 4

Beknopt overzicht voor de periode 1999-2003 van de overgang tussen het begrotingssaldo en het vorderingensaldo

realisaties in ESR 95	1999	2000	2001	2002	2003	cumul 1999 - 2003
Vlaamse Gemeenschap						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	423,6	620,0	934,6	271,2	103,2	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
saldo (begr. stricto sensu)	423,6	620,0	934,6	271,2	103,2	
overgang naar ESR95	888,4	400,2	1.051,4	-390,8	525,3	
vorderingensaldo (ESR, maar incl Zorgfonds)	1.312,0	1.020,2	1.985,9	-119,6	628,4	4.826,9
<i>in % BBP</i>	0,6%	0,4%	0,8%	0,0%	0,2%	-
w.o. Zorgfonds	99,6	99,2	113,6	46,1	150,2	
Franse Gemeenschap						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	-141,9	-203,7	-89,2	-103,0	-34,9	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	30,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
saldo (begr. stricto sensu)	-111,1	-203,7	-89,2	-103,0	-34,9	
overgang naar ESR95	-71,7	18,6	32,1	14,1	6,0	
vorderingensaldo (ESR)	-182,8	-185,2	-57,1	-88,9	-28,9	-542,9
<i>in % BBP</i>	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-
Waalse Gewest						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	78,6	-24,5	100,6	-312,2	-268,5	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
saldo (begr. stricto sensu)	78,6	-24,5	100,6	-312,2	-268,5	
overgang naar ESR95	-334,0	-204,9	42,1	293,5	193,3	
vorderingensaldo (ESR)	-255,4	-229,4	142,7	-18,8	-75,2	-436,1
<i>in % BBP</i>	-0,1%	-0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	-
Brussels Hoofdstedelijk Gewest						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	-142,6	-185,7	-76,0	-284,2	-30,9	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	151,4	102,2	97,4	105,9	89,3	
saldo (begr. stricto sensu)	8,8	-83,5	21,4	-178,3	-120,1	
overgang naar ESR95	116,5	228,6	94,8	84,1	142,2	
vorderingensaldo (ESR)	125,3	145,2	116,2	-94,2	22,1	314,6
<i>in % BBP</i>	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-
Duitstalige Gemeenschap						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	-7,3	-1,9	-0,3	1,7	-2,4	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	1,5	1,9	2,4	2,4	2,4	
saldo (begr. stricto sensu)	-5,8	0,0	2,1	-0,7	-4,8	
overgang naar ESR95	-0,5	-0,1	-4,9	-2,7	0,1	
vorderingensaldo (ESR)	-6,3	-0,1	-2,9	-3,4	-4,7	-17,3
<i>in % BBP</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-
Franse Gemeenschapscommissie						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	7,9	-7,6	-1,7	-0,7	-2,7	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
saldo (begr. stricto sensu)	7,9	-7,6	-1,7	-0,7	-2,7	
overgang naar ESR95	8,1	3,7	-1,4	-0,7	-2,3	
vorderingensaldo (ESR)	16,0	-3,9	-3,1	-1,4	-5,0	2,6
<i>in % BBP</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-
Gemeenschappelijke Gem. commissie						
bruto ordonnanceringsaldo (begr. stricto sensu)	3,6	2,1	1,7	2,8	8,8	
aflossingen directe schuld (via begr. kred.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
saldo (begr. stricto sensu)	3,6	2,1	1,7	2,8	8,8	
overgang naar ESR95	-2,6	14,0	14,9	21,0	14,2	
vorderingensaldo (ESR)	0,9	16,1	16,6	23,8	23,0	80,4
<i>in % BBP</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-

1.1.3. Evaluatie van de realisaties van het begrotingsjaar 2003 ten opzichte van de budgettaire doelstellingen

De budgettaire doelstellingen met dewelke de resultaten van het begrotingsjaar 2003 dienen geconfronteerd te worden, kunnen niet zonder meer worden overgenomen uit de bestaande Overeenkomst van 15 december 2000 inzake de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001 – 2005. Deze initieel vastgestelde objectieven werden immers na intens overleg tussen de federale overheid en de deelgebieden aangepast om :

- ❑ een leemte in voormelde Overeenkomst op te vullen
- ❑ de impact van de herziening van de macro-economische parameters en van de zgn. negatieve term (bedoeld in art. 33bis, BFW) op de toegewezen gedeelten van de personenbelasting en de BTW door te rekenen in de budgettaire doelstellingen

De beslissingen hieromtrent werden genomen door het Overlegcomité federale Regering – Regeringen van gemeenschappen en gewesten van 22 september 2003 en 16 december 2003.

A. De leemte in de Overeenkomst van 2000 is de afwezigheid van een regeling tot verdeling van de correctie - geraamd op +0,1% van het BBP – die de overgang dient te verzekeren tussen enerzijds, de budgettaire doelstellingen gesteld in HRF-saldi en anderzijds, de doelstellingen uitgedrukt in ESR 95.

Zoals eerder aangestipt, bedraagt de som van de HRF-saldi immers slechts 0,0% van het BBP, terwijl de gemeenschappen en gewesten zich engageerden tot een globaal vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP tot en met 2005, zonder evenwel de verdeelsleutel van die overgangscorrectie te preciseren.

Gelet op de beslissing van 21 maart 2002 om het ESR 95 voortaan als referentiekader te hanteren, vormde deze leemte een acuut probleem bij de evaluatie van de budgettaire realisaties van de individuele deelgebieden. De Afdeling heeft hier meermaals op gewezen (109).

Voor het begrotingsjaar 2003 werd beslist om de ESR-correctie, die in 2000 werd vastgesteld op 275,2 miljoen EUR of 0,1% van het BBP, te verdelen tussen de gemeenschappen en de gewesten volgens de gemiddelde sleutel vastgesteld door het INR voor de vierjarige periode 1999 – 2002 :

- ❑ Vlaams Gewest : 42,5 %
- ❑ Waalse Gewest : 41,4 %
- ❑ Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 16,1 %
- ❑ Franse en Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschapscommissies : 0 %

B. Het Overlegcomité van 22 september 2003 besliste om de impact van de herziening van de macro-economische parameters (inflatiepercentage en BNI-groei) en van de negatieve term op de middelentoewijzing aan gemeenschappen en gewesten (110) door te rekenen in de begrotingsdoelstellingen.

B.1. herziening macro-economische parameters :

Daar in het kader van de begrotingsvoorbereiding 2004 de eerste voorlopige ramingen nog uitgingen van de Economisch Begroting (EB) van 20 juni 2003, maar later toch geopteerd werd om uiteindelijk in de begroting 2004 rekening te houden met de geactualiseerde prognoses – met name de EB van 3 oktober 2003 – werd beslist dat de begrotingsdoelstellingen 2003 zouden aangepast worden ten belope van de impact van de herziening van voormelde parameters tussen het EB van 20.06.2003 en het EB van 03.10.2003.

Het betrof inzonderheid de hogere inschatting van het inflatiepercentage voor 2003 dat herzien werd van 1,3% naar 1,6%, hetzij een positieve impact op de middelentoewijzing ten belope van 69,3 miljoen EUR (exact verdeeld over de g&g volgens het mechanisme van de BFW).

De verwachte reële groei van het BNI voor 2003 (2,0%) werd in de EB van 03.10.2003 niet herzien (111).

B.2. herziening negatieve term :

De inschatting van de negatieve term (budgettaire neutralisering van de verruimde fiscale autonomie van de gewesten) en van de dotatie aan de gemeenschappen ter compensatie van de regionalisering van het kijk- en luistergeld werden sinds de opstelling van de initiële begroting 2002 in elke volgende begrotingsfase geactualiseerd en verfijnd.

De definitieve waarden die uiteindelijk voor beiden werden weerhouden, waren bij de opstelling van de voorlopige raming van de toegewezen middelen in september 2003 nog niet beschikbaar. Vandaar dat het Overlegcomité besliste om de verschillen die later zouden blijken uit de vergelijking met de definitieve waarden eveneens in de begrotingsdoelstellingen door te rekenen. Die verschillen bleven echter beperkt (globaal +0,58 miljoen EUR hogere doelstellingen), maar per entiteit beschouwd wel verschillend.

Alle voormelde aanpassingen van de doelstellingen worden in onderstaande tabel samengevat.

110 De toegewezen gedeelten van de personenbelasting en de BTW.

111 De positieve impact van de overige parameters op de middelentoewijzing, met name de evolutie van de denataliteit en de fiscale capaciteit (tezamen geraamd op +83 miljoen EUR voor 2003), werden niet in de begrotingsdoelstellingen doorgerekend .

Tabel III. 5

Doelstellingen 2003 voor gemeenschappen en gewesten

(in miljoenen EUR, tenzij anders vermeld)

Doelstellingen 2003	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Waalse Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Duitstalige Gemeenschap	FGC	GGC	VGC	Totaal gemeenschappen en gewesten	in % BBP
Doelstellingen in Overeenkomst van 15.12.2000	324,7	-47,1	-128,9	-49,6	0,0	0,0	0,0	0,0	99,2	0,0
Aanpassing doelstellingen aan beslissingen van Overlegcomité 22.09.2003 :										
- impact E.B. van 03.10.2003 op macro-econ. parameters :	40,6	18,4	8,3	1,9	0,0	0,1	-	0,0	69,3	0,0
- herziening negatieve term / compenserende dotatie KLG :	-3,6	0,0	1,4	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0
Totaal aanpassingen :	37,0	18,4	9,7	4,6	0,0	0,1	0,0	0,0	69,9	0,0
Aangepaste doelstellingen 2003 (excl. correctie KVD code 8) :	361,8	-28,7	-119,2	-45,0	0,0	0,1	0,0	0,0	169,0	0,1
- correctie KVD (verrichtingen code 8)	116,9	0,0	113,9	44,3	0,0	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1
Aangepaste doelstellingen 2003 in ESR 95	478,7	-28,7	-5,3	-0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	444,2	0,2

De vorderingensaldi die in Tabel III. 3 per deelgebied werden vastgesteld, worden vervolgens getoetst aan deze doelstellingen.

Tabel III. 6

Realisaties 2003 versus doelstellingen

(in miljoenen EUR, tenzij anders vermeld)

2003 Realisaties versus doelstellingen	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Waalse Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Duitstalige Gemeenschap	FGC	GGC	VGC	Totaal gemeenschappen en gewesten	% BBP
	(a)									
1 vorderingensaldo vóór correctie KVD-verrichtingen :										
2 doelstelling beslist op OC 22.09.2003	361,8	-28,7	-119,2	-45,0	0,0	0,1	0,0	0,0	169,0	0,1
3 realisaties	571,6	-29,1	-153,9	-3,6	-4,7	-5,0	23,0	8,8	407,0 (a)	0,2
4=3-2 verschil	209,8	-0,4	-34,7	41,4	-4,7	-5,1	23,0	8,8	238,0	0,1
5 KVD-verrichtingen code 8 :										
6 bedrag beslist op OC 22.09.2003	116,9	0,0	113,9	44,3	0,0	0,0	0,0	0,0	275,2	0,1
7 realisaties	56,8	0,2	78,8	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	161,5	0,1
8=7-6 verschil	-60,1	0,2	-35,2	-18,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-113,7	0,0
9 ESR vorderingensaldo na correctie KVD-verrichtingen :										
10 doelstelling beslist op OC 22.2003 / HRF (b)	478,7	-28,7	-5,3	-0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	444,2	0,2
11 realisaties	628,4	-28,9	-75,2	22,1	-4,7	-5,0	23,0	8,8	568,5 (a)/(b)	0,2
12=11-10 verschil	149,7	-0,3	-69,9	22,8	-4,7	-5,1	23,0	8,8	124,3	0,0

- (a) Vlaamse Gemeenschap : met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds (saldo 2003 : + 97,3 miljoen EUR) die in de Nationale Rekeningen tot de subsector Sociale Zekerheid wordt gerekend.
- (b) Exclusief globale statistische correctie voor het geheel van gemeenschappen en gewesten. Die correctie bedraagt -149,5 miljoen EUR (waarvan 97,3 miljoen EUR voor rekening van het Vlaams Zorgfonds) en herleidt het globaal vorderingensaldo tot +419,0 miljoen EUR.

Besluit:

In de mate dat de door de deelgebieden opgestelde economische hergroepering van de realisaties 2003 een correcte inschatting geven van de geconsolideerde budgettaire resultaten, gelden de volgende vaststellingen.

Voor het geheel van gemeenschappen en gewesten werd in 2003 een vorderingenoverschot vóór toepassing van de KVD-correctie gerealiseerd van 407,0 miljoen EUR of 0,2% van het BBP. Dit is bijna 240 miljoen EUR meer dan de vooropgestelde doelstelling.

Het streefdoel inzake netto KVD-verrichtingen werd in absolute bedragen voor ongeveer 60% gerealiseerd, hetgeen overeenstemt met 0,1 % van het BBP.

Na neutralisering van de netto KVD die als financiële verrichtingen worden beschouwd, bedraagt het ESR vorderingensaldo aldus 568,5 miljoen EUR of 0,2% van het BBP. De doelstelling die werd bepaald in overleg tussen de federale overheid en de deelgebieden werd dus verwezenlijkt (Overlegcomité van 22.09.2003). Hierdoor hebben de gemeenschappen en gewesten in hun geheel een belangrijke bijdrage geleverd tot de schuldafbouw van de gezamenlijke overheid.

De analyse per deelgebied leidt echter tot de conclusie dat de bijdragen van de verschillende entiteiten onderling gevoelig verschillen. Afgezien van de KVD-correctie, komt het goede resultaat immers volledig voor rekening van de Vlaamse Gemeenschap, en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Vlaamse en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie te Brussel die eveneens de gemaakte afspraken met een niet onbelangrijke marge konden respecteren. De Franse Gemeenschap kwam haar verbintenis integraal na door haar begrotingsuitvoering volledig binnen het maximaal toegelaten vorderingentekort te houden. Deze resultaten werden echter gedeeltelijk afgeroomd door het Waalse Gewest die de grenzen van het maximaal toegelaten tekort heeft overschreden. De Duitstalige Gemeenschap en de Franse Gemeenschapscommissie boekten slechts een zeer beperkte afwijking op het budgettair evenwicht waartoe zij zich engageerden. Tenslotte blijkt uit bovenstaande tabel dat geen van de deelgebieden, die gehouden waren tot een zeker bedrag aan netto KVD, het streefdoel konden verwezenlijken.

VOETNOTEN
Bij de tabellen van deel III punt 1.1

Tabel III. 1 (Begrotingsevolutie 2002-2003 (niet-geconsolideerde))

De tabel geeft per deelgebied een samenvatting van de uitvoering van de begroting "stricto sensu" in 2002-2003, zonder rekening te houden met de diensten of instellingen die conform het ESR 95 met de betrokken overheden dienen geconsolideerd te worden. In vergelijking met voorgaande Jaarverslagen van de Afdeling werden deze uitvoeringsgegevens voor alle deelgebieden samengebracht in één enkele tabel in plaats van een afzonderlijke tabel per entiteit. De tabel is bijgevolg vergelijkbaar met de volgende tabellen die voor 2001-2002 zijn opgenomen in het Jaarverslag 2003 : III.10 voor VG, III.20 voor FG, III.30 voor WG, III.40 voor BHG, III.50 voor DG, III.60 voor FGC) en III.70 voor GGC.

In de tabel worden dezelfde noties gebruikt als in het verleden; hun precieze draagwijdte wordt in onderstaande voetnoten nogmaals toegelicht.

Voetnoten bij deze tabel :

- (a) De kolom "aangepaste kredieten" in deze tabel staat voor de begrotingsvooruitzichten, d.i. de begrote ontvangsten respectievelijk uitgaven, rekening houdend met de begrotingscontrole en alle later goedgekeurde aanpassingsbladen op de ontvangsten- en/of uitgavenbegroting. De uitgavenkredieten zijn betalingskredieten (en geen vastleggingkredieten) en stemmen overeen met de som van de ngk, de gok, de var.ok en de k vorige jaren (exclusief de overgedragen kredieten). De afzonderlijke sectie wordt, indien nog aanwezig, buiten beschouwing gelaten.
- (b) De kolom "ordonnanceringen" in deze tabel geeft de begrotingsuitvoering weer, d.i.; de aangerekende ontvangsten respectievelijk de geordnanceerde uitgaven (inclusief de ordonnanties op overgedragen uitgavenkredieten).
- (c) De ontvangsten in deze tabel zijn de ontvangsten op de begroting "stricto sensu" exclusief de leningopbrengsten. De ontvangsten toegewezen aan organieke fondsen worden hier wel meegerekend maar de ontvangsten op de afzonderlijke sectie niet.
- (d) De uitgaven in deze tabel zijn de uitgaven op de begroting "stricto sensu", d.i.; met inbegrip van de organieke fondsen maar exclusief de afzonderlijke sectie. De aflossingen op de directe gewest- en gemeenschapsschuld - in de mate dat zij op de uitgavenbegroting worden aangerekend - worden in mindering gebracht van de uitgaven; dit is niet het geval voor andere schuldaflossingen (aflossingen die voorzien worden op de afzonderlijke sectie, bv. Titel III van de begroting in de VG, of die verlopen via thesaurieverrichtingen, bv. in de VG en sinds 2001 ook in de FG, of nog, de aflossingen op de indirecte schuld, al dan niet overgenomen in de directe schuld).
- (e) De ordonnanceringen op uitgavenkredieten in de VG zijn vanaf 2001 gebaseerd op het nieuwe boekhoudsysteem Orafin. Dit impliceert dat de verrichting wordt aangerekend op vervaldatum, ongeacht het tijdstip van ordonnanciering. Door omzetting naar Orafin wijken de cijfergegevens 2001 in beperkte mate af van deze opgenomen in het Jaarverslag 2002 (p. 105: begrotingsuitvoering 2000-2001).
- (f) De ontvangsten en uitgaven van de FG en de totale ontvangsten en uitgaven: met inbegrip van de verrichtingen op C-Fondsen
- (g) decretale begroting FGC
- (h) Exclusief de reglementaire begrotingen van de FGC en de VGC

1.2. Vooruitblik op het begrotingsjaar 2004

1.2.1 Analyse van de begrotingsvooruitzichten en inschatting van het vorderingensaldo 2004

De begrotingsramingen voor 2004 werden volgens dezelfde methodologie als de resultaten van 2003 geanalyseerd. Uiteraard kunnen alle correcties voor de overgang naar het ESR vorderingensaldo ex ante niet worden bepaald. Zo is het bijvoorbeeld niet mogelijk om de correcties inzake de betalings- en de doorstortingstermijn met betrekking tot de gewestelijke belastingen te berekenen. Bovendien kan de kwaliteit van de economische hergroeperingen zeker nog verbeterd worden. De resultaten van deze oefening dienen dus met de nodige omzichtigheid beoordeeld te worden. De Afdeling wenst daarom nogmaals het belang van een degelijke economische hergroepering te onderstrepen, en dit niet alleen in de realisatiefase maar tevens in de begrotingsfase.

Er werd in deze analyse rekening gehouden met de verschillen, op het vlak van de diverse federale transfers, tussen de begrote ontvangsten in de gemeenschaps- en gewestbegrotingen enerzijds, en de federaal voorziene overdrachten na de begrotingscontrole van het voorjaar 2004 anderzijds. Op de Vlaamse Gemeenschap na, hebben de deelgebieden immers nog geen begrotingscontrole afgerond. De gemeenschaps- en gewestbegrotingen gaan dus nog uit van de economische vooruitzichten opgesteld in het najaar van 2003, terwijl de federale overheid reeds een aanpassing van haar transfers heeft voorzien op basis van de economische begroting van februari 2004.

Tabel III. 7

**Overgang van het geraamd saldo van de EH
naar het geraamd vorderingensaldo 2004**

(in miljoenen EUR)

2004 begrotingsvooruitzichten	VG (a)		FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	initieel
	initieel (EH)	BC (raming)	initieel (EH)	initieel (EH)	initieel (EH)	initieel (EH)	initieel (EH)	initieel (EH)	initieel (EH)	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :										
algemeen totaal	19.878,4	nb	6.949,6	5.638,3	2.605,2	137,8	190,2	82,5	131,7	35.613,7
kapitaalsaflossingen (code 9)	170,4	215,1	286,9	129,7	454,2	0,0	2,1	0,0	3,9	1.047,3
uitgaven excl aflossingen	19.707,9	nb	6.662,8	5.508,6	2.151,0	137,8	188,0	82,5	127,8	34.566,4
KVD (code 8)	303,2	273,7	0,7	93,5	68,0	0,0	4,5	0,0	0,0	469,9
uitgaven EH (na correcties)	19.404,7	nb	6.662,0	5.415,1	2.083,0	137,8	183,6	82,5	127,8	34.096,5
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>										
AQUAFIN (te consolideren) (raming)	85,0	85,0	-	-	-	-	-	-	-	85,0
VRT, RTBf, BRf (te consolideren) (raming)	-	-	107,0	-	-	0,6	-	-	-	107,6
OFI (te consolideren) (raming)	-	-	-	3,8	-	-	-	-	-	3,8
KVD in EH = investeringsubsidies (de lijn, vhm, sofico)	138,0	121,5	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	138,0
Zorgfonds (correctie ivm andere benadering in EH)	-90,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-90,7
Zorgfonds (te consolideren)	189,1	-	-	-	-	-	-	-	-	189,1
kapitaalsaflossingen	-3,2	-3,2	-0,4	0,0	-2,3	0,0	-	-	-	-5,8
voorzien storting aan ALESH	-4,2	0,0	-	-47,3	0,0	-	-	-	-	-51,5
totaal correcties op uitgaven	314,1	203,3	106,6	-43,5	-2,3	0,6	0,0	0,0	0,0	375,5
uitgaven na ESR correcties	19.718,8	nb	6.768,7	5.371,6	2.080,8	138,4	183,6	82,5	127,8	34.472,0
ontvangsten										
algemeen totaal	19.138,8	nb	6.695,4	5.265,7	2.393,7	142,7	298,5	66,0	118,0	34.118,9
leningopbrengsten (code 9)	362,8	362,8	0,0	5,0	359,7	2,3	2,1	0,0	5,2	737,0
ontvangsten excl leningen	18.776,0	nb	6.695,4	5.260,7	2.034,0	140,4	296,4	66,0	112,9	33.381,9
KVD (code 8)	180,1	180,1	0,7	38,9	24,4	0,1	4,5	0,0	0,0	248,6
ontvangsten EH (na correcties)	18.596,0	nb	6.694,7	5.221,8	2.009,6	140,4	292,0	66,0	112,9	33.133,3
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>										
AQUAFIN (te consolideren) (raming)	0,3	0,3	-	-	-	-	-	-	-	0,3
VRT, RTBf, BRf (te consolideren) (raming)	-	-	103,4	-	-	0,7	-	-	-	104,1
OFI (te consolideren) (raming)	-	-	-	3,9	-	-	-	-	-	3,9
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	0,0
Zorgfonds (te consolideren)	107,0	-	-	-	-	-	-	-	-	107,0
KLg (ontv vorige jaren)	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-	-	-	-	-	-0,2
raming gew bel (FO - g&g)	144,1	144,1	-	33,2	10,3	-	-	-	-	187,5
raming toegew bel en andere fed overdrachten (FO - g&g)	-20,3	-20,3	-12,2	-27,7	-38,4	-2,1	-0,1	0,0	0,0	-100,9
éénmalige federale overdrachten (AFV voordeel + EBA)	177,7	177,7	0,0	254,1	70,5	-	-	-	-	502,3
totaal correcties op ontvangsten	408,6	301,6	91,2	263,4	42,4	-1,4	-0,1	0,0	0,0	804,1
ontvangsten na ESR correcties	19.004,6	nb	6.785,9	5.485,2	2.051,9	139,0	291,8	66,0	112,9	33.937,4
saldo EH	-808,7	-322,7	32,7	-193,3	-73,5	2,6	108,4	-16,5	-14,9	-963,2
ESR vorderingensaldo	-714,1	-224,3	17,3	113,6	-28,8	0,6	108,2	-16,5	-14,9	-534,7
<i>w.o. Vlaams Zorgfonds</i>	<i>8,5</i>	<i>10,3</i>								<i>8,5</i>

1.2.2. Evaluatie van de vooruitzichten voor 2004 ten opzichte van de budgettaire streefdoelen

Zoals voor 2003 het geval was, werden de doelstellingen die voor het begrotingsjaar 2004 werden bepaald in de Overeenkomst van 15 december 2000 aangepast door latere beslissingen genomen op het Overlegcomité van 22 september 2003 en van 16 december 2003.

Naast een nieuwe regeling voor de verdeling van de ESR-correctie ten belope van 0,1% van het BBP, beoogde men de budgettaire neutraliteit te garanderen van een aantal beleidsdossiers waaruit bijkomende overdrachten van de federale overheid naar de gemeenschappen en gewesten voortvloeiden.

A. Omvang en verdeling van ESR correctie die wordt toegeschreven aan code 8 – verrichtingen (KVD)

Het bedrag van de KVD-verrichtingen werd beperkt tot het in 2002 gerealiseerde bedrag, zoals vastgesteld door het INR (met name 128,3 miljoen EUR voor het geheel van gemeenschappen en gewesten).

Dit impliceert dat het saldo van het bedrag van 275,2 miljoen EUR dat in de Overeenkomst van 2000 als ESR-correctie werd overeengekomen, hetzij $275,2 - 128,3 = 147,2$ miljoen EUR, dient opgevangen te worden door hogere ontvangsten, of lagere uitgaven of een combinatie van beide.

Zodoende blijft de bijdrage ten belope van 275,2 miljoen EUR of 0,1% van het BBP tot de globale begrotingsdoelstelling voor gemeenschappen en gewesten behouden, maar met een andere samenstelling, deels code 8 – verrichtingen en deels effectieve saldoverbetering (zie eveneens punt C. hierna).

De verdeling van het bedrag van 128,3 miljoen EUR verloopt volgens de verdeelsleutel die door het INR voor het jaar 2002 werd vastgesteld :

- Vlaamse Gemeenschap : 42,2 %
- Waalse Gewest : 37,2 %
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 20,6 %
- Franse en Duitse Gemeenschap, en de Gemeenschapscommissies : 0%

B. Deelname in opbrengst van de éénmalig bevrijdende aangifte (EBA)

Er wordt aan de gewesten in 2004 een bedrag ten belope van 75 miljoen EUR toegekend vanuit de opbrengst van de EBA-operatie. Het Overlegcomité besliste dat deze extra inkomsten echter niet kunnen aangewend worden en dat de begrotingsdoelstellingen bijgevolg met hetzelfde bedrag worden verhoogd.

De verdeling van dit bedrag over de gewesten geschiedt op basis van de effectieve verdeling van de opbrengst van de successierechten vastgesteld gedurende de tienjarige periode 1993-2002. Die verdeelsleutel is ingegeven door de verwevenheid tussen de EBA op federaal vlak en doortrekking ervan op gewestelijk vlak :

- ❑ Vlaamse Gewest : 52,3 %
- ❑ Waalse Gewest : 27,1 %
- ❑ Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 20,6 %

C. Verdeling van het saldo van de ESR-correctie (147,2 miljoen EUR)

Zoals toegelicht in punt A., werd de overgangscorrectie van 0,1% van het BBP integraal behouden, maar werd de wijze waarop ze kon worden ingevuld gewijzigd. Aangezien uit het beschikbaar cijfermateriaal voor 2002 bleek dat die 0,1% van het BBP niet volledig met financiële operaties (code 8 verrichtingen) kon worden ingevuld, werd beslist om de doelstelling niet te versoepelen maar het saldo van 147,2 miljoen EUR anders te verdelen tussen de deelgebieden :

- ❑ Vlaamse Gemeenschap : 46,0%
- ❑ Waals Gewest : 40,0%
- ❑ Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 14,0%

D. Oplossing van de zgn. “hangende dossiers”

Een aantal dossiers die nog hangende waren tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten werden opgelost op het Overlegcomité van 22 september 2003. De ontvangsten die hieruit voor de gemeenschappen en gewesten voortvloeien (hetzij 88,33 miljoen EUR voor het geheel van gemeenschappen en gewesten) kunnen echter niet voor uitgaven worden aangewend.

Met het oog op de budgettaire neutraliteit besliste het Overlegcomité de begrotingsdoelstellingen voor 2004 met éénzelfde bedrag te verhogen (althoewel de betaling van deze ontvangsten voorzien was voor 2003).

Deze ontvangsten werden tussen de entiteiten verdeeld in functie van hun aandeel in desbetreffende dossiers, zoals hierna toegelicht.

- ❑ Beaulieudossier : VG
- ❑ RAC gebouw – verkoop : verdeeld tussen VG, FG en WG
- ❑ RAC gebouw - achterstallen huuropbrengsten : WG
- ❑ Residence Palace : FG
- ❑ Restwaarden schoolgebouwen militairen Duitsland : VG, FG en DG

Tot slot dient voor het begrotingsjaar 2004 vermeld te worden dat de Vlaamse Gemeenschap de Afdeling heeft ingelicht nopens haar intentie tot inroeping van een afwijking op de doelstelling die eerder in de Overeenkomst van 2000 werd vastgesteld. Dergelijke afwijking kadert in het advies dat de Afdeling heeft verstrekt in uitvoering van artikel 8 van die Overeenkomst dat afwijkingen op het genormeerd traject mogelijk maakt. Gelet op het feit dat de Vlaamse gemeenschap in het verleden herhaaldelijk betere resultaten heeft geboekt dan de afgesproken doelstellingen, heeft de Afdeling onder bepaalde voorwaarden ingestemd met dergelijke afwijking (cf. punt 1.2 van deel III).

Tabel III. 8

Doelstellingen voor gemeenschappen en gewesten

(in miljoenen EUR, tenzij anders vermeld)

2004	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap		Waalse Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Duitstalige Gemeenschap	FGC	GGC	VGC	Totaal gemeenschappen en gewesten				
		(a) OC 22.09.03	HRF aanbeveling							(a) OC 22.09.03	HRF aanbeveling	in % BBP OC 22.09.03	HRF aanbeveling	
1	Doelstellingen in Overeenkomst van 15.12.2000 / HRF (a)	307,4	-29,7	0,0	-116,5	-44,6	0,0	0,0	0,0	0,0	116,5	146,3	0,0	0,1
Aanpassing doelstellingen aan beslissingen van Overlegcomité 22.09.2003 :														
2	- éénmalige bevrijdende aangifte	39,3	0,0	0,0	20,3	15,5	0,0	0,0	0,0	0,0	75,0	75,0	0,0	0,0
3	- aanpassing van 147,2 miljoen EUR (saldo code 8)	67,7	0,0	0,0	58,9	20,6	0,0	0,0	0,0	0,0	147,2	147,2	0,1	0,1
4	- afhandeling hangende dossiers	56,4	7,8	7,8	24,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	88,9	88,3	0,0	0,0
5=2->4	Totaal aanpassingen :	163,3	7,8	7,8	103,3	36,1	0,0	0,0	0,0	0,0	310,5	310,5	0,1	0,1
6=1+5	Aangepaste doelstellingen 2004 (excl. correctie code 8) :	470,7	-22,0	7,8	-13,2	-8,6	0,0	0,0	0,0	0,0	427,0	456,8	0,2	0,2
7	Correctie KVD (verrichtingen code 8)	54,2	-0,1	-0,1	47,8	26,5	0,0	0,0	0,0	0,0	128,3	128,3	0,0	0,0
8=6+7	Aangepaste doelstellingen 2004 in ESR 95 excl ALESH-operatie	524,9	-22,0	7,7	34,6	17,9	0,0	0,0	0,0	0,0	555,3	585,1	0,2	0,2
9	Correcties ingevolge ALESH-operatie (b)	84,9	-	-	186,8	58,5	-	-	-	-	330,2	330,2	0,1	0,1
10=8+9	Aangepaste doelstellingen 2004 in ESR 95 na ALESH-operatie	609,8	-22,0	7,7	221,4	76,5	0,0	0,0	0,0	0,0	885,6	915,3	0,3	0,3

- (a) Franse Gemeenschap : aanbeveling van de Afdeling, met name een evenwicht in 2004 (cf. Jaarverslag 2001) ; deze aanbeveling werd evenwel buiten beschouwing gelaten op het Overlegcomité van 22.09.2003 waar rekening werd gehouden met de doelstelling van de Overeenkomst van 15.12.2000 (-29,7 miljoen EUR voor 2004).
- (b) De samenstelling van de correctie ingevolge de ALESH-operatie wordt toegelicht in Appendix IV.

Tabel III. 9

Begrotingsvooruitzichten 2004 versus doelstellingen

(in miljoenen EUR, tenzij anders vermeld)

2004 Begrotingsvooruitzichten versus doelstellingen	Vlaamse Gemeenschap (a)		Frans Gemeen- schap (b)	Waalse Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Duitstalige Gemeen- schap	FGC	GGC	VGC	Totaal gemeenschappen en gewesten					
	initieel	BC	initieel	initieel	initieel	initieel	initieel	initieel	initieel	initieel	na BC van VG	in % BBP na BC van VG	initieel	na BC van VG	
1 vorderingensaldo vóór correctie KVD-verrichtingen :															
2 doelstelling beslist op OC 22.09.2003 / HRF (b)	555,6	555,6	7,8	173,6	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	787,0	787,0 (b)	0,3	0,3		
3 begrotingsramingen	-699,3	-196,5	17,2	59,0	-72,3	0,7	108,2	-16,5	-14,9	-617,9	-115,1 (a)	-0,2	0,0		
4=3-2 verschil	-1.254,9	-752,1	9,4	-114,6	-122,3	0,6	108,2	-16,5	-14,9	-1.404,9	-902,1	-0,5	-0,3		
5 KVD-verrichtingen code 8 :															
6 bedrag beslist op OC 22.09.2003	54,2	54,2	-0,1	47,8	26,5	0,0	0,0	0,0	0,0	128,3	128,3	0,0	0,0		
7 begrotingsramingen	-14,8	-27,8	0,0	54,6	43,5	-0,1	0,0	0,0	0,0	83,3	70,3	0,0	0,0		
8=7-6 verschil	-69,0	-82,0	0,1	6,9	17,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-45,1	-58,1	0,0	0,0		
9 ESR vorderingensaldo na correctie KVD-verrichtingen :															
10 doelstelling beslist op OC 22.2003 / HRF (b)	609,8	609,8	7,7	221,4	76,5	0,0	0,0	0,0	0,0	915,3	915,3 (b)	0,3	0,3		
11 begrotingsramingen	-714,1	-224,3	17,3	113,6	-28,8	0,6	108,2	-16,5	-14,9	-534,7	-44,9 (a)	-0,2	0,0		
12=11-10 verschil	-1.323,9	-834,1	9,6	-107,8	-105,3	0,6	108,2	-16,5	-14,9	-1.450,0	-960,2	-0,5	-0,3		

- (a) Vlaamse Gemeenschap : met inbegrip van het Vlaamse Zorgfonds (saldo in miljoenen EUR : +8,5 initieel resp. +10,3 na begrotingscontrole) die in de Nationale Rekeningen tot de subsector Sociale Zekerheid wordt gerekend.
- (b) Franse Gemeenschap : evaluatie met als uitgangspunt de aanbeveling van de Afdeling, met name een evenwicht in 2004. Deze aanbeveling werd evenwel buiten beschouwing gelaten op het Overlegcomité van 22.09.2003 waar werd uitgegaan van de doelstelling van de Overeenkomst van 15.12.2000 (-29,7 miljoen EUR voor 2004).

Besluit

In de mate dat de door de deelgebieden opgestelde economische hergroepering van de begrotingen 2004 een correcte inschatting geven van de geconsolideerde begrotingsramingen voor het lopende jaar, blijkt uit bovenstaande tabel dat de meeste gemeenschappen en gewesten, met uitzondering van de Franse Gemeenschap en de Franse Gemeenschapscommissie, niet zonder bijkomende inspanningen de doelstellingen zullen kunnen naleven die op het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003 werden beslist.

Voor het geheel van gemeenschappen en gewesten zou de doelstelling met 0,5% van het BBP worden overschreden, of met 0,3% van het BBP rekening houdend met de begrotingscontrole van de Vlaamse Gemeenschap.

De verwachte overschrijding vereisen – bij gelijkblijvende ontvangsten - een substantiële onderbenutting van de uitgavenkredieten die kan geraamd worden op :

- Vlaamse Gemeenschap : ongeveer 4%
- Waalse gewest : 2%
- Brussels Hoofdstedelijk gewest : 5,1%

De Afdeling wenst in herinnering te brengen dat zij van oordeel is dat een forse onderbenutting van de uitgavenkredieten niet passen in een behoorlijk bestuur. Daarom acht zij het aangewezen dat de uitgaven zouden gepland én uitgevoerd worden binnen de budgettaire mogelijkheden.

De haalbaarheid van die noodzakelijk onderbenutting kan vanuit een historische perspectief geëvalueerd worden.

Voor de Vlaamse Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betekent de vereiste onderbenutting dat de begrotingsuitvoering nauwlettend zal dienen opgevolgd te worden. De gemiddelde niet-aanwending van de uitgavenkredieten tijdens de voorbije jaren van de aflopende legislatuur (2000-2003) bedraagt immers slechts 2,4% respectievelijk 2,7%, tegenover het streefdoel voor 2004 van ongeveer 4% respectievelijk 5,1%.

Voor het Waalse Gewest zou de vereiste onderbenutting van 2,0% geen problemen mogen stellen omdat gemiddeld 4,6% van de begrotingskredieten tijdens de periode 2000-2003 niet werd gebruikt.

2. Aanbevelingen voor gemeenschappen en gewesten voor de periode 2005-2010

2.1 Algemene beschouwingen

De aanbevelingen van de Afdeling voor de gewesten en gemeenschappen kaderen in een dubbel perspectief. :

- ❑ continuïteit met de aanbevelingen van de voorgaande jaren (van 1999 tot en met 2003).
- ❑ regelmatigheid in de evolutie van de primaire uitgaven (intertemporele neutraliteit) van elk deelgebied.

In de Overeenkomst van 15 december 2000 werden de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005 vastgelegd voor elk gewest en elke gemeenschap, alsook voor de subsector van de lokale overheden. Aan de basis van deze Overeenkomst lagen de aanbevelingen die de Afdeling heeft geformuleerd in haar Jaarverslagen van 1999 en 2000.

De principes waarop deze aanbevelingen zijn gesteund, liggen in het verlengde van het Groei- en Stabiliteitspact dat aan de Lidstaten van EU die deel uitmaken van de Eurozone op middellange termijn een begrotingssituatie oplegt die *“vrijwel in evenwicht is of zelfs een overschot vertoont”*. Voor elk deelgebied – en dus voor het geheel van gemeenschappen en gewesten – wordt een genormeerd traject aanbevolen dat uiterlijk in 2010 uitmondt in een budgettair evenwicht, bepaald overeenkomstig de methodologie van de Afdeling.

Dit traject 2001 – 2010 impliceerde voor de deficitaire deelgebieden een geleidelijke vermindering van de tekorten en, voor de Vlaamse Gemeenschap - die sinds 1997 een overschot boekte en instemde met een geleidelijke in plaats van een onmiddellijke afbouw van het overschot – een traject van minimaal aanbevolen maar in de tijd afnemende overschotten.

Mits een aanpassing van deze aanbevelingen voor de uitzonderlijk sterke toename van de toegewezen gedeelten van belastingopbrengsten in 2001 (112), werden de door de Afdeling aanbevolen HRF-saldi van het traject 2001 – 2010 voor de periode tot en met 2005 overgenomen in voormelde Overeenkomst van 15 december 2000. Bovenop de naleving van de individuele HRF-saldi, die tezamen uitmondten in een evenwicht uitgedrukt in procenten van het BBP, engageerden de gemeenschappen en de gewesten zich tot het realiseren in globo van een vorderingenoverschot van 0,1% van het BBP tot en met 2005. Het verschil tussen beide – de zogenaamde ESR-correctie – werd verondersteld ingevuld te worden met kredietverleningen en deelnemingen. Dergelijke verrichtingen (klasse 8 in de economische hergroepering) worden in het ESR95 als louter financiële operaties beschouwd die het vorderingensaldo niet beïnvloeden.

Tabel III. 10

**Begrotingsdoelstellingen voor de periode 2001-2005 bepaald
in de Overeenkomst van 15 december 2000 (113) (114)**

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

	Vlaamse Gemeen- schap	Franse Gemeen- schap	Duitstalige Gemeen- schap	Waalse Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Totaal gemeenschappen en gewesten				
						excl klasse 8	Verrichting klasse 8		Doelstellingen	
							(1)	(2)		(1) + (2)
						in % BBP	mio EUR	in % BBP	mio EUR	in % BBP
2001	594,9	-79,3	0,0	-47,1	-19,8	0,2%	275,2	0,1%	723,8	0,3%
2002	337,1	-62,0	0,0	-138,8	-54,5	0,0%	275,2	0,1%	357,0	0,1%
2003	324,7	-47,1	0,0	-128,9	-49,6	0,0%	275,2	0,1%	374,3	0,1%
2004	307,4	-29,7	0,0	-116,5	-44,6	0,0%	275,2	0,1%	391,7	0,1%
2005	280,1	-17,4	0,0	-104,1	-39,7	0,0%	275,2	0,1%	394,2	0,1%

112 Overeenkomstig de specifieke aanbeveling hieromtrent van de Afdeling in haar Jaarverslag van juni 2000.

113 De bedragen die in de Overeenkomst van 15.12.2000 nog in Belgische franken werden uitgedrukt, werden in onderstaande tabel omgerekend naar euro.

114 Voor de niet in de tabel vermelde entiteiten, met name de GGC en de FGC, wordt het door de HRF aanbevolen budgettair evenwicht vooropgesteld.

Omwille van de negatieve afwijkingen in de voorgaande jaren, heeft de Afdeling in haar Jaarverslag 2001 de Franse Gemeenschap aanbevolen om ten laatste in 2004 een begrotingsevenwicht te bereiken en heeft ze haar daarenboven aangeraden om in de komende jaren de schuldafbouw te versnellen met het opbouwen van overschotten, door een gedeelte van de bijkomende middelen waarop zij volgens het Lambermont-Akkoord (115) gerechtigd is, daartoe te reserveren.

Vanaf het begrotingsjaar 2002 heeft de Afdeling met instemming van de deelgebieden de begrotingssaldi geraamd volgens het ESR95. De aanbevelingen voor de volgende jaren alsmede de saldi uit de Overeenkomst van 15 december 2000 zullen bijgevolg moeten uitgedrukt worden in vorderingensaldi.

2.2 *Het criterium van de intertemporele neutraliteit*

2.2.1 Algemene beschouwing

Dat criterium moet de gemeenschappen en de gewesten, gezien de financieringswijze van de deelgebieden, ertoe aanzetten, bij een constant eigen fiscaal beleid, een quasi-constant reëel groeipad inzake de primaire uitgaven toe te passen gedurende de opeenvolgende legislaturen.

De aanbeveling van de Afdeling betreffende artikel 8 van de Overeenkomst van 2000 maakt het de deelgebieden met een overschot nochtans mogelijk voor de eenmalige primaire uitgaven af te wijken van het traject inzake vorderingensaldo, na de Afdeling daarover ingelicht te hebben en voor zover de som van de afwijkingen voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten niet hoger is dan 0,1% van het BBP, wat een budgettaire coördinatie tussen de overheden noodzakelijk maakt. Die uitzondering gaat er natuurlijk van uit dat het betreffende deelgebied in de voorafgaande jaren voldoende reserves heeft opgebouwd om die eenmalige uitgaven te kunnen financieren.

De intertemporele neutraliteit van het begrotingsbeleid houdt, vooral voor de gewesten waarvan de ontvangsten het gevoeligst zijn voor de conjunctuurschommelingen, ook in dat de eruit voortvloeiende boni maximaal worden gereserveerd om de begrotingsruimte in de jaren met een gematigder conjunctuur niet te schaden. Die aanbeveling zal ook van toepassing zijn op de gemeenschappen vanaf 2007.

115 Bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten. Deze bijzondere wet wijzigde, voor wat de financiering van de deelgebieden betreft, de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten en de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen.

2.2.2. De aanbevelingen van de Afdeling in het licht van de herfinanciering van de gemeenschappen (Lambermont-Akkoord) (116)

Overeenkomstig de Bijzondere Financieringswet van 13 juli 2001 (“het Lambermont-akkoord”) beschikken de gemeenschappen, vooral met ingang van het begrotingsjaar 2005, over belangrijke bijkomende middelen die hen zouden toelaten vanaf dat jaar een hoger groeipad van hun primaire uitgaven toe te passen.

In haar voorgaande adviezen, in het bijzonder aangaande het referentietraject van de saldi voor de periode 2001-2010 waarnaar hoger werd verwezen, heeft de Afdeling erop aangedrongen dat de deelgebieden het principe van de intertemporele neutraliteit van hun beleid zouden toepassen. Ter herinnering, dit principe houdt, bij een constant eigen fiscaal beleid, een quasi-constante reële groei van de primaire uitgaven in de opeenvolgende legislaturen in, ten einde een “*stop and go*” van het begrotingsbeleid te vermijden, alleszins ten aanzien van de recurrente primaire uitgaven.

De toepassing van dit criterium leidt de Afdeling tot de algemene aanbeveling – met eerbiediging van de budgettaire autonomie van de gemeenschappen – om de bijkomende beleidsruimte die door hoger vermelde Financieringswet voor de periode 2005-2010 wordt geboden, op een voorzichtige wijze te benutten, in afwachting dat het financieringssysteem in 2012 op kruissnelheid komt en vanaf dat jaar hun financiering koppelt aan de groei van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI). Zoals hoger aangestipt wordt deze trendmatige reële groei op 2 % per jaar geraamd.

De Afdeling nodigt bijgevolg de gemeenschappen uit om de aanwending van deze bijkomende middelen over een horizon van meerdere jaren uit te vlakken, waardoor een éénmalige substantiële stijging van de reële groei van hun primaire uitgaven in 2005 gemilderd wordt, die hun beleidsruimte in de volgende jaren gevoelig zou doen inkrimpen.

Op grond van de informatie waarover de Afdeling momenteel beschikt, zou de **Franse Gemeenschap** in haar meerjarenbegroting besloten hebben om, met ingang van 2005, toenemende begrotingsoverschotten op te bouwen. Indien echter de Franse Gemeenschap zou besluiten af te wijken van het traject van de vorderingensaldi die voortvloeien uit het principe van de uitvlakking en van de intertemporele neutraliteit, dan beveelt de Afdeling haar aan over de ganse periode 2005-2010 evenwichtig gespreide overschotten op te bouwen die het haar mogelijk maken haar schuldgraad met een gelijkwaardig bedrag te verminderen. Bovendien raadt de Afdeling de Franse Gemeenschap aan haar plan inzake schuldafbouw toe te passen (Decreet van 19.12.2002).

116 Bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten. Deze bijzondere wet wijzigde, voor wat de financiering van de deelgebieden betreft, de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten en de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen.

Het is echter duidelijk, dat de toepassing van dit Decreet (zie onderstaande tabel – laatste kolom **) de Franse Gemeenschap toelaat in 2005 een substantiële reële stijging van haar primaire uitgaven te realiseren die in de daarop volgende jaren niet aangehouden kan worden op straffe van het vertragen of zelfs ombuigen van de afbouw van haar schuldgraad.

Wat de **Vlaamse Gemeenschap** betreft, illustreert onderstaand traject de saldi die zouden bekomen worden bij een uitvlakking van de aanwending van de bijkomende middelen, in de onderstelling dat de Gemeenschap zich verder inschrijft in het traject van geleidelijk afnemende overschotten waarvoor zij eerder opteerde voor de periode 2001-2005 in het Akkoord van december 2000.

Onderstaande tabel gaat ervan uit dat voor het begrotingsjaar 2004 de doelstellingen van voormelde Overeenkomst van 2000, aangevuld met de beslissingen van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003; integraal gerealiseerd worden.

Tabel III. 11

Vorderingensaldi voor de gemeenschappen voor de periode 2005-2010 volgens het criterium van intertemporele neutraliteit

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

Centraal scenario (conjunctureel neutraal)	Vlaamse Gemeenschap (uitvlakking bijkomende middelen Lambermontakkoord)	Franse gemeenschap	
		evenwicht + Decreet schuld- afbouw	
vorderingensaldo <u>vóór</u> correctie code 8			
2005	443,1	43,5	17,5
2006	335,4	15,8	25,0
2007	273,7	19,2	50,0
2008	194,5	18,4	75,0
2009	100,4	15,4	100,0
2010	0,0	0,0	100,0
reële groeivoet primaire uitgaven (in %):			
2005	2,4 (a)	2,7 (b)	3,2
2006	2,3	1,6	1,1
2007	2,3	1,6	1,3
2008	2,3	1,6	1,3
2009	2,3	1,6	1,3
2010	2,3	1,6	1,5
2011-2015	1,8	1,7 (c)	1,8 (d)

- (a) Vlaamse Gemeenschap : overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 lager (hetzij 19%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope van 54,4 miljoen euro inzake de transfer "hangende dossiers") en de eventuele éénmalige afwijking 2004 van de doelstelling, zoals bedoeld in art.8 Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 152 miljoen euro).
- b) Franse Gemeenschap : overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 hoger (hetzij 2,8%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope 7,8 miljoen euro inzake de transfer "hangende dossiers")
De schuldvermindering die voortvloeit uit het criterium van intertemporele neutraliteit bedraagt 112,2 miljoen EUR tijdens de periode van 2005-2010.
- c) Mits 1,4% in 2011 en 1,3% in 2012
- d) Mits 1,5% in 2011 en 1,4% in 2012

Tenslotte beveelt de Afdeling elke gemeenschap aan om in haar meerjarenbegroting voor de periode 2005-2010 rekening te houden met bovenstaande aanbevelingen en om in het bijzonder de raming van haar ontvangsten te steunen op een trendmatige reële groei van het BNI van 2 % per jaar.

2.3. De aanbevelingen voor de gewesten

De Afdeling beveelt de gewesten aan om voor de periode 2006-2010 op een strikte wijze de saldi (bepaald volgens HRF-methodologie) te respecteren zoals zij in het advies van 1999 geformuleerd werden, waarbij rekening wordt gehouden met hun interpretatie als vorderingensaldi en met de ESR-correctie betreffende de kredietverleningen en deelnemingen.

Wat het begrotingsjaar 2005 betreft, blijven de saldi volgens deze interpretatie en omgezet in ESR95-termen op basis van een onderling akkoord, onverminderd van toepassing. Onderstaande tabel herneemt deze saldi voor het Waalse Gewest en voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Zoals voor de gemeenschappen, adviseert de Afdeling de gewesten eveneens om hun meerjarenbegroting voor te bereiden op grond van een ontvangstenraming bij een jaarlijkse reële groeivoet van 2 % van het BNI. Deze raming dient uiteraard ook rekening te houden met een herziening van de overige bepalende parameters zoals hun fiscale capaciteit. Indien de economische groei hoger uitvalt dan 2%, dient de conjuncturele bonus bij voorrang gebruikt te worden voor de verbetering van hun saldi.

Onderstaande tabel geeft de aanbevolen saldi weer, en ter illustratieve titel, de saldi die voortvloeien uit het criterium van intertemporele neutraliteit, in de onderstelling dat voor het begrotingsjaar 2004 de doelstellingen van voormelde Overeenkomst van 2000, aangevuld met de beslissingen van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003, integraal gerealiseerd worden.

Tabel III. 12

**Vorderingensaldi voor de gewesten voor de periode 2005-2010
volgens het criterium van intertemporele neutraliteit**

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

Centraal scenario (conjunctureel neutraal)	Waals Gewest		Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	HRF jaarverslag 1999	actualisering met intertemporele neutraliteit	HRF jaarverslag 1999	actualisering met intertemporele neutraliteit
vorderingensaldo <u>vóór</u> correctie code 8				
2005	-104,1	-18,8	-39,7	-13,9
2006	-89,2	-16,5	-34,7	-12,3
2007	-69,4	-13,6	-27,3	-10,1
2008	-49,6	-10,0	-19,8	-7,4
2009	-27,3	-5,5	-9,9	-4,0
2010	0,0	0,0	0,0	0,0
reële groeivoet primaire uitgaven (in %) :				
2005	3,6	1,5 (a)	2,8	1,5
2006	1,2	1,5	1,2	1,5
2007	1,1	1,5	1,1	1,5
2008	1,2	1,5	1,2	1,5
2009	1,2	1,5	1,1	1,5
2010	1,1	1,5	1,2	1,5
2011 - 2015	1,6	1,6	1,7	1,7

(a) Waals Gewest: overeenstemmend met de onderliggende groeivoet. De effectieve groeivoet ligt in 2005 hoger (hetzij 2,0%), gelet op het éénmalige karakter van de verstrenging van de doelstelling 2004 (ten belope van 24,2 miljoen euro voor de transfer "hangende dossiers").

2.4 De noodzaak van een nieuw samenwerkingsakkoord 2006-2010

De Afdeling nodigt de gemeenschappen en de gewesten uit om met de Federale overheid een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst te sluiten voor de periode 2006-2010 op basis van bovenstaande aanbevelingen en raadgevingen. Dit impliceert dat de bestaande Overeenkomst van 2000 voor wat het begrotingsjaar 2005 betreft wordt aangepast. Die Overeenkomst zal het de overheden mogelijk maken om het kader op te stellen voor de budgettaire coördinatie die dwingend wordt in het licht van de uitdagingen van de vergrijzing en met het oog op de toekomstige Stabiliteitsprogramma's van België.

Zoals aangegeven in het eerste deel van dit Advies, maakt de opbouw van een vorderingenoverschot van 1,5% van het BBP in 2011 voor de gezamenlijke overheid gecoördineerde inspanningen van Entiteit I en Entiteit II noodzakelijk. De verdeling van dat

overschot tussen Entiteit I en Entiteit II moet het voorwerp uitmaken van een onderhandeling in het Overlegcomité.

In dit verband is de Afdeling van oordeel dat bovenstaande aanbevelingen en raadgevingen het voor Entiteit II zouden moeten mogelijk maken om gemiddeld een vorderingenoverschot van 0,1 tot 0,2% van het BBP te behalen in de periode 2005 - 2010, rekening houdend met de schommelingen van de economische groei en met de electorale cyclus van de lokale overheden. Bovendien raadt de Afdeling de verschillende gewesten aan om waakzaam te blijven ten aanzien van de evolutie van de uitgaven van de lokale overheden waarover zij voogdij uitoefenen.

2.5. Illustratief scenario van de saldi 2005-2010 voor de gemeenschappen en de gewesten

In onderstaande tabel is de vertaling opgenomen van de aanbevelingen van de Afdeling omgezet in ESR95-termen volgens een illustratief scenario. De saldi van dit illustratief traject zijn geformuleerd op basis van de volgende specifieke hypothesen:

- voor het begrotingsjaar 2004 worden de doelstellingen van de Overeenkomst van 15 december 2000, aangevuld met de beslissingen van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003, integraal gerealiseerd;
- de toepassing van het principe van de intertemporele neutraliteit voor gemeenschappen en gewesten;
- een reële groei van het bruto nationaal inkomen van 2,0% (117);
- toepassing van de beslissing van het Overlegcomité van 22 september 2003 inzake de verdeling van het bedrag van 147,2 miljoen euro tussen de gewesten;
- de werkhypothese inzake de ESR95-correctie betreffende de kredietverleningen en deelnemingen (code 8 verrichtingen) die inzake bedrag en verdeelsleutel gesteund is op het gemiddelde dat door het INR voor de periode 1999-2003 is vastgesteld voor de code 8 verrichtingen (detail opgenomen in Appendix V);
- er wordt nog geen rekening gehouden met de beslissing van het Overlegcomité van 22 september 2003 en 16 december 2003 inzake de correctie die moet toelaten de budgettaire en ESR neutraliteit te garanderen van de overname van ALESH-schuld door de gewestelijke huisvestigingsmaatschappijen (in Appendix III is een raming opgenomen van deze correctie voor de periode 2005-2010).

117 De overige parameters waarop dit illustratief centraal scenario is gebaseerd, zijn weergegeven in appendix V.

Tabel III. 13

**Illustratief traject 2005-2010 van de saldi in ESR95
voor de gemeenschappen en de gewesten**

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

Centraal scenario (conjunctureel neutraal)	Vlaamse Gemeenschap (uitvlakking bijkomende middelen Lambertmontakkoord)	Franse Gemeenschap		Waalse Gewest actualisering met intertemporele neutraliteit	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest actualisering met intertemporele neutraliteit	Totaal gemeenschappen en gewesten					
		evenwicht + Decreet schuld- afbouw				evenwicht + Decreet schuld- afbouw FG	in % BBP evenwicht + Decreet schuld- afbouw FG				
vorderingensaldo na correctie code 8											
2005	497,2	43,5	17,5	34,5	14,0	589,2	563,2	0,2	0,2		
2006	394,4	15,8	25,0	42,8	17,1	470,1	479,3	0,2	0,2		
2007	337,9	19,2	50,0	52,2	20,8	430,1	460,9	0,1	0,1		
2008	264,4	18,4	75,0	62,8	25,1	370,7	427,3	0,1	0,1		
2009	176,2	15,4	100,0	74,7	30,1	296,5	381,1	0,1	0,1		
2010	81,8	0,0	100,0	88,1	35,8	205,7	305,7	0,1	0,1		
reële groeivoet primaire uitgaven (in %) :											
2005	2,5	2,7	3,2	1,5	1,5	2,1	2,2	-	-		
2006 - 2010	2,3	1,6 (a)	1,3	1,5	1,5	2,0	1,8	-	-		
2011 - 2015	1,8	1,7	1,8 (b)	1,7	1,7	1,7	1,7	-	-		
onderliggend 2006 - 2015	2,0	1,6	1,5	1,6	1,6	1,8	1,8	-	-		

(a) Mits 1,4% in 2011 en 2012

(b) Mits 1,5% in 2011 en 1,4% in 2012

APPENDIX I :
Afstemming van de normering op het ESR 95 –
methodologische toelichting
(bij Deel III - punt 1)

1. Draagwijdte van de ESER correcties

De toepassing van het ESR95 als nieuw referentiekader voor de evaluatie van de budgettaire toestand van gemeenschappen en gewesten vereist in principe dat de aanbevelingen eveneens gebaseerd zijn op budgettaire grootheden (ontvangsten, uitgaven en saldi) die conform deze methodologie werden bepaald. Bij de uitwerking van een in structurele termen geformuleerde saldonorm kan, op basis van de verwachte ontvangsten, een groeinorm met een "indicatief" karakter worden afgeleid. Het ankerpunt inzake primaire uitgaven dient in theorie dan overeen te stemmen met de uitgaven die werden weerhouden in de ESR conforme overheidsrekening van de subsector gemeenschappen en gewesten, zoals die in de nationale rekeningen is opgenomen. De afgeleide groeivoet van de primaire uitgaven zal dus op diezelfde notie van primaire uitgaven dienen te slaan.

Bij de opstelling van de nationale rekeningen worden echter zowel op de ontvangsten als op de uitgaven een aantal specifieke, maar in bepaalde gevallen eerder kunstmatige correcties doorgevoerd waarmee, behalve de ESR95 conformiteit, geen andere doelstellingen worden nagestreefd. Met kunstmatig wordt hier bedoeld dat er verrichtingen dienen geregistreerd te worden die niet, of althans niet op dezelfde wijze, in de budgettaire realiteit werden voltrokken. De opsomming en toelichting van de correcties zal hierover meer duidelijkheid brengen.

Sommige correcties vallen buiten de beslissingssfeer van de betrokken overheden zodat zij in het kader van de begrotingsvoorbereiding zelfs geen element van discussie kunnen vormen. In extremis kan noch het aanbrengen van de correctie, noch de omvang ervan worden beïnvloed. Deze correcties wijzigen niettemin het niveau van ontvangsten, uitgaven en bijgevolg van de groeivoet van deze grootheden. Het vorderingensaldo wordt evenwel niet beïnvloed.

Andere correcties kunnen op directe of indirecte wijze door discretionaire beslissingen van de betrokken overheden worden beïnvloed. In sommige gevallen is de correctie op zich wel onvermijdbaar maar kan de omvang ervan toch discretionair worden beïnvloed.

De afwezigheid van enige impact op het vorderingensaldo sluit echter niet uit dat er een verschil ontstaat tussen enerzijds het saldo van de economische hergroepering (opgesteld door gemeenschappen en gewesten) en anderzijds het ESR conforme vorderingensaldo (opgesteld door het INR). Dit zal het geval zijn wanneer de economische hergroepering ten onrechte afwijkt van de ESR-methodologie.

De vaststelling dat bepaalde correcties als een *gegeven* dienen beschouwd te worden, voedt de reflectie omtrent de wijze waarop de aanbevelingen van de Afdeling het best worden geformuleerd. Dient bijvoorbeeld de indicatieve groeinorm voor de primaire uitgaven te slaan op de primaire uitgaven in de ESR conforme overheidsrekeningen, of dient deze eerder gebaseerd te worden op het begrip primaire uitgaven dat in de begrotingsdiscussie effectief als streefdoel kan gehanteerd worden? Anders gesteld: dient de afgeleide groeinorm te slaan op een voor de beleidsmakers abstracte uitgavennotie, of veeleer op een concreet meetbaar en invulbare begrip?

Het probleem met de ESR conforme notie is immers dat deze slechts *ex post* wordt ingevuld en dus als doelstelling in de begrotingsopmaak en daaropvolgende deliberaties moeilijk hanteerbaar is.

Het stellen van de vraag verschaft in deze het antwoord : het is aangewezen om in de formulering van de aanbevelingen en de concrete normering beroep te doen op een *ex ante* definieerbaar begrip van primaire uitgaven (en andere budgettaire grootheden).

Het onderscheid tussen beide wordt duidelijk aan de hand van de hiernavolgende opsomming van de correcties.

Er zijn in essentie twee soorten correcties:

- ❑ de aanpassingen die de tekortkomingen in de economische hergroepering verbeteren en al dan niet een impact kunnen hebben op het saldo;
- ❑ alle overige aanpassingen die een invloed hebben op zowel de uitgaven die de ontvangsten, maar neutraal zijn voor het saldo.

De aanbevelingen van de Afdeling gaan dus uit van een uitgavenconcept dat aansluit bij de economische hergroepering die, indien nodig, vooraf werd gecorrigeerd met de eerste groep correcties.

De opsomming van de tweede groep correcties zonder impact op het vorderingensaldo verschaffen informatie over de wijze waarop het ESR-saldo berekend wordt maar werden in de uitwerking van de aanbevelingen van de Afdeling buiten beschouwing gelaten. Het is belangrijk te onderstrepen dat bij het aanbrenge van de correcties die betrekking hebben op de tekortkomingen in de economische hergroepering enkel die zaken die door de statistici van het INR zijn gekend, kunnen rechtgezet worden. Dit sluit niet uit dat in geval van bijkomend onderzoek andere problemen kunnen aangetoond worden.

2. Opsomming van de ESR correcties

2.1. Correcties met impact op het vorderingensaldo

1) Interne verrichtingen

Bij gebrek aan eliminatie van de interne verrichtingen in de economische hergroepering, dringen onderstaande correcties zich op bij de opstelling van de overheidsrekening.

Worden als interne verrichtingen beschouwd, de overdracht van saldi naar het volgende jaar en de latere aanwending van deze saldi als ontvangsten (codes 03 en 08). Dergelijke verrichtingen worden in het ESR buiten beschouwing gelaten: het vorderingensaldo wordt steeds berekend exclusief de aanleg en aanwending van saldi van vorige jaren (of reserves). Die schrapping beïnvloedt het ontvangsten- en uitgavenniveau en hun desbetreffende groeivoet.

Indien in de economische hergroepering deze verrichtingen ten onrechte werden meegerekend, dan treedt er uiteraard een afwijking op tussen het saldo van de economische hergroepering en het ESR conforme vorderingensaldo.

Dergelijke interne verrichtingen komen vooral voor bij de instellingen die met gemeenschappen en gewesten worden geconsolideerd.

2) Financiële leasing

Bij gebrek aan registratie van de initiële investering als primaire uitgave in de economische hergroepering, dringt onderstaande correctie zich op bij de opstelling van de overheidsrekening.

Bij de eerste ingebruikname van de investering die met financiële leasing wordt gefinancierd, dient het totale bedrag van de investering conform het ESR als primaire uitgave geboekt te worden. Het ESR veronderstelt immers dat de investering met een lening (weliswaar fictieve) wordt gefinancierd. In de daaropvolgende jaren, wordt het gedeelte van de betaalde annuïteiten dat overeenstemt met de aflossing van de (fictieve) lening aangerekend als kapitaalsaflossing.

In de mate dat de economische hergroepering - ten onrechte - geen rekening houdt met de initiële investering en/of met de latere kapitaalsaflossingen, zullen het saldo van de economische hergroepering en het ESR conforme vorderingensaldo van elkaar verschillen.

3) Kredietverleningen en deelnemingen

Bij gebrek aan uitsluiting van de code 8 - verrichtingen in de economische hergroepering, dringen onderstaande correcties zich op bij de opstelling van de overheidsrekening.

Kredietverleningen en deelnemingen (uitgaven) alsook de terugbetaling ervan (ontvangsten) worden in het ESR beschouwd als louter financiële operaties die het vorderingensaldo niet beïnvloeden. Deze operaties worden onder de code 8 geïnclassificeerd.

In de mate dat de classificatie van verrichtingen als code 8 niet strookt met de ESR methodologie (118), of dat de code 8 verrichtingen niet werden afgezonderd bij de bepaling van het saldo (119), zal er een afwijking optreden tussen het saldo voortvloeiend uit de economische hergroepering en het ESR vorderingensaldo.

4) Opbrengst van leningen en kapitaalsaflossingen

Bij gebrek aan uitsluiting van de code 9 - verrichtingen in de economische hergroepering, dringen onderstaande correcties zich op bij de opstelling van de overheidsrekening.

In zoverre in de economische hergroepering leningopbrengsten als ontvangsten en/of kapitaalsaflossingen als primaire uitgaven werden geboekt, zullen deze bij de opstelling van de overheidsrekening geschrapt worden, en zal het ESR conforme vorderingensaldo afwijken van het saldo van de economische hergroepering.

Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de methodologische wijzigingen die het INR heeft aangebracht in haar publicatie van 31 maart 2004 van de overheidsrekeningen 2003 (wijzigingen aangebracht met terugwerkende kracht). De boeking van de lasten van de indirecte schuld in de niet-financiële rekeningen van de overheid werd aangepast ten behoeve van een strikte naleving van de principes van het ESR 95, volgens dewelke de lasten van de indirecte schuld moeten worden geboekt in de rekeningen van de entiteiten die er daadwerkelijk de kosten van dragen en niet in de rekeningen van de entiteiten die de opbrengst van de leningen ontvangen.

Deze wijziging impliceert dat de kapitaalsaflossingen die daadwerkelijk ten laste vallen van de gemeenschaps- en gewestbegrotingen, ook effectief als aflossingen dienen beschouwd te worden bij de vaststelling van het vorderingensaldo van het gewest / de gemeenschap, ongeacht of zij in de economische hergroepering al dan niet tot de klasse 9 worden gerekend of betrekking hebben op leningen aangegaan door diensten of instellingen die al dan niet tot de consolidatiekring van het gewest / de gemeenschap behoren.

De overheidsrekeningen werden retroactief herzien om rekening te houden met deze *bijkomende* kapitaalsaflossingen. In onderhavig Jaarverslag werd ook de nieuwe methodologische benadering toegepast.

118 Bijvoorbeeld : transfers aan bedrijven die als code 8 geïnclassificeerd werden maar conform het ESR als investeringssubsidie (primaire uitgave) dienen geregistreerd te worden.

119 En bijgevolg als ontvangst of als primaire uitgave geboekt werden.

Ter herinnering, de benadering die tot en met vorig jaar werd toegepast, bestond erin om de kapitaalsaflossingen van leningen aangegaan door instellingen of diensten die niet tot de consolidatiekring van het gewest / de gemeenschap behoorden en bijgevolg niet in klasse 9 van de economische hergroepering waren opgenomen, aan te rekenen als primaire uitgaven (120).

5) ALESH – verrichtingen (121) (tot en met 2003)

Ingevolge de verschillende boeking van de ALESH-verrichtingen in de economische hergroepering en de overheidsrekening, wordt bij de opstelling van deze laatste volgende correctie toegepast.

In de economische hergroepering wordt enkel rekening gehouden met de bijdrage die het gewest aan de ALESH heeft gestort, zowel de minimaal gevorderde bijdrage (zodat ten minste de interestlasten kunnen betaald worden) als de vrijwillig gestorte bijdrage van het gewest (met het oog op een snellere afbouw van het gewestelijk aandeel in de schuld beheerd door ALESH).

Vanuit de ESR-optiek telt het financieel saldo van het ALESH, en bijgevolg wordt in de overheidsrekening van gemeenschappen en gewesten rekening gehouden met het financieel saldo van elk gewest. Dat financieel saldo is gelijk aan het verschil tussen de uitgaande stromen en de binnenkomende stromen die elk gewest kunnen worden toegerekend op basis van de oorsprong van de schulden. Daartoe worden de ontvangsten verhoogd met de inkomsten die voortvloeien uit de interne redistributie die binnen het ALESH plaatsvindt tussen de federale overheid en de gewesten in het voordeel van deze laatste (122). De uitgaven worden opgetrokken met het interestdifferentieel (123). Het ESR conforme vorderingensaldo zal afwijken van het saldo van de economische hergroepering in de mate dat het verschil tussen voormelde ontvangsten en uitgaven afwijkt van de bijdragen (verplichte en vrijwillige) die het gewest aan het ALESH heeft gestort.

Deze correctie vervalt vanaf 2004 ingevolge de overname van de ALESH-schuld door de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen eind 2003.

120 Cf Jaarverslag 2003 van de Afdeling, blz. 111.

121 ALESH staat voor Amortisatiefonds van de leningen van de sociale huisvesting.

122 In uitvoering van de Overeenkomst van 1994 tussen de federale overheid en de gewesten wordt deze interne redistributie gevoed door : overschot voor de federale overheid aan ontvangen annuïteiten (ten opzichte van de lasten die haar worden toegerekend), de federale compensatie in hoofde van de gewesten van de afschaffing van het AFV-voordeel waarvan de leningen uitgegeven door ALESH voorheen konden genieten (en voor de periode 1991-1995 de schuldovername door de federale overheid ten gunste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest : 5 miljard BEF).

123 Het interestdifferentieel stemt overeen met het verschil tussen de te betalen interesten die aan elk gewest worden toegerekend en de ontvangen interesten vevat in de annuïteiten die door de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen aan het ALESH worden overgemaakt.

Bijgevolg heeft de ALESH-operatie ook gevolgen voor de lange termijn aanbevelingen voor gemeenschappen en gewesten. Aangezien 2003 als ankerjaar werd weerhouden, is de hiervoor omschreven correctie nog begrepen in het ankerpunt. Indien de aanbevelingen als doelstellingen worden weerhouden, dient dus bijkomend rekening gehouden te worden met de beslissing van het Overlegcomité van 22 september 2003 die als volgt luidt :

“...De budgettaire, financiële en ESR-neutraliteit van deze operatie zal voor alle entiteiten maximaal worden gewaarborgd.”

Die beslissing impliceert dat de doelstellingen, dienen gecorrigeerd te worden teneinde de ESR-neutraliteit na te streven (124).

6) Correcties met betrekking tot de consolidatiekring

Deze correcties betreffende rechtzettingen in de consolidatiekring van gemeenschappen en gewesten bij de overgang van de economische hergroepering naar de overheidsrekening.

Zo kunnen ondermeer vermeld worden :

- AQUAFIN :

Het overheidsbedrijf wordt als gevolg van de beslissing van Eurostat inzake de behandeling van Publiek Private Samenwerkingsvormen (125) sedert zijn oprichting in 1990 beschouwd als een overheidsinstelling. Daarom heeft het INR in haar publicatie van 31 maart 2004 van de overheidsrekeningen 2003 met terugwerkende kracht deze methodologische wijziging aangebracht. De economische hergroepering opgesteld door de Vlaamse Gemeenschap houdt nog geen rekening met het gegeven dat AQUAFIN dient geconsolideerd te worden. Bij de bepaling van het vorderingensaldo wordt de economische hergroepering bijgevolg op dit punt aangepast.

- Radio- en televisieomroepen in de drie gemeenschappen :

Ingevolge de omvorming van het kijk- en luistergeld van gemeenschapsbelasting tot gewestelijke belasting en de verlening van fiscale autonomie aan de gewesten terzake, worden de VRT, RTBf en de BRF met de respectievelijke gemeenschappen geconsolideerd.

In de economische hergroepering van de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap wordt hiermee echter nog geen rekening gehouden zodat een correctie zich opdringt.

124 Wat dit streven impliceert voor de doelstellingen 2004 en volgende jaren, wordt in een afzonderlijke appendix toegelicht.

125 Beslissing van Eurostat meegedeeld in perscommuniqué 18/2004 van 11 februari 2004.

- OFI :

Het Office for Foreign Investment wordt in ESR-optiek tot de consolidatieperimeter van het Waalse Gewest gerekend. De economische hergroepering houdt hiermee geen rekening en dient op dit punt dus vervolledigd te worden.

- Vlaams Zorgfonds :

Het Zorgfonds wordt vanuit ESR-optiek gerekend tot de subsector Sociale Zekerheid. De Afdeling is er steeds vanuit gegaan dat het Zorgfonds tot de consolidatiekring van de Vlaamse Gemeenschap behoort. Afhankelijk van de wijze waarop de economische hergroepering, opgesteld door de Gemeenschap, de dotatie aan het Zorgfonds heeft geboekt, heeft de Afdeling bij de bepaling van het vorderingensaldo alle correcties aangebracht die vereist zijn om het saldo van het Zorgfonds mee in rekening te brengen, bij de bepaling van het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.

Die verschillende benadering verklaart voor een belangrijk gedeelte de afwijking tussen enerzijds het globaal vorderingensaldo voor het geheel van gemeenschappen en gewesten in de overheidsrekeningen van het INR en de totale som van de vorderingensaldi bepaald per gemeenschap en per gewest, (zie tevens Appendix II).

7) Aanrekeningstijdstip gewestelijke belastingen

Deze correctie is tweërlei :

- ❑ de correctie voor de doorstortingstermijn : de gewestelijke belastingen worden in het ESR 95 beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van de gewesten en worden aangerekend alsof zij door de gewesten zelf worden geïnd, ongeacht het tijdstip waarop zij door de federale overheid worden doorgestort ; de doorstortingstermijn van 1 maand (cf. art. 54, BFW) wordt bijgevolg geneutraliseerd.
- ❑ de correctie voor de betalingstermijn : uitgaande van de notie “vastgestelde rechten” worden belastingontvangsten in het ESR 95 geregistreerd op het moment dat de belastbare transactie plaatsvond of, voor sommige belastingen op het inkomen, het moment dat het bedrag van de verschuldigde belasting met zekerheid door de overheid werd vastgesteld; dit laatste tijdstip wordt geacht samen te vallen met de verzending van de uitnodiging tot betaling, uitgaande van de wettelijke (regelmatige) betalingstermijn.

Zodoende wordt er voor bepaalde gewestelijke belastingen een verschuiving van 1 tot 2 maanden toegepast :

- ❑ onroerende voorheffing : 2 maanden
- ❑ successierechten : 1 maand
- ❑ verkeersbelasting : 1 maand

2.2. Correcties zonder impact op het vorderingensaldo

1) De pensioenen en kinderbijslagen uitgekeerd aan de ambtenaren van gemeenschappen en gewesten

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

1.1) Pensioenen:

De pensioenen van gemeenschaps- en gewestambtenaren worden betaald door de federale overheid en niet door de gemeenschappen en gewesten. Bijgevolg vallen deze pensioenen ten laste van de federale uitgavenbegroting en niet van de gemeenschaps- en gewestbegrotingen. In het ESR daarentegen, wordt verondersteld dat de ambtenaren zelf bijdragen tot de pensioenlasten en deze bijgevolg aan hun werkgever (= overheid) betalen; die werkgever draagt ze vervolgens af aan het sociale zekerheidsstelsel die ze op zijn beurt doorstort aan de werkgever; in laatste instantie keert de werkgever de pensioenen uit aan de begunstigten; in deze ietwat kunstmatige benadering wordt de loonmassa dus verhoogd.

Dit heeft tot gevolg dat de betaling van pensioenen aan gemeenschaps- en gewestambtenaren een dubbele correctie meebrengt in de overheidsrekening van gemeenschappen en gewesten, zonder evenwel het vorderingensaldo te beïnvloeden :

- ❑ ontvangsten : betaalde pensioenen worden tweemaal aan de ontvangsten toegevoegd, een eerste maal als “toegerekende sociale premies”, en een tweede maal als “overige inkomensoverdrachten van andere overheden”
- ❑ uitgaven : hetzelfde bedrag aan betaalde pensioenen wordt tevens tweemaal toegevoegd aan de uitgaven, een eerste maal als “beloning van werknemers” (= loonmassa), en een tweede maal als “sociale uitkeringen in geld”.

Uiteraard wordt door deze correcties de groeivoet van ontvangsten en uitgaven beïnvloed.

1.2) Kinderbijslagen

In tegenstelling tot de pensioenen, worden de kinderbijslagen van gemeenschaps- en gewestambtenaren wel betaald vanuit de begrotingen van deze entiteiten. Deze ten lasteneming wordt in de overheidsrekening geregistreerd als een uitgave “beloning van werknemers”. Vanuit het standpunt dat de werknemer zelf bijdraagt tot de kinderbijslagen, wordt in het ESR een correctie toegepast die evenwel geen impact heeft op het vorderingensaldo maar wel de groeivoet van ontvangsten en uitgaven in de overheidsrekening van gemeenschappen en gewesten affecteert:

- ❑ ontvangsten : betaalde pensioenen worden tweemaal aan de ontvangsten toegevoegd, een eerste maal als “toegerekende sociale premies”, en een tweede maal als “overige inkomensoverdrachten van andere overheden”

- uitgaven : hetzelfde bedrag aan betaalde pensioenen wordt tevens tweemaal toegevoegd aan de uitgaven, een eerste maal als “beloning van werknemers” (= loonmassa), en een tweede maal als “sociale uitkeringen in geld”.

2) Eigen inkomsten van de onderwijssector en de ermee overeenstemmende uitgaven

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

Afgezien van de transfers vanuit de gemeenschapsbegroting, genereert de onderwijssector ook eigen inkomsten. Deze laatste worden gevormd door de externe financiering (veelal door de industrie) van de wetenschappelijke onderzoeksprojecten (vorsers aan de universiteiten), de inschrijvingsgelden en de vergoedingen voor internaat, leerlingtoezicht en maaltijden. De door de universiteiten betaalde wedden liggen hoger dan de bedragen die zijn opgenomen in de door de gemeenschappen gestorte subsidies. Als tegenprestatie worden de inschrijvingsgelden voor de cursussen en de inkomsten voor onderzoeksprojecten als ontvangsten inschreven.

De inkomsten uit het schooltoezicht, de refters en de internaten worden aangewend voor de aankopen van goederen en diensten door de scholen.

Alhoewel deze correctie geen impact heeft op het vorderingensaldo, wordt het niveau en bijgevolg de groeivoet van ontvangsten en uitgaven wel beïnvloed.

3) Interne overdrachten

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

Aangezien de overheidsrekening van gemeenschappen en gewesten in globo en op geconsolideerde basis wordt opgesteld, worden de interne overdrachten tussen de gefedereerde entiteiten geneutraliseerd.

Deze neutralisering heeft geen impact op het geconsolideerd vorderingensaldo voor het geheel van gemeenschappen en gewesten of op het individueel vorderingensaldo van elke entiteit (want tegenover elke overdracht staan specifieke uitgaven), maar wel op het ontvangsten- respectievelijk het uitgavenniveau van de afzonderlijke entiteiten en bijgevolg op de groeivoet van deze grootheden.

4) Uitgaven die in mindering van de ontvangsten en ontvangsten die in mindering van de uitgaven worden gebracht

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

Het betreft allerlei terugbetalingen, meestal van wedden en hiermee verband houdende vergoedingen, die bij de betalende overheid als uitgaven en bij de ontvangende overheid als ontvangsten werden geboekt (in de economische hergroepering). Dergelijke terugbetalingen dienen conform het ESR95 aangerekend te worden als een minderontvangst respectievelijk

een mindergave. Deze correctie wijzigt bijgevolg de groeivoet van ontvangsten en uitgaven, maar niet het vorderingensaldo.

5) Goederen en diensten geproduceerd voor eigen finaal gebruik

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

De ontvangsten en uitgaven van gemeenschappen en gewesten worden in het ESR met éénzelfde bedrag verhoogd om rekening te houden met de goederen en diensten die zij zelf produceren, voornamelijk soft-ware. Het is dan ook de loonmassa van bepaalde informatici tewerkgesteld in de overheden die hier als basis voor de correctie wordt weerhouden. Het vorderingensaldo wordt hierdoor niet gewijzigd, wel het niveau en de groeivoet van ontvangsten en uitgaven.

6) Verkoop van kapitaalgoederen

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

De opbrengst van de verkoop van kapitaalgoederen die als een ontvangst werd geboekt (in de economische hergroepering) dient conform het ESR95 als een negatieve uitgave (desinvestering) aangerekend te worden. Bijgevolg worden de ontvangsten en de uitgaven met éénzelfde bedrag verminderd.

Deze correctie heeft geen impact op het vorderingensaldo maar zij wijzigt wel het niveau van ontvangsten en uitgaven en dus ook de groeivoet hiervan.

7) Investerings in het vrije gesubsidieerd onderwijs

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

Als algemene regel wordt aangenomen dat de investeringen in het vrije gesubsidieerd onderwijs gedeeltelijk worden gefinancierd door inkomsten andere dan de subsidies vanuit de gemeenschappen. Dat aandeel van de investeringsuitgaven wordt verondersteld gedekt te worden door inkomensoverdrachten van de gezinnen.

Zowel ontvangsten als uitgaven worden bijgevolg éénmalig - bij de aanvang van het project - verhoogd ten belope van het niet-gesubsidieerde gedeelte van de investering. Deze correctie brengt geen wijziging van het vorderingensaldo mee. Het niveau en de groeivoet van ontvangsten en uitgaven worden wel geaffecteerd.

8) Specifieke financiële tussenkomsten door de federale overheid

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

De bijdrage die de federale overheid levert tot de financiering van de investeringsprojecten ter bevordering van de internationale rol en de hoofdstadfunctie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, alsook de diverse federale tussenkomsten ten gunste van universiteiten transiteren niet via de begrotingen van het betrokken gewest of van de gemeenschappen, maar worden rechtstreeks aan de begunstigden, in casu de uitvoerder van de investeringen respectievelijk de betrokken universiteiten, uitbetaald. De hiermee verbonden uitgaven interveniëren evenmin in de begrotingen van de betrokken overheden.

Conform het ESR95 dienen deze tussenkomsten echter wel in de ontvangsten en uitgaven van de betrokken overheden te worden opgenomen. De correctie is bijgevolg neutraal op het vorderingensaldo maar beïnvloed wel de groeivoet van ontvangsten en uitgaven.

9) Brusselse Agglomeratie

Onderstaande correcties worden aangebracht bij de opstelling van de overheidsrekening.

Op begrotingsvlak zijn het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse Agglomeratie geconsolideerd sinds 1995 (samenhangend met de splitsing van de provincie Brabant). De Agglomeratie bleef evenwel als institutionele entiteit bestaan en genereert dus nog steeds eigen, voornamelijk fiscale, inkomsten. Alle inkomsten worden echter bij wijze van één enkel begrotingsartikel in de uitgavenbegroting overgedragen naar de ontvangstenbegroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze laatste neemt alle agglomeratie-uitgaven, waaronder de financiële lasten op de voormalige schulden van de Agglomeratie, ten laste.

In de conform het ESR opgestelde overheidsrekeningen wordt de Agglomeratie echter tot de subsector van de Lokale Overheden gerekend. Haar ontvangsten worden niet als gewest- maar als agglomeratie-ontvangsten aangerekend en haar uitgaven worden opgedeeld in enerzijds de pensioenen van de voormalige agglomeratie-ambtenaren en anderzijds – per saldo - een transfer naar het Gewest.

Deze correctie heeft geen wijziging van het vorderingensaldo van gemeenschappen en gewesten tot gevolg, maar vermindert wel het ontvangsten- en uitgavenniveau van het geheel van gemeenschappen en gewesten vanuit begrotingsoptiek, terwijl in de subsector lokale overheden dat niveau met hetzelfde bedrag wordt opgetrokken.

APPENDIX II: De overgang van het saldo van de economische hergroepering naar het vorderingensaldo 1999 – 2002 (bij Deel III - punt 1)

Vorderingensaldi 2002 (volgens methodologie en gegevens verstrekt door INR)

(in miljoenen EUR)

2002	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :									
algemeen totaal	18.019,6	6.357,5	5.120,7	2.154,5	138,2	257,4	77,5	52,1	32.177,5
kapitaalsflossingen (code 9)	596,5	8,8	35,0	224,4	2,4	1,4	2,5	0,0	871,0
uitgaven excl aflossingen	17.423,1	6.348,7	5.085,7	1.930,1	135,8	256,0	75,0	52,1	31.306,5
KVD (code 8)	206,0	0,1	80,6	58,7	0,0	0,0	0,0	0,0	345,4
uitgaven EH (na correcties)	17.217,1	6.348,6	5.005,1	1.871,4	135,8	256,0	75,0	52,1	30.961,1
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten in mindering van uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 03)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	103,6	-	-	-	-	-	-	-	103,6
ALESH	21,0	-	28,3	-4,7	-	-	-	-	44,5
KVD in EH = investeringssubsidies (de lijn, vhm, sofico)	151,1	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	151,1
Zorgfonds (correctie ivm andere benadering in EH)	-105,8	-	-	-	-	-	-	-	-105,8
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	71,1	-	-	-	-	-	-	-	71,1
Consol. VRT, RTBf, BRF (2 laatste nog niet gecons in EH)	-	107,2	-	-	0,7	-	-	-	107,9
wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 M)	-	-	-18,5	-	-	-	-	-	-18,5
kapitaalsflossingen	-2,0	-3,6	-98,4	-2,9	-	-	-	-	-106,9
verlopen interesten	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
onroerende investeringen universiteiten	-	0,0	-	-	-	-	-	-	0,0
investeringen via financiële leasing	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,7	-	-	-	-	-	3,7
uitgaven na ESR correcties	17.456,1	6.452,2	4.920,2	1.863,8	136,5	256,0	75,0	52,1	31.211,8
ontvangsten									
algemeen totaal	17.301,1	6.365,5	5.097,2	1.881,1	132,8	254,6	101,0	55,4	31.188,7
leningopbrengsten	0,1	96,1	310,0	140,9	0,0	0,0	2,2	0,0	549,3
ontvangsten excl leningen	17.301,0	6.269,4	4.787,2	1.740,2	132,8	254,6	98,8	55,4	30.639,4
KVD (code 8)	9,0	0,2	28,4	22,7	0,0	0,0	0,0	0,0	60,3
ontvangsten EH (na correcties)	17.292,0	6.269,2	4.758,8	1.717,5	132,8	254,6	98,8	55,4	30.579,1
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten te boeken als negatieve uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 08)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	0,3	-	0,0	0,0	-	-	-	-	0,3
ALESH	57,5	-	50,1	12,3	-	-	-	-	119,9
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	46,1	-	-	-	-	-	-	-	46,1
betalingstermijn gewestelijke belastingen :									
- OV (2 M)	-0,4	-	-4,9	-3,4	-	-	-	-	-8,7
- Succ R (1 M)	12,3	-	6,6	2,3	-	-	-	-	21,2
- VB (1 M)	-18,9	-	-7,3	-3,9	-	-	-	-	-30,1
doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	207,0	-	94,3	44,8	-	-	-	-	346,1
afcentiemen (VG - aanrekening op 2002)	-222,5	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-222,5
KLG (ontv vorige jaren)	-36,9	-5,1	-	-	-0,3	-	-	-	-42,3
Consol. VRT, RTBf, BRF (2 laatste nog niet gecons in EH)	-	99,2	-	-	0,6	-	-	-	99,8
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,8	-	-	-	-	-	3,8
ontvangsten na ESR correcties	17.336,5	6.363,3	4.901,4	1.769,6	133,1	254,6	98,8	55,4	30.912,7
saldo EH	74,9	-79,4	-246,3	-153,9	-3,0	-1,4	23,8	3,3	-382,0
ESR vorderingensaldo	-119,6	-88,9	-18,8	-94,2	-3,4	-1,4	23,8	3,3	-299,1
statistische correctie									-72,0
w.o. Vlaams Zorgfonds (in NR tot SZ gerekend)									-80,8
globaal ESR vorderingensaldo									-371,1

Vorderingensaldi 2001
(volgens methodologie en gegevens verstrekt door INR)

(in miljoenen EUR)

2001	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :									
algemeen totaal	17.205,6	6.284,3	4.930,7	1.852,7	134,7	237,0	68,9	53,1	30.767,2
kapitaalsaflossingen (code 9)	654,5	8,2	24,6	233,5	2,4	0,4	2,1	0,0	925,6
uitgaven excl aflossingen	16.551,2	6.276,1	4.906,1	1.619,3	132,3	236,7	66,8	53,1	29.841,6
KVD (code 8)	210,9	0,2	130,4	45,1	0,0	0,0	0,0	0,0	386,6
uitgaven EH (na correcties)	16.340,3	6.275,8	4.775,7	1.574,2	132,3	236,7	66,8	53,1	29.455,0
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ontvangsten in mindering van uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 03)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	90,7	-	-	-	-	-	-	-	90,7
ALESH	29,7	-	38,4	-3,0	-	-	-	-	65,1
KVD in EH = investeringssubsidies (de lijn, vhm, sofico)	132,1	-	23,5	0,0	-	-	-	-	155,5
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 M)	-	-	-8,1	-	-	-	-	-	-8,1
kapitaalsaflossingen	-65,3	-3,2	-98,4	-2,9	-	-	-	-	-169,8
verlopen interesten	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
onroerende investeringen universiteiten	-	0,0	-	-	-	-	-	-	0,0
investeringen via financiële leasing	-	-	12,4	-	-	-	-	-	12,4
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,0
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,9	0,0	-	-	-	-	3,9
afcentiemen (VG - aanrekening op 2002)	-239,4	-	-	-	-	-	-	-	-239,4
recentere gegevens (minderuitgaven DAB, vooral VIF & MINA)	-148,7	-	-	-	-	-	-	-	-148,7
uitgaven na ESR correcties	16.139,3	6.272,7	4.747,5	1.568,3	132,3	236,7	66,8	53,1	29.216,6
ontvangsten									
algemeen totaal	18.059,6	6.277,2	4.928,5	1.873,6	129,4	233,6	86,9	53,9	31.642,7
leningopbrengsten	0,0	79,3	95,9	194,9	0,0	0,0	3,5	0,0	373,6
ontvangsten excl leningen	18.059,6	6.197,8	4.832,6	1.678,7	129,4	233,6	83,4	53,9	31.269,1
KVD (code 8)	30,6	0,2	19,8	22,8	0,0	0,0	0,0	0,0	73,5
ontvangsten EH (na correcties)	18.029,0	6.197,6	4.812,8	1.655,9	129,4	233,6	83,4	53,9	31.195,6
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ontvangsten te boeken als negatieve uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 08)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	0,4	-	-	-	-	-	-	-	0,4
ALESH	59,1	-	51,7	12,6	-	-	-	-	123,4
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Zorgfonds (ontvangsten op fonds)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
betalingstermijn gewestelijke belastingen :									
- OV (2 M)	-5,8	-	1,9	0,5	-	-	-	-	-3,3
- Succ R (2 M)	-5,9	-	-0,8	7,2	-	-	-	-	0,5
- VB (1 M)	48,5	-	20,7	8,2	-	-	-	-	77,4
doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	0,0	-	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	17,9	0,0	-	-	-	-	-	17,9
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,8	-	-	-	-	-	3,8
ontvangsten na ESR correcties	18.125,2	6.215,6	4.890,2	1.684,4	129,4	233,6	83,4	53,9	31.415,7
saldo EH	1.688,7	-78,2	37,0	81,7	-2,9	-3,1	16,6	0,8	1.740,6
ESR vorderingensaldo	1.985,9	-57,1	142,7	116,2	-2,9	-3,1	16,6	0,8	2.199,1
statistische correctie									-151,6
w.o. Vlaams Zorgfonds (in NR tot SZ gerekend)									-110,1
globaal ESR vorderingensaldo									2.047,5

Vorderingensaldi 2000
(volgens methodologie en gegevens verstrekt door INR)

(in miljoenen EUR)

2000	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :									
algemeen totaal	16.101,5	6.015,4	4.868,8	1.802,6	119,4	221,1	59,7	52,8	29.241,4
kapitaalsaflossingen (code 9)	640,4	9,4	16,0	283,1	1,9	0,3	1,7	0,0	952,7
uitgaven excl aflossingen	15.461,1	6.006,0	4.852,9	1.519,5	117,6	220,8	58,0	52,8	28.288,6
KVD (code 8)	140,0	0,2	118,4	38,8	0,0	0,0	0,0	0,0	297,4
uitgaven EH (na correcties)	15.321,2	6.005,8	4.734,4	1.480,7	117,6	220,8	58,0	52,8	27.991,3
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten in mindering van uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 03)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	81,4	-	-	-	-	-	-	-	81,4
ALESH	-29,9	-	33,5	-9,3	-	-	-	-	-5,7
KVD in EH = investeringssubsidies (de lijn, vhm, sofico)	49,6	0,0	17,8	0,0	-	-	-	-	67,4
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 M)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
kapitaalsaflossingen	-71,9	-2,9	-90,9	-2,9	-	-	-	-	-168,6
verlopen interesten	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
onroerende investeringen universiteiten	-	0,0	-	-	-	-	-	-	0,0
investeringen via financiële leasing	-	-	12,4	-	-	-	-	-	12,4
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,7	-	-	-	-	-	3,7
uitgaven na ESR correcties	15.350,3	6.002,9	4.711,0	1.468,6	117,6	220,8	58,0	52,8	27.981,9
ontvangsten									
algemeen totaal	16.306,0	6.020,0	4.579,4	1.740,9	117,5	216,9	77,6	55,1	29.113,3
leningopbrengsten	1,9	202,1	206,9	120,0	0,0	0,0	3,5	0,0	534,4
ontvangsten excl leningen	16.304,1	5.817,8	4.372,5	1.620,9	117,5	216,9	74,1	55,1	28.578,9
KVD (code 8)	1,8	0,1	17,6	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,5
ontvangsten EH (na correcties)	16.302,3	5.817,7	4.354,9	1.598,9	117,5	216,9	74,1	55,1	28.537,4
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten te boeken als negatieve uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 08)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	0,2	-	-	-	-	-	-	-	0,2
ALESH	57,9	-	49,6	11,9	-	-	-	-	119,3
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
betalingstermijn gewestelijke belastingen :									
- OV (2 M)	-9,2	-	0,0	0,0	-	-	-	-	-9,2
- Succ R (2 M)	19,4	-	6,9	2,9	-	-	-	-	29,2
- VB (1 M)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	0,0	-	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	66,6	-	-	-	-	-	66,6
OFI (nog niet geconsolideerd in EH)	-	-	3,6	0,0	-	-	-	-	3,6
ontvangsten na ESR correcties	16.370,5	5.817,7	4.481,6	1.613,8	117,5	216,9	74,1	55,1	28.747,1
saldo EH	981,1	-188,1	-379,5	118,2	-0,1	-3,9	16,1	2,3	546,1
ESR vorderingensaldo	1.020,2	-185,2	-229,4	145,2	-0,1	-3,9	16,1	2,3	765,2
statistische correctie									-92,9
w.o. Vlaams Zorgfonds (in NR tot SZ gerekend)									-99,2
globaal ESR vorderingensaldo									672,3

Vorderingensaldi 1999
(volgens methodologie en gegevens verstrekt door INR)

(in miljoenen EUR)

1999	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet onderling geconsolideerd
uitgaven :									
algemeen totaal	15.640,4	5.907,4	5.093,5	1.790,8	109,6	214,4	63,9	46,8	28.866,8
kapitaalsaflossingen (code 9)	521,3	41,8	272,7	330,8	1,5	1,6	3,5	0,0	1.173,3
uitgaven excl aflossingen	15.119,1	5.865,5	4.820,8	1.459,9	108,1	212,8	60,4	46,8	27.693,5
KVD (code 8)	126,9	0,2	124,2	56,8	0,0	3,0	0,0	0,0	311,2
uitgaven EH (na correcties)	14.992,2	5.865,3	4.696,5	1.403,1	108,1	209,8	60,4	46,8	27.382,3
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten in mindering van uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 03)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	112,2	-	-	-	-	-	-	-	112,2
ALESH	-161,2	-	0,5	6,8	-	-	-	-	-153,9
KVD in EH = investeringssubsidies (de lijn, vhm, sofico)	49,6	0,0	55,0	0,0	-	-	-	-	104,6
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 M)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
kapitaalsaflossingen	-71,0	-1,7	-94,7	-2,7	-	-	-	-	-170,2
verlopen interesten	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
onroerende investeringen universiteiten	-	18,1	-	-	-	-	-	-	18,1
investeringen via financiële leasing	-	-	163,6	-	-	-	-	-	163,6
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,0
uitgaven na ESR correcties	14.921,7	5.881,7	4.821,0	1.407,2	108,1	209,8	60,4	46,8	27.456,8
ontvangsten									
algemeen totaal	16.177,6	5.878,7	5.008,4	1.546,9	108,3	225,8	61,4	49,9	29.056,9
leningopbrengsten	6,3	179,6	215,6	0,0	6,4	0,0	0,0	0,0	408,0
ontvangsten excl leningen	16.171,3	5.699,1	4.792,8	1.546,9	101,9	225,8	61,4	49,9	28.649,0
KVD (code 8)	8,0	0,2	336,4	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0	373,0
ontvangsten EH (na correcties)	16.163,3	5.698,9	4.456,4	1.518,6	101,8	225,8	61,4	49,9	28.276,0
<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>									
ontvangsten te boeken als negatieve uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
interne verrichtingen (code 08)	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
AQUAFIN	0,2	-	-	-	-	-	-	-	0,2
ALESH	51,5	-	44,5	10,2	-	-	-	-	106,2
KVD	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Zorgfonds (reeds geconsolideerd in EH)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
betalingstermijn gewestelijke belastingen :									
- OV (2 M)	19,0	-	0,0	0,0	-	-	-	-	19,0
- Succ R (2 M)	-0,3	-	-2,0	3,8	-	-	-	-	1,5
- VB (1 M)	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	0,0	-	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
Egalisatiefonds (correctie ivm benadering in EH)	-	-	66,6	-	-	-	-	-	66,6
ontvangsten na ESR correcties	16.233,7	5.698,9	4.565,5	1.532,5	101,8	225,8	61,4	49,9	28.469,5
saldo EH	1.171,1	-166,4	-240,2	115,5	-6,3	16,0	0,9	3,0	893,7
ESR vorderingensaldo	1.312,0	-182,8	-255,4	125,3	-6,3	16,0	0,9	3,0	1.012,8
statistische correctie									-49,5
w.o. Vlaams Zorgfonds (in NR tot SZ gerekend)									-99,6
globaal ESR vorderingensaldo									963,3

**APPENDIX III :
bij deel III - punt 1.2.2.)**

**Samenstelling van de correctie met het oog op de budgettaire, financiële en ESR
neutraliteit van de ALESH schuldooperatie (Beslissing Overlegcomité van 22 september
2003 en 16 december 2003)**

**Tabel 1
Correcties van toepassing op de doelstellingen voor 2004**

(in miljoen euro, tenzij anders vermeld)

2004		VG	WG	BHG	totaal
1.	doelstelling na beslissingen OC 22.09.2003	524,9	34,6	17,9	577,4
2.	+ éénmalige uitkering geactual. waarde AFV-voordeel (2004-2053) (<i>verstrenging doelstelling</i>)	138,5 31,3%	233,8 52,8%	70,2 15,9%	442,4 100,0%
3.	- AFV-voordeel van 2004 (<i>versoepeling doelstelling</i>)	-7,7 33,1%	-11,9 51,4%	-3,6 15,6%	-23,2 100,0%
4 = 2 + 3	AFV correctie op doelstelling 2004	130,8	221,9	66,6	419,2
5.	- correctie herverdeling annuïteiten FO ten gunste van gewesten in 2004 (<i>versoepeling doelstelling</i>)	-48,4 51,6%	-36,9 39,4%	-8,5 9,0%	-93,8 100,0%
6.	+ annuïteiten FO (voortaan bij gewestelijke huisvestingsmaatschappijen) (<i>verstrenging doelstelling</i>)	2,4 51,6%	1,9 39,4%	0,4 9,0%	4,7 100,0%
7 = 5 + 6	annuïteiten correctie op doelstelling 2004	-45,9	-35,1	-8,1	-89,0
8 = 4 + 7	totale correctie op doelstelling 2004	84,9 25,7%	186,8 56,6%	58,5 17,7%	330,2 100,0%
9 = 1 + 8	aangepaste doelstelling 2004	609,8	221,4	76,5	907,6

Tabel 2
Raming van de toekomstige correcties op de doelstellingen
voor de periode 2005-2010

(in miljoenen euro, tenzij anders vermeld)

	VG	WG	BHG	totaal
2005				
AFV-correctie (a)	7,8	13,1	3,9	24,8
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	47,8	36,7	8,5	93,0
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	51,4%	39,5%	9,2%	100,0%
annuïteiten FO	2,4	1,9	0,4	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	51,4%	39,5%	9,2%	100,0%
totale correctie	53,1	47,9	12,0	113,1
	47,0%	42,4%	10,6%	100,0%
2006				
AFV-correctie (a)	8,1	13,6	4,1	25,8
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	45,7	35,8	8,6	90,1
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	50,8%	39,7%	9,5%	100,0%
annuïteiten FO	2,4	1,9	0,5	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	50,8%	39,7%	9,5%	100,0%
totale correctie	51,4	47,5	12,2	111,2
	46,3%	42,7%	11,0%	100,0%
2007				
AFV-correctie (a)	8,4	14,1	4,2	26,7
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	45,6	35,7	8,6	90,0
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	50,7%	39,7%	9,6%	100,0%
annuïteiten FO	2,4	1,9	0,5	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	50,7%	39,7%	9,6%	100,0%
totale correctie	51,6	48,0	12,4	112,0
	46,0%	42,9%	11,1%	100,0%
2008				
AFV-correctie (a)	8,6	14,5	4,3	27,4
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	38,2	30,1	8,7	77,0
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	49,6%	39,1%	11,3%	100,0%
annuïteiten FO	2,3	1,8	0,5	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	49,6%	39,1%	11,3%	100,0%
totale correctie	44,5	42,7	12,5	99,7
	44,6%	42,8%	12,6%	100,0%
2009				
AFV-correctie (a)	8,8	14,8	4,4	28,0
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	36,9	29,3	8,8	74,9
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	49,2%	39,1%	11,7%	100,0%
annuïteiten FO	2,3	1,8	0,6	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	49,2%	39,1%	11,7%	100,0%
totale correctie	43,3	42,2	12,7	98,1
	44,1%	43,0%	12,9%	100,0%
2010				
AFV-correctie (a)	8,9	15,0	4,5	28,4
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	31,3%	52,8%	15,9%	100,0%
annuïteiten-correctie	32,9	26,3	8,8	68,1
<i>(versoepeling doelstelling)</i>	48,4%	38,7%	13,0%	100,0%
annuïteiten FO	2,3	1,8	0,6	4,7
<i>(verstrenging doelstelling)</i>	48,4%	38,7%	13,0%	100,0%
totale correctie	39,5	39,5	12,7	91,8

- (a) Volgens een constante verdeelsleutel die overeenstemt met de verdeling van de geactualiseerde waarde van het AFV-voordeel uitgekeerd in 2004.

APPENDIX IV:
**Raming van het vorderingensaldo 2004 van de Vlaamse
 Gemeenschap (bij gebrek aan economische hergroepering van de
 aangepaste begroting 2004)**
(bij deel III - punt 1.2.2.)

(in miljoenen euro)

Vlaamse Gemeenschap		2004 aangepaste begroting
<u>begroting stricto sensu :</u>		
1	ontvangsten (excl leningopbrengsten)	17.919,9
2	uitgaven	17.912,8
3=1-2	bruto saldo	7.051,0
4	kapitaalsaflossingen	169,5
5=3+4	netto saldo	176,6
6	netto KVD (code 8)	262,0
6=4+5	netto saldo na correctie code 8	438,6
<u>te consolideren instellingen (incl Zorgfonds) :</u>		
7	bruto saldo	-816,7
8	kapitaalsaflossingen	45,6
9=7+8	netto saldo	-767,9
10	netto KVD (code 8)	11,7
11=9+10	netto saldo na correctie code 8	-761,2
12=6+11	geconsolideerd netto saldo (EH)	-322,7

APPENDIX V: Hypothesen aangehouden in het illustratief scenario voor gemeenschappen en gewesten

Parameters bijzondere financieringswet

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 - 2020		
inflatie	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%		
reële groei BNI	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%		
(de)nataliteit gemeten a.d.h. van maximum aanpassingsfactor (a)	100,927	100,775	100,526	100,181	99,791	99,357	98,946	98,684	--->	98,605
leerlingensleutel gemeenschappen (b) :										
VG	56,6	56,6	56,6	56,5	56,4	56,3	56,2	56,1	--->	55,4
FG	43,4	43,4	43,4	43,5	43,6	43,7	43,8	43,9	--->	44,6
fiscale capaciteit gemeten a.d.h. van PB/capita, afwijking gewest t.o.v. nationaal gemiddelde (c) :										
VG	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	--->	9,1
WG	-13,9	-13,9	-13,9	-13,9	-13,9	-13,9	-13,9	-13,9	--->	-13,9
BHG	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	-6,4	--->	-6,4
aandeel gemeenschap in opbrengst PB (excl DG) (d)										
VG	65,1	65,1	65,1	65,1	65,1	65,1	65,0	65,0	--->	64,7
FG	34,9	34,9	34,9	34,9	34,9	34,9	35,0	35,0	--->	35,3

Kredietverleningen en deelnemingen 1999-2003

	VG	FG	WG (a)	BHG	totaal	in % BBP
1999	69,3	0,0	37,6	28,6	135,5	0,06
	51,2%	0,0%	27,8%	21,1%	100,0%	
2000	88,6	0,0	83,0	16,8	188,4	0,08
	47,0%	0,0%	44,1%	8,9%	100,0%	
2001	48,2	0,0	87,1	22,3	157,6	0,06
	30,6%	0,0%	55,3%	14,1%	100,0%	
2002	45,9	-0,1	52,2	36,0	134,0	0,05
	34,2%	-0,1%	39,0%	26,9%	100,0%	
2003	56,8	0,2	78,8	25,7	161,5	0,06
	35,2%	0,1%	48,8%	15,9%	100,0%	
gemiddelde	39,6%	0,0%	43,0%	17,4%	100,0%	0,06

Bron: INR

DEEL IV : LOKALE OVERHEDEN

1. Raming van de rekening van de lokale overheden in 2003

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van de belangrijkste rubrieken van de rekening van de lokale overheden in de periode 1997-2003.

Tabel IV. 1
Rekening van de lokale overheden 1997-2003 (a)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003		
	in % van het BBP							Verschil	Gemiddelde
								2003-1997	1998-2003
Totale ontvangsten	6,2%	6,0%	6,2%	6,0%	6,0%	6,3%	6,6%	0,5	6,2%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	1,9%	1,7%	1,8%	1,6%	1,8%	1,9%	2,0%	0,2	1,8%
Overdrachten afkomstig van andere overheden	2,9%	2,9%	2,9%	3,0%	2,9%	3,1%	3,3%	0,4	3,0%
Andere ontvangsten	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	-0,1	1,3%
Primaire uitgaven	5,7%	5,7%	5,9%	6,0%	5,9%	6,0%	6,1%	0,4	5,9%
Primair saldo	0,5%	0,4%	0,3%	0,0%	0,1%	0,3%	0,5%	0,0	0,3%
Rentelasten	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	-0,1	0,3%
Vorderingenoverschot of - tekort	0,1%	0,1%	0,0%	-0,3%	-0,1%	0,1%	0,3%	0,1	0,0%
	Reële jaarlijkse variatie								Gemiddelde
									1998-2003
Totale ontvangsten	0,0%	0,2%	5,3%	-0,8%	0,7%	6,4%	6,3%		3,0%
Fiscale en parafiscale ontvangsten	4,8%	-3,4%	8,0%	-10,9%	12,8%	8,9%	6,6%		3,3%
Overdrachten afkomstig van andere overheden	-2,9%	1,7%	5,3%	5,9%	-2,1%	6,5%	7,4%		4,1%
Andere ontvangsten	0,0%	2,0%	2,2%	-1,7%	-7,1%	2,7%	3,4%		0,2%
Primaire uitgaven	2,3%	2,1%	7,2%	4,1%	-1,8%	3,2%	3,6%		3,0%
Lopende	2,3%	1,6%	4,2%	2,6%	2,6%	5,6%	2,3%		3,2%
Kapitaal	2,6%	4,9%	25,8%	11,8%	-22,8%	-11,4%	13,4%		2,3%

(a) De toegerekende sociale bijdragen worden van de ontvangsten en uitgaven afgetrokken.

Bron : INR, Rekeningen van de overheid.

De rekening van de lokale overheden vertoont een vorderingenoverschot van 0,3% van het BBP in 2003. Dit overschot betekent een duidelijke verbetering ten opzichte van het resultaat van 2002 en is een van de beste resultaten bereikt in de loop van de laatste twintig jaar.

Die verbetering ten opzichte van 2002 is het gevolg van de ontvangsten die in reële termen (+6,3%) duidelijk sneller zijn gestegen dan de primaire uitgaven (+3,6%). Die verhoogde ontvangsten zijn het resultaat van enerzijds een gevoelige stijging van de fiscale en parafiscale ontvangsten (+6,6%) (126) en van anderzijds een uitgesproken verhoging van de overdrachten afkomstig van andere overheden (+7,4% reëel).

Hoewel duidelijk lager dan die van de ontvangsten, lag de aangroei van de primaire uitgaven merklijk hoger dan de trendgroei van de economie, wat vooral te maken heeft met de in dit stadium van de verkiezingscyclus ongewone stijging van de primaire kapitaaluitgaven (127).

Zoals in 2002 zijn de hoge groeivoeten in 2003 ondermeer het gevolg van de politiehervorming die verder een weerslag heeft op zowel de ontvangsten als op de uitgaven van de lokale overheden (128).

De rentelasten tenslotte zijn in relatieve termen ten opzichte van het BBP lichtjes afgenomen en droegen voor ongeveer één derde bij tot de verbetering van het financiële resultaat die tussen 2002 en 2003 werd geboekt.

Gemiddeld over de hele electorale cyclus stegen de totale ontvangsten en de totale primaire uitgaven met 3%. Die trend is verenigbaar met het behoud van een vorderingensaldo dat gemiddeld over het geheel van de electorale cyclus in evenwicht is. Toch liggen die groeivoeten hoger dan de trendgroei van de economie, wat ongetwijfeld tot uiting brengt dat méér en méér bevoegdheden die vroeger ten laste waren van andere overheden (zoals de veiligheid, het onthaal van vluchtelingen, het milieu,...) nu aan de lokale overheden worden toevertrouwd.

De statistische gegevens in verband met de Maastrichtschuld van de lokale overheden werden herzien in het kader van de werkzaamheden die ondernomen werden om tegemoet te komen aan de vraag van Eurostat om over meer gedetailleerde schuld cijfers te beschikken. Op het vlak van de lokale overheden leidt die herziening tot een verlaging met ongeveer 2 miljard euro van de brutoschuld in 1997 en met 1,2 miljard euro in 2002 (129). De nieuwe reeks laat zien dat er zwakke schuldschommelingen optreden ten belope van ongeveer 5,4% van het BBP, wat erop wijst dat op dit overheidsniveau een vorderingenevenwicht in relatieve termen geen schuldverlaging garandeert.

126 Deze stijging is toe te schrijven aan de aanhoudende verhoging van de gemeentelijke opcentiemen sinds 2001 en aan de verlaging van de inningskosten van de door de federale overheid geïnde opcentiemen (zie Jaarverslag 2002, blz. 238).

127 Die stijging komt vooral van de investeringssubsidies voor lokale aanpassingswerken in het kader van de verwezenlijking van de HST.

128 Zie daarvoor INR - Rekeningen van de overheid 2003 – Synthese, blz. 9 – 11.

129 Die verlaging komt grotendeels van de afschaffing van een dubbeltelling van de leningen voor door het Gewest gesubsidieerde werken. Zie Deel I, blz. 73.

Tabel IV. 2

Evolutie van de schuld van de lokale overheden 1996-2002

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
in miljoenen euro	11.769	12.121	12.163	13.213	13.686	14.011	14.484
in % van het BBP	5,4%	5,4%	5,2%	5,3%	5,4%	5,4%	5,4%

Bron: INR, NBB.

2. Vooruitzichten voor het begrotingsjaar 2004

Volgens de voorafgaande door de diensten van Dexia Bank welwillend meegedeelde gegevens (130), zou het saldo van het eigen dienstjaar van de provincies en van de gemeenten een duidelijke achteruitgang vertonen in 2004 als gevolg vooral van een verwachte achteruitgang van de financiële inkomsten van de Vlaamse gemeenten (131).

Globaal komt het verwachte tekort voor het eigen dienstjaar van de provincies en van de gemeenten voor 2004 voornamelijk voor in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. De Waalse provincies en gemeenten zouden in hun geheel een licht overschot vertonen.

3. Vooruitzichten op middellange termijn

Op middellange termijn blijven de lokale overheden kampen met een trendmatige daling van hun ontvangsten als een afgeleid gevolg van de latere fasen van de belastinghervorming op federaal niveau en met een daling van hun financiële ontvangsten die het gevolg zou zijn van de vrijmaking van de energiemarkt. Hoewel via de ELIA-heffing voorzien wordt in een compensatie van de financiële minderontvangsten (132), is het twijfelachtig of die heffing de aan de vrijmaking van de gas-en-elektriciteitsmarkt te wijten inkomstenderving volledig zal kunnen compenseren voor de gemeenten.

In de Economische Vooruitzichten 2004-2009 raamt het Federaal Planbureau de reële groeivoet van de ontvangsten op 1,8% gemiddeld voor de periode 2003-2009.

130 Het verslag van Dexia Bank over de financiën van de lokale overheden in 2003 was het onderwerp van een persbericht van 23 juni 2004. Het volledige verslag zal verschijnen in juli.

131 Ter herinnering, de vrijmaking van de energiemarkt trad effectief in voege in Vlaanderen op 1 juli 2003 voor alle consumenten. Die vrijmaking zal later en meer geleidelijk een invloed hebben op de gemeenten van de andere gewesten : vrijmaking ten gunste van de industrie vanaf juli 2004 en vrijmaking voor alle consumenten vanaf juli 2005.

132 Senaat, doc. 3-659. Ontwerp van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd door de bijzondere wetten van 16 juli 1993 en 13 juli 2001.

Om een traject te kunnen aanhouden dat in de buurt blijft van het evenwicht, zou de reële groei van de uitgaven in die omstandigheden 2% moeten bedragen; rekening houdend met de diverse vormen van druk die uitgeoefend worden op het gemeentelijke begrotingen, onder meer op het vlak van het leefmilieu, moet dat cijfer eerder als voluntaristisch beschouwd worden.

Tabel IV. 3

**Primair saldo en vorderingensaldo van de lokale overheden
voor de periode 2003-2009**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	in % van het BBP						
primair saldo	0,6	0,6	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4
vorderingensaldo	0,3	0,3	0,1	0,0	0,2	0,2	0,2
doelstelling (a)	0,1	0,1	0,1	0	0,2	n.b.	n.b.
verschil (b)	0,2	0,2	0,0	0	0	n.b.	n.b.

- (a) Stabiliteitsprogramma 2004-2007; bij de federale Begrotingscontrole werd het vorderingensaldo voor 2004 op 0,2% van het BBP geraamd.
- (b) Een minteken geeft aan dat de geraamde of verwachte resultaten de voor de lokale overheden vooropgestelde doelstelling niet hebben gehaald.

Bron : Federaal Planbureau, Economische Vooruitzichten 2004-2009.

4. Besluit

Vanuit een historisch oogpunt is het in 2003 bereikte gunstige financiële resultaat in tegenspraak met de financiële achteruitgang die gevreesd kon worden op basis van de vooruitzichten bij ongewijzigd beleid. Die evolutie is toe te schrijven aan de door de lokale overheden (verhoging van de gemeentelijke opcentiemen) en door hun voogdijoverheden (verhoging van de overdrachten) genomen maatregelen.

Toch lijkt alle gevaar niet geweken; er blijft immers een bedreiging hangen boven de evolutie van de ontvangsten en op de uitgaven schijnt een stevige druk aan te houden.

Geconfronteerd met dat risico dienen de lokale overheden en hun voogdijoverheden de noodzakelijke maatregelen te treffen om gemiddeld over de electorale cyclus het begrotingsevenwicht van het geheel van hun budgettaire verrichtingen te verzekeren.

Zoals reeds vermeld in het Jaarverslag 2003, is een beoordeling van de budgettaire evolutie van de lokale overheden op een geconsolideerde grondslag van het gewest wenselijk omwille van de grote onderlinge samenhang van beide overheidsniveaus. De gegevens die worden meegedeeld aan het INR om de rekening van de lokale overheden op te stellen volstaan niet om die beoordeling op bevredigende manier uit te voeren. De gegevens worden maar gedeeltelijk en dan nog met vertraging doorgegeven. De rekening wordt dan ook opgesteld aan de hand van steekproeven en interpolaties, die het zo al beperkte menselijk potentieel nutteloos inzetten.

Het is noodzakelijk, en dat om drie redenen, dat er op korte termijn beslist vooruitgang wordt geboekt op het vlak van de informatisering, de harmonisering en de volledigheid van de gegevens :

- ❑ die gegevens zijn nodig om een gedetailleerde analyse te kunnen maken van de diverse begrotingsbeleiden die gevoerd worden in een federaal land ;*
- ❑ ze zijn nuttig voor de gewestelijke overheden om de diverse dimensies van hun begrotingsbeleid beter in te schatten;*
- ❑ ze zijn noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de vereisten van Eurostat op het vlak van de opstelling van de nationale rekeningen.*

Deze beschouwingen hebben er de voorzitter van het INR en de voorzitter van de Afdeling Financieringsbehoeften van de HRF toe aangezet om op 30 maart 2004 gezamenlijk aan alle bevoegde gewestelijke overheden, met name de ministers-presidenten, de ministers van Begroting en de ministers van Binnenlandse zaken die voogdijbevoegdheid hebben over de lokale besturen, een brief te schrijven om hun aandacht te vestigen op dit probleem.

BIJLAGEN

Bijlage II.1. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002-2003

miljoenen EUR

	2002 Realisaties	2003 Vermoedelijke ontvangsten	2003 Realisaties	% variatie '03 rea. / '02 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN				
Directe belastingen				
Verkeersbelasting	1.109,4	1.140,7	1.136,7	2,5%
Belasting op de inverkeerstelling	252,4	268,5	247,5	-1,9%
Eurovignet	111,5	99,9	81,5	-26,9%
Compenserende heffing inzake accijnzen	250,3	262,8	262,7	5,0%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	46,2 53,9	45,5 42,4	43,0 44,8	-6,9% -16,9%
Onroerende voorheffing	49,0	42,0	43,9	-10,4%
Roerende voorheffing	2.277,7	2.236,0	2.161,8	-5,1%
w.o. : R.V. dividenden	1.039,9	1.005,0	1.006,8	-3,2%
: R.V. andere	1.272,4	1.235,0	1.147,9	-9,8%
: Kohieren	-34,7	-4,0	7,0	-120,2%
Voorafbetalingen	8.618,7	8.525,0	8.546,3	-0,8%
Kohieren	119,7	-277,6	-247,6	-306,9%
w.o. : Kohieren vennootschappen	806,5	806,0	754,6	-6,4%
Kohieren natuurlijke personen	-874,6	-1.280,0	-1.193,6	36,5%
Kohieren BNI	187,8	196,4	191,4	1,9%
Bedrijfsvoorheffing	30.744,0	30.459,4	30.587,3	-0,5%
w.o. : Bronheffing	30.229,2	29.917,1	30.098,9	-0,4%
: Kohieren	514,8	542,3	488,4	-5,1%
Andere	94,1	23,2	34,0	-63,9%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>43.726,9</i>	<i>42.867,8</i>	<i>42.941,8</i>	<i>-1,8%</i>
Douane	1.388,1	1.534,4	1.542,2	11,1%
Accijnzen en diversen	6.047,8	6.200,0	6.223,5	2,9%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>7.435,9</i>	<i>7.734,4</i>	<i>7.765,6</i>	<i>4,4%</i>
B.T.W. en zegelrechten	19.650,5	20.297,8	20.041,7	2,0%
Registratierechten en diversen	2.647,6	2.730,0	2.852,2	7,7%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>22.298,1</i>	<i>23.027,8</i>	<i>22.893,9</i>	<i>2,7%</i>
Conjunctuurbuffer	0,0	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>73.460,9</i>	<i>73.630,0</i>	<i>73.601,3</i>	<i>0,2%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN				
Financiën	1.810,9	1.299,6	1.285,7	-29,0%
Andere	2.178,8	2.501,5	2.293,6	5,3%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.989,7</i>	<i>3.801,1</i>	<i>3.579,3</i>	<i>-10,3%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	77.450,5	77.431,1	77.180,6	-0,3%
KAPITAALONTVANGSTEN				
FISCALE	1.096,3	1.164,3	1.225,9	11,8%
NIET-FISCALE	1.124,9	7.019,3	7.945,2	606,3%
KAPITAALONTVANGSTEN	2.221,2	8.183,6	9.171,1	312,9%
TOTAAL	79.671,7	85.614,7	86.351,7	8,4%

Bijlage II. 2. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002-2003

miljoenen EUR

	2002 Realisaties	2003 Vermoedelijke ontvangsten	2003 Realisaties	% variatie 03 rea. / 02 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN				
Directe belastingen				
Verkeersbelasting	0,0	0,0	0,0	
Belasting op de inverkeerstelling	0,0	0,0	0,0	
Eurovignet	0,0	0,0	0,0	
Compenserende heffing inzake accijnzen	250,3	262,8	262,7	5,0%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0	
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0	
Roerende voorheffing	2.277,7	2.236,0	2.161,8	-5,1%
w.o. : R.V. dividenden	1.039,9	1.005,0	1.006,8	-3,2%
: R.V. andere	1.272,4	1.235,0	1.147,9	-9,8%
: Kohieren	-34,7	-4,0	7,0	-120,2%
Voorafbetalingen	8.618,7	8.525,0	8.546,3	-0,8%
Kohieren	26,0	-344,6	-315,5	-1313,5%
w.o. : Kohieren vennootschappen	806,5	806,0	754,6	-6,4%
: Kohieren natuurlijke personen	-968,4	-1.347,0	-1.261,5	30,3%
: Kohieren B.N.V.	187,8	196,4	191,4	1,9%
Bedrijfsvoorheffing	18.194,6	17.187,2	17.243,1	-5,2%
w.o. : Bronheffing	17.679,7	16.644,9	16.754,7	-5,2%
: Kohieren	514,8	542,3	488,4	-5,1%
Andere	94,1	22,7	33,2	-64,7%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>29.461,3</i>	<i>27.889,2</i>	<i>27.931,6</i>	<i>-5,2%</i>
Douane	0,0	0,0	0,0	
Accijnzen en diversen	6.043,6	6.132,1	6.157,4	1,9%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>6.043,6</i>	<i>6.132,1</i>	<i>6.157,4</i>	<i>1,9%</i>
B.T.W.	4.352,0	4.428,0	4.170,0	-4,2%
Registratierechten en diversen	678,0	702,8	691,3	2,0%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>5.030,0</i>	<i>5.130,8</i>	<i>4.861,3</i>	<i>-3,4%</i>
Conjunctuurbuffer	0,0	0,0	0,0	
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>40.535,0</i>	<i>39.152,1</i>	<i>38.950,3</i>	<i>-3,9%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN				
Financiën	1.790,1	1.279,6	1.270,2	-29,0%
Andere	2.178,8	2.501,5	2.293,6	5,3%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.968,9</i>	<i>3.781,1</i>	<i>3.563,8</i>	<i>-10,2%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	44.503,8	42.933,2	42.514,1	-4,5%
KAPITAALONTVANGSTEN				
FISCALE				
NIET-FISCALE	1.124,9	7.019,3	7.945,2	606,3%
KAPITAALONTVANGSTEN	1.124,9	7.019,3	7.945,2	606,3%
TOTAAL	45.628,7	49.952,4	50.459,3	10,6%

BRON : Algemene Toelichting 2004

Bijlage II.3. - UITGAVENKREDIETEN EN DE AANREKENINGEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2002-2003

miljoenen euro

	2002			2003		
	Aangepaste kredieten	Ordonnanceringen	Realisatiegraad	Aangepaste kredieten	Ordonnanceringen	Realisatiegraad
	(1)	(a) (2)	(3)=(2/1)	(4)	(a) (5)	(6)=(5/4)
1. DOTATIES	365,8	363,8	99,5%	378,8	375,0	99,0%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	9.012,8	8.688,4	96,4%	9.293,3	9.002,1	96,9%
- Eerste Minister	571,0	541,7	94,9%	646,7	643,3	99,5%
- Justitie	1.143,0	1.104,9	96,7%	1.221,9	1.196,4	97,9%
- Binnenlandse Zaken	383,2	343,7	89,7%	398,6	357,6	89,7%
- Buitenlandse Zaken	357,2	339,9	95,2%	326,4	302,7	92,7%
- Ontwikkelingssamenwerking	716,9	688,1	96,0%	782,1	739,2	94,5%
- Landsverdediging	2.563,7	2.526,8	98,6%	2.603,2	2.515,2	96,6%
- Rijkswacht	1.349,7	1.290,7	95,6%	1.368,1	1.361,8	99,5%
- Financiën	1.448,0	1.410,8	97,4%	1.473,0	1.424,0	96,7%
- Ambtenarenzaken	61,2	55,0	89,9%	58,9	57,0	96,8%
- Regie der Gebouwen	418,9	386,8	92,3%	414,4	404,9	97,7%
3. SOCIALE CEL	15.907,3	15.835,2	99,5%	17.813,9	17.897,4	100,5%
- Pensioenen	6.427,0	6.512,6	101,3%	6.850,8	6.796,7	99,2%
- Tewerkstelling en Arbeid	620,6	556,2	89,6%	645,6	626,6	97,1%
- Soc. Zaken, Volksgez. en Leefmilieu	3.820,4	3.798,9	99,4%	4.153,9	10.474,1	252,2%
- Algemene toelage Soc. Zekerheid	5.039,3	4.967,5	98,6%	6.163,6		0,0%
4. ECONOMISCHE CEL	4.078,4	4.080,5	100,1%	3.801,0	3.821,9	100,5%
- Middenstand en Landbouw	1.252,4	1.270,8	101,5%	7,0	27,9	398,6%
- Economische Zaken	285,2	256,4	89,9%	347,6	306,0	88,0%
- Verkeer en Infrastructuur	2.370,1	2.553,3	107,7%	3.325,5	3.488,0	104,9%
- PTT	170,7	0,0	0,0%	120,9	0,0	0,0%
5. PROVISIES	0,1	0,0	0,0%	17,0	0,0	0,0%
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.441,1	1.365,8	94,8%	1.646,5	1.638,6	99,5%
PRIMAIRE UITGAVEN	30.805,5	30.333,7	98,5%	32.950,5	32.735,0	99,3%
7. RIJKSSCHULD	15.440,6	15.634,8	101,3%	21.952,7	17.876,3	81,4%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	<i>14.767,0</i>	<i>14.961,2</i>	<i>101,3%</i>	<i>14.905,5</i>	<i>14.779,4</i>	<i>99,2%</i>
ALGEMEEN TOTAAL	46.246,1	45.968,8	99,4%	54.903,1	50.611,4	92,2%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	<i>45.572,5</i>	<i>45.294,9</i>	<i>99,4%</i>	<i>47.856,0</i>	<i>47.514,4</i>	<i>99,3%</i>

(a) inclusief ordonnanceringen op transporten

Bron : FOD Begroting en beheerscontrole

Bijlage II.4. - TOTALE ONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2003-2004

miljoenen euro

	2003		2004		% variatie	
	Vermoedelijke ontvangsten	Realisaties	Initieel	Aangepast	'04 in./'03 ver.	'04 a./'03 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN						
Directe belastingen						
Verkeersbelasting	1.140,7	1.136,7	1.170,3	1.169,2	2,6%	2,9%
Belasting op de inverkeerstelling	268,5	247,5	280,8	262,7	4,6%	6,1%
Eurovignet	99,9	81,5	101,9	100,2	2,0%	22,9%
Compenserende heffing inzake accijnzen	262,8	262,7	263,0	253,6	0,1%	-3,5%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	45,5	43,0	44,3	42,2	-2,6%	-1,9%
Onroerende voorheffing	42,4	44,8	43,2	45,0	1,9%	0,4%
Roerende voorheffing	42,0	43,9	41,2	43,4	-1,9%	-1,1%
w.o. : R.V. dividenden	2.236,0	2.161,8	2.247,2	2.152,1	0,5%	-0,4%
: R.V. andere	1.005,0	1.006,8	1.005,0	1.043,1	0,0%	3,6%
: Kohieren	1.235,0	1.147,9	1.248,2	1.105,0	1,1%	-3,7%
: Kohieren	-4,0	7,0	-6,0	4,0	50,0%	-42,9%
Eenmalige bevrijdende aangifte (EBA)			850,0	850,0		
Voorafbetalingen	8.525,0	8.546,3	8.941,8	9.000,0	4,9%	5,3%
Kohieren	-277,6	-247,6	-421,2	-406,5	51,7%	64,2%
w.o. : Kohieren vennootschappen	806,0	754,6	900,0	860,0	11,7%	14,0%
Kohieren natuurlijke personen	-1.280,0	-1.193,6	-1.526,2	-1.465,1	19,2%	22,7%
Kohieren BNI	196,4	191,4	205,0	198,6	4,4%	3,8%
Bedrijfsvoorheffing	30.459,4	30.587,3	31.408,0	31.702,1	3,1%	3,6%
w.o. : Bronheffing	29.917,1	30.098,9	30.833,0	31.292,1	3,1%	4,0%
: Kohieren	542,3	488,4	575,0	410,0	6,0%	-16,1%
Andere	23,2	34,0	25,0	29,5	7,8%	-13,2%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>42.867,8</i>	<i>42.941,8</i>	<i>44.995,5</i>	<i>45.243,4</i>	<i>5,0%</i>	<i>5,4%</i>
Douane	1.534,4	1.542,2	1.550,0	1.550,0	1,0%	0,5%
Accijnzen en diversen	6.200,0	6.223,5	6.686,1	6.703,3	7,8%	7,7%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>7.734,4</i>	<i>7.765,6</i>	<i>8.236,1</i>	<i>8.253,3</i>	<i>6,5%</i>	<i>6,3%</i>
B.T.W.	20.297,8	20.041,7	20.780,7	20.700,7	2,4%	3,3%
Registratierechten en diversen	2.730,0	2.852,2	2.962,9	3.015,0	8,5%	5,7%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>23.027,8</i>	<i>22.893,9</i>	<i>23.743,6</i>	<i>23.715,7</i>	<i>3,1%</i>	<i>3,6%</i>
<i>Conjunctuurbuffer</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>		
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>73.630,0</i>	<i>73.601,3</i>	<i>76.975,2</i>	<i>77.212,4</i>	<i>4,5%</i>	<i>4,6%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN						
Financiën	1.299,6	1.285,7	1.025,0	1.175,7	-21,1%	-8,6%
Andere	2.501,5	2.293,6	2.296,1	2.364,4	-8,2%	3,1%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.801,1</i>	<i>3.579,3</i>	<i>3.321,1</i>	<i>3.540,1</i>	<i>-12,6%</i>	<i>-1,1%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	77.431,1	77.180,6	80.296,3	80.752,5	3,7%	4,6%
KAPITAALONTVANGSTEN						
FISCALE	1.164,3	1.225,9	1.210,6	1.210,6	4,0%	-1,2%
NIET-FISCALE	7.019,3	7.945,2	1.911,6	4.039,9	-72,8%	-49,2%
KAPITAALONTVANGSTEN	8.183,6	9.171,1	3.122,1	5.250,5	-61,8%	-42,7%
TOTAAL	85.614,7	86.351,7	83.418,4	86.002,9	-2,6%	-0,4%

BRON : Algemene Toelichting 2004

Bijlage II.5. - RIJKSMIDDELENONTVANGSTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID 2003-2004

miljoenen EUR

	2003 Realisaties	2004		% variatie	
		Initieel	Aangepast	'04 in./ '03 rea.	'04 aang./ '03 rea.
LOPENDE FISCALE ONTVANGSTEN					
Directe belastingen					
Verkeersbelasting	0,0	0,0	0,0		
Belasting op de inverkeerstelling	0,0	0,0	0,0		
Eurovignet	0,0	0,0	0,0		
Compenserende heffing inzake accijnzen	262,7	263,0	253,6	0,1%	-3,5%
Belasting op spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen	0,0	0,0	0,0		
Onroerende voorheffing	0,0	0,0	0,0		
Roerende voorheffing	2.161,8	2.247,2	2.152,1	4,0%	-0,4%
w.o. : R.V. dividenden	1.006,8	1.005,0	1.043,1	-0,2%	3,6%
: R.V. andere	1.147,9	1.248,2	1.105,0	8,7%	-3,7%
: Kohieren	7,0	-6,0	4,0	-185,7%	-42,9%
Enmalige bevrijdende aangifte (EBA)		775,0	775,0		
Voorafbetalingen	8.546,3	8.941,8	9.000,0	4,6%	5,3%
Kohieren	-315,5	-488,2	-476,9	54,7%	51,2%
w.o. : Kohieren vennootschappen	754,6	900,0	860,0	19,3%	14,0%
: Kohieren natuurlijke personen	-1.261,5	-1.593,2	-1.535,5	26,3%	21,7%
: Kohieren B.N.V.	191,4	205,0	198,6	7,1%	3,8%
Bedrijfsvoorheffing	17.243,1	17.618,0	18.078,9	2,2%	4,8%
w.o. : Bronheffing	16.754,7	17.043,0	17.668,9	1,7%	5,5%
: Kohieren	488,4	575,0	410,0	17,7%	-16,1%
Andere	33,2	24,5	28,7	-26,2%	-13,6%
<i>Totaal Directe Belastingen</i>	<i>27.931,6</i>	<i>29.381,4</i>	<i>29.811,3</i>	<i>5,2%</i>	<i>6,7%</i>
Douane					
Accijnzen en diversen	6.157,4	6.472,5	6.491,9	5,1%	5,4%
<i>Totaal Douane en Accijnzen</i>	<i>6.157,4</i>	<i>6.472,5</i>	<i>6.491,9</i>	<i>5,1%</i>	<i>5,4%</i>
B.T.W. en zegelrechten	4.170,0	1.678,0	1.549,6	-59,8%	-62,8%
Registratierechten en diversen	691,3	807,0	736,4	16,7%	6,5%
<i>Totaal B.T.W. en Registratie</i>	<i>4.861,3</i>	<i>2.485,0</i>	<i>2.286,0</i>	<i>-48,9%</i>	<i>-53,0%</i>
<i>Conjunctuurbuffer</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>		
<i>Totaal lopende fiscale ontvangsten</i>	<i>38.950,3</i>	<i>38.338,9</i>	<i>38.589,3</i>	<i>-1,6%</i>	<i>-0,9%</i>
LOPENDE NIET-FISCALE ONTVANGSTEN					
Financiën	1.270,2	1.001,2	1.151,9	-21,2%	-9,3%
Andere	2.293,6	2.296,1	2.364,4	0,1%	3,1%
<i>Totaal lopende niet-fiscale ontvangsten</i>	<i>3.563,8</i>	<i>3.297,3</i>	<i>3.516,3</i>	<i>-7,5%</i>	<i>-1,3%</i>
LOPENDE ONTVANGSTEN	42.514,1	41.636,2	42.105,6	-2,1%	-1,0%
KAPITAALONTVANGSTEN					
FISCALE					
NIET-FISCALE	7.945,2	1.911,6	4.039,9	-75,9%	-49,2%
KAPITAALONTVANGSTEN	7.945,2	1.911,6	4.039,9	-75,9%	-49,2%
TOTAAL	50.459,3	43.547,8	46.145,5	-13,7%	-8,5%

BRON : Algemene Toelichting 2004

	2003		2004		% variatie 04a/03a (5) =(4)/(1)	% variatie 04a/03r (6) =(4)/(2)
	Aangepaste begroting (1)	Realisaties (2)	Initiële begroting (3)	Aangepaste begroting (4)		
1. DOTATIES	378,8	375,0	395,2	397,0	4,8%	5,9%
2. AUTORITEITSDEPARTEMENTEN	8.773,7	8.488,2	9.104,9	9.065,3	3,3%	6,8%
- Kanselarij van de Eerste Minister	80,0	76,0	75,3	75,5	-5,6%	-0,7%
- Justitie	1.221,9	1.196,4	1.274,8	1.288,9	5,5%	7,7%
- Binnenlandse Zaken	398,6	357,6	437,0	436,8	9,6%	22,1%
- Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking			1.144,7	1.139,2		
- Buitenlandse Zaken	326,4	302,7				
- Ontwikkelingssamenwerking	782,1	739,2				
- Landsverdediging	2.603,2	2.515,2	2.655,2	2.642,4	1,5%	5,1%
- Federale politie en geïntegreerde werking	1.368,1	1.361,8	1.404,1	1.417,2	3,6%	4,1%
- Financiën en Begroting	1.491,0	1.439,1	1.536,3	1.548,9	3,9%	7,6%
- Ambtenarenzaken (o.a. Regie der Gebouwen)	502,4	500,2	577,5	516,4	2,8%	3,2%
3. SOCIALE CEL	17.813,9	17.897,4	17.304,5	17.284,5	-3,0%	-3,4%
- Pensioenen	6.850,8	6.796,7	7.343,2	7.306,3	6,6%	7,5%
- Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg	645,6	626,6	626,3	627,6	-2,8%	0,2%
- Sociale Zekerheid	7.887,3	8.052,3	8.063,8	8.072,2	2,3%	0,2%
- Volksgez. en Leefmilieu	1.502,1	1.446,7	255,7	257,3	-82,9%	-82,2%
- Soc. Integratie, Strijd tegen de armoede	928,1	975,1	1.015,5	1.021,1	10,0%	4,7%
4. ECONOMISCHE CEL	4.320,6	4.335,8	3.739,9	2.678,3	-38,0%	-38,2%
- Middenstand en Landbouw	7,0	27,9	0,0	0,0		
- Economische Zaken	347,6	306,0	340,2	340,6	-2,0%	11,3%
- Mobiliteit en Transport	3.325,5	3.488,0	2.892,4	1.833,1	-44,9%	-47,4%
- P.T.T.	120,9					
- Wetenschapsbeleid	519,6	513,9	507,3	504,6	-2,9%	-1,8%
5. DIVERSEN	17,0	0,0	40,0	123,8		
6. FINANCIERING EUROPESE UNIE	1.646,5	1.638,6	2.136,2	1.954,4	18,7%	19,3%
PRIMAIRE UITGAVEN	32.950,5	32.735,0	32.720,7	31.503,3	-4,4%	-3,8%
7. RIJKSSCHULD	21.952,7	17.876,3	14.786,8	22.101,3	0,7%	23,6%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	<i>14.905,5</i>	<i>14.779,4</i>	<i>13.386,8</i>	<i>14.305,1</i>	<i>-4,0%</i>	<i>-3,2%</i>
ALGEMEEN TOTAAL	54.903,1	50.611,4	47.507,5	53.604,6	-2,4%	5,9%
<i>exclusief dotatie Zilverfonds</i>	<i>47.856,0</i>	<i>47.514,4</i>	<i>46.107,5</i>	<i>45.808,4</i>	<i>-4,3%</i>	<i>-3,6%</i>

Bron : 2003 : FOD Budget en beheerscontrole
2004 : Algemene Toelichting bij de Aangepaste begroting 2004

Als gevolg van de Copernicus-hervorming van de federale administratie was er een herverdeling van de departementen.

Bijlage II.7. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 2002-2003

duizenden EUR

	2002 Voorlopige realisaties	2003 Aangepaste begroting	Voorlopige realisaties	% variatie '03 vl.rea. '02 vl.rea.
Uitkeringsinstellingen				
Uitgaven	42.939.756	45.384.679	45.280.696	5,5%
Prestaties	40.447.659	42.851.027	42.788.099	5,8%
Z.I.V. Gezondheidszorg	13.280.445	14.368.143	14.368.143	8,2%
Z.I.V. Uitkeringen	3.024.190	3.196.846	3.196.846	5,7%
R.V.P.	13.384.905	13.886.722	13.860.486	3,6%
R.K.W.	3.281.531	3.346.279	3.346.222	2,0%
F.A.O.	145.831	145.834	146.356	0,4%
F.B.Z.	318.876	308.464	320.293	0,4%
R.V.A.	6.985.164	7.573.276	7.524.795	7,7%
NPM-Invaliditeit	14.691	12.867	13.037	-11,3%
Zeelieden	12.026	12.596	11.921	-0,9%
Andere (inclusief interne overdrachten)	2.492.097	2.533.652	2.492.597	0,0%
Eigen ontvangsten	2.523.757	2.551.166	2.607.652	3,3%
Bijdragen	705.024	734.551	730.856	3,7%
Andere	1.818.733	1.816.615	1.876.796	3,2%
Lopende behoeften	40.415.999	42.833.513	42.673.044	5,6%
Overdracht globaal beheer + Mijnw.-Inv.	40.931.465	42.567.485	42.476.950	3,8%
w.v. Globaal beheer	40.927.706	42.564.651	42.474.116	3,8%
Saldo uitkeringsinstellingen	515.466	-266.028	-196.094	-138,0%
Globaal beheer				
Ontvangsten globaal beheer	42.226.413	42.608.840	42.321.724	0,2%
Bijdragen	31.586.946	31.837.289	31.725.515	0,4%
- Gewone Bijdragen	27.321.157	27.369.097	27.300.410	-0,1%
- Loonmatiging	3.023.713	3.154.609	3.141.610	3,9%
- Specifieke Bijdragen	1.242.076	1.313.583	1.283.495	3,3%
Staatstoelage	5.122.996	5.210.484	5.209.596	1,7%
Alternatieve financiering	4.340.485	4.460.234	4.460.058	2,8%
Andere ontvangsten (bijz. bijdrage SZ)	687.592	727.098	698.972	1,7%
Opbrengsten beleggingen	310.200	195.000	33.837	-89,1%
Diverse ontvangsten + interne overdrachten	178.194	178.735	193.746	8,7%
Uitgaven globaal beheer	41.342.019	43.135.006	43.023.379	4,1%
Overdrachten naar sectoren	40.927.706	42.564.651	42.474.116	3,8%
Andere	414.313	570.355	549.263	32,6%
Saldo globaal beheer	884.394	-526.166	-701.655	-179,3%
Globaal saldo	1.399.860	-792.194	-897.749	-164,1%
p.m.				
Totale netto-ontvangsten (excl. int. overdrachten)	44.676.419	45.096.007	44.856.884	0,4%
Totale netto-uitgaven (excl. int. overdrachten)	43.276.560	45.888.210	45.754.635	5,7%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming 2004 en Algemene Toelichting aangepaste begroting 2004.

Bijlage II.8. - EVOLUTIE VAN SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS IN 2004

duizenden EUR

	2003 Voorlopige realisaties	2004 Initieel	Aangepaste begroting	% variatie '04 aang.beg. '03 vl.rea.
Uitkeringsinstellingen				
Uitgaven	45.280.696	48.336.040	48.582.779	7,3%
Prestaties	42.788.099	44.352.256	44.532.702	4,1%
Z.I.V. Gezondheidszorg	14.368.143	15.240.580	15.240.580	6,1%
Z.I.V. Uitkeringen	3.196.846	3.323.071	3.334.921	4,3%
R.V.P.	13.860.486	14.193.240	14.192.646	2,4%
R.K.W.	3.346.222	3.370.469	3.378.448	1,0%
F.A.O.	146.356	149.394	150.144	2,6%
F.B.Z.	320.293	315.348	317.288	-0,9%
R.V.A.	7.524.795	7.737.437	7.895.960	4,9%
NPM-Invaliditeit	13.037	9.535	9.535	-26,9%
Zeelieden	11.921	13.182	13.180	10,6%
Andere (inclusief interne overdrachten)	2.492.597	3.983.784	4.050.077	62,5%
Eigen ontvangsten	2.607.652	4.043.061	4.042.944	55,0%
Bijdragen	730.856	750.572	750.726	2,7%
Andere	1.876.796	3.292.489	3.292.218	75,4%
Lopende behoeften	42.673.044	44.292.979	44.539.835	4,4%
Overdracht globaal beheer + Mijnw.-Inv.	42.476.950	44.322.952	44.569.808	4,9%
w.v. Globaal beheer	42.474.116	44.319.289	44.566.145	4,9%
Saldo uitkeringsinstellingen	-196.094	29.973	29.973	-115,3%
Globaal beheer				
Ontvangsten globaal beheer	42.321.724	45.117.676	45.114.425	6,6%
Bijdragen	31.725.515	32.671.181	32.696.130	3,1%
- Gewone Bijdragen	27.300.410	28.180.603	28.146.093	3,1%
- Loonmatiging	3.141.610	3.209.346	3.203.049	2,0%
- Specifieke Bijdragen	1.283.495	1.281.232	1.346.988	4,9%
Staatstoelage	5.209.596	5.263.518	5.270.086	1,2%
Alternatieve financiering	4.460.058	6.130.639	6.258.503	40,3%
Andere ontvangsten	698.972	736.427	714.020	2,2%
Opbrengsten beleggingen	33.837	142.900	3.703	-89,1%
Diverse ontvangsten + interne overdrachten	193.746	173.011	171.983	-11,2%
Uitgaven globaal beheer	43.023.379	44.855.014	45.101.531	4,8%
Overdrachten naar sectoren	42.474.116	44.319.289	44.566.145	4,9%
Andere	549.263	535.725	535.386	-2,5%
Saldo globaal beheer	-701.655	262.662	12.894	-101,8%
Globaal saldo	-897.749	292.635	42.867	-104,8%
p.m.				
Totale netto-ontvangsten (excl. int. overdrachten)	44.856.884	48.942.810	49.068.669	9,4%
Totale netto-uitgaven (excl. int. overdrachten)	45.754.635	48.778.701	49.025.802	7,1%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming 2004 en Algemene Toelichting aangepaste begroting 2004.

Bijlage II.9 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN IN 2002-2003

duizenden EUR

	2002 Voorlopige realisaties	2003 Aangepaste begroting	Voorlopige realisaties	% variatie '03 voorl. real. '02 voorl. real.
ONTVANGSTEN				
<i>1. Bijdragen (a+b-c)</i>	2.306.215	2.378.428	2.364.352	2,5%
a) KB nr 38 en achterstallen	2.209.390	2.280.353	2.262.785	2,4%
b) Netto opbrengst consolid.	893	600	526	-41,1%
c) Vennootschapsbijdrage	95.932	97.475	101.041	5,3%
<i>2. Rijkstoelage</i>	1.028.159	1.043.957	1.043.957	1,5%
<i>3. FFEZ</i>	146.629	138.537	138.452	-5,6%
<i>4. Diversen</i>	17.887	15.535	12.183	-31,9%
Totale ontvangsten	3.498.890	3.576.457	3.558.946	1,7%
VOORAFNAMES				
<i>1. Administratiekosten</i>	52.194	52.904	45.712	-12,4%
<i>2. Leningslasten</i>	0	27	54	
<i>3. Externe transferten.</i>	101.952	101.708	98.975	-2,9%
Totaal voorafnames	154.146	154.639	144.741	-6,1%
<i>Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer</i>	3.344.744	3.421.818	3.414.205	2,1%
<i>Interne Transferten</i>	3.320.157	3.460.096	3.453.768	4,0%
<i>Saldo</i>	24.587	-38.278	-39.563	
UITGAVEN				
Prestaties	3.286.340	3.481.859	3.473.214	5,7%
Pensioenen	1.905.156	1.975.263	1.977.127	3,8%
Gezinsbijslag	332.215	336.228	328.484	-1,1%
Faillissementsverzekering	1.112	4.338	1.573	41,5%
Z.I.V.-uitkeringen	165.744	192.351	192.351	16,1%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	882.113	973.679	973.679	10,4%
<i>Andere</i>	74.379	83.483	79.149	6,4%
Eigen ontvangsten	102.019	100.281	102.015	0,0%
Lopende behoeften	3.258.700	3.465.061	3.450.348	5,9%
Overdracht globaal beheer	3.320.157	3.460.096	3.453.768	4,0%
Saldo	61.457	-4.965	3.420	
Globaal saldo	86.044	-43.243	-36.143	
p.m.				
Totale ontvangsten	3.600.909	3.676.738	3.660.961	1,7%
Totale uitgaven	3.514.865	3.719.981	3.697.104	5,2%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming 2004 en Algemene Toelichting aangepaste begroting 2004.

Bijlage II.10 - DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR ZELFSTANDIGEN 2003-2004

duizenden EUR

	2003 Voorlopige realisaties	2004 Initieel	Aangepaste begroting	% variatie '04 aang. beg. '03 voorl. real.
ONTVANGSTEN				
<i>1. Bijdragen (a+b-c)</i>	2.364.352	2.453.741	2.460.501	3,8%
a) KB nr 38 en achterstallen	2.262.785	2.314.753	2.321.513	2,3%
b) Netto opbrengst consolid.	526	400	400	-24,0%
c) Vennootschapsbijdrage	101.041	138.588	138.588	37,2%
<i>2. Rijkstoelage</i>	1.043.957	1.058.692	1.059.715	1,4%
<i>3. FFEZ</i>	138.452	172.284	179.515	24,4%
<i>4. Diversen</i>	12.183	14.211	10.576	16,6%
Totale ontvangsten	3.558.946	3.698.928	3.710.307	3,9%
VOORAFNAMES				
<i>1. Administratiekosten</i>	45.712	55.365	54.622	21,1%
<i>2. Leningslasten</i>	54	0	0	
<i>3. Externe transferten.</i>	98.975	99.576	99.699	0,6%
Totaal voorafnames	144.741	154.941	154.321	7,0%
<i>Beschikbaar saldo voor het globaal financieel beheer</i>	3.414.205	3.543.987	3.555.986	3,8%
<i>Interne Transferten</i>	3.453.768	3.541.586	3.563.423	2,5%
<i>Saldo</i>	-39.563	2.401	-7.437	
UITGAVEN				
Prestaties	3.473.214	3.559.313	3.580.861	2,5%
Pensioenen	1.977.127	1.990.408	2.020.556	0,7%
Gezinsbijslag	328.484	339.556	330.956	3,4%
Faillissementsverzekering	1.573	4.338	4.338	175,8%
Z.I.V.-uitkeringen	192.351	207.760	207.760	8,0%
Z.I.V.-gezondheidszorgen	973.679	1.017.251	1.017.251	4,5%
<i>Andere</i>	79.149	185.677	185.966	134,6%
Eigen ontvangsten	102.015	210.841	210.842	106,7%
Lopende behoeften	3.450.348	3.534.149	3.555.985	2,4%
Overdracht globaal beheer	3.453.768	3.541.586	3.563.423	2,5%
Saldo	3.420	7.437	7.437	
Globaal saldo	-36.143	9.838	0	
p.m.				
Totale ontvangsten	3.660.961	3.909.769	3.921.148	6,8%
Totale uitgaven	3.697.104	3.899.931	3.921.148	5,5%

Bron : VADE MECUM - Begroting van de sociale bescherming 2004 en Algemene Toelichting aangepaste begroting 2004.

Bijlage III.11. - DE BEGROTINGS VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a)(b)
 Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1997 (niet-geconsolideerd)

duizenden EUR

	1989 aangepast	1990 aangepast	1991 aangepast	1992 aangepast	1993 aangepast	1994 aangepast	1995 aangepast	1996 aangepast	1997 aangepast
VLAAMSE GEMEENSCHAP									
Ontvangsten	8.489.518	8.709.657	9.700.069	10.099.804	10.798.901	11.467.671	12.173.880	12.603.598	13.631.305
% variatie		2,6%	11,4%	4,1%	6,9%	6,2%	6,2%	3,5%	8,2%
Uitgaven	9.003.711	9.424.562	10.484.753	10.938.679	11.948.602	12.494.771	12.932.137	13.287.760	13.917.722
% variatie		4,7%	11,2%	4,3%	9,2%	4,6%	3,5%	2,7%	4,7%
Saldo	-514.193	-714.905	-784.685	-838.874	-1.149.700	-1.027.100	-758.257	-684.162	-286.417
FRANSE GEMEENSCHAP									
Ontvangsten	4.250.402	4.299.597	4.538.616	4.749.553	5.194.691	5.328.085	5.590.839	5.547.703	5.708.700
% variatie		1,2%	5,6%	4,6%	9,4%	2,6%	4,9%	-0,8%	2,9%
Uitgaven	4.554.892	4.519.624	4.751.593	4.928.208	5.390.794	5.522.904	5.783.673	5.715.706	5.882.863
% variatie		-0,8%	5,1%	3,7%	9,4%	2,5%	4,7%	-1,2%	2,9%
Saldo	-304.490	-220.028	-212.978	-178.654	-196.104	-194.820	-192.834	-168.002	-174.163
WAALS GEWEST									
Ontvangsten	2.220.003	2.112.544	2.375.554	2.519.538	2.834.514	3.357.552	3.712.054	3.887.496	4.013.937
% variatie		-4,8%	12,4%	6,1%	12,5%	18,5%	10,6%	4,7%	3,3%
Uitgaven	2.414.513	2.525.187	2.823.257	3.012.928	3.272.147	3.805.706	4.132.036	4.353.799	4.368.139
% variatie		4,6%	11,8%	6,7%	8,6%	16,3%	8,6%	5,4%	0,3%
Saldo	-194.510	-412.644	-447.703	-493.390	-437.634	-448.154	-419.981	-466.303	-354.203
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST									
Ontvangsten	739.799	735.153	845.622	1.051.287	1.114.549	1.039.963	1.170.642	1.262.527	1.278.677
% variatie		-0,6%	15,0%	24,3%	6,0%	-6,7%	12,6%	7,8%	1,3%
Uitgaven	750.188	888.334	1.092.420	1.216.530	1.268.330	1.249.378	1.366.027	1.434.686	1.464.776
% variatie		18,4%	23,0%	11,4%	4,3%	-1,5%	9,3%	5,0%	2,1%
Saldo	-10.389	-153.181	-246.798	-165.243	-153.781	-209.415	-195.385	-172.160	-186.099
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP									
Ontvangsten	66.497	79.613	87.650	84.343	88.562	89.876	88.612	91.093	95.853
% variatie		19,7%	10,1%	-3,8%	5,0%	1,5%	-1,4%	2,8%	5,2%
Uitgaven	76.438	77.095	86.651	116.329	94.941	109.051	109.445	99.956	103.597
% variatie		0,9%	12,4%	34,2%	-18,4%	14,9%	0,4%	-8,7%	3,6%
Saldo	-9.941	2.519	999	-31.986	-6.378	-19.175	-20.833	-8.862	-7.744
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE									
Ontvangsten	52.496	38.927	24.363	28.912	38.647	29.579	47.923	37.219	45.878
% variatie		-25,8%	-37,4%	18,7%	33,7%	-23,5%	62,0%	-22,3%	23,3%
Uitgaven	52.496	38.927	24.363	47.201	41.839	45.508	51.862	49.574	46.269
% variatie		-25,8%	-37,4%	93,7%	-11,4%	8,8%	14,0%	-4,4%	-6,7%
Saldo	0	0	0	-18.290	-3.193	-15.930	-3.939	-12.355	-392
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE									
Ontvangsten						149.676	192.460	193.126	195.048
% variatie							28,6%	0,3%	1,0%
Uitgaven						167.021	202.457	208.811	195.040
% variatie							21,2%	3,1%	-6,6%
Saldo						-17.345	-9.998	-15.684	7
TOTAAL (c)									
Ontvangsten	15.818.715	15.975.491	17.571.873	18.533.437	20.069.864	21.462.401	22.976.410	23.622.763	24.969.397
% variatie		1,0%	10,0%	5,5%	8,3%	6,9%	7,1%	2,8%	5,7%
Uitgaven	16.852.238	17.473.729	19.263.037	20.259.874	22.016.653	23.394.339	24.577.637	25.150.290	25.978.406
% variatie		3,7%	10,2%	5,2%	8,7%	6,3%	5,1%	2,3%	3,3%
Saldo	-1.033.523	-1.498.239	-1.691.164	-1.726.437	-1.946.790	-1.931.938	-1.601.226	-1.527.528	-1.009.009

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.
 b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.
 c) Interne transferten inbegrepen.

BRON : Begrotingsdocumenten.

Bijlage III.11. - DE BEGROTINGS VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN(a)(b)
Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1998 - 2004 (niet-geconsolideerd)

duizenden EUR

	1998 aangepast	1999 aangepast	2000 aangepast	2001 aangepast	2002 aangepast	2003 aangepast	2004 initieel	2004 aangepast
VLAAMSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	14.252.098	15.186.475	15.619.615	16.787.803	16.718.432	17.402.955	17.919.894	17.919.894
% variatie	4,6%	6,6%	2,9%	7,5%	-0,4%	4,1%	4,0%	3,0%
Uitgaven	14.510.082	14.928.793	15.351.786	16.383.935	16.812.766	17.403.847	17.907.988	17.912.843
% variatie	4,3%	2,9%	2,8%	6,7%	2,6%	3,5%	4,0%	2,9%
<i>Saldo</i>	<i>-257.984</i>	<i>257.682</i>	<i>267.829</i>	<i>403.868</i>	<i>-94.334</i>	<i>-892</i>	<i>11.906</i>	<i>7.051</i>
FRANSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	5.797.870	5.973.255	5.935.543	6.353.484	6.458.484	6.580.237	6.732.995	
% variatie	1,6%	3,0%	-0,6%	7,0%	1,7%	1,9%	2,3%	
Uitgaven	5.956.869	6.122.169	6.145.590	6.440.718	6.631.633	6.683.625	6.847.324	
% variatie	1,3%	2,8%	0,4%	4,8%	3,0%	0,8%	2,4%	
<i>Saldo</i>	<i>-158.999</i>	<i>-148.915</i>	<i>-210.047</i>	<i>-87.234</i>	<i>-173.149</i>	<i>-103.388</i>	<i>-114.329</i>	
WAALS GEWEST								
Ontvangsten	4.337.961	4.991.844	4.810.458	5.068.374	4.782.470	5.033.292	5.215.962	
% variatie	8,1%	15,1%	-3,6%	5,4%	-5,6%	5,2%	3,9%	
Uitgaven	4.641.710	5.210.732	5.022.063	5.272.951	5.283.557	5.514.207	5.566.415	
% variatie	6,3%	12,3%	-3,6%	5,0%	0,2%	4,4%	1,9%	
<i>Saldo</i>	<i>-303.749</i>	<i>-218.888</i>	<i>-211.604</i>	<i>-204.577</i>	<i>-501.087</i>	<i>-480.915</i>	<i>-350.453</i>	
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST								
Ontvangsten	1.361.409	1.446.030	1.560.648	1.635.646	1.732.044	1.779.482	1.928.975	
% variatie	6,5%	6,2%	7,9%	4,8%	5,9%	2,7%	8,0%	
Uitgaven	1.541.960	1.579.340	1.692.587	1.693.626	1.899.653	2.130.469	2.019.794	
% variatie	5,3%	2,4%	7,2%	0,1%	12,2%	12,2%	5,3%	
<i>Saldo</i>	<i>-180.551</i>	<i>-133.310</i>	<i>-131.939</i>	<i>-57.980</i>	<i>-167.609</i>	<i>-350.987</i>	<i>-90.819</i>	
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	99.438	99.430	115.428	132.137	129.638	145.097	140.436	
% variatie	3,7%	0,0%	16,1%	14,5%	-1,9%	11,9%	6,0%	
Uitgaven	105.211	109.757	119.155	127.794	128.619	150.615	140.408	
% variatie	1,6%	4,3%	8,6%	7,2%	0,6%	17,1%	2,0%	
<i>Saldo</i>	<i>-5.773</i>	<i>-10.327</i>	<i>-3.727</i>	<i>4.343</i>	<i>1.019</i>	<i>-5.518</i>	<i>28</i>	
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	48.347	49.014	52.953	53.966	55.439	61.671	66.005	
% variatie	5,4%	1,4%	8,0%	1,9%	2,7%	11,2%	8,6%	
Uitgaven	54.514	59.150	62.943	57.231	64.133	64.143	66.005	
% variatie	17,8%	8,5%	6,4%	-9,1%	12,1%	0,0%	8,6%	
<i>Saldo</i>	<i>-6.168</i>	<i>-10.136</i>	<i>-9.990</i>	<i>-3.265</i>	<i>-8.694</i>	<i>-2.472</i>	<i>0</i>	
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	203.007	211.057	206.773	219.262	255.077	262.045	270.540	
% variatie	4,1%	4,0%	-2,0%	6,0%	16,3%	2,7%	4,5%	
Uitgaven	206.414	215.685	213.994	226.661	259.841	266.593	277.428	
% variatie	5,8%	4,5%	-0,8%	5,9%	14,6%	2,6%	5,5%	
<i>Saldo</i>	<i>-3.406</i>	<i>-4.628</i>	<i>-7.221</i>	<i>-7.399</i>	<i>-4.764</i>	<i>-4.548</i>	<i>-6.888</i>	
TOTAAL (c)								
Ontvangsten	26.100.129	27.957.104	28.301.418	30.250.672	30.131.584	31.264.779	32.274.807	
% variatie	4,5%	7,1%	1,2%	6,9%	-0,4%	3,8%	3,9%	
Uitgaven	27.016.759	28.225.625	28.608.117	30.202.915	31.080.202	32.213.499	32.825.362	
% variatie	4,0%	4,5%	1,4%	5,6%	2,9%	3,6%	3,4%	
<i>Saldo</i>	<i>-916.630</i>	<i>-268.521</i>	<i>-306.699</i>	<i>47.757</i>	<i>-948.618</i>	<i>-948.720</i>	<i>-550.555</i>	

a) Exclusief de aflossingen en de schuldbeheersverrichtingen op de directe schuld.

BRON : Begrotingsdocumenten.

b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

c) Interne transferten inbegrepen.

Bijlage III.12. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
 Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
VLAAMSE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	8.056.973	8.582.483	9.452.111	9.871.799	10.805.121	11.432.178	12.206.722
Uitgaven	8.274.175	9.174.770	9.840.617	10.610.671	11.372.212	12.334.111	12.637.190
Lopend	8.113.563	8.733.517	9.485.638	10.205.474	10.998.069	11.787.394	12.251.806
Overdrachten	160.613	441.253	354.979	405.197	374.143	546.717	385.385
Saldo	-217.202	-592.287	-388.506	-738.871	-567.091	-901.933	-430.469
FRANSE GEMEENSCHAP (d)							
Ontvangsten	4.177.261	4.298.665	4.314.051	4.673.237	5.172.288	5.328.536	5.478.078
Uitgaven	4.341.201	4.470.118	4.774.179	4.889.474	5.391.907	5.503.158	5.653.651
Lopend	4.267.564	4.345.343	4.644.350	4.796.685	5.286.169	5.407.003	5.585.787
Overdrachten	73.637	124.775	129.829	92.789	105.738	96.155	67.863
Saldo	-163.939	-171.453	-460.128	-216.238	-219.618	-174.622	-175.573
WAAELSE GEWEST							
Ontvangsten	2.163.639	2.085.072	2.268.754	2.505.294	2.771.274	3.290.849	3.501.161
Uitgaven	1.888.371	2.526.779	2.691.261	2.801.546	3.064.425	3.594.828	3.993.530
Lopend	1.614.187	2.334.612	2.614.818	2.743.395	2.937.551	3.402.713	3.755.341
Overdrachten	274.184	192.167	76.443	58.151	126.874	192.115	238.188
Saldo	275.267	-441.707	-422.507	-296.253	-293.151	-303.979	-492.369
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST							
Ontvangsten	710.515	739.728	825.607	886.113	979.355	992.164	1.152.283
Uitgaven	610.490	901.838	931.839	1.099.207	1.254.921	1.211.280	1.320.303
Lopend	539.130	744.337	806.140	970.322	1.083.191	1.158.550	1.259.126
Overdrachten	71.360	157.501	125.699	128.885	171.731	52.729	61.178
Saldo	100.024	-162.110	-106.232	-213.094	-275.566	-219.116	-168.020
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP							
Ontvangsten	26.834	82.791	77.809	83.431	86.058	88.537	90.992
Uitgaven	27.058	70.399	74.923	90.228	100.187	107.616	107.528
Lopend	25.473	67.081	73.662	83.676	96.282	102.263	103.711
Overdrachten	1.585	3.317	1.261	6.552	3.905	5.354	3.817
Saldo	-224	12.392	2.886	-6.797	-14.128	-19.079	-16.536
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten		38.894	52.405	29.023	34.730	27.883	37.536
Uitgaven		36.741	22.298	21.905	28.963	40.972	46.441
Lopend		36.670	21.795	20.118	26.726	34.740	40.664
Overdrachten		71	503	1.787	2.237	6.232	5.776
Saldo		2.153	30.106	7.118	5.767	-13.089	-8.905
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE							
Ontvangsten	-	-	-	-	-	141.315	184.388
Uitgaven	-	-	-	-	-	90.942	166.867
Lopend	-	-	-	-	-	90.942	127.276
Overdrachten	-	-	-	-	-	0	39.591
Saldo						50.372	17.521
TOTAAL (c)							
Ontvangsten	15.135.222	15.827.633	16.990.736	18.048.896	19.848.827	21.301.461	22.651.160
Uitgaven	15.141.295	17.180.644	18.335.117	19.513.032	21.212.615	22.882.907	23.925.510
Lopend	14.559.917	16.261.560	17.646.403	18.819.671	20.427.987	21.983.605	23.123.712
Overdrachten	581.378	919.084	688.714	693.361	784.627	899.302	801.798
Saldo	-6.074	-1.353.011	-1.344.381	-1.464.135	-1.363.788	-1.581.446	-1.274.350

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancerings m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen EUR of 9,3 miljard BEF)

BRON : 1991-1999 Rekenhof, 2000 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

Bijlage III.12. - DE ORDONNANCERINGEN OP DE BEGROTINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)
 Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2003 (niet geconsolideerd)

duizenden EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VLAAMSE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	12.621.130	13.718.187	14.417.371	15.326.287	15.611.198	17.066.125	16.329.065	17.287.430
Uitgaven	13.120.868	13.608.886	14.124.237	14.902.647	14.991.247	16.131.569	16.057.844	17.184.275
Lopend	12.764.318	13.253.084	13.757.332	14.383.149	14.686.378	15.730.472	15.614.874	
Overdrachten	356.550	355.802	366.905	519.498	304.869	401.097	442.970	
Saldo	-499.738	109.301	293.134	423.640	619.951	934.556	271.221	103.155
FRANSE GEMEENSCHAP (d)								
Ontvangsten	5.462.688	5.624.184	5.708.294	5.793.604	5.842.392	6.221.964	6.314.098	6.488.314
Uitgaven	5.570.264	5.732.892	5.848.460	5.941.922	6.033.852	6.299.408	6.410.168	6.513.231
Lopend	5.508.246	5.681.209	5.777.317	5.877.648	5.962.127	6.220.806	6.315.784	
Overdrachten	62.018	51.683	71.143	64.274	71.726	78.602	94.384	
Saldo	-107.576	-108.709	-140.166	-148.318	-191.461	-77.444	-96.070	-24.917
WAAELSE GEWEST								
Ontvangsten	3.845.476	4.079.450	4.416.102	4.795.748	4.799.873	5.037.370	4.738.825	5.033.095
Uitgaven	4.040.650	4.156.612	4.399.356	4.760.371	4.824.338	4.936.770	5.051.051	5.301.591
Lopend	3.920.240	3.989.058	4.210.509	4.607.780	4.688.254	4.774.266	4.875.569	
Overdrachten	120.409	167.554	188.848	152.591	136.084	162.504	175.482	
Saldo	-195.174	-77.162	16.745	35.377	-24.465	100.600	-312.226	-268.496
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJK GEWEST								
Ontvangsten	1.267.256	1.284.428	1.443.412	1.442.351	1.539.766	1.585.447	1.742.266	1.774.925
Uitgaven	1.356.486	1.379.423	1.448.933	1.433.543	1.623.232	1.564.054	1.920.590	1.895.056
Lopend	1.291.486	1.322.004	1.399.366	1.384.061	1.511.030	1.477.038	1.767.455	
Overdrachten	65.000	57.420	49.566	49.482	112.202	87.016	153.135	
Saldo	-89.229	-94.995	-5.521	8.808	-83.466	21.393	-178.324	-120.131
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP								
Ontvangsten	90.973	95.761	98.052	101.015	117.558	129.335	130.542	144.778
Uitgaven	97.557	102.487	98.919	106.778	117.589	127.258	131.240	149.531
Lopend	94.311	98.253	95.102	102.291	114.595	121.821	126.054	
Overdrachten	3.246	4.234	3.818	4.487	2.995	5.437	5.185	
Saldo	-6.584	-6.725	-868	-5.763	-31	2.077	-698	-4.753
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	53.412	46.121	44.874	49.898	55.096	53.133	55.439	61.583
Uitgaven	47.446	45.858	45.969	46.334	52.959	51.465	52.657	52.791
Lopend	35.429	38.597	41.787	41.738		49.797		
Overdrachten	12.017	7.261	4.182	4.596		1.668		
Saldo	5.966	263	-1.096	3.565	2.136	1.668	2.782	8.792
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE								
Ontvangsten	195.191	194.720	194.886	215.395	201.738	218.600	251.274	259.083
Uitgaven	235.653	202.779	199.805	207.517	209.314	220.313	251.969	260.950
Lopend	168.897	171.686	184.433	196.433	197.479	209.825	239.850	
Overdrachten	66.755	31.093	15.372	11.083	11.834	10.488	12.119	
Saldo	-40.461	-8.059	-4.918	7.878	-7.576	-1.713	-695	-1.867
TOTAAL (c)								
Ontvangsten	23.536.126	25.042.851	26.322.990	27.724.298	28.167.620	30.311.974	29.561.509	31.049.208
Uitgaven	24.468.923	25.228.937	26.165.680	27.399.112	27.852.531	29.330.837	29.875.519	31.357.425
Lopend	23.782.927	24.553.891	25.465.846	26.593.101	27.159.863	28.534.228	28.939.586	
Overdrachten	685.996	675.046	699.833	806.011	639.709	745.144	883.275	
Saldo	-932.797	-186.086	157.311	325.186	315.089	981.137	-314.010	-308.217

(a) Exclusief aflossing en de schuldbeheersverrichtingen op directe schuld.

BRON : 1991-2002 Rekenhof, 2003 Administraties van Gemeenschappen en Gewesten, Thesaurietoestand, Rekenhof

(b) Inclusief de verrichtingen op de organieke fondsen en exclusief de verrichtingen op de afzonderlijke sectie.

(c) Inclusief interne transferten

(d) Met inbegrip van de ordonnancements m.b.t. de aankoop van gebouwen eind 1998 (230,5 miljoen EUR of 9,3 miljard BEF)

Bijlage III.13. - DE UITVOERINGSGRAAD VAN DE BEGROTINGEN VAN GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)

Annexe III.13. - LE TAUX D' EXECUTION DES BUDGETS DES COMMUNAUTES ET REGIONS (a) (b)

Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1989 - 1995 (niet geconsolideerd)

Aperçu récapitulatif - chiffres annuels 1989 - 1995 (non consolidé)

duizenden/milliers EUR

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
VLAAMSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FLAMANDE							
Ontvangsten / Recettes (a)	94,90%	98,54%	97,44%	97,74%	100,06%	99,69%	100,27%
Uitgaven / Dépenses (a)	91,90%	97,35%	93,86%	97,00%	95,18%	98,71%	97,72%
Saldo / Solde (b)	-296.991	-122.618	-396.178	-100.003	-582.609	-125.166	-327.788
FRANSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FRANCAISE (c)							
Ontvangsten / Recettes (a)	98,28%	99,98%	95,05%	98,39%	99,57%	100,01%	97,98%
Uitgaven / Dépenses (a)	95,31%	98,90%	100,48%	99,21%	100,02%	99,64%	97,75%
Saldo / Solde (b)	-140.551	-48.575	247.150	37.583	23.514	-20.197	-17.261
WAALS GEWEST / REGION WALLONNE							
Ontvangsten / Recettes (a)	97,46%	98,70%	95,50%	99,43%	97,77%	98,01%	94,32%
Uitgaven / Dépenses (a)	78,21%	100,06%	95,32%	92,98%	93,65%	94,46%	96,65%
Saldo / Solde (b)	-469.777	29.063	-25.196	-197.137	-144.482	-144.175	72.387
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST / REGION DE BRUXELLES-CAPITALE							
Ontvangsten / Recettes (a)	96,04%	100,62%	97,63%	84,29%	87,87%	95,40%	98,43%
Uitgaven / Dépenses (a)	71,87%	83,79%	73,79%	79,76%	85,40%	92,73%	92,17%
Saldo / Solde (b)	-110.414	8.929	-140.566	47.851	121.785	9.700	-27.365
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE GERMANOPHONE							
Ontvangsten / Recettes (a)	40,35%	103,99%	88,77%	98,92%	97,17%	98,51%	102,69%
Uitgaven / Dépenses (a)	35,40%	91,31%	86,46%	77,56%	105,53%	98,68%	98,25%
Saldo / Solde (b)	-9.716	-9.874	-1.887	-25.188	7.750	-96	-4.297
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE							
Ontvangsten / Recettes (a)		99,92%	215,10%	100,38%	89,87%	94,27%	78,33%
Uitgaven / Dépenses (a)		94,39%	91,53%	46,41%	69,22%	90,03%	89,55%
Saldo / Solde (b)		-2.153	-30.106	-25.407	-8.960	-2.841	4.966
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE FRANCAISE							
Ontvangsten / Recettes (a)						94,41%	95,81%
Uitgaven / Dépenses (a)						54,45%	82,42%
Saldo / Solde (b)						-67.717	-27.519
TOTAAL / TOTAL							
Ontvangsten / Recettes (a)	95,68%	99,07%	96,69%	97,39%	98,90%	99,25%	98,58%
Uitgaven / Dépenses (a)	89,85%	98,32%	95,18%	96,31%	96,35%	97,81%	97,35%
Saldo / Solde (b)	-1.027.449	-145.228	-346.783	-262.302	-583.002	-350.492	-326.876

(a) % Uitvoeringsgraad : ordonnancements / begrotingen - % Taux d'exécution : ordonnancements / budgets

(b) Begrotingen - realisaties (x 1000 EUR) - Budgets - réalisations (x 1.000 EURO)

(c) Om redenen van beschikbaarheid van de cijfers wordt de uitvoeringsgraad hier berekend als de verhouding tussen de begrotingskredieten met inbegrip van de C-fondsen en de ordonnancements exclusief de C-fondsen.

Bijlage III.13. - DE UITVOERINGSGRAAD VAN DE BEGROTINGEN VAN GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN (a) (b)

Annexe III.13. - LE TAUX D' EXECUTION DES BUDGETS DES COMMUNAUTES ET REGIONS (a) (b)

Samenvattend overzicht - jaarcijfers 1996 - 2003 (niet geconsolideerd)

Aperçu récapitulatif - chiffres annuels 1996 - 2003 (non consolidé)

duizenden/milliers EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VLAAMSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FLAMANDE								
Ontvangsten / Recettes (a)	100,14%	100,64%	101,16%	100,92%	99,95%	101,66%	97,67%	99,34%
Uitgaven / Dépenses (a)	98,74%	97,78%	97,34%	99,82%	97,65%	98,46%	95,51%	98,74%
Saldo / Solde (b)	-184.424	-395.718	-551.118	-165.958	-352.122	-530.688	-365.555	-104.047
FRANSE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE FRANCAISE (c)								
Ontvangsten / Recettes (a)	98,47%	98,52%	98,46%	96,99%	98,43%	97,93%	97,76%	98,60%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,46%	97,45%	98,18%	97,06%	98,18%	97,81%	96,66%	97,45%
Saldo / Solde (b)	-60.427	-65.454	-18.832	-596	-18.587	-9.790	-77.079	-78.471
WAALS GEWEST / REGION WALLONNE								
Ontvangsten / Recettes (a)	98,92%	101,63%	101,80%	96,07%	99,78%	99,39%	99,09%	100,00%
Uitgaven / Dépenses (a)	92,81%	95,16%	94,78%	91,36%	96,06%	93,62%	95,60%	96,14%
Saldo / Solde (b)	-271.129	-277.041	-320.494	-254.264	-187.140	-305.177	-188.861	-212.419
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST / REGION DE BRUXELLES-CAPITALE								
Ontvangsten / Recettes (a)	100,37%	100,45%	106,02%	99,75%	98,66%	96,93%	100,59%	99,74%
Uitgaven / Dépenses (a)	94,55%	94,17%	93,97%	90,77%	95,90%	92,35%	101,10%	88,95%
Saldo / Solde (b)	-82.930	-91.103	-175.030	-142.117	-48.473	-79.373	10.715	-230.856
DUITSTALIGE GEMEENSCHAP / COMMUNAUTE GERMANOPHONE								
Ontvangsten / Recettes (a)	99,87%	99,90%	98,61%	101,59%	101,84%	97,88%	100,70%	99,78%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,60%	98,93%	94,02%	97,29%	98,69%	99,58%	102,04%	99,28%
Saldo / Solde (b)	-2.278	-1.019	-4.906	-4.564	-3.695	2.266	1.717	-765
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE								
Ontvangsten / Recettes (a)	143,51%	100,53%	92,82%	101,81%	104,05%	98,46%	100,00%	99,86%
Uitgaven / Dépenses (a)	95,71%	99,11%	84,33%	78,33%	84,14%	89,93%	82,11%	82,30%
Saldo / Solde (b)	-18.321	-654	-5.072	-13.701	-12.127	-4.933	-11.476	-11.264
FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE / COMMISSION COMMUNAUTAIRE FRANCAISE								
Ontvangsten / Recettes (a)	101,07%	99,83%	96,00%	102,06%	97,57%	99,70%	98,51%	98,87%
Uitgaven / Dépenses (a)	112,85%	103,97%	96,80%	96,21%	97,81%	97,20%	96,97%	97,88%
Saldo / Solde (b)	24.777	8.066	1.512	-12.506	354	-5.686	-4.069	-2.681
TOTAAL / TOTAL								
Ontvangsten / Recettes (a)	99,63%	100,29%	100,85%	99,17%	99,53%	100,20%	98,11%	99,31%
Uitgaven / Dépenses (a)	97,29%	97,12%	96,85%	97,07%	97,36%	97,11%	96,12%	97,34%
Saldo / Solde (b)	-594.731	-822.923	-1.073.940	-593.707	-621.789	-933.380	-634.608	-640.503

(a) % Uitvoeringsgraad : ordonnancements / begrotingen - % Taux d'exécution : ordonnancements / budgets

(b) Begrotingen - realisaties (x 1000 EUR) - Budgets - réalisations (x 1.000 EURO)

(c) Om redenen van beschikbaarheid van de cijfers wordt de uitvoeringsgraad hier berekend als de verhouding tussen de begrotingskredieten met inbegrip van de C-fondsen en de ordonnancements exclusief de C-fondsen.